حرمين
رئاسة الشؤون الدينية
بالمسجد الحرام والمسجد النبوي

Igbo | إيجبو | حِرَاسَةُ التَّوحِيدِ

Nchedo nke Ịdị n'Otu nke Chukwu (Tawheed)

Nke Onye-ugwu, Sheikh
Abdulaziz bin Abdullah bin Baz

حِرَاسَةُ التَّوحِيدِ

Nchedo nke Ịdị n'Otu nke Chukwu (Tawheed)

لِسَمَاحَةِ الشَّيْخِ العَلَّامَةِ
عَبْدِ العَزِيزِ بْنِ عَبْدِ اللهِ بْنِ بَازٍ
رَحِمَهُ اللهُ

Nke Onye-ugwu, Sheikh
Abdulaziz bin Abdullah bin Baz

بِسْمِ اللهِ الرَّحمَنِ الرَّحِيمِ

Nchedo nke Ịdị n'Otu nke Chukwu (Tawheed)

Ozi nke mbụ

Nkwenye ziri ezi na ihe na-emegide ya

Ekele dịrị Chineke naanị Ya, ka ngozi na udo dịrị onye ọ dịghị onye amụma ọzọ ga-abịa mgbe ọ gachara, na ezinụlọ ya na ndị na-eso ụzọ ya.

Mgbe nke ahụ gasịrị: Ebe ọ bụ na nkwenye ziri ezi bụ isi nke okpukpe Islam, nakwa ntọala nke okwukwe a, ahụrụ m na ọ dị mkpa ikwu okwu banyere isiokwu a, yana ide nakwa idepụta akwụkwọ iji kọwaa ya ma mee ka o doo anya.

A maara ya site n'ihe akaebe nke okpukpe sitere n'Akwụkwọ Nsọ na Sunnah: na omume na okwu na-adị mma ma bụrụ nke a na-anabata naanị ma ọ bụrụ na ha sitere na nkwenye ziri ezi, ma ọ bụrụ na nkwenye ahụ ezighị ezi, ọ na-emebi ihe niile na-esite na ya nke bụ omume na okwu,dịka Chukwu Onye Dị Elu sịrị:

﴿...وَمَن يَكۡفُرۡ بِٱلۡإِيمَٰنِ فَقَدۡ حَبِطَ عَمَلُهُۥ وَهُوَ فِي ٱلۡأٓخِرَةِ مِنَ ٱلۡخَٰسِرِينَ﴾

{...Ma onye ọ bụla gọnahụrụ okwukwe, n'ezie ọrụ ya efuola, ma n'ọdịnihu, ọ ga-anọ n'etiti ndị funahụrụ.} [Surah Al-Maa'idah: 5].

Ya na, Onye Dị Elu Sịrị:

﴿وَلَقَدۡ أُوحِيَ إِلَيۡكَ وَإِلَى ٱلَّذِينَ مِن قَبۡلِكَ لَئِنۡ أَشۡرَكۡتَ لَيَحۡبَطَنَّ عَمَلُكَ وَلَتَكُونَنَّ مِنَ ٱلۡخَٰسِرِينَ ٦٥﴾

{N'ezie, e kpugheela ya nye gị na nye ndị ahụ bịara tupu gị, sị: Ọ bụrụ na ị tinyere onye òtú na Chineke, n'ezie ọrụ gị ga-abụ ihe efu, ma n'ezie ị ga-abụkwa otu n'ime ndị nwere mfu.}

[Surah Az-Zumar: 65].

Amaokwu ndị nwere nkọwa a dị ọtụtụ. N'ezie, Akwụkwọ Chineke doro anya na Sunnah nke onye ozi Ya kwesịrị ntụkwasị obi (ka ngọzi na udo kachasị mma si n'aka Onye Nwe ya dịrị ya) egosiwo na a chịkọtara okwukwe ziri ezi n'ime ihe isii, ha bụ: ịkwere na Chineke, na ndị mmụọ ozi Ya, na akwụkwọ Ya, na ndị ozi Ya, na n'ụbọchị ikpe-azụ, na ịkwere n'ihe Chineke kara aka, ma ọ bụ ihe ọma ya ma ọ bụ ihe ọjọọ ya. Ya mere, ihe isii ndị a bụ: ntọala nke ezi nkwenye nke akwụkwọ Chineke Dị Ebube wetara, nke Chineke jikwa zite onye ozi Ya Muhammad (ka udo na ngọzi Chukwu dịrị ya),

Ihe akaebe abịala n'ụba banyere ụkpụrụ isii ndị a n'ime Akwụkwọ Nsọ na Sunnah ziri ezi, n'ime ha, dịka ihe atụ, bụ ihe ndị na-esonụ:

Nke mbụ: Ihe akaebe sitere n'Akwụkwọ Nsọ; n'ime ha bụ: okwu Chineke Onye Dị Elu:

﴿لَّيۡسَ ٱلۡبِرَّ أَن تُوَلُّواْ وُجُوهَكُمۡ قِبَلَ ٱلۡمَشۡرِقِ وَٱلۡمَغۡرِبِ وَلَٰكِنَّ ٱلۡبِرَّ مَنۡ ءَامَنَ بِٱللَّهِ وَٱلۡيَوۡمِ ٱلۡأٓخِرِ وَٱلۡمَلَٰٓئِكَةِ وَٱلۡكِتَٰبِ وَٱلنَّبِيِّـۧنَ...﴾

{Ezi omume abụghị ịche ihu unu n'akụkụ ọwụwa anyanwụ na ọdịda anyanwụ, kama ezi omume bụ onye ahụ kweere na Chukwu, na n'ụbọchị ikpeazụ, na ndị mmụọ ozi, na Akwụkwọ nsọ, na ndị amụma...} [Surah Albakara: 177].

Ya na, okwu Chukwu Onye dị nsọ na Onye Dị Elu:

﴿ءَامَنَ ٱلرَّسُولُ بِمَآ أُنزِلَ إِلَيۡهِ مِن رَّبِّهِۦ وَٱلۡمُؤۡمِنُونَۚ كُلٌّ ءَامَنَ بِٱللَّهِ وَمَلَٰٓئِكَتِهِۦ وَكُتُبِهِۦ وَرُسُلِهِۦ لَا نُفَرِّقُ بَيۡنَ أَحَدٖ مِّن رُّسُلِهِۦ...﴾

{Onye ozi ahụ kweere n'ihe e zitere ya site n'aka Dinwenu ya, nakwa ndị kwere ekwe. Ha niile kweere na Chukwu, na ndị mmụọ ozi Ya, na akwụkwọ Ya niile, nakwa ndị ozi Ya. (Ha na-asị): Anyị anaghị eme nkewa n'etiti onye ọ bụla n'ime ndị ozi Ya...} [Surah Albakara: 285]‹

Ya na, okwu Chukwu Onye dị nsọ:

﴿يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ ءَامِنُواْ بِٱللَّهِ وَرَسُولِهِۦ وَٱلۡكِتَٰبِ ٱلَّذِي نَزَّلَ عَلَىٰ رَسُولِهِۦ وَٱلۡكِتَٰبِ ٱلَّذِيٓ أَنزَلَ مِن قَبۡلُۚ وَمَن يَكۡفُرۡ بِٱللَّهِ وَمَلَٰٓئِكَتِهِۦ وَكُتُبِهِۦ وَرُسُلِهِۦ وَٱلۡيَوۡمِ ٱلۡأٓخِرِ فَقَدۡ ضَلَّ ضَلَٰلَۢا بَعِيدًا ١٣٦﴾

{Ewuu ndị ahụ kweere, kwetakwanụ na Chineke na onye ozi Ya, na Akwụkwọ ahụ O kpugheere onye ozi Ya, nakwa Akwụkwọ ahụ O kpugheere tupu mgbe ahụ. Ma onye ọ bụla jụrụ ikwenye na Chineke, na ndị mmụọ ozi Ya, na akwụkwọ Ya niile, na ndị ozi Ya niile, nakwa n'ụbọchị ikpeazụ, n'ezie ọ kpafuola n'oké mkpafu dị anya.} [Surah An-Nisaa: 136]‹

Ya na, okwu Chukwu Onye dị nsọ:

﴿أَلَمۡ تَعۡلَمۡ أَنَّ ٱللَّهَ يَعۡلَمُ مَا فِي ٱلسَّمَآءِ وَٱلۡأَرۡضِۗ إِنَّ ذَٰلِكَ فِي كِتَٰبٍۚ إِنَّ ذَٰلِكَ عَلَى ٱللَّهِ يَسِيرٞ ٧٠﴾

{Ọ bụ na ị maghị na Chukwu maara ihe dị n'eluigwe na n'ụwa? N'ezie, nke ahụ dị n'ime akwụkwọ. N'ezie, nke ahụ dịirị Chukwu mfe.} [Surah Al-Hajj: 70].

Nke abụọ: Ihe akaebe sitere na Sunnah; otu n'ime ha bụ Hadith ziri ezi nke a ma ama, nke Muslim kọrọ na Sahih ya site na Hadith nke Onye ndú ndị kwere ekwe, Umar bin Al-Khattab, ka Chineke nwee mmasị n'ebe ọ nọ, na Jibril, udo dịrị ya, jụrụ Onye amụma, udo na ngọzi Chineke dịrị ya, banyere okwukwe, ọ wee sị ya:

«الإِيمَانُ أَنْ تُؤْمِنَ بِاللَّهِ، وَمَلَائِكَتِهِ، وَكُتُبِهِ، وَرُسُلِهِ، وَاليَوْمِ الآخِرِ، وَتُؤْمِنَ بِالقَدَرِ خَيْرِهِ وَشَرِّهِ».

«Okwukwe bụ ịkwere na Chineke, na ndị mmụọ ozi Ya, na akwụkwọ Ya, na ndị ozi Ya, na n'ụbọchị ikpe-azụ, na ịkwere n'ihe a kara aka, ma ọ bụ ihe ọma ya ma ọ bụ ihe ọjọọ ya»[1]. Hadith, Ndị Sheikh abụọ ahụ dekọtara ya - na obere ọdịiche - site n'akụkọ Abu Hurayrah (Chineke nwee afọ ojuju n'ebe ọ nọ).

Ihe na-esite n'isi ihe isii ndị a bụ: ihe niile ọ dị mkpa ka onye Alakụba nwee nkwenye na ya, ma kwere na ya n'ihe gbasara ikike nke Chineke, Onye

[1] Muslim kọrọ ya (8).

dị ike na Onye dị ebube, na n'okwu gbasara mbilite n'ọnwụ, na ihe ndị ọzọ n'ime ihe anaghị ahụ anya (Ghayb); dịka Chineke, Onye dị ike na Onye dị ebube, na Onye ozi Ya ﷺ siri kọwaa.

Nkọwapụta nke ụkpụrụ isii ndị a bụ dị ka ndị a:

Mmalite nke mbụ: Okwukwe na Chukwu dị elu

Ọ gụnyere ọtụtụ ihe; ya na kwa: Inwe okwukwe na Ọ bụ ezi Chukwu, Onye kwesịrị ka a fee ofufe, n'enweghị ihe ọ bụla ọzọ na-abụghị Ya; n'ihi na Ọ bụ Onye kere ndị ohu, Onye na-emere ha mma, Onye na-ahụ maka ihe oriri ha, Onye maara ihe ha na-eme na nzuzo na ihe ha na-eme n'ìhè, nakwa Onye nwere ike ịkwụ ndị na-erube isi n'ime ha ụgwọ ọrụ na inye ndị na-enupụ isi n'ime ha ntaramahụhụ.

N'ezie, Chukwu kere ndị mmadụ na ndị jinn maka ofufe a, O wee nye ha ya n'iwu, dịka Chukwu Onye Dị Elu siri:

﴿وَمَا خَلَقْتُ ٱلْجِنَّ وَٱلْإِنسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ ۝٥٦ مَآ أُرِيدُ مِنْهُم مِّن رِّزْقٍ وَمَآ أُرِيدُ أَن يُطْعِمُونِ ۝٥٧ إِنَّ ٱللَّهَ هُوَ ٱلرَّزَّاقُ ذُو ٱلْقُوَّةِ ٱلْمَتِينُ ۝٥٨﴾

{Ma ekeghị m ndị Jinn na ndị mmadụ belụsọ ka ha fee m ofufe.

Achọghị m ihe oriri ọ bụla n'aka ha, achọghịkwa m ka ha nye m nri 57

N'ezie, Chineke bụ Onye na-enye ihe oriri, Onye nwe ike, Onye siri ike 58}

[Surah Adh-Dhariyat: 56-58].

Ya na, Chukwu Onye Dị Elu Sịrị:

﴿يَٰٓأَيُّهَا ٱلنَّاسُ ٱعۡبُدُواْ رَبَّكُمُ ٱلَّذِي خَلَقَكُمۡ وَٱلَّذِينَ مِن قَبۡلِكُمۡ لَعَلَّكُمۡ تَتَّقُونَ ٢١ ٱلَّذِي جَعَلَ لَكُمُ ٱلۡأَرۡضَ فِرَٰشٗا وَٱلسَّمَآءَ بِنَآءٗ وَأَنزَلَ مِنَ ٱلسَّمَآءِ مَآءٗ فَأَخۡرَجَ بِهِۦ مِنَ ٱلثَّمَرَٰتِ رِزۡقٗا لَّكُمۡۖ فَلَا تَجۡعَلُواْ لِلَّهِ أَندَادٗا وَأَنتُمۡ تَعۡلَمُونَ ٢٢﴾

{Ewuu unu ndị mmadụ, feenụ Dinwenu unu, Onye kere unu na ndị buru unu ụzọ bịa, ka unu wee bụrụ ndị na-atụ egwu Chineke. 21

Onye mere unu ala ka ọ bụrụ ihe mgbasa, meekwa ka eluigwe bụrụ ụlọ, wee si n'eluigwe wedata mmiri, ma were ya wepụta mkpụrụ osisi dị ka ihe oriri maka unu. Ya mere, unu emela ka Chukwu nwee ndị ha nhata, ebe unu maara.22} [Surah Albakara: 21-22].

Ma Chukwu zitere ndị ozi ma zitekwara Akwụkwọ nsọ: iji kọwaa eziokwu a, ịkpọ oku gaa na ya, na ịdọ aka ná ntị megide ihe na-emegide ya, dịka Chukwu Onye dị nsọ, Onye Dị Elu Sịrị:

﴿وَلَقَدۡ بَعَثۡنَا فِي كُلِّ أُمَّةٖ رَّسُولًا أَنِ ٱعۡبُدُواْ ٱللَّهَ وَٱجۡتَنِبُواْ ٱلطَّٰغُوتَ...﴾

{N'ezie, Anyị zitere onye ozi n'ime mba ọbụla (ka ọ sị): Feenụ Chukwu ofufe, ma zerenụ arụsị... }

[Surah Annahl: 36].

Ya na, Chukwu Onye Dị Elu Sịrị:

﴿وَمَآ أَرۡسَلۡنَا مِن قَبۡلِكَ مِن رَّسُولٍ إِلَّا نُوحِيٓ إِلَيۡهِ أَنَّهُۥ لَآ إِلَٰهَ إِلَّآ أَنَا۠ فَٱعۡبُدُونِ ٢٥﴾

{Anyị eziteghị onye ozi ọ bụla tupu gị ma ọ bụghị na Anyị kpugheere ya na: Ọ dighị chi ọzọ ma ọ bụghị

Mu, ya mere, feenụ M} [Surah Al-Anbiya: 25].

Ya na, Onye Dị Elu Sịrị:

﴿الر كِتَابٌ أُحْكِمَتْ آيَاتُهُ ثُمَّ فُصِّلَتْ مِنْ لَدُنْ حَكِيمٍ خَبِيرٍ ۝١ أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا اللَّهَ إِنَّنِي لَكُمْ مِنْهُ نَذِيرٌ وَبَشِيرٌ ۝٢﴾

{Alif, Lam, Ra. (Nke a bụ) Akwụkwọ e mere amaokwu ya niile ka ha sie ike, emesịa kọwaa ha doro anya, site n'aka Onye maara ihe, Onye maara ihe niile1

Ka unu ghara ife onye ọzọ ofufe ma ọ bụghị Chukwu; n'ezie, abụ m onye ịdọ aka ná ntị na onye na-enye ozi ọma nye unu sitere n'aka Ya 2}

[Surah Hud: 1-2].

Eziokwu nke ofufe a bụ: iwepụta naanị Chukwu di elu maka ihe niile ndị ohu na-eji efe ofufe; site n'arịrịọ, egwu, olileanya, ekpere, ibu ọnụ, ịchụ àjà, ikwe nkwa, na ụdị ofufe ndị ọzọ, n'ụzọ nke irubere Ya isi, ịchọ inweta ụgwọ ọrụ Ya, na ịtụ egwu ahụhụ Ya, tinyere izu okè nke ịhụnanya maka Ya, na iweda onwe ala n'ihi ịdị ukwuu Ya.

Onye ọ bụla tụgharịrị uche n'ime Kor'an ahụ dị mmesapụ aka: ọ ga-ahụ na e kpugheere ihe ka ukwuu n'ime ya gbasara ntọala a dị ukwuu; dịka okwu Chukwu di elu:

﴿إِنَّآ أَنزَلۡنَآ إِلَيۡكَ ٱلۡكِتَٰبَ بِٱلۡحَقِّ فَٱعۡبُدِ ٱللَّهَ مُخۡلِصٗا لَّهُ ٱلدِّينَ ۝٢ أَلَا لِلَّهِ ٱلدِّينُ ٱلۡخَالِصُۚ وَٱلَّذِينَ ٱتَّخَذُواْ مِن دُونِهِۦٓ أَوۡلِيَآءَ مَا نَعۡبُدُهُمۡ إِلَّا لِيُقَرِّبُونَآ إِلَى ٱللَّهِ زُلۡفَىٰٓ إِنَّ ٱللَّهَ يَحۡكُمُ بَيۡنَهُمۡ فِي مَا هُمۡ فِيهِ يَخۡتَلِفُونَۗ إِنَّ ٱللَّهَ لَا يَهۡدِي مَنۡ هُوَ كَٰذِبٞ كَفَّارٞ ۝٣﴾

{N'ezie, Anyị kpughere gị Akwụkwọ ahụ n'eziokwu, ya mere fee Chukwu, jiri ezi obi na-ekpe okpukpe ahụ maka naanị Ya 2

N'ezie, okpukperechi dị ọcha bụ nke Chineke. Ma ndị ahụ weere ndị nchebedo ọzọ na-abụghị Ya, (ha na-asị): 'Anyị anaghị efe ha ofufe ma ọ bụghị naanị ka ha mee ka anyị bịaruo Chineke nso.' N'ezie, Chineke ga-ekpe ikpe n'etiti ha n'ihe ahụ ha na-esemokwu na ya. N'ezie, Chineke adịghị eduzi onye ọ bụla bụ onye ụgha, onye na-agọnahụ Chineke 3}.

[Surah Az-Zumar: 2-3].

Ya na, okwu Chukwu Onye dị nsọ na Onye Dị Elu:

﴿وَقَضَىٰ رَبُّكَ أَلَّا تَعۡبُدُوٓاْ إِلَّآ إِيَّاهُ...﴾

{Ma Dinwenu gị enyela iwu ka unu ghara ife ofufe ma ọ bụghị Ya...} [Surah Al-Isra: 23].

Ya na, okwu Onye Dị Elu:

﴿فَٱدۡعُواْ ٱللَّهَ مُخۡلِصِينَ لَهُ ٱلدِّينَ وَلَوۡ كَرِهَ ٱلۡكَٰفِرُونَ ١٤﴾

{Ya mere, kpọọkuonụ Chineke, na-eme ka okpukperechi dị ọcha maka Ya, ọbụlagodị ma ndị na-ekweghị ekwe akpọọ ya asị.}

[Surah Ghafir: 14].

Otu a kwa, onye tụgharịrị uche na Sunnah Onye-amụma ga-ahụkwa nlebara anya n'ụkpụrụ ukwu a, n'ime nke a bụ: ihe a kọrọ n'ime Sahih abụọ ahụ, site n'aka Mu'adh (Chineke nwee mmasị n'ebe ọ nọ), na Onye-amụma ﷺ kwuru sị:

«حَقُّ اللهِ عَلَى العِبَادِ أَن يَعْبُدُوهُ وَلَا يُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا».

«Ihe ruuru Chukwu n'ahụ ndị ohu bụ ka ha fee Ya ofufe, ma ghara ịsọke Ya n'ihe ọ bụla»[1].

Ikwere na Chineke gụnyekwara: ịkwere n'ihe niile Ọ nyere ndị ohu Ya n'iwu, nakwa ihe Ọ manyere ha ime; nke gụnyere ogidi ise nke Islam ndị pụtara ìhè.

Ha bụ: ịgba àmà na ọ dịghị chi ọzọ ma ọ bụghị Chineke, nakwa na Muhammad bụ onye ozi Chineke, na ikpe ekpere, na inye Zakat, na ibu ọnụ nke Ramadan, na ịga njem Hajj n'ụlọ nsọ nke Chukwu maka onye nwere ike ime ya, tinyere ihe ndị ọzọ n'ime ihe ndị e nyere n'iwu nke Iwu dị ọcha wepụtara.

Nke kachasị mkpa na nke kachasị ukwuu n'ime ogidi ndị a bụ: ịgba àmà na ọ dịghị onye kwesịrị ofufe n'ezie ma e wezụga Allah, na Muhammad bụ onye ozi Allah. Ihe ịgba àmà a na-achọ n'aka anyị bụ: iji ezi obi mee ofufe niile naanị maka Allah, na ịgọnahụ ofufe a na-enye ihe ọ bụla ọzọ na-abụghị Ya. Nke a bụ ihe "La ilaha illa Allah" pụtara, n'ihi na ihe ọ pụtara - dịka ndị ọkà mmụta (ka Allah meere ha ebere) kwuru - bụ: ọ nweghị onye kwesịrị ofufe n'eziokwu ma e wezụga Allah. Ya mere: n'ezie, ihe ọ bụla a na-efe ofufe na-abụghị Allah - ma ọ bụ mmadụ, mmụọ ozi, mmụọ ọjọọ (jinn), ma ọ bụ ihe

[1] Al-Bukhari dekọtara ya (2856), na Muslim (30).

ọzọ - bụ nke a na-efe ofufe n'ụgha, ma Onye kwesịrị ofufe n'eziokwu bụ naanị Allah, Onye na-enweghị onye ọ bụla Ya na ya nọ n'ọkwa, dịka Ya (Onye Nsọ, Onye Dị Elu) kwuru:

﴿ذَٰلِكَ بِأَنَّ ٱللَّهَ هُوَ ٱلۡحَقُّ وَأَنَّ مَا يَدۡعُونَ مِن دُونِهِۦ هُوَ ٱلۡبَٰطِلُ...﴾

{Nke ahụ bụ n'ihi na Chineke bụ Eziokwu, nakwa na ihe ọ bụla ha na-akpọku na-abụghị Ya bụ ihe efu...} [Surah Al-Hajj: 62].

E kọwaala ya na mbụ: na Chukwu dị nsọ ma dị elu kere ụmụ mmadụ na ndị jinn maka ezigbo ntọala a, O wee nye ha ya n'iwu, zite ndị ozi Ya maka ya, ma budata akwụkwọ Ya maka ya; ya mere ihe a manyere ohu bụ ka ọ chebara nke a echiche nke ọma, ma tụgharịa uche na ya nke ukwuu; ka o wee doo ya anya maka oké amaghị ihe ahụ nke imirikiti ndị Alakụba dabara n'ime ya banyere ntọala a; ruo n'ókè ha fere ihe ọzọ ofufe tinyere Chukwu, ma tụgharịa ezi ikike Ya pụrụ iche nye ndị ọzọ na-abụghị Ya, Chukwu bụ Onye a na-arịọ enyemaka.

Ihe so n'inwe okwukwe na Chukwu, asọ dịrị Ya, bụ inwe okwukwe na Ọ bụ Onye kere ụwa, Onye na-ahụ maka ihe gbasara ha, nakwa Onye na-achịkwa ha site n'amamihe Ya na ike Ya dịka Ọ chọrọ, asọ dịrị Ya, nakwa na Ọ bụ Onye Nwe ụwa a na ụwa nke ọzọ, na Onyenwe (Rabb) ụwa niile n'ozuzu ha; ọ dịghị onye okike ọzọ ma e wezụga Ya, ọ dịghịkwa onyenwe ọzọ ma e wezụga Ya, Ma na O zitere ndị

ozi, ma zitekwara Akwụkwọ Nsọ; iji dozie ndị ohu Ya, na ịkpọ ha oku gaa n'ihe ga-abụ nzọpụta na ọdịmma ha n'ụwa a na n'ọdịnihu, Ọ nweghịkwa onye mmekọ, otuto dịrị Ya, n'ihe ahụ niile. Chineke dị elu kwuru:

﴿ٱللَّهُ خَٰلِقُ كُلِّ شَيۡءٖۖ وَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ شَيۡءٖ وَكِيلٞ ٦٢﴾

{Chukwu bụ Onye kere ihe niile; Ọ bụkwa Ya bụ Onye na-ahụ maka ihe niile.}

[Surah Az-Zumar: 62].

Ya na, Chukwu Onye Dị Elu Sịrị:

﴿إِنَّ رَبَّكُمُ ٱللَّهُ ٱلَّذِي خَلَقَ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلۡأَرۡضَ فِي سِتَّةِ أَيَّامٖ ثُمَّ ٱسۡتَوَىٰ عَلَى ٱلۡعَرۡشِۖ يُغۡشِي ٱلَّيۡلَ ٱلنَّهَارَ يَطۡلُبُهُۥ حَثِيثٗا وَٱلشَّمۡسَ وَٱلۡقَمَرَ وَٱلنُّجُومَ مُسَخَّرَٰتِۭ بِأَمۡرِهِۦٓۗ أَلَا لَهُ ٱلۡخَلۡقُ وَٱلۡأَمۡرُۗ تَبَارَكَ ٱللَّهُ رَبُّ ٱلۡعَٰلَمِينَ ٥٤﴾

{N'ezie, Onyenwe unu bụ Chukwu, Onye kere eluigwe na ụwa n'ime ụbọchị isii. Mgbe ahụ, O wee nọkwasị n'Oche-eze. Ọ na-eji abalị ekpuchi ehihie, nke na-achụ ya n'ọsọ n'ọsọ; nakwa anyanwụ, ọnwa, na kpakpando, e doro ha niile n'okpuru iwu Ya. Mara n'ezie, ọ bụ Ya nwe okike na inye iwu. A gọziri Chukwu, Onyenwe ụwa niile.} [Surah Al-A'raf: 54].

Ọzọkwa, otu n'ime ihe so n'inwe okwukwe na Chineke, Onye dị elu, bụ: inwe okwukwe n'aha Ya ndị mara mma na njirimara Ya ndị dị elu e kwuru n'ime akwụkwọ Ya dị ebube, nakwa nke ziri ezi site n'aka onye ozi Ya a tụkwasịrị obi, n'enweghị mgbagọ, ma ọ bụ ịgọnarị, ma ọ bụ ịkọwa etu o si dị,

ma ọ bụ iji ya tụnyere ihe ọzọ,

﴿...لَيۡسَ كَمِثۡلِهِۦ شَيۡءٞۖ وَهُوَ ٱلسَّمِيعُ ٱلۡبَصِيرُ﴾

{...Ọ dighị ihe ọ bụla yiri Ya; Ọ bụkwa Ya bụ Onye na-anụ ihe niile, Onye na-ahụ ihe niile.}

[Surah As-Shura: 11].

Ya mere, ọ dị mkpa ịhapụ ha ka ha gafee etu ha siri bịa n'enweghị ịkọwa etu o si dị, ya na inwe okwukwe n'ihe ha na-egosi n'ime nkọwa ndị dị ukwuu, ndị bụ njirimara nke Chukwu, Onye Dị Ebube na Onye Dị Ukwuu, nakwa iwu dị n'iji ha kọwaa Ya, Onye Dị Elu, n'ụzọ kwesịrị ekwesị nye Ya n'enweghị Ya iyiri ihe ndị O kere eke n'ihe ọ bụla n'ime njirimara Ya, dị ka okwu nke Chukwu di elu si dị: Ya na, Onye Dị Elu sịrị

﴿فَلَا تَضۡرِبُواْ لِلَّهِ ٱلۡأَمۡثَالَۚ إِنَّ ٱللَّهَ يَعۡلَمُ وَأَنتُمۡ لَا تَعۡلَمُونَ ٧٤﴾

{Ya mere, unu atụla ilu maka Chukwu. N'ezie, Chukwu maara, ma unu amaghị.}

[Surah Annahl: 74].

Nke a bụ: nkwenye okwukwe nke ndị Ahlus-Sunnah wal-Jama'ah site n'ime ndị enyi onye ozi Chineke nakwa ndị na-eso ha n'ezi omume; banyere aha na njirimara Chukwu, ọ bụkwa ihe Imam: Abu al-Hasan al-Ash'ari, ka Chineke meere ya ebere, bufeere n'ime akwụkwọ "Al-Maqalat" site n'aka ndị ọkà mmụta Hadith na ndị Ahlus-Sunnah, nakwa ihe ndị ọzọ na-abụghị ya n'ime ndị nwere mmata na okwukwe bufeekwara.

Al-Awza'i, ka Chukwu meere ya ebere, sịrị: (A jụrụ Az-Zuhri na Makhul gbasara amaokwu njirimara, ha wee sị: Hapụnụ ha etu ha siri bịa)[1].

Ya na, Al-Awza'i sịrị ọzọ, ka Chukwu meere ya ebere: (Anyị na ọtụtụ ndị Tabi'un na-ekwu sị na Chukwu, asọ dịrị Ya, dị n'elu oche eze Ya, ma anyị kwenyere n'ihe e kwuru n'ime Sunnah banyere njirimara Ya)[2].

Ya na, Al-Walid bin Muslim, ka Allah meere ya ebere, sịrị: (A jụrụ Malik, Al-Awza'i, Al-Layth bin Sa'd, na Sufyan Ath-Thawri (ka Chukwu meere ha ebere) maka akụkọ ndị bịara gbasara njirimara, ha niile wee sị: Hapụnụ ya ka ọ gafee dịka o siri bịa, n'enweghị ịjụ etu ọ dị)[3].

Mgbe a jụrụ Rabi'ah bin Abi Abdul Rahman - onye nkụzi Malik, ka ebere Chukwu dịrị ha abụọ - banyere Istiwa (Chukwu ịnọkwasị n'ocheeze), o wee sị: (Istiwa abụghị ihe a na-amaghị...), ma otu o siri dị abụghị ihe uche nwere ike ighọta, ozi sitere n'aka Chukwu, ihe dịịrị Onye Ozi bụ nnyefe ozi doro

[1] Al-Lalika'i dekọtara ya na Sharh Usul Al-I'tiqad (735), na Ibn Abdul-Barr na Jami' Al-'Ilm wa Fadlih (1801), mana n'okwu nke ahadith kama aayat as-sifat, okwu ya bụkwa: "Kọọnụ ahadith ndị a dịka ha siri bịa ma unu arụla ụka na ha."

[2] Al-Bayhaqi dekọtara ya na Al-Asma' wa As-Sifat (865), ma Ibn Taymiyyah kwadoro na usoro ndị kọrọ ya ziri ezi na Al-Hamawiyyah (ihu: 269), ma Adh-Dhahabi kwuru na Al-'Ard (2/223): Ndị kọrọ ya bụ ndị Imam a pụrụ ịtụkwasị obi.

[3] Al-Lalaka'i dekọtara ya na Sharh Usul Al-I'tiqad (930), na Al-Bayhaqi na Al-Asma' Was-Sifat (955).

anya, ma ihe dịịrị anyị bụ ikweta)[1], Na mgbe a jụrụ Imam Malik, ka Allah meere ya ebere, maka nke ahụ, ọ sịrị: (Al-Istiwa bụ ihe a maara ama...), otu o si dị bụ ihe a na-amaghị ama, inwe okwukwe na ya bụ iwu, nakwa ịjụ ajụjụ banyere ya bụ bid'ah). E mesịa, ọ sịrị onye na-ajụ ajụjụ ahụ: Ahụghị m gị ma e wezụga na ị bụ nwoke ọjọọ! O wee nye iwu banyere ya, e wee chụpụ ya[2]. A kọkwara ihe pụtara nke a site n'aka Nne ndị kwere ekwe Umm Salama (Chineke nwee mmasị n'ebe ọ nọ)[3].

Imam Abu Abdul Rahman bin Al-Mubarak, ka ebere Chukwu dịrị ya, kwuru sị: (Anyị maara Onyenwe anyị, Otuto dịrị Ya, na Ọ dị n'elu eluigwe Ya, n'elu oche-eze Ya, ma nọrọ iche n'ihe niile e kere eke)[4].

Okwu ndị Imam n'isiokwu a dị ọtụtụ nke ukwuu, nke a na-enweghị ike iweta n'ime okwu nkuzi a. Ma onye ọ bụla chọrọ ịmatakwu ọtụtụ n'ime ihe ndị a, ya gaa lee ihe ndị ọkà mmụta nke Sunnah dere n'isiokwu a, dị ka akwụkwọ "Sunnah" nke Abdullah bin Imam Ahmad, na akwụkwọ "Ịdị n'otu nke Chukwu" nke nnukwu Imam Muhammad bin

[1] Al-Lalaka'i dekọtara ya na Sharh Usul Al-I'tiqad (665), na Al-Bayhaqi na Al-Asma' wa As-Sifat (868).

[2] Al-Lalaka'i dekọtara ya na Sharh Usul Al-I'tiqad (664), na Abu Nu'aym na Hilyat Al-Awliya (325/6), na Al-Bayhaqi na Al-Asma' Was-Sifat (867).

[3] Al-Muzakki dekọtara ya na Al-Muzakkiyyat (29), na Ibn Battah na Al-Ibanah (120), na Al-Lalika'i na Sharh Usul Al-I'tiqad (663).

[4] Ad-Darimi dekọtara ya na Ar-Radd ala Al-Jahmiyyah (67), na Al-Bayhaqi na Al-Asma' wa Al-Sifat (903).

Khuzaimah, na akwụkwọ "Sunnah" nke Abu Al-Qasim Al-Lalika'i Al-Tabari, na akwụkwọ "Sunnah" nke Abu Bakr bin Abi Asim, yana aziza Sheikh Al-Islam Ibn Taymiyyah zigaara ndị obodo Hama. Ọ bụ nnukwu aziza bara ezigbo uru ebe ọ kọwara n'ime ya, ka Chukwu meere ya ebere, okwukwe nke ndị Ahl as-Sunnah, wepụtakwa ọtụtụ n'ime okwu ha n'ime ya, yana ihe akaebe sitere n'iwu okpukpe na nke uche nke na-egosi eziokwu dị n'ihe ndị Ahl as-Sunnah kwuru, na ịbụ ụgha nke ihe ndị na-emegide ha kwuru.

Otu aka ahụ kwa, edemede ya akpọrọ Al-Tadmuriyyah; ọ tụlere okwu ahụ n'uju n'ime ya, ma kọwapụta nkwenye nke ndị Ahl al-Sunnah site n'ihe akaebe nke ederede na nke uche, yana ịgbagha ndị na-emegide ya n'ụzọ na-eme ka eziokwu pụta ìhè ma na-ebibi ụgha maka onye ọ bụla n'ime ndị ọkà mmụta lebaara ya anya; site n'ezi ebumnobi, yana ọchịchọ iji mata eziokwu. Nchịkọta ya bụ: Nkwenye nke ndị Ahlus-Sunnah wal-Jama'ah na ngalaba nke aha na njirimara; bụ na ha kwenyere na ọ dịrị Chukwu (Onye Nsọ, Onye Dị Elu) ihe O kwupụtara na ọ dịrị Onwe Ya n'ime akwụkwọ Ya, ma ọ bụ ihe onye ozi Ya Muhammad ﷺ kwupụtara na ọ dịrị Ya n'ime Sunnah ya, ikwenye na ha dịrị n'enweghị iji ya tụnyere ihe ọzọ, nakwa na ha doro Ya nsọ (Onye Nsọ, Onye Dị Elu) pụọ n'iyiri ihe ndị O kere, idoo nsọ nke dị ọcha pụọ n'ịgọnarị; n'ihi ya ha nwetara

mmeri site n'ịnọ na nchekwa pụọ na mmegide, Ha jiri ihe akaebe niile rụọ ọrụ; dị ka nkwado na ịga nke ọma sitere n'aka Chineke; n'ihi na o so n'usoro Chineke (Onye Dị Ebube), n'ebe onye jidesiri eziokwu ahụ O ji zite ndị ozi Ya ike, tinye ike ya niile na nke ahụ, wee jiri obi ọcha na-achọ ya n'ebe Chineke nọ; ka O mee ka ọ nwee ịga nke ọma n'eziokwu ahụ, nakwa ime ka ihe akaebe ya pụta ìhè, dị ka Onye kachasị elu siri kwuo:

﴿بَلۡ نَقۡذِفُ بِٱلۡحَقِّ عَلَى ٱلۡبَٰطِلِ فَيَدۡمَغُهُۥ فَإِذَا هُوَ زَاهِقٞ...﴾

{Kama, Anyị na-atụba eziokwu n'elu ụgha, o wee tipịa ya, na mberede, ọ lara n'iyi...}

[Surah Al-Anbiya: 18].

Ya na, Chukwu Onye Dị Elu Siri:

﴿وَلَا يَأۡتُونَكَ بِمَثَلٍ إِلَّا جِئۡنَٰكَ بِٱلۡحَقِّ وَأَحۡسَنَ تَفۡسِيرًا ٣٣﴾

{Ha adịghịkwa ewetara gị ihe atụ ọ bụla, ma ọ bụghị na Anyị ewetara gị eziokwu ahụ, yana nkọwa kacha mma.} [Surah Al-Furqan: 33].

Ma onye ọ bụla megidere Ndị Sunnah: n'ihe ha kwenyere n'isiokwu banyere aha na njirimara; o doro anya na ọ ga-adaba n'ịmegide ihe akaebe nke ederede na nke uche; yana mmegiderịta onwe doro anya n'ime ihe niile ọ na-ekwenye na ihe ọ na-agọnarị. Ya na, Al-Hafiz Ibn Kathir, ka Allah meere ya ebere, kwuru okwu dị mma n'ime Tafsir ya a ma ama gbasara isiokwu a, ma nke ahụ bụ mgbe ọ na-ekwu gbasara okwu Chukwu Onye Dị Elu:

﴿إِنَّ رَبَّكُمُ ٱللَّهُ ٱلَّذِى خَلَقَ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضَ فِى سِتَّةِ أَيَّامٍ ثُمَّ ٱسْتَوَىٰ عَلَى ٱلْعَرْشِ...﴾

{N'ezie, Onye Nwe unu bụ Chukwu, Onye kere eluigwe na ụwa n'ime ụbọchị isii, mgbe ahụ O wee nọkwasị n'elu Oche-eze...} [Surah Al-Araf: 54].

Ọ dị mma ihota ya n'ebe a n'ihi uru ya dị ukwuu; ya mere o kwuru (ka Chineke meere ya ebere) ihe okwu ya kpọmkwem bụ, sị:

(Ndị mmadụ nwere ọtụtụ okwu gbasara ọnọdụ a, mana nke a abụghị ebe a ga-akọwa ha n'uju. Kama, n'ọnọdụ a, anyị na-eso ụzọ ndị okenye ziri ezi (Salaf as-Saalih): Maalik, Al-Awza'i, Ath-Thawri, Al-Layth ibn Sa'd, Ash-Shafi'i, Ahmad ibn Hanbal, Ishaq ibn Rahawayh, na ndị ọzọ so n'ime ndị ndú ndị Alakụba n'oge gboo nakwa n'oge ugbu a. Nke a bụ: ịnabata ha dịka ha siri bịa n'enweghị ịkọwa otu ha siri dị (Takyiif), n'enweghị iji Ya tụnyere ihe ọzọ (Tashbiih), ma ọ bụkwanụ ịgọnahụ ha (Ta'tiil). Ihe pụtara ìhè nke na-abata n'uche ndị na-atụnyere Chukwu n'ihe ọzọ bụ ihe a jụrụ banyere Chukwu, n'ihi na Chukwu adịghị ka ihe ọ bụla n'ime ihe O kere eke, nakwa

﴿...لَيْسَ كَمِثْلِهِۦ شَىْءٌ ۖ وَهُوَ ٱلسَّمِيعُ ٱلْبَصِيرُ﴾

{...Ọ dịghị ihe ọ bụla yiri Ya; Ọ bụkwa Ya bụ Onye na-anụ ihe niile, Onye na-ahụ ihe niile.} [SurahAs-Shura: 11]. Kama, ọ dị ka ndị Imamu kwuru, -n'ime

ha bụ Nu'aym bin Hammad Al-Khuza'i, onye nkụzi Al-Bukhari, o kwuru sị: (Onye ọ bụla jiri Chineke tụnyere okike Ya, ọ gọnahụrụ Chineke, ma onye ọ bụla jụrụ ihe ọ bụla Chineke ji kọwaa Onwe Ya, n'ezie ọ gọnahụrụ Chineke)[1], Ma ọ nweghị ntụnyere ọ bụla dị n'ihe Chukwu ji kọwaa onwe Ya, ma ọ bụ n'ihe Onye ozi Ya ji kọwaa Ya. Ya mere, onye ọ bụla kwadoro maka Chukwu di elu ihe ndị amaokwu pụtara ìhè nakwa akụkọ ndị ziri ezi wetara; n'ụzọ dabara adaba n'ebube Chukwu, ma wepụkwa ntụpọ ọ bụla n'ebe Chukwu di elu nọ; o doro anya na onye ahụ agbasowo ụzọ nduzi[2]. Okwu Ibn Kathir gwụrụ ebe a, ka Chukwu meere ya ebere.

Ihe gụnyekwara n'ikweta na Chineke bụ: nkwenye na okwukwe bụ okwu na ọrụ, ọ na-abawanye site n'irubere isi ma na-ebelata site na mmehie, nakwa na ekweghị ka a kpọọ onye ọ bụla n'ime ndị Alakụba onye na-ekweghị ekwe n'ihi mmehie ọ bụla na-erughị isonye Chineke na ihe ọzọ yana ekweghị ekwe; dị ka ịkwa iko, izu ohi, iri ọmụrụ nwa, ịnụ ihe na-egbu egbu, inupụrụ nne na nna isi, na nnukwu mmehie ndị ọzọ, ọ gwụla ma o weere nke ahụ dị ka ihe e kwere ka e mee, n'ihi ihe Onye kacha elu n’eziokwu (chineke) kwuru sị:

---

[1] Adh-Dhahabi dekọtara ya na Al-Uluww (464), ma Al-Albani kwuru na Mukhtasar Al-Uluww (p: 184): Nke a bụ usoro akụkọ ziri ezi, ndị kọrọ ya bụ ndị a pụrụ ịtụkwasị obi na ndị a ma ama.

[2] Tafsir Ibn Kathir (3/ 426, 427).

﴿إِنَّ ٱللَّهَ لَا يَغۡفِرُ أَن يُشۡرَكَ بِهِۦ وَيَغۡفِرُ مَا دُونَ ذَٰلِكَ لِمَن يَشَآءُ...﴾

{N'ezie, Chineke anaghị agbaghara ka e tinyere Ya onye mmekọ, ma Ọ na-agbaghara ihe ọzọ ma e wezụga nke ahụ nye onye Ọ chọrọ...} [Surah An-Nisaa: 48]. Na dịka o siri kwụsie ike n'ime akụkọ dị iche iche a kọrọ na-esochi onwe ha, site n'aka Onye ozi Chineke ﷺ, n'ime ha bụ: okwu ya sị:

«إِنَّ اللهَ يُخْرِجُ مِنَ النَّارِ مَنْ كَانَ فِي قَلْبِهِ مِثْقَالُ حَبَّةٍ مِنْ خَرْدَلٍ مِنْ إِيْمَانٍ».

«N'ezie Chineke ga-ewepụta n'ime ọkụ ahụ onye ọ bụla nwere n'ime obi ya okwukwe hà ka ịdị arọ nke mkpụrụ mọstad.»[1].

Isi ihe nke abụọ: Ịkwere na ndị mmụọ ozi,

Ọ gụnyere ihe abụọ: Ihe nke mbụ: Ịkwere na ndị mmụọ ozi n'ozuzu ya; nke a bụ site n'ịkwere na Chineke nwere ndị mmụọ ozi Ọ kere ka ha wee na-erubere Ya isi, ma kọwaa ha na ha bụ:

﴿وَقَالُواْ ٱتَّخَذَ ٱلرَّحۡمَٰنُ وَلَدٗاۗ سُبۡحَٰنَهُۥۚ بَلۡ عِبَادٞ مُّكۡرَمُونَ ٢٦ لَا يَسۡبِقُونَهُۥ بِٱلۡقَوۡلِ وَهُم بِأَمۡرِهِۦ يَعۡمَلُونَ ٢٧ يَعۡلَمُ مَا بَيۡنَ أَيۡدِيهِمۡ وَمَا خَلۡفَهُمۡ وَلَا يَشۡفَعُونَ إِلَّا لِمَنِ ٱرۡتَضَىٰ وَهُم مِّنۡ خَشۡيَتِهِۦ مُشۡفِقُونَ ٢٨﴾

{Ha wee sị: Onye ebere mụtara nwa. Otuto dịrị Ya! Kama, ha bụ ndị ohu a kwanyeere ugwu 26}

Ha adịghị ebu Ya ụzọ n'okwu, ma ha na-arụ ọrụ

[1] Albukhari dekọtara ya (22), site na hadith nke Abu Sa'id Al-Khudri, ka Allah nwee obi ụtọ n'ebe ọ nọ.

site n'iwu Ya 27

Ọ maara ihe dị n'ihu ha na ihe dị n'azụ ha, ha anaghịkwa arịọ arịrịọ ma e wezụga nye onye Ọ nabatara, ha na-amakwa jijiji n'ihi ịtụ egwu Ya.28}

[Surah Al-Anbiyaa: 26-28].

Ha dị n'ọtụtụ ụdị dị iche iche; ụfọdụ n'ime ha bụ ndị e nyere ọrụ ịbu Oche-eze ahụ, ụfọdụ n'ime ha bụ ndị nche nke Paradaịs na ọkụ ala mmụọ, ụfọdụ n'ime ha bụkwa ndị e nyere ọrụ ichekwa ọrụ nke ndị ohu. Ihe nke abụọ: Ịkwere na ndị mmụọ ozi n'ụzọ zuru ezu; nke a bụ site n'ịkwere na ndị ahụ Chineke na onye ozi Ya kpọrọ aha n'ime ha; dị ka Jibril, onye e nyefere ọrụ maka mkpughe, na Mikail, onye e nyefere ọrụ maka mmiri ozuzo, na Malik, onye nche ọkụ. Na Israfil, onye e nyefere ọrụ ịfụ opi. Dịka a kpọtụrụ ha aha n'akụkọ ndị ziri ezi, n'ime ha: ihe guzosiri ike na Sahih site n'aka Aisha (Chineke nwee mmasị n'ebe ọ nọ), na Onye-amụma ﷺ kwuru sị:

«خُلِقَتِ الـمَلَائِكَةُ مِن نُورٍ، وَخُلِقَ الجَانُّ مِنْ مَارِجٍ مِنْ نَارٍ، وَخُلِقَ آدَمُ مِمَّا وُصِفَ لَكُم»

«E kere ndị mmụọ ozi site n'ìhè, e kere ndị Jinn site n'ire ọkụ, e kere Adam site n'ihe a kọwaara unu»[1] Muslim dekọtara ya na Sahih ya.

Ntọala nke atọ: Ịkwere n'akwụkwọ, nke a

[1] Muslim dekọtara ya (2996), site na hadith Aisha, ka Allah nwee obi ụtọ n'ebe ọ nọ.

gụnyekwara ihe abụọ:

Ihe mbụ: Inwe okwukwe n'Akwụkwọ nsọ n'ozuzu ya; nke a bụ inwe okwukwe na Chukwu zitere ndị amụma Ya na ndị ozi Ya akwụkwọ nsọ; iji kọwaa ikike Ya, na ịkpọ oku gaa na Ya, dị ka O siri kwuo (Onye kachasị elu):

﴿لَقَدۡ أَرۡسَلۡنَا رُسُلَنَا بِٱلۡبَيِّنَٰتِ وَأَنزَلۡنَا مَعَهُمُ ٱلۡكِتَٰبَ وَٱلۡمِيزَانَ لِيَقُومَ ٱلنَّاسُ بِٱلۡقِسۡطِ...﴾

{N'ezie Anyị ji ihe akaebe doro anya zite ndị ozi Anyị, ma Anyị zitekwara Akwụkwọ nsọ na ihe ọtụtụ so ha, ka ndị mmadụ wee guzosie ike n'ikpe ziri ezi...} [Surah Al-Hadid: 25]. Ya na, Chukwu Onye Dị Elu Sịrị:

﴿كَانَ ٱلنَّاسُ أُمَّةٗ وَٰحِدَةٗ فَبَعَثَ ٱللَّهُ ٱلنَّبِيِّـۧنَ مُبَشِّرِينَ وَمُنذِرِينَ وَأَنزَلَ مَعَهُمُ ٱلۡكِتَٰبَ بِٱلۡحَقِّ لِيَحۡكُمَ بَيۡنَ ٱلنَّاسِ فِيمَا ٱخۡتَلَفُواْ فِيهِ...﴾

{Ndị mmadụ bụrụbu otu obodo, Chukwu wee zite ndị amụma dị ka ndị na-enye ozi ọma na ndị na-adọ aka ná ntị, ma zitekwara ha Akwụkwọ Nsọ n'eziokwu, ka ọ kpee ikpe n'etiti ndị mmadụ n'ihe ha nwere esemokwu na ya...}

[Surah Albakara: 213].

"Ihe nke abụọ: Ịkwere n'Akwụkwọ Nsọ n'ụzọ nkọwa zuru ezu; nke a bụ site n'ikwere n'ihe Chukwu kpọrọ aha n'ime ha, dị ka Torah, Injil, Zabur, na Qur'an, ma kwenyesie ike na Qur'an bụ nke kachasị mma ma bụrụ nke ikpeazụ n'ime ha,

nke na-achịkwa ha ma na-akwado eziokwu ha, nakwa na ọ bụ ya ka ọ dị mkpa ka mba niile (Ummah) soro ma jiri ya na-ekpe ikpe; tinyere nṅomi (Sunnah) ziri ezi nke sitere n'aka Onye Ozi Chukwu (ka udo na ngọzi Chukwu dịrị ya); n'ihi na Chukwu zitere Onye Ozi Ya Muhammad (ka udo na ngọzi Chukwu dịrị ya) dị ka onye ozi e zigaara mmadụ na ndị Aljannu niile, ma kpugheere ya Qur'an a ka o jiri ya na-ekpe ikpe n'etiti ha, ma mee ya ọgwụgwọ nye ihe dị n'ime obi, nkọwa maka ihe niile, nakwa nduzi na ebere maka ndị kwere ekwe, dị ka Chineke, Onye dị elu, siri kwuo:"

﴿وَهَٰذَا كِتَٰبٌ أَنزَلۡنَٰهُ مُبَارَكٞ فَٱتَّبِعُوهُ وَٱتَّقُواْ لَعَلَّكُمۡ تُرۡحَمُونَ١٥٥﴾

{Nke a bụkwa Akwụkwọ Anyị kpughere, nke agọziri agọzi, ya mere soronụ ya, ma tụọnụ egwu Chukwu, ka unu wee nweta ebere.} [Surah Al-An'am: 155]. Ya na, Chukwu Onye dị nsọ Sịrị:

﴿...وَنَزَّلۡنَا عَلَيۡكَ ٱلۡكِتَٰبَ تِبۡيَٰنٗا لِّكُلِّ شَيۡءٖ وَهُدٗى وَرَحۡمَةٗ وَبُشۡرَىٰ لِلۡمُسۡلِمِينَ٨٩﴾

{...Anyị kpughekwara gị Akwụkwọ nsọ ahụ dị ka nkọwa maka ihe niile, nakwa dị ka nduzi, ebere, na ozi ọma nye ndị Alakụba.} [Surah Annahl: 89]. Ya na, Chukwu Onye Dị Elu Sịrị:

﴿قُلۡ يَٰٓأَيُّهَا ٱلنَّاسُ إِنِّي رَسُولُ ٱللَّهِ إِلَيۡكُمۡ جَمِيعًا ٱلَّذِي لَهُۥ مُلۡكُ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلۡأَرۡضِۖ لَآ إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ يُحۡيِۦ وَيُمِيتُۖ فَـَٔامِنُواْ بِٱللَّهِ وَرَسُولِهِ ٱلنَّبِيِّ ٱلۡأُمِّيِّ ٱلَّذِي يُؤۡمِنُ بِٱللَّهِ وَكَلِمَٰتِهِۦ وَٱتَّبِعُوهُ لَعَلَّكُمۡ تَهۡتَدُونَ١٥٨﴾

{Sị: Unu ndị mmadụ, n'ezie abụ m onye ozi Chukwu ziteere unu niile, Onye nwe alaeze eluigwe na ụwa. Ọ dịghị chi ọzọ ma ọ bụghị Ya, Ọ na-enye ndụ, na-ewetakwa ọnwụ. Ya mere, kwerekwanụ na Chukwu nakwa n'Onye ozi Ya, onye amụma ahụ na-amaghị akwụkwọ, onye kwere na Chukwu nakwa n'okwu Ya, sorokwanụ ya ka unu wee nweta nduzi.} [Surah Al-A'raf: 158]. Amaokwu ndị nwere nkọwa a dị ọtụtụ.

Isi ihe nke anọ: Ịkwere na ndị ozi

Ọ gụnyekwara ihe abụọ: Ihe mbụ: Ịkwere na ndị ozi n'ozuzu ha; nke a bụ ịkwere na Chukwu ziteere ndị ohu Ya ndị ozi sitere n'ime ha—dị ka ndị na-ekwusa ozi ọma na ndị na-adọ aka ná ntị, yana ndị na-akpọ oku gaa n'eziokwu; onye ọ bụla zara oku ha ga-enweta obi ụtọ, ma onye ọ bụla megidere ha ga-enweta ndakpọ olileanya na ịkwa ụta. Onye ikpeazụ nakwa onye kachasị mma n'ime ha bụ onye amụma anyị bụ Muhammad nwa Abdullah (ka udo na ngọzi Chukwu dịrị ya), dịka Chukwu siri kwuo:

﴿وَلَقَدۡ بَعَثۡنَا فِي كُلِّ أُمَّةٖ رَّسُولًا أَنِ ٱعۡبُدُواْ ٱللَّهَ وَٱجۡتَنِبُواْ ٱلطَّٰغُوتَ...﴾

{N'ezie, Anyị zitere onye ozi n'ime mba ọ bụla, sị: Feenụ Chukwu ofufe, ma zeenụ arụsị...} [Surah Annahl: 36]. Ya na, Chukwu Onye Dị Elu Sịrị:

﴿رُّسُلٗا مُّبَشِّرِينَ وَمُنذِرِينَ لِئَلَّا يَكُونَ لِلنَّاسِ عَلَى ٱللَّهِ حُجَّةُۢ بَعۡدَ ٱلرُّسُلِ...﴾

{Ndị ozi bụ ndị na-ekwusa ozi ọma ma na-adọ

aka ná ntị, ka ndị mmadụ wee ghara inwe ihe ngọpụ megide Chukwu mgbe ndị ozi ahụ gasịrị...} [Surah An-Nisaa: 165]. Ya na, Chukwu Onye Dị Elu Sịrị:

﴿مَّا كَانَ مُحَمَّدٌ أَبَآ أَحَدٍ مِّن رِّجَالِكُمْ وَلَٰكِن رَّسُولَ ٱللَّهِ وَخَاتَمَ ٱلنَّبِيِّـۧنَ...﴾

{Muhammad abụghị nna onye ọ bụla n'ime ndị ikom unu, kama ọ bụ Onye Ozi Chukwu, nakwa onye ikpeazụ n'ime ndị amụma...} [Surah Al-Ahzab: 40].

Ihe nke abụọ: Ịkwere na ndị ozi n'ụzọ zuru ezu; nke a bụ inwe okwukwe n'ụzọ zuru ezu nakwa n'ịkọwapụta ndị ahụ Chukwu kpọrọ aha n'ime ha, ma ọ bụ ndị e gosipụtara aha ha site n'aka onye ozi Chukwu (Chukwu gozie ya, nyekwa ya udo); dị ka Nuhu, Hud, Salih, Ibrahim, na ndị ọzọ, ka ngọzi na udo nke Chukwu dịrị ha, ezinụlọ ha, nakwa ndị na-eso ụzọ ha.

Isi ihe nke ise: Ịkwere n'ụbọchị ikpe-azụ

Ọ gụnyere:

Ịkwere n'ihe niile Chineke na onye ozi Ya (Chukwu gozie ya, nyekwa ya udo) gwara anyị banyere ihe ga-eme mgbe a nwụsịrị; dị ka ọnwụnwa nke ili, ntaramahụhụ ya, na obi ụtọ ya, nakwa ihe egwu na ihe isi ike ndị ga-adị n'ụbọchị mbilite n'ọnwụ, na àkwà mmiri, ihe ọtùtù, ikpe, na ụgwọ ọrụ, nakwa ikesa akwụkwọ ndekọ n'etiti ndị mmadụ; ebe a ga-enwe onye ga-anata akwụkwọ ya n'aka nri ya, onye ga-anata akwụkwọ ya n'aka ekpe ya, ma ọ bụ site n'azụ ya.

Ọ gụnyekwara n'ime ya: ịkwere n'ọdọ mmiri a ga-abịakwute nke onye amụma anyị, Muhammad (Chukwu gozie ya, nyekwa ya udo), na ịkwere na paradaịs na ọkụ, na ndị kwere ekwe ịhụ Onyenwe ha, Onye dị elu, na Ọ ga-agwa ha okwu, na ihe ndị ọzọ bịara na Quran dị ebube na Sunnah ziri ezi site n'aka onye ozi Chineke (Chukwu gozie ya, nyekwa ya udo); ya mere, ọ bụ mmanye n'ahụ ohu ịkwere n'ihe ndị a niile, na ikwenye na ha n'ụzọ Chineke na onye ozi Ya (Chukwu gozie ya, nyekwa ya udo) si kọwaa ya.

Ntọala nke isii: Okwukwe n'ihe Chineke kara aka

Okwukwe gụnyere ihe anọ:

Ihe mbụ: Inwe okwukwe na Chukwu, asọ dịrị Ya, Onye dị elu, maara ihe mere eme na ihe ga-eme, na Ọ maara ọnọdụ ndị ohu Ya, ihe oriri ha, ogologo oge ndụ ha, na ọrụ ha, nakwa ihe ndị ọzọ gbasara ha, n'ihi ya ọ dighịkwa ihe ọ bụla n'ime ihe ndị a na-ezobeere Ya, asọ dịrị Ya, Onye dị elu, dị ka O kwuru, asọ dịrị Ya:

﴿...وَٱعۡلَمُوٓاْ أَنَّ ٱللَّهَ بِكُلِّ شَيۡءٍ عَلِيمٞ﴾

{...Ma maranụ na Chineke bụ Onye maara ihe niile.} [Surah Albakara: 231]. Ya na, Chukwu Onye Dị Elu Sịrị:

﴿...لِتَعۡلَمُوٓاْ أَنَّ ٱللَّهَ عَلَىٰ كُلِّ شَيۡءٖ قَدِيرٞ وَأَنَّ ٱللَّهَ قَدۡ أَحَاطَ بِكُلِّ شَيۡءٍ عِلۡمَۢا﴾

{...ka unu wee mara na Chineke nwere ike ime ihe niile, nakwa na ihe ọmụma Ya gbara ihe niile gburugburu.} [Surah Aṭ-Ṭalâq: 12].

Ihe nke abụọ: Ịkwere na Chineke edeela ihe niile O kara aka na ihe O kpebiri; dị ka Onye Dị Elu sịrị:

﴿قَدۡ عَلِمۡنَا مَا تَنقُصُ ٱلۡأَرۡضُ مِنۡهُمۡۖ وَعِندَنَا كِتَٰبٌ حَفِيظُۢ ٤﴾

{N'ezie Anyị maara ihe ala na-ebelata n'ime ha, n'ebe Anyị nọkwa ka akwụkwọ na-echekwa ihe niile dị.} [Surah Qaf: 4]. Ya na, Chukwu Onye Dị Elu Sịrị:

﴿...وَكُلَّ شَيۡءٍ أَحۡصَيۡنَٰهُ فِيٓ إِمَامٖ مُّبِينٖ﴾

{...Na ihe niile ka Anyị dekọtara n'ime akwụkwọ ndekọ pụtara ìhè.} [Surah Ya-Sin: 12]. Ya na, Chukwu Onye Dị Elu Sịrị:

﴿أَلَمۡ تَعۡلَمۡ أَنَّ ٱللَّهَ يَعۡلَمُ مَا فِي ٱلسَّمَآءِ وَٱلۡأَرۡضِۗ إِنَّ ذَٰلِكَ فِي كِتَٰبٍۚ إِنَّ ذَٰلِكَ عَلَى ٱللَّهِ يَسِيرٞ ٧٠﴾

{Ọ bụ na ị maghị na Chukwu maara ihe niile dị n'eluigwe na n'ụwa? N'ezie, nke ahụ dị n'ime akwụkwọ. N'ezie, nke ahụ dịịrị Chukwu mfe.} [Soọdụ Al-Hajj: 70].

Ihe nke atọ: Ikwere na ihe Chukwu Onye Dị Elu chọrọ na-emezu emezu; ya mere ihe Ọ chọrọ na-eme, ma ihe Ọ na-achọghị adịghị eme, dịka Onye Dị Nsọ ma Dịkwa Elu Sịrị:

﴿...إِنَّ ٱللَّهَ يَفۡعَلُ مَا يَشَآءُ﴾

{...N'ezie, Chineke na-eme ihe Ọ chọrọ} [Surah Al-Hajj: 18]. Ya na, Chukwu Onye Dị Elu Sịrị:

﴿إِنَّمَآ أَمۡرُهُۥٓ إِذَآ أَرَادَ شَيۡـًٔا أَن يَقُولَ لَهُۥ كُن فَيَكُونُ ٨٢﴾

{Naanị iwu Ya mgbe Ọ chọrọ otu ihe, bụ ka Ọ sị ya: "Dịrị", ọ ga-adịkwa} [Surah Yasin: 82]. Ya na, Chukwu Onye dị nsọ Sịrị:

﴿وَمَا تَشَآءُونَ إِلَّآ أَن يَشَآءَ ٱللَّهُ رَبُّ ٱلۡعَٰلَمِينَ ٢٩﴾

{Ma unu adịghị achọ ihe ọ bụla ma e wezụga ka Chineke, Dinwenu ụwa niile, chọrọ.}

[Surah At-Takwir: 29].

Ihe nke anọ: Inwe okwukwe na Chukwu dị elu kere ihe niile e kere eke; ya mere ọ dịghị Onye kere ihe ọzọ ma ọ bụghị Ya, ọ dịghịkwa Onyenwe anyị ọzọ e wezụga Ya; dị ka O kwuru, asọ dịrị Ya:

﴿ٱللَّهُ خَٰلِقُ كُلِّ شَيۡءٖۖ وَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ شَيۡءٖ وَكِيلٞ ٦٢﴾

{Chukwu bụ Onye kere ihe niile; Ọ bụkwa Ya bụ Onye na-ahụ maka ihe niile.} [Surah Az-Zumar:62]. Ya na, Chukwu Onye Dị Elu Sịrị:

﴿يَٰٓأَيُّهَا ٱلنَّاسُ ٱذۡكُرُواْ نِعۡمَتَ ٱللَّهِ عَلَيۡكُمۡۚ هَلۡ مِنۡ خَٰلِقٍ غَيۡرُ ٱللَّهِ يَرۡزُقُكُم مِّنَ ٱلسَّمَآءِ وَٱلۡأَرۡضِۚ لَآ إِلَٰهَ إِلَّا هُوَۖ فَأَنَّىٰ تُؤۡفَكُونَ ٣﴾

{Ewuu unu ndị mmadụ, chetanụ amara Chukwu mere unu. È nwere onye okike ọzọ na-abụghị Chukwu nke na-enye unu ihe oriri si n'eluigwe na ala? Ọ dịghị chi ọzọ na-abụghị Ya. Ya mere, olee otu e si eduhie unu?} "[Surah Faatir: 3]."

Yabụ, ịkwere n'ihe Chineke kara aka: na-agụnye ịkwere n'ihe anọ ndị a niile, dị ka ọ bụ nkwenye nke ndị Ahlus-Sunnah wal-Jama'ah; n'adịghị ka ndị ahụ jụrụ ụfọdụ n'ime ihe ndị a n'ime ndị na-ewebata ihe ọhụrụ n'okpukpe.

Otu n'ime ihe ndị dị mkpa na nkwenye ziri ezi nke ndị Ahlus-Sunnah kwenyere na ya bụ: ịhụnanya n'ihi Chukwu nakwa ịkpọasị n'ihi Chukwu, inwe njikọ n'ihi Chukwu nakwa ịbụ iro n'ihi Chukwu. Nke a bụ: nkwenye nke ịkwado na ịwepụ onwe (Al-Wala' na Al-Bara'), ọ bụkwa akụkụ nke inwe okwukwe na Chukwu, Onye Dị Elu.

Ya mere, onye kwere ekwe na-ahụ ndị kwere ekwe n'anya ma na-akwado ha, na-akpọ ndị na-ekweghị ekwe asị ma na-emegide ha. Ndị nọ n'isi n'ime ndị kwere ekwe nke mba a bụ ndị Sahaba nke Onye Ozi Chukwu (ka udo na ngọzi Chukwu dịrị ya)—dị ka o siri guzosie ike n'aka ndị Ahl as-Sunnah wal-Jama'ah; n'ihi ya, ha na-ahụ ha n'anya ma na-akwado ha, ha kweerekwa na ha bụ ndị kachasị mma n'ime ndị mmadụ mgbe ndị amụma gachara, n'ihi okwu Onye Amụma (ka udo na ngọzi Chukwu dịrị ya):

«خَيْرُ القُرُونِ قَرْنِي ثُمَّ الَّذِينَ يَلُونَهُمْ ثُمَّ الَّذِينَ يَلُونَهُم».

«Ọgbọ kachasị mma bụ ọgbọ m, emesia ndị na-

esochi ha, emesia ndị na-esochi ha»[1] A kwekọrịtara na ọ ziri ezi,

Ha kwenyere na ndị kachasị mma n'ime ha bụ: Abu Bakr As-Siddiq, emesia Umar Al-Faruq, emesia Uthman Dhun-Nurayn, emesia Ali Al-Murtada (ka Chukwu nwee afọ ojuju n'ebe ha nọ niile), emesia ndị fọdụrụ n'ime mmadụ iri ahụ, emesiakwa ndị Sahaba ndị ọzọ fọdụrụnụ (ka Chukwu nwee afọ ojuju n'ebe ha nọ niile). Ha na-ezerekwa ikwu okwu gbasara esemokwu dapụtara n'etiti ha —ya bụ, ndị Sahaba—, ma kwere na ha gbara mbọ ime mkpebi ziri ezi n'ime nke ahụ, onye kpebiri nke ziri ezi nwere ụgwọ ọrụ abụọ, ma onye mehiere nwere otu ụgwọ ọrụ.

Ha hụrụ ndị ezinụlọ Onye Ozi Chukwu (ka udo na ngọzi Chukwu dịrị ya) bụ ndị kwere na ya n'anya, ma na-akwado ha. Ha na-akwadokwa ndị nwunye Onye Ozi Chukwu (ka udo na ngọzi Chukwu dịrị ya), bụ ndị nne nke ndị kwere ekwe, ma na-arịọ ka Chukwu nwee afọ ojuju n'ebe ha nọ niile. Ha na-ewepụ onwe ha n'ụzọ nke ndị Rawafid, ndị ahụ na-akpọ ndị enyi onye ozi Allah ﷺ asị, na-ekwujọkwa ha, na-emebiga ihe ókè n'ebe ndị ezinụlọ onye ozi ahụ (Ahlul Bayt) nọ, na-ebulikwa ha elu karịa ọkwa ha nke Allah (Onye Dị Ebube ma Dị Elu) debere ha na ya. Dịkwa ka ha na-ewepụ onwe ha n'ụzọ nke ndị

[1] Albukhari dekọtara ya (3651), na Muslim (2533), site na Hadith Abdullah bin Mas'ud, ka Allah nwee afọ ojuju n'ebe ọ nọ.

Nawasib, ndị ahụ na-emekpa ndị ezinụlọ onye ozi ahụ ahụ site n'okwu ma ọ bụ n'omume.

Ya mere, ihe a niile anyị kwuru: o socha n'ime nkwenye ziri ezi nke Chineke jiri zite onye ozi Ya bụ Muhammad, ka Chukwu gozie ya, nyekwa ya udo. Ọ bụkwa nkwenye a na-aghaghị ikwere na ya, ijidesi ya ike, iguzosi ike na ya, nakwa izere ihe ọ bụla na-emegide ya. Ọ bụkwa nkwenye nke otu ahụ a zọpụtara, bụ ndị Ahlus Sunnah wal Jama'ah, nke Onye amụma, ka Chukwu gozie ya, nyekwa ya udo, kwuru gbasara ha sị:

«لَا تَـزَالُ طَائِفَةٌ مِنْ أُمَّتِي ظَاهِرِينَ عَلَى الحَقِّ، لَا يَضُرُّهُمْ مَنْ خَذَلَهُمْ، حَتَّى يَأْتِيَ أَمْرُ اللهِ وَهُمْ كَذَلِكَ».

«Otu ìgwè n'ime ndị na-eso ụzọ m ga-anọgide na-eguzosi ike n'eziokwu, ndị gbahapụrụ ha agaghị emerụ ha ahụ, ruo mgbe iwu Allah ga-abịa ebe ha nọkwa otú ahụ»[1]. N'akụkọ ọzọ:

«لَا تَزَالُ طَائِفَةٌ مِنْ أُمَّتِي عَلَى الحَقِّ مَنْصُورَةٌ».

"«Otu ìgwè n'ime mba m ga-anọgide n'elu eziokwu na-enwe mmeri»[2], Ya na, ọ sịrị (udo na ngọzi Chineke dịrị ya):

«افْتَرَقَتِ اليَهُودُ عَلَى إِحْدَى وَسَبْعِينَ فِرْقَةً، وَافْتَرَقَتِ النَّصَارَى عَلَى اثْنَتَيْنِ

[1] Muslim dekọtara ya (1920), site na hadith nke Thawban, ka Allah nwee mmasị n'ebe ọ nọ.

[2] Ibn Majah dekọtara ya (3952), site na hadith Thawban, ka Allah nwee mmasị n'ebe ọ nọ, ma Ibn Hibban kwadoro na ọ ziri ezi (6714), na Al-Hakim (8653).

وَسَبْعِينَ فِرْقَةً، وَسَتَفْتَرِقُ هَذِهِ الأُمَّةُ عَلَى ثَلَاثٍ وَسَبْعِينَ فِرْقَةً كُلُّهَا فِي النَّارِ إِلَّا وَاحِدَةً فَقَالَ الصَّحَابَةُ: مَنْ هِيَ يَا رَسُولَ اللهِ؟ قَالَ: مَنْ كَانَ عَلَى مِثْلِ مَا أَنَا عَلَيْهِ وَأَصْحَابِي».

«Ndị Juu kewara n'ime òtù iri asaa na otu, ndị Kraịst kewakwaara n'ime òtù iri asaa na abụọ, ma mba a ga-ekewa n'ime òtù iri asaa na atọ, ha niile ga-anọ n'ime ọkụ ma e wezụga otu. Ndị Sahaba wee sị: Olee ndị ha bụ, gị Onye Ozi Chukwu? Ọ sịrị: Onye ọ bụla nọ n'elu ụdị ihe mụ na ndị Sahaba m nọ na ya.»[1]

Nkwenye Ndị Na-emegide Nkwenye Ziri Ezi

Ndị wezụgara onwe ha n'okwukwe a, na ndị na-agbaso ihe na-emegide ya; ha dị ọtụtụ ụdị. Ụfọdụ n'ime ha bụ: ndị na-efe arụsị, na ihe a tụrụ atụ, na ndị mmụọ ozi, na ndị nsọ, na ndị jinn, na osisi, na nkume, na ihe ndị ọzọ. Ya mere, ndị a anabataghị ozi (ọkpụkpọ oku) nke ndị ozi, kama ha megidere ha ma sie isi ike n'ebe ha nọ, dịka Quraysh na ụdị ndị Arab dị iche iche mere Onye Amụma anyị Muhammad (ka udo na ngọzi Chukwu dịrị ya); ha na-arịọ ihe ndị ha na-efe ofufe ka ha gboo mkpa ha, gwọọ ndị ọrịa, ma nye ha mmeri n'ahụ ndị iro. Ha na-egbukwara ha anụ ịchụ aja, ma na-ekwekwa ha

[1] At-Tirmidhi dekọtara ya (2641), site na hadith Abdullah bin Amr, ka Allah nwee obi ụtọ n'ebe ọ nọ, Al-Munawi kwuru na Fayd Al-Qadeer (5/347): "E nwere Abdur-Rahman bin Ziyad Al-Ifriqi n'ime ya, Adh-Dhahabi kwuru: Ha weere ya na ọ dighị ike", ma Al-Albani kwadoro na ọ ziri ezi na Saheeh Al-Jami' (5343).

nkwa. Ma mgbe Onye Ozi (ka udo na ngọzi Chukwu dịrị ya) katọrọ ihe ndị ahụ ha na-eme, ma nye ha iwu ka ha na-efe naanị Chukwu ofufe, o juru ha anya ma ha jụkwa ya, wee sị:

﴿أَجَعَلَ ٱلۡأٓلِهَةَ إِلَٰهٗا وَٰحِدًاۖ إِنَّ هَٰذَا لَشَيۡءٌ عُجَابٞ ۝٥﴾

{Ọ meela chi nile ka ha bụrụ naanị otu Chukwu? N'ezie, nke a bụ ihe ijuanya.} [Surah Saad: 5].

Ọ nọgidere (ka udo na ngọzi Chukwu dịrị ya) na-akpọku ha n'ụzọ Chukwu, na-adọ ha aka ná ntị megide ife arụsị, ma na-akọwara ha eziokwu nke ihe ọ na-akpọ ha oku na ya; ruo mgbe Chukwu duziri ndị O duziri n'ime ha, emesịa ha wee bata n'okpukpe Chukwu n'ìgwè n'ìgwè. Okpukpe Chukwu wee dị elu karịa okpukpe ndị ọzọ niile mgbe ọkpụkpọ òkù na-akwụsịghị akwụsị gasịrị, yana mbọ siri ike dị ogologo nke Onye Ozi Chukwu (ka udo na ngọzi Chukwu dịrị ya), ndị Sahaba ya (ka Chukwu nwee afọ ojuju n'ebe ha nọ), na ndị gbasoro ụzọ ha n'ịdị mma. Mgbe ahụ ọnọdụ gbanwere, amaghị ihe wee kpuchie ọtụtụ n'ime ihe e kere eke; ọtụtụ n'ime ha wee laghachi n'okpukpe nke oge amaghị ihe, site n'ikabiga ókè n'ebe ndị amụma na ndị nsọ nọ, ịkpọku ha na ịchọ enyemaka n'aka ha, na ụdị ndị ọzọ nke isoro Allah tụnyere ihe ọzọ. Ha amaghịkwa ihe: "La ilaha illa Allah" pụtara; dị ka ndị Arab na-ekweghị ekwe si mara ihe ọ pụtara, ya mere, Allah bụ Onye a na-achọ enyemaka n'aka Ya.

Ịsọke a anọgidewo na-agbasa n'etiti ndị mmadụ ruo n'oge anyị a; n'ihi njupụta nke amaghị ihe, nakwa ịdị anya oge site n'oge Amụma.

Na echiche ụgha nke ndị a bịara n'azụ bụ echiche ụgha nke ndị bu ụzọ, ya bụ okwu ha sị:

﴿...هَٰٓؤُلَآءِ شُفَعَٰٓؤُنَا عِندَ ٱللَّهِ...﴾

{...Ndị a bụ ndị na-arịọchitere anyị arịrịọ n'ebe Chineke nọ...} [Surah Yunus: 18]، Na okwu ha sị:

﴿...مَا نَعۡبُدُهُمۡ إِلَّا لِيُقَرِّبُونَآ إِلَى ٱللَّهِ زُلۡفَىٰٓ...﴾

{...Anyị anaghị efe ha ofufe ma e wezụga ka ha mee ka anyị bịaruo Chineke nso.} [Surah Az-Zumar: 3] N'ezie Chukwu akagbuola echiche ụgha a, ma kọwaa na onye ọ bụla fere ihe ọ bụla na-abụghị Chineke, n'agbanyeghị onye ọ bụ, n'ezie o meela ịsọke ma gọnahụrụ Chineke, dịka Chukwu Onye Dị Elu sịrị:

﴿وَيَعۡبُدُونَ مِن دُونِ ٱللَّهِ مَا لَا يَضُرُّهُمۡ وَلَا يَنفَعُهُمۡ وَيَقُولُونَ هَٰٓؤُلَآءِ شُفَعَٰٓؤُنَا عِندَ ٱللَّهِ...﴾

{Ha na-efe ihe na-abụghị Chineke, nke na-adịghị emerụ ha ahụ, ọ dịghịkwa abara ha uru, ha na-asịkwa: Ndị a bụ ndị na-arịọchitere anyị arịrịọ n'ebe Chineke nọ...} [Surah Yunus: 18]. Ya mere, Chukwu Onye dị nsọ zaghachiri ha n'okwu ya sị:

﴿قُلۡ أَتُنَبِّـُٔونَ ٱللَّهَ بِمَا لَا يَعۡلَمُ فِي ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَلَا فِي ٱلۡأَرۡضِۚ سُبۡحَٰنَهُۥ وَتَعَٰلَىٰ عَمَّا يُشۡرِكُونَ ١٨﴾

{Sị: Ùnu na-agwa Chukwu ihe Ọ na-amaghị n'eluigwe ma ọ bụ n'ụwa? Ka e doo Ya asọ, Ọ kachasịkwa elu pụọ n'ihe ha na-etinye dị ka ndị mmekọ.} [Surah Yunus: 18].

Ya mere, Chukwu Onye Dị Elu kọwara n'amaokwu a: na ife onye ọ bụla na-abụghị Ya ofufe, gụnyere ndị amụma, ndị nsọ, ma ọ bụ ndị ọzọ, bụ Nnukwu isokọ Chukwu, ọbụlagodi ma ndị na-eme ya kpọrọ ya aha na-abụghị nke ahụ, Chukwu Onye Dị Elu Sịkwara:

﴿...وَٱلَّذِينَ ٱتَّخَذُواْ مِن دُونِهِۦٓ أَوۡلِيَآءَ مَا نَعۡبُدُهُمۡ إِلَّا لِيُقَرِّبُونَآ إِلَى ٱللَّهِ زُلۡفَىٰٓ...﴾

{...Ma ndị ahụ weere ndị nchebe n'ihe na-abụghị Ya (ha na-asị): Anyị anaghị efe ha ma e wezụga soọsọ ka ha wee mee ka anyị bịaruo Chineke nso...} [Surah Az-Zumar: 3]. Mgbe ahụ Chukwu Onye Dị Elu zaghachiri ha n'okwu ya sị:

﴿...إِنَّ ٱللَّهَ يَحۡكُمُ بَيۡنَهُمۡ فِي مَا هُمۡ فِيهِ يَخۡتَلِفُونَۗ إِنَّ ٱللَّهَ لَا يَهۡدِي مَنۡ هُوَ كَٰذِبٞ كَفَّارٞ﴾

{...N'ezie, Chineke ga-ekpe ikpe n'etiti ha n'ihe ha na-enwe esemokwu na ya. N'ezie, Chineke anaghị eduzi onye bụ onye ụgha, onye na-ekweghị ekwe.} [Surah Az-Zumar: 3].

Site na nke a, Chukwu (Onye Nsọ, Onye Dị Elu) kọwara n'ụzọ pụtara ìhè na ofufe ha na-efe ihe ọ bụla ọzọ na-abụghị Ya, site n'ịkpọku, egwu, olileanya, na ihe ndị yiri ya; bụ ekweghị ekwe na Ya

(Onye Nsọ, Onye Dị Elu), O gosikwara na ha bụ ndị ụgha n'okwu ha sị: N'ezie, chi ha na-eme ka ha bịaruo Ya nso.

SOtu n'ime nkwenye nke ịjụ okwukwe nke na-emegide nkwenye ziri ezi, nakwa nke na-emegide ihe ndị ozi (ka ekpere na udo dịrị ha) wetara bụ: ihe ndị na-ekweghị na Chineke n'oge a kwenyere, site na ndị na-eso ụzọ Marx na Lenin, nakwa ndị ọzọ na-akpọsa oku na ekweghị na Chineke nakwa ịjụ okwukwe, ma ha kpọrọ nke ahụ Socialism, ma ọ bụ Communism, ma ọ bụ Ba'athism, ma ọ bụ aha ọ bụla ọzọ. N'ezie, otu n'ime ntọala nke ndị a na-ekweghị na Chineke bụ na: ọ dịghị Chineke, ndụ bụkwa naanị ihe nkịtị.

Otu n'ime ntọala ha bụ: ịgọnahụ mbilite n'ọnwụ, na ịgọnahụ Paradaịs na ọkụ ala mmụọ, nakwa ịjụ okwukwe n'okpukpe niile. Ma onye ọ bụla lere anya n'ime akwụkwọ ha wee mụọ ihe ha kwenyere na ya, ga-amata nke a na nkwenye siri ike. O nweghịkwa obi abụọ na nkwenye a na-emegide okpukpe eluigwe niile, ọ na-edugakwa ndị na-eso ya na njedebe kacha njọ n'ụwa a na n'ọdịnihu.

Ụfọdụ n'ime nkwenye ndị ahụ na-emegide eziokwu gụnyere: ihe ụfọdụ ndị Sufi kwenyere na ụfọdụ n'ime ndị ha na-akpọ Awliya ha na Chukwu sokọrọ n'ịhazi ihe, ma na-achịkwa ihe gbasara ụwa, ha na-akpọkwa ha Aqtab, Awtad, na Aghwath, tinyere aha ndị ọzọ ha chepụtara maka chi ha. Nke

a bụ ikunye Chineke ibe (Shirk) n'ọbụbụeze, ọ bụkwa otu n'ime ụdị kachasị njọ nke ikunye Chukwu di elu ibe (Shirk).

Na onye ọbụla tụgharịrị uche n'ịsọke nke ndị gara aga n'ime ndị oge amaghị ihe, ma jiri ya tụnyere ịsọke nke gbasaara n'etiti ndị ikpeazụ; ọ ga-achọpụta na ịsọke nke ndị ikpeazụ ka ukwuu ma jọkarịa njọ, ma nkọwa nke ahụ dị ka ndị a: N'ezie, e ji ihe abụọ mara ndị na-ekweghị ekwe nke ndị Arab n'oge amaghị ama: Ihe mbụ: bụ na ha ekenyeghị onye mmekọ n'ọbụbụeze, kama ikenye onye mmekọ ha dị n'ofufe; n'ihi na ha kwetara n'ọbụbụeze nke Chukwu (Onye Dị Ukwuu ma Dị Elu) naanị Ya, dịka O kwuru (Onye Nsọ, Onye Dị Elu):

﴿وَلَئِن سَأَلْتَهُم مَّنْ خَلَقَهُمْ لَيَقُولُنَّ ٱللَّهُ...﴾

{Ma ọ bụrụ na ị jụọ ha onye kere ha, ha ga-asị: Chineke...} [Surah Az-Zukhruf: 87]. Ya na, Chukwu Onye Dị Elu Sịrị:

﴿قُلْ مَن يَرْزُقُكُم مِّنَ ٱلسَّمَآءِ وَٱلْأَرْضِ أَمَّن يَمْلِكُ ٱلسَّمْعَ وَٱلْأَبْصَٰرَ وَمَن يُخْرِجُ ٱلْحَىَّ مِنَ ٱلْمَيِّتِ وَيُخْرِجُ ٱلْمَيِّتَ مِنَ ٱلْحَىِّ وَمَن يُدَبِّرُ ٱلْأَمْرَ ۚ فَسَيَقُولُونَ ٱللَّهُ ۚ فَقُلْ أَفَلَا تَتَّقُونَ ﴿٣١﴾﴾

{Sị: Ònye na-enye unu ihe oriri site n'eluigwe na ụwa? Ma ọ bụ ònye nwe ikike ịnụ ihe na ịhụ ụzọ? Na ònye na-ewepụta ihe dị ndụ site n'ihe nwụrụ anwụ, na-ewepụtakwa ihe nwụrụ anwụ site n'ihe dị ndụ?

Na ònye na-ahazi ihe niile? Ha ga-asị: Chukwu. Mgbe ahụ, sị: Ọ bụ na unu agaghị atụ egwu Ya?} [Surah Yunus: 31]. Ihe ịrịba ama ndị dị na nkọwa a dị ọtụtụ nke ukwuu.

Ihe nke abụọ: Na itinye onye òtú na Chineke n'ofufe ha abụghị nke oge niile, kama ọ na-eme n'oge ntụsara ahụ, ma n'oge ihe isi ike, ha na-eji ezi obi efe Chukwu ofufe, dịka Chukwu dị elu kwuru:

﴿فَإِذَا رَكِبُواْ فِي ٱلۡفُلۡكِ دَعَوُاْ ٱللَّهَ مُخۡلِصِينَ لَهُ ٱلدِّينَ فَلَمَّا نَجَّىٰهُمۡ إِلَى ٱلۡبَرِّ إِذَا هُمۡ يُشۡرِكُونَ ٦٥﴾

{Mgbe ha banyere n'ụgbọ mmiri, ha na-akpọku Chukwu, na-eme ka okpukpe dịrị naanị Ya. Mana mgbe Ọ zọpụtara ha gaa n'elu ala, ozugbo ahụ, ha na-esonyere Chukwu na ihe ọzọ.}

[Surah Al-Ankabut: 65].

Ma banyere ndị na-ekpere arụsị bịara n'azụ, n'ezie, ha karịrị ndị nke mbụ n'ụzọ abụọ: Akụkụ nke mbụ: Ịsọke ụfọdụ n'ime ha n'ọbụbụeze. Akụkụ nke abụọ: Isonye ihe ndị ọzọ n'ofufe Chukwu ha n'oge ntụsara ahụ na n'oge ihe isi ike, dị ka onye ọ bụla soro ha na-akpakọrịta ma nyochaa ọnọdụ ha si mara nke a, hụkwa ihe ha na-eme n'akụkụ ili nke Al-Hussein, na Al-Badawi, nakwa ndị ọzọ n'Ijipt; na n'akụkụ ili nke Al-Aidaroos n'Aden, na Al-Hadi na Yemen, na Ibn Arabi na Sham, na Sheikh Abdul-Qadir Al-Jilani n'Iraq, nakwa ili ndị ọzọ a ma ama nke ndị nkịtị gafere oke n'ime ha, wee nyefee ha

ọtụtụ n'ime ikike nke Chukwu, Onye Dị Ebube ma Dị Ukwuu. Ọ dị ole na ole bụ ndị na-abara ha mba banyere nke a, ma na-akọwakwara ha eziokwu nke ofufe otu Chukwu, nke Chukwu jiri zite onye amụma Ya bụ Muhammad, ka Chukwu gozie ya, nyekwa ya udo, nakwa ndị ozi bu ya ụzọ, ka udo na ngozi dịrị ha. N'ezie, anyị bụ nke Chukwu, nakwa n'ezie, na Ya ka anyị ga-alaghachikwuru.

Ụfọdụ n'ime nkwenye ndị na-emegide okwukwe ziri ezi na ngalaba nke aha na njirimara: bụ nkwenye nke ndị na-eweta ihe ọhụrụ n'okwukwe (Bid'ah) site na ndị Jahmiyyah, na ndị Mu'tazilah, nakwa ndị sooro ụzọ ha n'ijụ njirimara nke Chukwu, Onye dị ike, dịkwa ebube, na ịgọnarị ihe e kwuru banyere Chukwu, asọ dịrị Ya, n'ime njirimara izu okè, na ịkọwa Ya, Onye dị ike, dịkwa ebube, site na njirimara nke ihe ndị na-adịghị adị, ihe ndị na-enweghị ndụ, nakwa ihe ndị na-agaghị ekwe omume; Chukwu dị elu n'ụzọ dị ukwuu karịa okwu ha.

Ihe so na nke a bụ: onye jụrụ ụfọdụ njirimara ma kwado ụfọdụ; dị ka nkwenye nke ndị Ash'ari si dị. Ma ndị a, ihe na-adakwasị ha na njirimara ndị ahụ ha kwadoro bụ otu ụdị ihe ahụ ha gbapụrụ na ya n'ime njirimara ndị ahụ ha jụrụ, ha wee kọwaa ihe akaebe ha n'ụzọ ọzọ. Ha wee si otú a megide ihe akaebe a nụrụ anụ (nke mkpughe) na ihe akaebe nke uche, wee na-emegiderịta onwe ha na nke a,

mmegide doro anya.

"Ma ndị Ahlus-Sunnah wal-Jama'ah: ha kwenyere n'ezie na ọ dịrị Chukwu (Onye Nsọ, Onye Dị Elu) ihe O kwenyere na ọ dịrị onwe Ya, ma ọ bụ ihe Onye Ozi Ya Muhammad (ka udo na ngọzi Chukwu dịrị ya) kwenyere na ọ dịrị Ya banyere aha na njirimara n'ụzọ zuru okè, ma dokwaa Ya nsọ pụọ n'iyiri okike Ya, n'ịdị nsọ nke nweere onwe ya pụọ na ntụpọ nke ịgọnarị, ha wee gbaso ihe akaebe niile, ha emeghị mgbagọ, ha agọnarịghịkwa, ma nwee nchebe pụọ na mmegide nke ndị ọzọ dabara na ya-dị ka e kọwara na mbụ-,"

Nke a bụ ụzọ nzọpụta, na obi ụtọ n'ụwa a nakwa n'Ụwa Nke Ọzọ, ọ bụkwa ụzọ ahụ kwụ ọtọ nke ndị bu ụzọ n'ime mba a nakwa ndị ndú ya gbasoro. Ọ dịghịkwa ihe ga-eweta ọdịmma nye ndị ikpeazụ ha ma e wezụga ihe ahụ wetara ọdịmma nye ndị mbụ ha, ya bụ igbaso Akwụkwọ Nsọ na Sunnah, nakwa ịhapụ ihe ọ bụla megidere ha. Anyị na-arịọ Chineke, Onye dị nsọ na Onye kachasị elu, ka O weghachite ọgbakọ ndị Alakụba n'ezi ụzọ ya, na ka O mee ka ndị na-akpọ oku n'ezi nduzi mụbaa n'ime ya, ma nyere ndị isi ya na ndị ọkà mmụta ya aka n'ịlụso ịsọke ọgụ, ikpochapụ ya, na ịdọ aka ná ntị megide ụzọ ya niile... N'ezie, Ọ bụ Onye na-anụ ihe, Onye nọ nso. Ọ bụ n'aka Chineke ka mmezu na ịga nke ọma niile dị, Ọ bụkwa Ya zuru anyị oke ma bụrụ Onye kacha mma ịtụkwasị obi, o nweghịkwa ike ma ọ bụ ikike ọ bụla

belụsọ site na Ya. Ka udo na ngọzi Chineke dịrị ohu Ya na onye ozi Ya, bụ onye amụma anyị Muhammad, yana ezinụlọ ya na ndị na-eso ụzọ ya.

Ịguzobe ihe akaebe banyere iwu nke onye ọ bụla rịọrọ enyemaka n'aka ihe ọ bụla na-abụghị Chineke

Abdulaziz bin Abdullah bin Baz

***

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Ozi nke Abụọ:

Gbasara iwu ịchọ enyemaka n'aka Onye-amụma ﷺ

Ekele dịrị Chineke, ka ngozi na udo dịrị onye ozi Chineke, na ezinụlọ ya na ndị na-eso ụzọ ya, na ndị na-agbaso nduzi ya.

Mgbe nke a gasịrị: Akwụkwọ akụkọ Al-Mujtama nke Kuwait bipụtara amaokwu abụ ụfọdụ n'akwụkwọ ya nke 15, nke ewepụtara na 19/4/1390 H, n'okpuru isiokwu: (Na ncheta ọmụmụ nke Onye-amụma dị nsọ). Amaokwu abụ ndị a jikọtara n'ime ha ịrịọ enyemaka n'aka Onye-amụma ﷺ, na ịrịọ mmeri site na ya; iji gbata umunna ya ọsọ enyemaka na inye ha mmeri nakwa ịnapụta ha n'ihe ha dabara n'ime ya nke bụ nkewa na esemokwu, site na mbinye aka nke onye kpọrọ onwe ya: (Aaminah), nke a bụkwa ezigbo ederede sitere n'amaokwu abụ ndị ahụ a rụtụrụ aka na ha:

O Onye ozi Chineke, zọpụta ụwa... nke na-akpali agha ma na-erekwa n'ire ọkụ ya.

O Onye Ozi nke Chukwu, zọpụta mba... nke njem ya n'ime ọchịchịrị nke obi abụọ teela aka.

Ewuu Onye Ozi Chukwu, zọpụta ọha ndị Alakụba... ndị ọhụụ ha furu efu n'ime mgbagwoju anya nke iru uju

Ruo mgbe ọ sịrị:

Mee ka mmeri bịa ngwa ngwa dị ka I mere ya ngwa ngwa... n'ụbọchị Badr mgbe ị kpọkuru Chineke.

Ya mere, mweda n'ala ahụ ghọrọ mmeri dị ebube... N'ezịe, Chineke nwere ndị agha nke ị na-adịghị ahụ anya.

(N'ụzọ dị otu a ka onye edemede nwanyị a si eduzi oku na arịrịọ enyemaka ya nye Onye Ozi ﷺ, na-arịọ ya ka ọ gbataru umunna ọsọ site n'iweta mmeri ngwa ngwa, na-echefu — ma ọ bụ n'amaghị ama — na mmeri dị n'aka Chineke naanị Ya, ọ bụghị n'aka Onye-amụma ﷺ ma ọ bụ ihe ọ bụla ọzọ e kere eke, dịka Chineke dị elu kwuru n'ime Akwụkwọ Ya doro anya:

﴿...وَمَا النَّصْرُ إِلَّا مِنْ عِنْدِ اللَّهِ الْعَزِيزِ الْحَكِيمِ﴾

{..Ma mmeri adịghị belụsọ site n'aka Chineke, Onye Ọkaka, Onye Amamihe.} Surah Al-Imran: 126]‹ Ya na, Chukwu Onye Dị Ebube Sịrị:

﴿إِنْ يَنْصُرْكُمُ اللَّهُ فَلَا غَالِبَ لَكُمْ وَإِنْ يَخْذُلْكُمْ فَمَنْ ذَا الَّذِي يَنْصُرُكُمْ مِنْ بَعْدِهِ...﴾

{Ọ bụrụ na Chineke enyere unu aka, ọ dịghị onye ga-emeri unu; ma ọ bụrụ na Ọ hapụ unu, ònye bụ onye ahụ ga-enyere unu aka ma e wezụga Ya...} [Ezinụlọ Imran: 160].

Omume a nke ịrịọ arịrịọ na ịrịọ maka nzọputa bụ:

inye otu ụdị n'ime ụdị ofufe nye onye ọzọ na-abụghị Chukwu di elu; A matala ya site n'ihe ederede na nkwekọrịta: na nke ahụ ekweghị omume, nakwa na Chukwu kere ihe niile e kere eke ka ha fee Ya ofufe, O wee zite ndị ozi ma zitekwara Akwụkwọ nsọ iji kọwaa ofufe ahụ na ịkpọku ndị mmadụ gaa na ya, dịka Chukwu kwuru:

﴿وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ﴾

{Ma ekeghị M ndị Jinn na ụmụ mmadụ ma ọ bụghị naanị ka ha fee M ofufe.} [Soọdụ Adh-Dhariyat: 56]، Ya na, Chukwu Onye Dị Elu Sịrị:

﴿وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِي كُلِّ أُمَّةٍ رَسُولًا أَنِ اُعْبُدُوا اللَّهَ وَاجْتَنِبُوا الطَّاغُوتَ...﴾

{N'ezie, Anyị zitere onye ozi n'ime mba ọ bụla, (na-asị): Feenụ Chukwu ofufe, ma zere arụsị (Taghut)...} [Surah Annahl: 36]، Ya na, Chukwu Onye Dị Elu Sịrị:

﴿وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ مِنْ رَسُولٍ إِلَّا نُوحِي إِلَيْهِ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنَا فَاعْبُدُونِ ﴾

{Anyị eziteghị onye ozi ọ bụla tupu gị belụsọ na anyị kpugheere ya na ọ dighị chi ọzọ ma ọ bụghị M, ya mere, feenụ M."" [Surah Al-Anbiya: 25]، Ya na, Chukwu Onye dị ebube Sịrị:

﴿الر كِتَابٌ أُحْكِمَتْ آيَاتُهُ ثُمَّ فُصِّلَتْ مِنْ لَدُنْ حَكِيمٍ خَبِيرٍ أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا اللَّهَ إِنَّنِي لَكُمْ مِنْهُ نَذِيرٌ وَبَشِيرٌ﴾

{Alif, Lam, Ra. Akwụkwọ nke e mere amaokwu ya ka ha sie ike, emesịa kọwaa ha nke ọma, nke

sitere n'aka Onye maara ihe, Onye maara ihe niile1}

{Ka unu ghara ife ofufe ma ọ bụghị Chukwu, n'ezie, abụ m onye na-adọ aka ná ntị na onye na-ezisa ozi ọma maka unu site n'ebe Ọ nọ2}

Surah Hud: 1, 2].

Ya mere, Chukwu dị elu kọwara n'ime amaokwu ndị a doro anya na O keghị ndị jinn na mmadụ ma ọ bụghị naanị ka ha fee Ya ofufe, O nweghị onye mmekọ. O gosikwara na O zitere ndị ozi, ekpere na udo dịrị ha, iji nye iwu maka ofufe a, na ịmachibido ihe megidere ya. Chukwu (Onye Dị Ebube ma Dị Ukwuu) kwukwara na O mere ka amaokwu nke Akwụkwọ Ya guzosie ike wee kọwaa ha n'ụzọ pụtara ìhè, ka e wee ghara ife ihe ọ bụla ọzọ na-abụghị Ya (Onye Nsọ, Onye Dị Elu).

A makwaara na ofufe pụtara: ịdị n'otu nke Chukwu na irubere Ya isi, site n'ime ihe Ọ nyere n'iwu na ịzere ihe Ọ machibidoro, Chukwu enyewokwa iwu ma kọwaa banyere nke a n'ọtụtụ amaokwu, n'ime ha bụ: okwu Ya (Onye Dị Elu):

﴿وَمَا أُمِرُوا إِلَّا لِيَعْبُدُوا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ حُنَفَاءَ...﴾

{Ma a nyeghị ha iwu ọ bụla ma ọ bụghị naanị ka ha fe Chineke ofufe, na-eji ezi obi eme ka okpukpe dị ọcha maka Ya, na-eguzosi ike n'ezi okwukwe...} [Sọọdụ Al-Bayyinah: 5]، Ya na, okwu Onye Dị Elu:

﴿وَقَضَى رَبُّكَ أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا إِيَّاهُ...﴾

{Ma Dinwenu gị ekpebiela ka unu ghara ife onye

ọ bụla ofufe ma ọ bụghị Ya...} [Sọọdụ Al-Israa: 23]‹ Ya na, okwu Chukwu Onye dị nsọ:

﴿إِنَّآ أَنزَلۡنَآ إِلَيۡكَ ٱلۡكِتَٰبَ بِٱلۡحَقِّ فَٱعۡبُدِ ٱللَّهَ مُخۡلِصٗا لَّهُ ٱلدِّينَ ۝٢ أَلَا لِلَّهِ ٱلدِّينُ ٱلۡخَالِصُۚ وَٱلَّذِينَ ٱتَّخَذُواْ مِن دُونِهِۦٓ أَوۡلِيَآءَ مَا نَعۡبُدُهُمۡ إِلَّا لِيُقَرِّبُونَآ إِلَى ٱللَّهِ زُلۡفَىٰٓ إِنَّ ٱللَّهَ يَحۡكُمُ بَيۡنَهُمۡ فِي مَا هُمۡ فِيهِ يَخۡتَلِفُونَۗ إِنَّ ٱللَّهَ لَا يَهۡدِي مَنۡ هُوَ كَٰذِبٞ كَفَّارٞ ۝٣﴾

{N'ezie, Anyị kpughere gị Akwụkwọ a n'eziokwu, ya mere fee Chukwu n'iji ezi obi raara okpukpe nye Ya2}

{Mara! Ọ bụ Chukwu nwe okpukperechi dị ọcha. Ma ndị ahụ weere ndị nchebe na-abụghị Ya (na-asị): Anyị adighị efe ha ma ọ bụghị naanị ka ha mee ka anyị bịaruo Chukwu nso. N'ezie, Chukwu ga-ekpe ikpe n'etiti ha n'ihe ahụ ha na-enwe nghọtahie na ya. N'ezie, Chukwu adighị edu onye bụ onye ụgha, onye na-agọnahụ Chukwu.3}

[Sọọdụ Az-Zumar: 2-3].

Amaokwu ndị dị na nkọwa a dị ọtụtụ, ha niile na-egosi na ọ bụ ihe amanyere amanye ka e jiri ezi obi na-efe Chukwu naanị Ya, ma hapụ ife ihe ọ bụla ọzọ na-abụghị Ya, n'ime ndị amụma na ndị ọzọ.

Obi abụọ adighị ya na arịrịọ so n'ụdị ofufe kachasị mkpa na nke kachasị zuo oke, ya mere, ọ dị mkpa ka e jiri ezi obi mee ya maka naanị Chukwu, dịka o kwuru, Onye dị ike ma dịkwa ebube:

﴿فَادْعُوا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ وَلَوْ كَرِهَ الْكَافِرُونَ ۝١٤﴾

{Ya mere, kpọkuonụ Chukwu, na-enyefe Ya

okwukwe n'eziokwu, ma ọ bụrụgodị na ndị na-ekweghị ekwe kpọrọ ya asị.} [Surah Ghafir: 14]‹ QYa na, Onye Dị Elu Sịrị:

﴿وَأَنَّ الْمَسَاجِدَ لِلَّهِ فَلَا تَدْعُوا مَعَ اللَّهِ أَحَدًا﴿١٨﴾﴾

{Na ụlọ ekpere bụ nke Chukwu, ya mere unu akpọkukwala onye ọ bụla tinyere Chukwu.} [Surah Al-Jinn: 18]‹ Ma ntụziaka a banyere ịkpekuru naanị Chukwu ekpere na-emetụta ihe niile e kere eke, gụnyere ndị amụma na ndị ọzọ; na okwu Ya:

﴿وَلَا تَدْعُ مِنْ دُونِ اللَّهِ مَا لَا يَنْفَعُكَ وَلَا يَضُرُّكَ فَإِن فَعَلْتَ فَإِنَّكَ إِذًا مِّنَ ٱلظَّٰلِمِينَ﴿١٠٦﴾﴾

{Ma akpọkula ihe na-abụghị Chineke, nke na-agaghị abara gị uru ma ọ bụ merụọ gị ahụ. Ọ bụrụ na i mee ya, n'ezie mgbe ahụ ị ga-eso ná ndị ajọ omume.} [Surah Yunus: 106]‹ Nke a bụ okwu a gwara Onye amụma ﷺ, a makwaara na Chukwu, Onye Dị Nsọ, enyela ya nchebe pụọ n'ikunye Chineke ibe (Shirk), kama ihe e bu n'obi na nke a bụ ịdọ ndị ọzọ aka ná ntị. Emesịa, Onye Dị Ebube wee sị:

﴿وَلَا تَدْعُ مِن دُونِ ٱللَّهِ مَا لَا يَنفَعُكَ وَلَا يَضُرُّكَ فَإِنْ فَعَلْتَ فَإِنَّكَ إِذًا مِنَ الظَّالِمِينَ﴿١٠٦﴾﴾

{Akpọkuwala ihe ọ bụla na-abụghị Chineke, nke na-adịghị abara gị uru ma ọ bụ merụọ gị ahụ. Ọ bụrụ na ị mee otú ahụ, n'ezie, ị ga-abụ otu n'ime ndị ajọ

omume.} [Surah Yunus: 106]، Nke a bụ okwu a gwara Onye-amụma ﷺ, ma ihe e bu n'obi na ya bụ: ịdọ ndị ọzọ aka ná ntị; n'ihi na a maara nke ọma na Chukwu, Onye dị Nsọ ma dịkwa Elu, enyela Onye ozi Ya nchedo pụọ n'Ikunye Chineke Ibe (Shirk), emesịa Chukwu dị Elu mesiri ike na mmachibido na ịdọ aka ná ntị; Ya mere O kwuru:

﴿...فَإِنْ فَعَلْتَ فَإِنَّكَ إِذًا مِنَ الظَّالِمِينَ﴾

{...Ọ bụrụ na i mee ya, n'ezie mgbe ahụ, i ga-abụ otu n'ime ndị ajọ omume.} Ma mmegbu, mgbe a kpọrọ ya n'ozuzu ya, n'ezie ihe a na-ebu n'obi na ya bụ: Nnukwu isokọ Chukwu, dịka Chukwu Onye Dị Elu Sịrị:

﴿...وَالْكَافِرُونَ هُمُ الظَّالِمُونَ﴾

{...Ma ndị na-ekweghị ekwe, ha bụ ndị ajọ omume.} [Surah Albakara: 254] Ya na, Chukwu Onye Dị Elu Sịrị:

﴿...إِنَّ الشِّرْكَ لَظُلْمٌ عَظِيمٌ﴾

{...N'ezie, ịsọke bụ ajọ omume dị ukwuu.} [Surah Luqman: 13]. Yabụ, ọ bụrụ na Onye ndú ụmụ Adam, ekpere na udo dịrị ya, a sị na ọ kpeere ihe ọ bụla na-abụghị Chineke ekpere, ọ ga-eso na ndị mmegbu, kedụzi maka onye ọzọ?!.

Ya mere, a ghọtara site n'amaokwu ndị a na ndị ọzọ na ịrịọ ihe ọ bụla ọzọ na-abụghị Chukwu arịrịọ — dịka ndị nwụrụ anwụ, osisi, arụsị, na ihe ndị ọzọ

yiri nke ahụ — bụ isonyeere Chukwu (Onye Dị Ike, Onye Dị Ebube) onye mmekọ, ọ na-emegidekwa ịdị n'otu nke Chukwu n'ofufe nke bụ ebumnuche Chukwu ji kee mmadụ na jinn, izipu ndị ozi, na isidata akwụkwọ nsọ nile. Ọ na-emegidekwa ihe "La ilaha illa Allah" pụtara; nke na-agọnahụ ofufe nye ihe ọ bụla ọzọ na-abụghị Chukwu, ma gosi na o kwesịrị naanị Chukwu, dịka Chukwu (Onye Nsọ, Onye Dị Elu) kwuru:

﴿ذَٰلِكَ بِأَنَّ ٱللَّهَ هُوَ ٱلۡحَقُّ وَأَنَّ مَا يَدۡعُونَ مِن دُونِهِۦ هُوَ ٱلۡبَٰطِلُ وَأَنَّ ٱللَّهَ هُوَ ٱلۡعَلِيُّ ٱلۡكَبِيرُ ٦٢﴾

{Nke ahụ bụ n'ihi na Chukwu bụ eziokwu, na ihe ha na-akpọku ma e wezụga Ya bụ ụgha, nakwa na Chukwu, Ọ bụ Ya bụ Onye kachasị elu, Onye kachasị ukwuu.} [Surah Al-Hajj: 62].

Nke a bụ isi iyi nke okpukpe na ntọala nke nkwenye, omume ofufe adighịkwa irè ma e wezụga mgbe ụkpụrụ a ziri ezi, ...dịka Onye Dị Elu sịrị:

﴿وَلَقَدۡ أُوحِيَ إِلَيۡكَ وَإِلَى ٱلَّذِينَ مِن قَبۡلِكَ لَئِنۡ أَشۡرَكۡتَ لَيَحۡبَطَنَّ عَمَلُكَ وَلَتَكُونَنَّ مِنَ ٱلۡخَٰسِرِينَ ٦٥﴾

{N'ezie, e kpugheerela gị, nakwa ndị ahụ bu gị ụzọ na: Ọ bụrụ na ị tinyere onye òtú na Chineke, n'ezie ọrụ gị ga-abụ ihe efu, ị ga-abụkwa otu n'ime ndị na-enwe mfu.} [Surah Az-Zumar: 65]، Ya na, Chukwu Onye dị nsọ na Onye Dị Elu Sịrị:

﴿...وَلَوْ أَشْرَكُوا لَحَبِطَ عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ﴾

{...Ma ọ bụrụ na ha tinyere onye òtú na Chineke, ọrụ ha nile gaara abụla ihe efu.}

[Surah Al-An'am: 88].

Site n'ihe gara aga, ọ doro anya na okpukpe Islam, nakwa ịgba àmà: (na ọ dịghị onye kwesịrị ofufe n'ezie ma e wezụga Allah) nwere ntọala abụọ dị ukwuu:

Otu n'ime ha: ka a ghara ife ihe ọ bụla ofufe ma e wezụga naanị Chukwu, O nweghị onye mmekọ; ya mere onye ọ bụla kpọkuru ndị nwụrụ anwụ site na ndị amụma na ndị ọzọ, ma ọ bụ kpọkuo arụsị, ma ọ bụ osisi, ma ọ bụ nkume, ma ọ bụ ihe ndị ọzọ e kere eke, ma ọ bụ chọọ enyemaka n'aka ha, ma ọ bụ jiri ịchụ àjà na ịkwe nkwa bịaru ha nso, ma ọ bụ kpee ekpere nye ha, ma ọ bụ kpọọrọ ha isiala; n'ezie o werela ha dị ka chi na-abụghị Chukwu, ma mee ha ndị ha na Chukwu (Onye Nsọ, Onye Dị Elu) hara, ma megidekwa ma gbaghaa ihe "La ilaha illa Allah" pụtara.

Nke abụọ: na a gaghị efe Chineke (Onye Dị Elu) ofufe ma ọ bụghị naanị n'ụzọ Onye Amụma na onye ozi Ya (ka udo na ngọzi Chukwu dịrị ya) si wepụta n'iwu. Ya mere, onye ọ bụla webatara ihe ọhụrụ n'okpukpe nke Chineke na-enyeghị ikike; o mezughị ihe ịgba àmà na Muhammad bụ onye ozi Chineke pụtara, ọrụ ya agaghị abara ya uru, a gaghịkwa anabata ya n'aka ya. Chineke (Onye Dị

Ebube) kwuru:

﴿وَقَدِمْنَا إِلَى مَا عَمِلُوا مِنْ عَمَلٍ فَجَعَلْنَاهُ هَبَاءً مَنْثُورًا﴿٢٣﴾﴾

{Anyị wee bịakwute ihe ha rụrụ n'ọrụ, Anyị wee mee ya ka ọ ghọọ uzuzu a gbasasịrị agbasasị.} [Surah Al-Furqan: 23]، Ihe e bu n'obi maka ọrụ ndị a kpọtụrụ aha n'ime amaokwu ahụ bụ: ọrụ nke onye nwụrụ na ikunye Chukwu Onye Dị Ike na Onye Dị Ebube ibe (Shirk),

A gụnyekwara n'ime ya: Omume nchepụta ọhụrụ ndị Chukwu na-enyeghị ikike, n'ihi na ha ga-abụ ihe efu dịka uzuzu e fesara efesa n'ụbọchị Mbilite n'Ọnwụ, ebe ọ bụ na ha adabaghị n'usoro okpukpe Ya dị ọcha, dịka Onye Amụma (SAW) sịrị:

«مَنْ أَحْدَثَ فِي أَمْرِنَا هَذَا مَا لَيْسَ مِنْهُ فَهُوَ رَدٌّ».

«Onye ọ bụla webatara n'okpukpe anyị a ihe na-esighị na ya, ọ bụ ihe a jụrụ ajụ.». A kwekọrịtara na o ziri ezi.

N'ịchịkọta okwu a: na onye edemede nwaanyị a echewo arịrịọ enyemaka ya nakwa ekpere ya n'ebe Onyeozi ﷺ nọ, ma tụgharịa pụọ n'ebe Onyenwe ụwa niile nọ, Onye nke mmeri, ihe ọjọọ, na uru dị n'aka Ya, ma ọ nweghị ihe ọ bụla n'ime ihe ndị a dị n'aka onye ọzọ.

Ma obi abụbọ adighị na nke a bụ ajọ omume dị ukwuu ma dịkwa njọ. Chukwu - Onye Dị Ike na Onye Dị Ebube - e nyewokwa iwu ka a kpọkuo Ya - Onye Dị Nsọ - ma kwee nkwa ịza onye ọ bụla na-akpọku

Ya, Ọ dọwokwara onye na-eme mpako pụọ na nke ahụ aka ná ntị banyere ibanye n'ọkụ Jahannama, dịka Chukwu Onye Dị Ike na Onye Dị Ebube sịrị:

﴿وَقَالَ رَبُّكُمُ ادْعُونِي أَسْتَجِبْ لَكُمْ إِنَّ الَّذِينَ يَسْتَكْبِرُونَ عَنْ عِبَادَتِي سَيَدْخُلُونَ جَهَنَّمَ دَاخِرِينَ ﴿٦٠﴾﴾

{Onye-nwe unu Sịrị: Kpọkuonụ m, aga m aza unu. N'ezie, ndị na-eme mpako ịhapụ ofufe m ga-abanye n'ọkụ ala mmụọ n'ihere.} [Surah Ghafir: 60]‹ Ya bụ: ndị e wedara n'ala, ndị dị ala‹ Ya mere, amaokwu a dị nsọ na-egosi na arịrịọ (dua) bụ ofufe, nakwa na onye ọ bụla jiri nganga jụ ya, ebe obibi ya bụ Jahanam. Yabụ, ọ bụrụ na nke a bụ ọnọdụ onye jiri nganga jụ ịrịọ Chineke arịrịọ, kedụzi ka ọnọdụ onye na-arịọ onye ọzọ na-abụghị Ya ga-adị, ma na-ewepụrụ Ya ihu, ebe Ya onwe Ya, asọ dịrị Ya, dị nso, bụrụ Onye nwe ihe niile, nakwa Onye nwere ike n'ihe niile, dịka Ọ kwuru, asọ dịrị Ya:

﴿وَإِذَا سَأَلَكَ عِبَادِي عَنِّي فَإِنِّي قَرِيبٌ أُجِيبُ دَعْوَةَ الدَّاعِ إِذَا دَعَانِ فَلْيَسْتَجِيبُوا لِي وَلْيُؤْمِنُوا بِي لَعَلَّهُمْ يَرْشُدُونَ ﴿١٨٦﴾﴾

{Ma mgbe ndị ohu M jụrụ gị gbasara M, n'ezie, a nọ M nso. A na M aza òkù nke onye na-akpọku mgbe ọ kpọkuru M. Ya mere, ka ha zaa òkù M, ma kwenyekwa na Mụ, ka ha wee nweta ezi nduzi.} [Surah Albakara: 186]‹ Onye-ozi ﷺ kọrọ n'ime ezi Hadith na arịrịọ bụ ofufe, o kwukwara gwa nwa nwanne nna ya Abdullah bin Abbas, ka Chukwu

nwee mmasị n'ebe ha abụọ nọ:

«احْفَظِ اللهَ يَحْفَظْكَ، احْفَظِ اللهَ تَجِدْهُ تُجَاهَكَ، إِذَا سَأَلْتَ فَاسْأَلِ اللهَ، وَإِذَا اسْتَعَنْتَ فَاسْتَعِنْ بِاللهِ».

«Chekwaa iwu Chineke, Ọ ga-echekwa gị, chekwaa iwu Chineke, ị ga-achọta Ya n'ihu gị, ọ bụrụ na ị chọrọ ịrịọ ihe, rịọ Chineke, ọ bụrụkwa na ị chọrọ enyemaka, rịọ Chineke enyemaka.» At-Tirmidhi dekọtara ya na ndị ọzọ.

Ya na, ọ sịrị (udo na ngọzi Chineke dịrị ya)ﷺ:

«مَنْ مَاتَ وَهُوَ يَدْعُو لِلَّهِ نِدًّا؛ دَخَلَ النَّارَ».

«Onye ọ bụla nwụrụ ebe ọ na-akpọku onye nhatanha nye Chukwu; ọ ga-abanye n'ime ọkụ.» Albukhari kọrọ ya, N'ime Sahih abụọ, site n'aka Onye-amụma ﷺ na a jụrụ ya: Olee mmehie kacha ukwuu? O kwuru sị:

«أَنْ تَجْعَلَ لِلَّهِ نِدًّا وَهُوَ خَلَقَكَ».

«Ịmeere Chukwu onye ha nhata, ebe ọ bụ Ya kere gị». Ma 'Nidd': ọ bụ onye ya na Ya hara, na onye yiri Ya. Ya mere, onye ọ bụla rịọrọ onye ọzọ na-abụghị Chukwu arịrịọ, ma ọ bụ rịọ ya maka nzọpụta, ma ọ bụ mee nkwa nye ya, ma ọ bụ gburu ya àjà, ma ọ bụ nye ya ihe ọ bụla n'ime ofufe ma e wezụga ihe ndị a kpọtụrụ aha n'elu; n'ezie ọ werewo ya dị ka onye mmekọ, ma ọ bụrụ Onye-amụma, ma ọ bụ onye nsọ, ma ọ bụ mmụọ ozi, ma ọ bụ jinni, ma ọ bụ arụsị, ma ọ bụ ihe ndị ọzọ n'ime ihe e kere eke.

N'ebe a, otu onye nwere ike ịsị: gịnị bụ iwu gbasara ịrịọ onye dị ndụ nke nọ ya ihe o nwere ike ime, nakwa ịrịọ ya enyemaka n'ihe ndị a na-ahụ anya nke o nwere ike ime; Aziza ya: na nke a abụghị nke sitere n'ịsọke, kama ọ so n'ihe ndị a na-emekarị nke a na-anabata n'etiti ndị Alakụba, dị ka Chukwu kwuru n'akụkọ Mozis:

﴿...فَاسْتَغَاثَهُ الَّذِى مِنْ شِيعَتِهِ عَلَى الَّذِى مِنْ عَدُوِّهِ...﴾

{...Ya mere, onye ahụ nke sitere na ndị ya rịọrọ ya enyemaka megide onye ahụ nke sitere na ndị iro ya...} [Surah Al-Qasas: 15]، Ya na, dịka Chukwu Onye Dị Elu sịrị n'ime akụkọ Musa ọzọ:

﴿فَخَرَجَ مِنْهَا خَائِفًا يَتَرَقَّبُ...﴾

{O wee si na ya pụọ na-atụ egwu, na-eleghari anya...} [Surah Al-Qasas: 21]، Dịka mmadụ si arịọ enyemaka n'aka ndị ibe ya n'agha, nakwa n'ihe ndị ọzọ na-adakwasị ndị mmadụ, ebe ha na-enwe mkpa ibe ha.

N'ezie, Chukwu nyere Onye-amụma ya ﷺ iwu ka ọ gwa ndị na-eso ụzọ ya na ya enweghị ikike iweta uru ma ọ bụ mmerụ ahụ nye onye ọ bụla, ya mere Chukwu Onye dị nsọ na Onye Dị Elu Sịrị:

﴿قُلْ إِنَّمَا أَدْعُو رَبِّى وَلَا أُشْرِكُ بِهِ أَحَدًا ﴿٢٠﴾ قُلْ إِنِّى لَا أَمْلِكُ لَكُمْ ضَرًّا وَلَا رَشَدًا ﴿٢١﴾﴾

{Sị: Ọ bụ naanị Onyenwe m ka m na-akpọku, anaghịkwa m ejikọta Ya na onye ọ bụla21}

"Kwuo: N'ezie, enweghị m ikike iwetara unu mmerụ ahụ ma ọ bụ ezi ntụziaka 22.} [Surah Al-Jinn: 21, 22]، Ya na, Chukwu Onye Dị Elu Sịrị:

﴿قُلْ لَا أَمْلِكُ لِنَفْسِي نَفْعًا وَلَا ضَرًّا إِلَّا مَا شَاءَ اللَّهُ وَلَوْ كُنْتُ أَعْلَمُ الْغَيْبَ لَاسْتَكْثَرْتُ مِنَ الْخَيْرِ وَمَا مَسَّنِيَ السُّوءُ إِنْ أَنَا إِلَّا نَذِيرٌ وَبَشِيرٌ لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ١٨٨﴾

{Kwuo: Enweghị m ikike iwetara onwe m uru ma ọ bụ mmerụ ahụ, ma e wezụga ihe Chineke chọrọ. Ọ bụrụ na m maara ihe zoro ezo, m gaara enweta ọtụtụ ihe ọma, ihe ọjọọ agaghịkwa emetụ m. Abụghị m ihe ọzọ ma e wezụga onye na-adọ aka ná ntị nakwa onye na-eweta ozi ọma nye ndị kwere ekwe.} [Surah Al-A'raf: 188].

Amaokwu ndị nwere nkọwa a dị ọtụtụ.

A maara nke ọma na Onye-amụma ﷺ anaghị ekpe ekpere nye onye ọ bụla ma e wezụga Onyenwe ya, dịka a kwadoro banyere ya na n'ụbọchị Badr, ọ na-arịọ enyemaka n'aka Chineke, na-arịọkwa Ya ka o nye ya mmeri megide ndị iro ya, ma na-anọgidesi ike na nke ahụ, na-ekwu: «Onyenwe m! Mezuoro m ihe I kwere m ná nkwa». Ruo mgbe Onye Eziokwu Kachasị Ukwuu bụ Abu Bakr (ka Chineke nwee afọ ojuju n'ebe ọ nọ) kwuru: O zuola gị, Onyeozi Chineke, n'ihi na Chineke ga-emezuoro gị ihe O kwere gị ná nkwa, Chineke dị elu wee kpughee okwu Ya banyere nke a:

﴿إِذْ تَسْتَغِيثُونَ رَبَّكُمْ فَٱسْتَجَابَ لَكُمْ أَنِّى مُمِدُّكُم بِأَلْفٍ مِّنَ ٱلْمَلَٰٓئِكَةِ

﴿مُرۡدِفِينَ ٩﴾

{Mgbe unu rịọrọ Dinwenu unu maka enyemaka, O wee zaa unu sị: N'ezie, aga m eji otu puku n'ime ndị Mala'ika na-esochi ibe ha kwado unu.} [Surah Al-Anfal: 9]، Ya mere, Ọ (asọ dịrị Ya) chetaara ha n'amaokwu ndị a banyere arịrịọ ha maka enyemaka, kọwaa na O zara ha wee jiri ndị Mala'ika kwado ha; iji weta ozi ọma nke mmeri, nakwa obi iru ala, Ọ (asọ dịrị Ya) wee mee ka o doo anya na mmeri esiteghị n'aka ndị Mala'ika, kama na mmeri na-esite n'aka Ya, ...Chukwu Onye Dị Elu sịrị:

﴿وَمَا النَّصۡرُ إِلَّا مِنۡ عِنۡدِ اللَّهِ...﴾

{Ma mmeri adịghị ma e wezụga site n'aka Chineke...} [Surah Al-Imran: 126]، Ya na, Chukwu Onye dị ebube Sịrị:

﴿وَلَقَدۡ نَصَرَكُمُ اللَّهُ بِبَدۡرٖ وَأَنتُمۡ أَذِلَّةٞ فَاتَّقُوا اللَّهَ لَعَلَّكُمۡ تَشۡكُرُونَ ١٢٣﴾

{N'ezie, Chineke nyere unu mmeri na Badr mgbe unu na-adịghị ike. Ya mere, tụọnụ egwu Chineke ka unu wee nye ekele.} [Surah AlImran: 123]. Chukwu Onye Dị Elu kọwara n'amaokwu a na Ya onwe Ya bụ Onye nyere ha mmeri n'ụbọchị Badr, e wee mara site na nke a na ihe Ọ nyere ha nke bụ ngwa agha na ike, na nkwado Ọ ji ndị Mala'ika kwado ha, ihe ndị a niile so n'ihe na-eweta mmeri, ozi ọma, na udo nke obi, ma mmeri ahụ esiteghị na ha, kama ọ sitere n'aka Chineke naanị, Kedu ka onye edemede a ma ọ

bụ onye ọzọ ga-esi anwa anwa iduzi arịrịọ enyemaka ya na ịchọ mmeri n'aka Onye-amụma ﷺ, ma tụgharịa pụọ n'ebe Onyenwe ụwa niile nọ, Onye nwe ihe niile, na Onye pụrụ ime ihe niile?!

O nweghị obi abụọ na nke a bụ otu n'ime amaghị ihe kachasị njọ, ọbụna ọ so n'ime isokọ Chukwu na ihe ọzọ (shirk) kachasị ukwuu. Ya mere, ọ bụ iwu dịịrị onye edemede ahụ ka o chegharịakwute Chukwu - asọ dịrị Ya - ezi nchegharị. Ma ezi nchegharị bụ nke gụnyere ọtụtụ ihe, nke bụ: Nke mbụ: Ịkwa ụta maka ihe o mere. Nke abụọ: Ịhapụ ihe mere na ya‹ Na nke atọ: Inwe mkpebi siri ike ịghara ịlaghachi na ya, iji sọpụrụ Chukwu (Onye Dị Elu), na iji ezi obi maka Ya, na irubere iwu Ya isi, nakwa ịkpachara anya pụọ n'ihe O machibidoro; nke a bụ ezi nchegharị, E nwekwara ihe nke anọ pụrụ iche gbasara ma ọ bụrụ na mmejọ ahụ dị megide ikike nke ihe e kere eke, nke bụ: Nke Anọ: Iweghachi ikike n'aka onye o ruuru, ma ọ bụ inweta mgbaghara n'aka ya.

Chukwu enyela ndị ohu Ya iwu ka ha chegharịa, ma kwe ha nkwa ịnabata ya, dị ka Onye kachasị elu kwuru, sị:

﴿وَتُوبُوا إِلَى اللَّهِ جَمِيعًا أَيُّهَ الْمُؤْمِنُونَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ﴿٣١﴾﴾

{Ma chegharịanụ laghachikwuru Chineke unu niile, unu ndị kwere ekwe, ka unu wee nwee ihe ịga nke ọma.} [Surah An-Nur: 31]‹ Ya na, Ọ sịrị n'ihe

gbasara ndị Kraịst:

﴿أَفَلَا يَتُوبُونَ إِلَى اللَّهِ وَيَسْتَغْفِرُونَهُ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ﴿٧٤﴾﴾

{Ọ bụ na ha agaghị echeharị gakwuru Chineke ma rịọ Ya mgbaghara? Ma Chineke bụ Onye na-agbaghara mmehie, Onye na-eme ebere.} [Surah Al-Maa'idah: 74]، Ya na, Onye Dị Elu Sịrị:

﴿وَالَّذِينَ لَا يَدْعُونَ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ وَلَا يَقْتُلُونَ النَّفْسَ الَّتِي حَرَّمَ اللَّهُ إِلَّا بِالْحَقِّ وَلَا يَزْنُونَ وَمَنْ يَفْعَلْ ذَلِكَ يَلْقَ أَثَامًا﴿٦٨﴾ يُضَاعَفْ لَهُ الْعَذَابُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَيَخْلُدْ فِيهِ مُهَانًا﴿٦٩﴾ إِلَّا مَنْ تَابَ وَآمَنَ وَعَمِلَ عَمَلًا صَالِحًا فَأُولَئِكَ يُبَدِّلُ اللَّهُ سَيِّئَاتِهِمْ حَسَنَاتٍ وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَحِيمًا﴿٧٠﴾﴾

{Ndị na-adịghị akpọku chi ọzọ tinyere Chineke, ndị na-adịghị akwa ọbara mmadụ nke Chineke machiri ma ọ bụghị n'usoro ziri ezi, nakwa ndị na-adịghị akwa iko; ma onye ọ bụla mere nke ahụ ga-ezute ntaramahụhụ nke mmehie ya.

A ga-amụbanyere ya ntaramahụhụ okpukpu abụọ n'Ụbọchị Mbilite n'Ọnwụ, ma ọ ga-anọ n'ime ya ruo mgbe ebighị ebi dị ka onye e wedara n'ala. 69

"Belụsọ onye chegharịrị, ma kwere ekwe, ma rụọ ọrụ ọma, ndị ahụ ka Chineke ga-agbanwe omume ọjọọ ha ka ọ bụrụ omume ọma. Ma Chineke bụ Onye na-agbaghara, Onye na-eme ebere.} [Surah Al-Furqan: 68-70]، Ya na, Chukwu Onye Dị Elu Sịrị:

﴿وَهُوَ الَّذِي يَقْبَلُ التَّوْبَةَ عَنْ عِبَادِهِ وَيَعْفُو عَنِ السَّيِّئَاتِ وَيَعْلَمُ مَا تَفْعَلُونَ﴿٢٥﴾﴾

{Ọ bụ Ya bụ onye na-anabata ncheharị site

n'aka ndị ohu Ya, ma Ọ na-agbaghara mmehie, ma Ọ maara ihe unu na-eme.} [Surah As-Shura: 25].

Na o ziri ezi site n'aka Onye-ozi Chukwu ﷺ na ọ sịrị:

«الإِسْلَامُ يَهْدِمُ مَا كَانَ قَبْلَهُ، وَالتَّوْبَةُ تَجُبُّ مَا كَانَ قَبْلَهَا».

"Islam na-ehichapụ mmehie ndị e mere tupu ya, nchegharị na-ekpochapụkwa mmehie ndị e mere tupu ya."

Edere m okwu nkenke ndị a; n'ihi nnukwu ihe egwu nke isokọ Chukwu, ebe ọ bụ mmehie kachasị ukwuu, nakwa n'ihi egwu ịbụ ndị e duhiere site n'ihe onye edemede a wepụtara, yana maka na ọ bụ iwu inye ndụmọdụ n'ihi Chukwu na ndị ohu Ya. M na-arịọ Chineke, Onye ịdị ebube Ya dị ukwuu, ka O jiri ya baara uru, na ka O mezie ọnọdụ anyị na ọnọdụ ndị Alakụba niile, na ka O meere anyị niile amara inwe nghọta n'okpukpe, na iguzosi ike na ya, na ka O chebe anyị na ndị Alakụba puọ n'ihe ọjọọ nke mkpụrụ obi anyị na ajọ omume anyị. N'ezie, Ọ bụ Onye na-ahụ maka nke a, na Onye nwere ikike ime ya.

Ka Chineke wụsa ekpere, udo, na ngọzi Ya n'ahụ ohu Ya na onye ozi Ya, bụ onye amụma anyị Muhammad, na ezinụlọ ya na ndị na-eso ụzọ ya.

***

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Ozi nke atọ:

Iwu banyere ịrịọ ndị jinn na ndị ekwensu maka nzọpụta, na ime nkwa nye ha

Site n'aka Abdul Aziz bin Abdullah bin Baz, nye onye ọ bụla n'ime ndị Alakụba nke na-ahụ ya, ka Allah nye mụ na ha ikike ijidesi okpukpe Ya ike, yana iguzosi ike na ya. Amin.

Udo dịrị unu na ebere nke Chineke na ngọzi Ya niile.

Mgbe nke ahụ gasịrị: Ụfọdụ ụmụnne ajụwo m gbasara ihe ụfọdụ ndị na-amaghị ihe na-eme; nke bụ ịrịọ onye ọzọ na-abụghị Chineke, Onye dị nsọ arịrịọ, na ịrịọ ya enyemaka n'ihe ndị dị mkpa; dịka ịrịọ ndị jinn arịrịọ, na ịrịọ ha maka nzọpụta, na ime nkwa nye ha, na igburu ha àjà. Ụfọdụ n'ime ihe ndị a kwa gụnyere okwu ụfọdụ n'ime ha na-asị: (Unu asaa), nke pụtara: ndị isi asaa n'ime ndị Jinn, jidenụ ya, gbajienụ ọkpụkpụ ya, ńụọnụ ọbara ya, bibienụ ahụ ya, unu asaa meenụ ya ụdị ihe a, Ma ọ bụ okwu ụfọdụ n'ime ha sị: (Werenụ ya, unu ndị jinn nke ehihie, unu ndị jinn nke uhuruchi), nke a na-adịkarị ukwuu n'ụfọdụ mpaghara ndịda, na ihe ndị so n'okwu a bụ: ịrịọ ndị nwụrụ anwụ n'ime ndị amụma, ndị ezi omume na ndị ọzọ arịrịọ, ...dịka ịrịọ ndị jinn arịrịọ, na ịrịọ ha maka enyemaka, na ime

nkwa nye ha.. Nke a niile na ihe ndị ọzọ yiri nke ahụ na-eme site n'aka ọtụtụ n'ime ndị na-ekwu na ha nọ n'okpukpe Islam, n'amaghị ama, nakwa n'ihi ịnomi ndị bu ha ụzọ. Ma eleghị anya, ụfọdụ n'ime ha na-ewere nke a ka ihe dị mfe wee rụọ ụka na-ekwu: Nke a bụ ihe a na-eji ire ekwu, anyị ebughị ya n'obi ma anyị ekweghịkwa na ya.

O jụkwara m: gbasara iwu ịlụ ndị a maara maka omume ndị a, na anụ ha gburu, na ikpere ha ekpere, na ikpe ekpere n'azụ ha, nakwa gbasara ikwere ndị na-eme anwansi na ndị na-agba afa; dịka onye na-azọrọ na ọ maara ọrịa na ihe kpatara ya site na sọọsọ ilekwasị anya n'ihe ọ bụla metụrụ onye ọrịa n'ahụ; dịka ákwà ịgịgị isi, uwe ọkpa, ákwà mkpuchi isi, na ihe ndị ọzọ yiri nke ahụ.

Aziza ya bụ: Ekele dịrị Chineke, naanị Ya, ka ngozi na udo dịrị onye ọ dighị onye amụma ọzọ ga-abịa mgbe ọ gasịrị, na ezinụlọ ya na ndị na-eso ụzọ ya, na ndị na-agbaso nduzi ha ruo n'ụbọchị ikpe.

Mgbe nke a gasịrị: N'ezie, Chukwu (Onye Nsọ, Onye Dị Elu) kere mmadụ na ndị jinn ka ha fee Ya ofufe, ma hapụ ife ihe ọ bụla ọzọ na-abụghị Ya, nakwa ka ha wepụta naanị Ya maka ikpe ekpere, ịchọ enyemaka, ịchụ àjà, ikwe nkwa, na ụdị ofufe ndị ọzọ niile. O zipụkwara ndị ozi Ya banyere nke a, ma nye ha iwu ime ya. O wee wedata akwụkwọ nsọ ndị si n'eluigwe, nke kacha ukwuu n'ime ha bụ Qur'an Dị Nsọ, iji kọwaa nke a n'ụzọ pụtara ìhè na

ịkpọ oku gaa na ya, ma dọọ ndị mmadụ aka ná ntị banyere inye Chukwu onye mmekọ nakwa ife ihe ndị ọzọ na-abụghị Ya ofufe. Nke a bụ ntọala nke ntọala niile nakwa ntọala nke okwukwe na okpukperechi, ọ bụkwa ihe ịgba àmà na ọ dịghị onye kwesịrị ofufe n'ezie ma e wezụga Allah pụtara, nakwa eziokwu ya: ọ nweghị onye kwesịrị ofufe n'eziokwu ma e wezụga Chukwu, n'ihi na ọ na-ajụ ma na-agọnahụ ịbụ chi nakwa ofufe maka ihe ọ bụla ọzọ na-abụghị Chukwu, ma na-akwado ya - ya bụ: ofufe - maka naanị Chukwu, ma hapụ ihe ọ bụla ọzọ na-abụghị Ya n'ime ihe niile e kere eke, Ihe akaebe maka nke a site n'akwụkwọ Chukwu na Sunnah nke Onye Ozi Ya (ka udo na ngọzi Chukwu dịrị ya) dị ọtụtụ nke ukwuu, ụfọdụ n'ime ha bụ: okwu Onye Dị Elu:

﴿وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ﴿٥٦﴾﴾

{Ma ekeghị m ndị Jinn na ụmụ mmadụ ma ọ bụghị ka ha fee m ofufe.} [Surah Adh-Dhariyat: 56]‹ Ya na, okwu Chukwu Onye dị nsọ:

﴿وَقَضَى رَبُّكَ أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا إِيَّاهُ...﴾

{Ma Dinwenu gị ekpebiwo ka unu ghara ife ofufe ma ọ bụghị Ya...} [Surah Al-Isra: 23]‹ Ya na, okwu Onye Dị Elu:

﴿وَمَا أُمِرُوا إِلَّا لِيَعْبُدُوا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ حُنَفَاءَ...﴾

{Ma e nyeghị ha iwu ọ bụla ma ọ bụghị naanị ka

ha fee Chineke ofufe, jiri ezi obi wepụta okpukpe naanị maka Ya, kwụsie ike n'ezi okwukwe...} [Surah Al-Bayyinah: 5]‹ Ya na, okwu Onye Dị Elu:

﴿وَقَالَ رَبُّكُمُ ادْعُونِي أَسْتَجِبْ لَكُمْ إِنَّ الَّذِينَ يَسْتَكْبِرُونَ عَنْ عِبَادَتِي سَيَدْخُلُونَ جَهَنَّمَ دَاخِرِينَ﴿٦٠﴾﴾

{Ma Onyenwe unu sịrị: Kpọkuonụ M, M ga-aza unu. N'ezie, ndị ahụ na-eme mpako ịjụ ife M ofufe, ha ga-abanye n'ime Jahannam ma bụrụ ndị e wedatara n'ala.} [Surah Ghafir: 60]‹ Ya na, Chukwu Onye Dị Elu Sịrị:

﴿وَإِذَا سَأَلَكَ عِبَادِي عَنِّي فَإِنِّي قَرِيبٌ أُجِيبُ دَعْوَةَ الدَّاعِ إِذَا دَعَانِ...﴾

{Ma mgbe ndị ohu m jụrụ gị banyere m, n'ezie, a nọ m nso. A na m aza arịrịọ nke onye na-akpọku mgbe ọ kpọkuru m...} [Surah Albakara: 186].

Ya mere, O kọwara (Onye Nsọ, Onye Dị Elu) n'ime amaokwu ndị a na Ọ kere mmadụ na aljịnnị maka ife Ya ofufe, ...nakwa na O kpebiri - nke pụtara: O nyere ndị ohu Ya n'iwu, ma dọọ ha ọdụ - n'ime Qur'an pụtara ìhè, ma sitekwa n'ọnụ Onye Ozi ahụ, udo na ngọzi dịrị ya, ka a ghara ife ihe ọ bụla ọzọ ofufe ma e wezụga Onyenwe ha,

O mekwara ka o doo anya — Onye dị elu, dịkwa ukwuu — na arịrịọ bụ ofufe dị ukwuu, onye ọ bụla mere nganga ịhapụ ya ga-abanye n'ọkụ. Ọ nyekwara ndị ohu Ya iwu ka ha rịọ naanị Ya, kọwaakwa na Ya nọ nso na-aza arịrịọ ha, ya mere o

ji bụrụ iwu dịịrị ndị ohu niile ka ha rịọ arịrịọ n'aka naanị Onyenwe ha; n'ihi na ọ bụ otu ụdị ofufe e kere ha maka ya, a nyekwara ha iwu ya, Ọ kwukwara, Onye ebube Ya dị ukwuu:

﴿قُلْ إِنَّ صَلَاتِي وَنُسُكِي وَمَحْيَايَ وَمَمَاتِي لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ۝١٦٢ لَا شَرِيكَ لَهُ وَبِذَٰلِكَ أُمِرْتُ وَأَنَا أَوَّلُ الْمُسْلِمِينَ ۝١٦٣﴾

{Sị: N'ezie, ekpere m, na aja m, na ndụ m, na ọnwụ m dịrị Chineke (Allah), Onyenwe ụwa niile162}

Ọ nweghị onye mmekọ, ma nke a ka e nyere m n'iwu, abụkwa m onye mbụ n'ime ndị Alakụba163} [Surah Al-An'am: 162, 163].

"Ya mere, Chukwu nyere onye amụma Ya n'iwu ka ọ gwa ndị mmadụ na ekpere ya na ịchụ àjà ya - nke bụ: igbu anụ - na ndụ ya nakwa ọnwụ ya; bụ maka Chukwu, Onyenwe ụwa niile, na-enweghị onye ọ bụla ha na Ya sokọrọ, ma dabere na nke a: onye ọ bụla gburu anụ nye onye ọzọ na-abụghị Chukwu etinyela onye mmekọ nye Chukwu, dịka a ga-asị na o kpere ekpere nye onye ọzọ na-abụghị Chukwu; n'ihi na Chukwu di elu jikọtara ekpere na igbu anụ ọnụ, ma gwa anyị na ha abụọ bụ maka naanị Chukwu, na-enweghị onye ọ bụla ha na Ya sokọrọ," Ya mere onye ọ bụla gburu àjà nye ihe ọ bụla na-abụghị Chineke, n'ime ndị jinn, na ndị mmụọ ozi, na ndị nwụrụ anwụ, na ihe ndị ọzọ, iji chọọ ịbịaru ha nso site na ya, ọ dị ka onye kpere

ekpere nye ihe ọ bụla na-abụghị Chineke. Ma n'ime Hadith ziri ezi, a kọrọ na Onye amụma, ekpere na udo dịrị ya, sịrị:

«لَعَنَ اللهُ مَنْ ذَبَحَ لِغَيْرِ اللهِ».

«Chineke abụrụla ọnụ onye ọ bụla gburu anụ maka ihe ọ bụla na-abụghị Chineke». Imam Ahmad dekọtara ya n'usoro akụkọ dị mma, site n'aka Tariq bin Shihab (Chineke nwee mmasị n'ebe ọ nọ), site n'aka Onye Amụma (udo na ngọzi Chineke dịrị ya) na o kwuru sị:

«مرَّ رَجُلَانِ عَلَى قَومٍ لَهُم صَنَمٌ لَا يَجُوزُهُ أَحَدٌ حَتَّى يُقرِّبَ لَهُ شَيئًا، فَقَالُوا لِأَحَدِهِمَا: قَرِّبْ. قَالَ: لَيسَ عِندِي شَيءٌ أُقَرِّبُهُ، قَالُوا: قَرِّبْ وَلَوْ ذَبَابًا، فَقَرَّبَ ذُبَابًا، فَخَلُّوا سَبِيلَهُ، فَدَخَلَ النَّارَ، وَقَالُوا لِلآخَرِ: قَرِّبْ. قَالَ: مَا كُنْتُ لِأُقَرِّبَ لِأَحَدٍ شَيْئًا دُونَ اللهِ جَلَّ جَلَالُهُ، فَضَرَبُوا عُنُقَه، فَدَخَلَ الجَنَّةَ».

«Ụmụ nwoke abụọ gafere otu ndị mmadụ nwere arụsị nke onye ọ bụla na-anaghị agafe ruo mgbe o ji ihe chụọrọ ya àjà, ha wee sị otu n'ime ha: Chụọ àjà. Ọ sịrị: Enweghị m ihe ọ bụla m ga-eji chụọ àjà, ha sịrị: Chụọ àjà ọ bụlagodi ijiji, o wee jiri ijiji chụọ àjà, ha wee hapụ ya ka ọ gaa ụzọ ya, o wee banye n'ọkụ, ha wee sị onye nke ọzọ: Chụọ àjà. Ọ sịrị: Agaghị m eji ihe ọ bụla chụọrọ onye ọ bụla àjà na-abụghị Chineke, Onye Dị Ebube, ha wee gbupụ ya isi, o wee banye na Paradaịs».

Ya mere, ọ bụrụ na onye jiri ijiji ma ọ bụ ihe yiri ya chụọrọ arụsị na ihe ndị ọzọ yiri nke ahụ àjà na-

abụ onye na-esonyere Chukwu na ihe ọzọ, onye kwesịrị ịbanye n'ọkụ, keduzi maka onye na-akpọku ndị jinn, na ndị mmụọ ozi, na ndị nsọ, nakwa kedu maka onye na-arịọ ha maka nzọpụta, na-eme nkwa nye ha, ma na-egburu ha àjà iji ruo ha nso, na-atụ anya site na nke a maka nchekwa nke akụ ya, ma ọ bụ ọgwụgwọ nke onye ọrịa ya, ma ọ bụ nchekwa nke anụ ụlọ ya na ihe ubi ya, nakwa kedu maka onye na-eme nke a n'ihi egwu maka ihe ọjọọ nke ndị jinn, ma ọ bụ ihe ndị ọzọ yiri nke ahụ?! Enweghị obi abụọ ọ bụla na onye mere nke a na ihe ndị yiri ya kacha ruo eruo ịbụ onye na-esonyere Chukwu na ihe ọzọ, onye kwesịrị ịbanye n'ọkụ karịa nwoke a onye jiri ijiji chụọrọ arụsị àjà.

Ya na, n'ime ihe pụtara gbasara nke ahụ ọzọ, bụ okwu Onye Dị Elu:

﴿إِنَّآ أَنزَلۡنَآ إِلَيۡكَ ٱلۡكِتَٰبَ بِٱلۡحَقِّ فَٱعۡبُدِ ٱللَّهَ مُخۡلِصٗا لَّهُ ٱلدِّينَ ۝٢ أَلَا لِلَّهِ ٱلدِّينُ ٱلۡخَالِصُۚ وَٱلَّذِينَ ٱتَّخَذُواْ مِن دُونِهِۦٓ أَوۡلِيَآءَ مَا نَعۡبُدُهُمۡ إِلَّا لِيُقَرِّبُونَآ إِلَى ٱللَّهِ زُلۡفَىٰٓ إِنَّ ٱللَّهَ يَحۡكُمُ بَيۡنَهُمۡ فِي مَا هُمۡ فِيهِ يَخۡتَلِفُونَۗ إِنَّ ٱللَّهَ لَا يَهۡدِي مَنۡ هُوَ كَٰذِبٞ كَفَّارٞ ۝٣﴾

{N'ezie, Anyị kpughere gị Akwụkwọ ahụ n'eziokwu, ya mere fee Chukwu n'iji ezi obi raara okpukpe nye Ya2}

N'ezie, okpukperechi e ji ezi obi mee bụ nke Chineke. Ma ndị weere ndị nchete ọzọ na-abụghị Ya (na-asị): "Anyị anaghị efe ha ma ọ bụghị naanị ka ha mee ka anyị bịaruo Chineke nso karị." N'ezie, Chineke ga-ekpe ikpe n'etiti ha n'ihe ahụ ha na-

enwe nghọtahie na ya. N'ezie, Chineke anaghị eduzi onye bụ onye ụgha, onye na-agọnahụ Chineke3} [Surah Az-Zumar: 1-3]، Ya na, Onye Dị Elu Sịrị:

﴿وَيَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ مَا لَا يَضُرُّهُمْ وَلَا يَنْفَعُهُمْ وَيَقُولُونَ هَؤُلَاءِ شُفَعَاؤُنَا عِنْدَ اللَّهِ قُلْ أَتُنَبِّئُونَ اللَّهَ بِمَا لَا يَعْلَمُ فِي السَّمَاوَاتِ وَلَا فِي الْأَرْضِ سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى عَمَّا يُشْرِكُونَ﴿١٨﴾﴾

{Ha na-efe ihe na-abụghị Chukwu, ihe na-adịghị emerụ ha ahụ ma ọ bụ baara ha uru, ha na-asịkwa: "Ndị a bụ ndị na-arịọrọ anyị arịrịọ n'ihu Chukwu." Sị: "Unu na-agwa Chukwu ihe Ọ na-amaghị n'eluigwe ma ọ bụ n'ụwa?" O doo nsọ, Ọ dịkwa elu pụọ n'ihe ahụ ha na-esonyere Ya.}

[Surah Yunus: 18].

Ya mere, Chukwu (Onye Nsọ, Onye Dị Elu) kọwara n'amaokwu abụọ ndị a, na ndị na-emekọ Chukwu na ihe ọzọ eweela ndị nchete sitere n'ihe e kere eke na-abụghị Ya, na-efe ha na Ya site n'ịtụ egwu, inwe olileanya, ịchụ aja, ikwe nkwa, ịrịọ arịrịọ, na ihe ndị yiri ya, na-azọrọ na ndị nchete ahụ na-eme ka onye na-efe ha bịaruo Chukwu nso, nakwa na ha na-arịọchiteere ha ọnụ n'ihu Ya. Mgbe ahụ, Chukwu (Onye Nsọ, Onye Dị Elu) kpughere na ha bụ ndị ụgha, ma kọwaa ihe efu ha n'ụzọ pụtara ìhè, wee kpọọ ha ndị ụgha, ndị na-ekweghị ekwe, na ndị na-emekọ Chukwu na ihe ọzọ. O wee wezụga Onwe Ya pụọ n'omume ahụ ha ji emekọ Ya na ihe ọzọ, O wee Sị (Onye Dị Ebube, Onye Dị Elu):

﴿...سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى عَمَّا يُشْرِكُونَ﴾

{...Otuto dịrị Ya, Ọ dịkwa elu karịa ihe ha na-etinye dị ka onye mmekọ.} [Surah Annahl: 1]. Ya mere, a ghọtara site na nke a na onye ọ bụla weere mmụọ ozi, ma ọ bụ onye amụma, ma ọ bụ jinnị, ma ọ bụ osisi, ma ọ bụ nkume, wee na-arịọ ya arịrịọ tinyere Chineke, na-arịọ ya maka nzọpụta, ma na-achọ ịbịaru ya nso site n'ime nkwa na igbu àjà, n'ịtụ anya ịrịọchite ọnụ ya n'ebe Chineke nọ na ime ka ọ bịaruo Ya nso, ma ọ bụ n'ịtụ anya ngwọta maka onye ọrịa, ma ọ bụ nchedo akụ na ụba, ma ọ bụ nchekwa onye na-anọghị ya, ma ọ bụ ihe ndị ọzọ yiri nke ahụ; n'ezie o danyela n'ịsọke ukwu a, na ajọ ọdachi ahụ, nke Chineke kwuru gbasara ya:

﴿إِنَّ اللَّهَ لَا يَغْفِرُ أَنْ يُشْرَكَ بِهِ وَيَغْفِرُ مَا دُونَ ذَلِكَ لِمَنْ يَشَاءُ وَمَنْ يُشْرِكْ بِاللَّهِ فَقَدِ افْتَرَى إِثْمًا عَظِيمًا ﴿٤٨﴾﴾

{N'ezie, Chineke anaghị agbaghara ka e tinyere Ya onye mmekọ, ma Ọ na-agbaghara ihe ọzọ ma e wezụga nke ahụ nye onye Ọ chọrọ, ma onye ọbụla na-esonyere Chineke na ihe ọzọ, n'ezie o chepụtala mmehie dị ukwuu.} [Surah An-Nisaa: 48]، Ya na, Chukwu Onye Dị Elu Sịrị:

﴿...إِنَّهُ مَنْ يُشْرِكْ بِاللَّهِ فَقَدْ حَرَّمَ اللَّهُ عَلَيْهِ الْجَنَّةَ وَمَأْوَاهُ النَّارُ وَمَا لِلظَّالِمِينَ مِنْ أَنْصَارٍ﴾

{N'ezie, onye ọbụla na-esonyere Chukwu na ihe

ọzọ, Chukwu amachibidola ya ogige, ma ebe obibi ya bụ ọkụ. Ma ọ dịghị ndị enyemaka dịịrị ndị ajọ omume.} [Surah Al-Maa'idah: 72].

Ma irịọchite arịrịọ na-adịrị naanị n'ụbọchị mbilite n'ọnwụ maka ndị nwere okwukwe n'otu Chukwu na ịdị ọcha n'obi, ọ bụghị maka ndị na-enye Chukwu onye mmekọ, dịka Onye amụma (SAW) sịrị mgbe a jụrụ ya: O Onye ozi Chukwu, kedu onye kachasị nwee ihu ọma n'ime mmadụ site n'irịọchite arịrịọ gị? Ọ kwuru, sị:

«مَنْ قَالَ: لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ خَالِصًا مِنْ قَلْبِهِ».

«Onye ọ bụla kwuru: Ọ dịghị chi ọzọ ma ọ bụghị Chukwu, site n'ezi obi ya.» Ya na, O sịrị (udo na ngọzi Chineke dịrị ya):

«لِكُلِّ نَبِيٍّ دَعْوَةٌ مُسْتَجَابَةٌ، فَتَعَجَّلَ كُلُّ نَبِيٍ دَعْوَتَهُ، وَإِنِّي اخْتَبَأْتُ دَعْوَتِي شَفَاعَةً لِأُمَّتِي يَومَ القِيَامَةِ، فَهِيَ نَائِلَةٌ إِنْ شَاءَ اللهِ مَن مَاتَ مِنْ أُمَّتِي لَا يُشْرِكُ بِاللهِ شَيْئًا».

«Onye Amụma ọ bụla nwere ekpere a na-anabata, ya mere Onye Amụma ọ bụla mere ngwa ngwa kpee ekpere ya, ma n'ezie, edobere m ekpere m dị ka irịọchite ọnụ maka umunna m n'Ụbọchị Mbilite n'Ọnwụ, ọ ga-erutekwa, ma Allah chọọ, onye ọ bụla nwụrụ n'ime umunna m nke na-ejikọtaghị ihe ọ bụla na Allah.»

"Ndị na-efe arụsị n'oge mbụ nwere okwukwe na Chukwu bụ Onye Nwe ha, Onye Okike ha, na Onye na-enye ha ihe eji ebi ndụ, kama ha dabere na ndị

amụma, ndị nsọ, ndị mmụọ ozi, osisi, nkume, na ihe ndị yiri ha, na-atụ anya nkwuchite ọnụ ha n'ihu Chukwu, yana iwetakwu ha nso n'ebe Ọ nọ, dịka e kwuru na mbụ n'amaokwu ndị ahụ," Ya mere, Chukwu anabataghị ngọpụ ha n'ihi nke ahụ, kama Chukwu katọrọ ha n'ime Akwụkwọ Ya dị ukwuu, wee kpọọ ha ndị na-ekweghị ekwe na ndị na-etinye Ya onye mmekọ. O wee gosi na ha na-agha ụgha na nkwupụta ha na chi ndị a na-arịọrọ ha arịrịọ ma na-eme ka ha bịaruo Chukwu nso. Onye Ozi Chukwu, ka Chukwu gozie ya, nyekwa ya udo, anabataghịkwa ngọpụ ha, kama Onye Ozi ahụ, ka Chukwu gozie ya, nyekwa ya udo, lụsoro ha agha n'ihi itinye onye mmekọ a, ruo mgbe ha ga-eme ka ofufe dị ọcha naanị maka Chukwu, n'ịrụ ọrụ dị ka okwu Ya si dị, Otito dịrị Ya:

﴿وَقَاتِلُوهُمْ حَتَّى لَا تَكُونَ فِتْنَةٌ وَيَكُونَ الدِّينُ لِلَّهِ...﴾

{Lụsokwanụ ha agha ruo mgbe a gaghị enwe mkpagbu, okpụkperechi abụrụ nke Chineke...} [Surah Albakara: 193]. Ya na, Onye-ozi ﷺ Sịrị:

«أُمِرْتُ أَنْ أُقَاتِلَ النَّاسَ حَتَّى يَشْهَدُوا أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ وَأَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللهِ، وَيُقِيمُوا الصَّلَاةَ، وَيُؤْتُوا الزَّكَاةَ، فَإِذَا فَعَلُوا ذَلِكَ عَصَمُوا مِنِّي دِمَاءَهُم وَأَمْوَالَهُمْ إِلَّا بِحَقِّ الإِسْلَامِ، وَحِسَابُهُم عَلَى اللهِ».

«E nyewo m iwu ka m lụso ndị mmadụ agha ruo mgbe ha gbara àmà na ọ dighị chi ọzọ ma ọ bụghị Chineke, nakwa na Muhammad bụ onye ozi

Chineke, ma guzobe ekpere, nye Zakat. Ọ bụrụ na ha emee nke ahụ, ha echebela ndụ (ọbara) ha na akụ na ụba ha pụọ n'aka m ma ọ bụghị naanị n'ikike nke Islam, ngụkọ ha dịkwa n'aka Chineke.» Na nkọwa okwu ya (udo na ngọzi Chineke dịrị ya)ﷺ sị:

«حَتَّى يَشْهَدُوا أَن لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ»

«Ruo mgbe ha ga-agba àmà na ọ dịghị onye kwesịrị ofufe n'ezie ma e wezụga Allah» Ya bụ: ka ha wepụta ofufe maka naanị Chukwu, n'enweghị ihe ọ bụla ọzọ na-abụghị Ya.

N'ezie, ndị na-eme ịsọke na-atụ ndị jinn egwu, na-achọkwa mgbaba n'ebe ha nọ, Chukwu Onye Dị Elu wee wedata okwu Ya gbasara nke a:

﴿وَأَنَّهُ كَانَ رِجَالٌ مِنَ الْإِنْسِ يَعُوذُونَ بِرِجَالٍ مِنَ الْجِنِّ فَزَادُوهُمْ رَهَقًا﴿٦﴾﴾

{Na n'ezie, e nwere ụmụ nwoke n'ime ụmụ mmadụ ndị na-achọ mgbaba n'aka ụmụ nwoke n'ime ndị Jinn, ha wee tụkwasị ha mkpagbu.} [Surah Al-Jinn: 6]. Ndị ọkà mmụta nkọwa sịrị n'ime amaokwu ahụ dị mmesapụ aka: ihe okwu ya pụtara bụ:

﴿...فَزَادُوهُمْ رَهَقًا﴾

{...ha wee mụbaa ha nsogbu.} Ya bụ: ụjọ na egwu; n'ihi na ndị jinn na-ebuli onwe ha elu n'ime onwe ha ma na-eme nganga, mgbe ha hụrụ ka mmadụ na-achọ mgbaba n'ebe ha nọ, ma n'oge ahụ ha na-emenyekwu ha egwu na ụjọ, ka ha wee mụbaa n'ife

ha ofufe, na ịgbabara n'ebe ha nọ.

Chineke ejirila ịchọ mgbaba n'ebe Ọ nọ, Onye kachasị elu, yana n'okwu Ya zuru oke dochie nke ahụ nye ndị Alakụba, ma wedata maka nke a, okwu Onye Dị Elu:

﴿وَإِمَّا يَنزَغَنَّكَ مِنَ الشَّيۡطَانِ نَزۡغٞ فَٱسۡتَعِذۡ بِٱللَّهِۖ إِنَّهُۥ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ٢٠٠﴾

{Ma ọ bụrụ na ọnwụnwa ọ bụla esite n'aka ekwensu akpalie gị, rịọ Chineke nchebe. N'ezie, Ọ bụ Onye na-anụ ihe niile, Onye maara ihe niile.} [Surah Al-A'raf: 200]، Ya na, okwu Onye Dị Ebube:

﴿قُلۡ أَعُوذُ بِرَبِّ ٱلۡفَلَقِ ١﴾

{Sị: A na m arịọ mgbaba n'aka Onyenwe chi ọbụbọ}, Na ọ ziri ezi site n'aka Onye Amụma (udo na ngọzi Chineke dịrị ya) ﷺ na o kwuru sị:

«مَنْ نَزَلَ مَنْزِلًا فَقَالَ: (أَعُوذُ بِكَلِمَاتِ اللهِ التَّامَّاتِ مِنْ شَرِّ مَا خَلَقَ)؛ لَم يَضُرَّهُ شَيءٌ حَتَّى يَرْتَحِلَ مِنْ مَنْزِلِهِ ذَلِكَ».

«Onye ọ bụla rutere n'otu ebe wee sị: (A na m achọ nchebe n'okwu zuru oke nke Chineke pụọ n'ihe ọjọọ nke ihe O kere); o nweghị ihe ọ bụla ga-emerụ ya ahụ ruo mgbe ọ ga-esi n'ebe ahụ pụọ.»

Site n'amaokwu na Hadith ndị bu ụzọ, onye na-achọ nzọpụta, onye chọrọ ichekwa okpukpe ya, na nchekwa pụọ na ikunye Chineke ibe (Shirk), ma nke nta ya ma nke ukwu ya, ga-aghọta; na ịdabere ná ndị nwụrụ anwụ, ndị mmụọ ozi, ndị jinn, na ihe ndị ọzọ e kere eke, ịrịọ ha arịrịọ, na ịrịọ maka mgbaba n'aka

ha, na ihe ndị ọzọ yiri nke ahụ; bụ otu n'ime ọrụ ndị na-ekunye Chineke ibe n'oge amaghị ihe (Jahiliyyah), nakwa otu n'ime ụdị kachasị njọ nke ikunye Chineke (Subhanahu) ibe. Ya mere, ọ bụ iwu ịhapụ ya, ịdọ aka ná ntị megide nke ahụ, ịdụrịta onwe ọdụ ịhapụ ya, nakwa ịkatọ onye ọ bụla na-eme ya.

Ma banyere onye a maara n'ime ndị mmadụ maka omume ikpere arụsị ndị a: o zighị ezi ịlụ ya, maọbụ iri anụ o gburu, maọbụ ikpe ekpere maka ya, maọbụ ikpe ekpere n'azụ ya, ruo mgbe o kwupụtara nchegharị nye Chineke pụọ na nke ahụ, ma wepụta arịrịọ na ofufe ka ọ dịrị naanị Chineke. N'ihi na arịrịọ bụ ofufe, nke ka nke, ọ bụ isi ya, dịka Onye amụma kwuru ﷺ:

«الدُّعَاءُ هُوَ العِبَادَةُ».

"«Arịrịọ bụ ofufe.»" Na a kọrọ site n'aka ya (udo na ngọzi Chineke dịrị ya)ﷺ n'okwu ọzọ na o kwuru sị:

«الدُّعَاءُ مُخُّ العِبَادَةِ».

"«Arịrịọ bụ isi ofufe.»" Maka ịlụ ndị na-ekpere arụsị: n'ezie Chukwu Onye Dị Elu Sịrị:

﴿وَلَا تَنْكِحُوا الْمُشْرِكَاتِ حَتَّى يُؤْمِنَّ وَلَأَمَةٌ مُؤْمِنَةٌ خَيْرٌ مِنْ مُشْرِكَةٍ وَلَوْ أَعْجَبَتْكُمْ وَلَا تُنْكِحُوا الْمُشْرِكِينَ حَتَّى يُؤْمِنُوا وَلَعَبْدٌ مُؤْمِنٌ خَيْرٌ مِنْ مُشْرِكٍ وَلَوْ أَعْجَبَكُمْ أُولَئِكَ يَدْعُونَ إِلَى النَّارِ وَاللَّهُ يَدْعُو إِلَى الْجَنَّةِ وَالْمَغْفِرَةِ بِإِذْنِهِ وَيُبَيِّنُ آيَاتِهِ

لِلنَّاسِ لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ﴿٢٢١﴾

{Unu alụla ụmụ nwanyị na-ekpere arụsị ruo mgbe ha kwere ekwe; n'ezie, ohu nwanyị kwere ekwe dị mma karịa nwanyị na-ekpere arụsị, ọbụlagodi ma ọ masịrị unu. Unu alụnyekwala (ụmụ nwanyị unu) nye ndị ikom na-ekpere arụsị ruo mgbe ha kwere ekwe; n'ezie, ohu nwoke kwere ekwe dị mma karịa nwoke na-ekpere arụsị, ọbụlagodi ma ọ masịrị unu. Ndị ahụ na-akpọku gaa n'ọkụ ala mmụọ, ma Chukwu na-akpọku gaa n'ogige na mgbaghara site n'ikike Ya. Ọ na-akọwapụtakwa ihe ịrịba ama Ya nye ndị mmadụ ka ha wee nwee ike icheta.} [Surah Albakara: 221]؛ N'ihi ya, Chineke (Otito dịrị Ya) machibidoro ndị Alakụba ịlụ ụmụ nwaanyị na-ekpere arụsị, nke gụnyere ndị na-efe arụsị, jinn, ndị mmụọ ozi, na ihe ndị ọzọ, ruo mgbe ha kwere site n'iwepụta ofufe niile naanị maka Chineke, ikwere Onye Ozi ﷺ n'ihe ọ wetaara, nakwa isoro ụzọ ya. Ọ machibidokwara inye ụmụ nwoke na-ekpere arụsị ụmụ nwaanyị ndị Alakụba n'ọlụlụ, ruo mgbe ha kwere site n'iwepụta ofufe niile naanị maka Chineke, ikwere Onye Ozi ﷺ, nakwa isoro ya.

Onye kacha elu kọwakwara na ohu nwanyị kwere ekwe ka mma karịa nwanyị nweere onwe ya nke na-ekpere arụsị, n'agbanyeghị ma ọ masịrị onye na-ele ya anya ma na-anụ okwu ya, site n'ịma mma ya na ịdị mma okwu ya, nakwa na ohu nwoke kwere ekwe ka mma karịa nwoke nweere onwe ya

nke na-ekpere arụsị, n'agbanyeghị ma ọ masịrị onye na-anụ okwu ya na onye na-ele ya anya, site n'ịma mma ya, ịkọ okwu ya, obi ike ya, na ihe ndị yiri ha. Mgbe ahụ, O wee kọwaa ihe kpatara nhọrọ a n'okwu Ya, O wee Sị:

﴿...أُولَٰئِكَ يَدْعُونَ إِلَى النَّارِ...﴾

{...Ndị ahụ na-akpọ oku gaa n'ọkụ...} [Surah Albakara: 221]. Nke a pụtara: ndị nwoke na ndị nwanyị na-ekpere arụsị; n'ihi na ha so ná ndị na-akpọ òkù gaa n'ọkụ mmụọ site n'okwu ha, omume ha, ụzọ ndụ ha, nakwa àgwà ha. Ma ndị nwoke na ndị nwanyị kwere ekwe, ha so ná ndị na-akpọ òkù gaa na Paradaịs site n'àgwà ha, omume ha, nakwa ụzọ ndụ ha. Ya mere, kedu ka ndị a na ndị ọzọ ga-esi hara nhata!

Ma banyere ikpe ekpere maka ndị na-ekpere arụsị: n'ezie, Onye Dị Elu kwuru banyere ndị ihu abụọ Sị:

﴿وَلَا تُصَلِّ عَلَىٰ أَحَدٍ مِّنْهُم مَّاتَ أَبَدًا وَلَا تَقُمْ عَلَىٰ قَبْرِهِۦٓ ۖ إِنَّهُمْ كَفَرُوا۟ بِٱللَّهِ وَرَسُولِهِۦ وَمَاتُوا۟ وَهُمْ فَٰسِقُونَ ﴿٨٤﴾﴾

{Ma e kpekwala ekpere maka onye ọ bụla n'ime ha nwụrụ ma ọlị, ma e guzokwala n'elu ili ya. N'ezie, ha ekweghị na Chukwu na Onye-amụma Ya, ma nwụọ ebe ha bụ ndị na-enupụ isi.} [Surah At-Tawbah: 84]، Ya mere, Chukwu di elu kọwara n'ime amaokwu a dị mmesapụ aka na a naghị ekpere onye

ihu abụọ na onye na-ekweghị ekwe ekpere;n'ihi ekweghị ekwe ha na Chukwu nakwa Onye ozi Ya. Otú a kwa, a naghị ekpe ekpere n'azụ ha, a naghịkwa eme ha ndị ndu maka ndị Alakụba; n'ihi ekweghị ekwe ha na enweghị ezi ntụkwasị obi ha (Amanah), nakwa n'ihi oké iro dị n'etiti ha na ndị Alakụba, na n'ihi na ha abụghị ndị nke ekpere na ofufe; n'ihi na o nweghị ọrụ ọ bụla na-adịgide na ekweghị ekwe na ikpere arụsị. Anyị na-arịọ Chukwu nchekwa pụọ na nke ahụ. Ma gbasara iri anụ e gburu egbu nke ndị na-ekpere arụsị: n'ezie Chukwu Onye Dị Ebube sịrị, na-akọwa mmachibido iwu nke anụ nwụrụ anwụ na anụ e gburu egbu nke ndị na-ekpere arụsị:

﴿وَلَا تَأْكُلُوا مِمَّا لَمْ يُذْكَرِ اسْمُ اللَّهِ عَلَيْهِ وَإِنَّهُ لَفِسْقٌ وَإِنَّ الشَّيَاطِينَ لَيُوحُونَ إِلَى أَوْلِيَائِهِمْ لِيُجَادِلُوكُمْ وَإِنْ أَطَعْتُمُوهُمْ إِنَّكُمْ لَمُشْرِكُونَ ١٢١﴾

{Unu erikwala n'ime ihe a na-akpọghị aha Chineke na ya, n'ihi na n'ezie ọ bụ nnupụisi. N'ezie, ndị ekwensu na-akpali ndị enyi ha ka ha na unu rụrịta ụka. Ma ọ bụrụ na unu erubere ha isi, n'ezie unu ga-abụ ndị na-ekpere arụsị.} [Surah Al-An'am: 121]، Ya mere, Chineke (Onye Ebube na Onye Kasị Elu) machibidoro ndị Alakụba iri anụ nwụrụ anwụ na anụ onye na-ekpere arụsị (Mushrik) gburu; n'ihi na ọ bụ ihe ruru unyi (najasah), yabụ na anụ ọ gburu dabara n'iwu anụ nwụrụ anwụ, ọbụlagbodi na ọ kpọrọ aha Allah na ya; n'ihi na ịkpọ aha sitere n'aka ya abaghị uru, o nweghịkwa mmetụta ọ bụla; n'ihi

na ọ bụ ofufe ('Ibadah), ma ikpere arụsị (Shirk) na-emebi ofufe ma na-eme ka ọ ghara ịdị irè, ruo mgbe onye na-ekpere arụsị ahụ chegharịrị gakwuru Allah (Onye Dị Ọcha), N'ezie, Onye dị ebube nyere ikike maka nri Ndị Akwụkwọ Nsọ n'ime okwu Ya (Onye dị nsọ):

﴿...وَطَعَامُ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ حِلٌّ لَكُمْ وَطَعَامُكُمْ حِلٌّ لَهُمْ...﴾

{...na nri nke ndị e nyere Akwụkwọ Nsọ bụ ihe ziri ezi maka unu, nri unu bụkwa ihe ziri ezi maka ha...} [Surah Al-Mâ'idah: 5]، N'ihi na ha na-ejikọta onwe ha n'okpukperechi nke eluigwe, ma na-azọrọ na ha bụ ndị na-eso ụzọ Mozis na Jizọs, n'agbanyeghị na ha na-agha ụgha na nke a. Chukwu akagbuola okpukperechi ha ma mee ka ọ ghara ịdị irè site n'iziga onye amụma Muhammad n'ebe mmadụ niile nọ n'ozuzu. Mana Chukwu Onye Dị Ebube na Onye Dị Elu akwadola n'iwu nye anyị nri nke ndị nwe Akwụkwọ na ụmụ nwanyị ha; n'ihi amamihe miri emi na ihe nzuzo a gbasoro, nke ndị ọkà mmụta kọwapụtaworo nke ọma, n'adịghị ka ndị na-ekpere chi ọtụtụ bụ ndị na-efe arụsị na ndị nwụrụ anwụ, site na ndị amụma, ndị nsọ na ndị ọzọ; n'ihi na okpukperechi ha enweghị ezigbo ntọala, o nweghịkwa ihe yịrị eziokwu n'ime ya, kama ọ bụ ụgha sitere na ntọala ya. N'ihi ya, anụ e gbụrụ agbụ nke ndị ha bụ ozu, iwu ahapụghịkwa iri ya.

Ma gbasara ihe mmadụ na-agwa onye ọ na-agwa

okwu sị: (Jinn emetụla gị), (Jinn ewerela gị), (Shaitan eburula gị fepụ), na ihe ndị ọzọ yiri nke ahụ, nke a so n'ụdị ịkparị na ịkọcha mmadụ, nke anaghị anabata n'etiti ndị Alakụba, dịka ụdị ịkparị na ịkọcha ndị ọzọ niile, nke a abụghịkwa n'ụdị isonyere Chukwu na ihe ọzọ (Shirk), belụsọ ma onye na-ekwu ya kwenyere na ndị Jinn nwere ike ime ụmụ mmadụ ihe n'enweghị ikike na uche Chukwu. Ya mere, onye ọ bụla kwenyere nke a banyere ndị jinn ma ọ bụ ndị ọzọ n'ime ihe ndị e kere eke, ọ bụ onye na-ekweghị ekwe n'ihi nkwenye a; n'ihi na Chukwu, Onye dị nsọ, ọ bụ Ya bụ Dinwenu nke ihe niile, nakwa Onye nwere ike n'elu ihe niile, Ọ bụkwa Ya bụ Onye na-eweta uru nakwa Onye na-eweta ọghọm, ọ dịghịkwa ihe ọ bụla na-adị ma ọ bụghị site n'ikike Ya, uche Ya, nakwa mkpebi Ya siri dị site na mbụ, dịka O kwuru, Onye ebube Ya dị ukwuu, mgbe O nyere onye amụma Ya ﷺ iwu ka ọ gwa ndị mmadụ banyere nnukwu ntọala a:

﴿قُلْ لَا أَمْلِكُ لِنَفْسِي نَفْعًا وَلَا ضَرًّا إِلَّا مَا شَاءَ اللَّهُ وَلَوْ كُنْتُ أَعْلَمُ الْغَيْبَ لَاسْتَكْثَرْتُ مِنَ الْخَيْرِ وَمَا مَسَّنِيَ السُّوءُ إِنْ أَنَا إِلَّا نَذِيرٌ وَبَشِيرٌ لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ﴿١٨٨﴾﴾

{Kwuo, sị: Enweghị m ikike iwetara onwe m ihe ga-abara m uru ma ọ bụ ihe ọjọọ, ma e wezụga ihe Chineke chọrọ. Ọ bụrụ na m maara ihe zoro ezo, m gaara enweta ọtụtụ ihe ọma, ihe ọjọọ agaghịkwa emetụ m. Abụghị m ihe ọzọ ma e wezụga onye na-adọ aka ná ntị na onye na-eweta ozi ọma maka ndị

kwere ekwe.} [Surah Al-A'raf: 188]، N'ihi ya, ọ bụrụ na onye ndú nke ihe e kere eke, bụrụkwa onye kachasị mma n'ime ha (ka udo na ngọzi Chukwu dịrị ya), enweghị ike ịbara onwe ya uru ma ọ bụ kpatara onwe ya ọghọm, belụsọ ihe Chukwu chọrọ, kedụzi maka ndị ọzọ e kere eke?! Amaokwu ndị gbasara nkọwa a dị ọtụtụ.

Ma n'ihe gbasara ịjụ ase n'aka ndị na-agba afa, ndị na-eme amansi, ndị na-agụ kpakpando, na ndị yiri ha, n'ime ndị na-akọ akụkọ banyere ihe zoro ezo, ọ bụ ajọ ihe a machibidoro iwu, ma ikwere ha ka njọ, bụrụkwa ajọ ihe jọgburu onwe ya, kama, ọ so n'alaka nke ekweghị ekwe; n'ihi okwu Onye Amụma (SAW):

«مَنْ أَتَى عَرَّافًا فَسَأَلَهُ عَنْ شَيءٍ؛ لَمْ تُقْبَلْ لَهُ صَلَاةٌ أَرْبَعِينَ يَومًا».

«Onye ọ bụla gakwuuru onye na-agba afa wee jụọ ya maka ihe ọ bụla; a gaghị anabata ekpere ya ruo ụbọchị iri anọ.» Muslim kọrọ ya na Sahih ya, Na Sahih ya kwa, site n'aka Mu'awiyah bin al-Hakam al-Sulami (Chineke nwee afọ ojuju n'ebe ọ nọ):

«أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ نَهَى عَنْ إِتْيَانِ الكُهَّانِ وَسُؤَالِهِم».

«Na Onye-amụma ﷺ machibidoro ịgakwuru ndị dibịa afa na ịjụ ha ajụjụ.»

Ya na, ndị nwe akwụkwọ Sunan wepụtara site n'aka Onye-amụma ﷺ na ọ sịrị:

«مَنْ أَتَى كَاهِنًا، فَصَدَّقَهُ بِمَا يَقُولُ؛ فَقَدْ كَفَرَ بِمَا أُنْزِلَ عَلَى مُحَمَّدٍ ﷺ».

«Onye ọ bụla gakwuuru dibịa afa, ma kwere ya n'ihe ọ na-ekwu; n'ezie ọ gọnahụrụ ihe e kpughere nye Muhammad ﷺ.» Na Hadith ndị dị n'echiche a dị ọtụtụ. Ihe bụ iwu n’ebe ndị Muslim nọ bụ: Ịkpachara anya megide ịjụ ndị na-agba afa, ndị dibịa afa, na ndị anwansi ndị ọzọ niile, bụ ndị na-etinye onwe ha n’ịkọ banyere ihe zoro ezo, na iduhie ndị Muslim, ma ọ bụ n’aha ịgwọ ọrịa ma ọ bụ ihe ọzọ, n’ihi ihe e kọwarala na mbụ banyere Onye Amụma (SAW) ịmachibido nke ahụ, na idọ aka ná ntị ya megide ya. TIhe gụnyekwara na nke a bụ: ihe ụfọdụ ndị na-azọrọ n'aha ọgwụgwọ, gbasara ihe zoro ezo, ma ọ bụrụ na ọ nụrụ ísì ịchafụ isi onye ọrịa, ma ọ bụ ákwà mkpuchi isi onye ọrịa nwanyị, ma ọ bụ ihe yiri nke ahụ, o kwuo, sị: onye ọrịa a ma ọ bụ onye ọrịa nwanyị a mere ihe a, ma mee ihe a, n'ime ihe ndị zoro ezo nke na-enweghị ihe ọ bụla na-egosi ya n'ịchafụ onye ọrịa ma ọ bụ ihe yiri ya. Ma ezi ebumnobi maka nke a bụ naanị ighọgbu ndị nkịtị, ka ha wee sị: na ọ maara banyere ọgwụgwọ, na ụdị ọrịa dị iche iche yana ihe kpatara ha. O nwere ike ịbụ na ọ ga-enye ha ụfọdụ ọgwụ, ma o nwekwara ike ịbụ na a ga-enweta ọgwụgwọ n'oge ahụ site n'ikike Chineke, ha echee na ọ bụ n'ihi ọgwụ ya, Ọ nwekwara ike ịbụ na ihe kpatara ọrịa ahụ bụ ụfọdụ ndị jinn na ndị ekwensu, ndị na-ejere onye ahụ na-azọrọ na ọ na-agwọ ọrịa ozi, ma na-agwa ya gbasara ụfọdụ ihe zoro ezo nke ha nwere ihe ọmụma

banyere ya. O wee tụkwasị obi na nke a, ma na-eme ihe na-amasị ndị jinn na ndị ekwensu site n'ofufe dabara ha. Ha wee wepụ onwe ha n'ebe onye ọrịa ahụ nọ, ma hapụ mmerụ ahụ ha kpatara ya. Nke a bụkwa ihe a maara nke ọma banyere ndị jinn na ndị ekwensu, yana ndị na-eji ha arụ ọrụ.

Ihe dịkwara mkpa n'ebe ndị Alakụba nọ bụ: ịkpachara anya maka nke ahụ, na ịdụrịta onwe ha ọdụ ịhapụ ya, ịdabere na Chineke, Onye dị nsọ, yana ịtụkwasị Ya obi n'ihe niile. Ọ dịghịkwa njọ ịnata ekpere ọgwụgwọ iwu kwadoro na ọgwụ ndị anabatara, yana ịnweta ọgwụgwọ n'aka ndị dọkịta na-enyocha onye ọrịa, ma na-ejide n'aka banyere ọrịa ya, site n'ụzọ ndị a na-ahụ anya ma nwee ezi uche. E gosipụtawo ya n'eziokwu site n'aka Onye-amụma ﷺ na ọ kwuru, sị:

«مَا أَنْزَلَ اللهُ دَاءً إِلَّا أَنْزَلَ لَهُ شِفَاءً، عَلِمَهُ مَنْ عَلِمَهُ، وَجَهِلَهُ مَنْ جَهِلَهُ».

«Chineke ewetaghị ọrịa ma e wezụga na Ọ wetara ọgwụgwọ ya, onye maara ya maara ya, ma onye na-amaghị ya amaghị ya.» Ya na, ọ sịrị ﷺ:

«لِكُلِّ دَاءٍ دَوَاءٌ، فإِذَا أُصِيبَ دَوَاءُ الدَّاءَ بَرَأَ بِإِذْنِ اللهِ».

""Ọrịa ọ bụla nwere ọgwụ ya, ya mere ọ bụrụ na ọgwụ adaba n'ọrịa ahụ, a ga-agwọ ya site n'ikike Chineke."" Ya na, ọ sịrị ﷺ:

«عِبَادَ اللهِ، تَدَاوَوا وَلَا تَدَاوَوا بِحَرَامٍ».

«Ndị ohu Chineke, gwọọnụ onwe unu, ma unu

ejila ihe a machibidoro gwọọ onwe unu». Na Ahadith ndị dị na nkọwa a dị ọtụtụ.

Ya mere, anyị na-arịọ Chineke, Onye ịdị ukwuu Ya dị ukwuu, ka O dozie ọnọdụ ndị Alakụba niile, gwọọ obi ha na anụ ahụ ha pụọ n'ihe ọjọọ ọ bụla, kpọkọta ha n'elu nduzi ziri ezi, ma chebe anyị na ha pụọ n'ọnwụnwa ndị na-eduhie eduhie, nakwa n'irubere ekwensu na ndị enyi ya isi. N'ezie, O nwere ike n'ihe niile, ọ dịghịkwa ike ma ọ bụ ikike ọ bụla belụsọ site na Chineke, Onye kachasị elu, Onye kachasị ukwuu.

Ka Chineke gozie ohu Ya na onye ozi Ya, bụ onye amụma anyị Muhammad, ma nye ya udo, ma wụsa ngọzi Ya n'ahụ ya, na ezinụlọ ya, na ndị na-eso ụzọ ya.

***

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Ozi nke anọ:

Iwu gbasara ife ofufe site na usoro ekpere nke e chepụtara ọhụrụ (Bid'ah) na nke ikunye Chineke ibe (Shirk)

Site n'aka Abdul Aziz bin Abdullah bin Baz ruo n'aka nwanna a na-akwanyere ùgwù (.....), ka Chineke nye ya ihe ịga nke ọma n'ihe ọma niile, Amin.

Udo dịrị unu na ebere nke Chineke na ngọzi Ya niile.

Ma n'ịga n'ihu: Akwụkwọ unu dị ùgwù eruola m aka, ka Chukwu duga unu na nduzi Ya, yana ozi ọ gụnyere nke na-akọwa na e nwere ndị nọ n'obodo unu na-ejidesi usoro ekpere (awrad) ike, nke Chukwu na-eziteghị ikike ọ bụla maka ha. Ụfọdụ n'ime ha bụ mmepụta ọhụrụ (bid'ah), ma ụfọdụ n'ime ha bụ ijikọ Chukwu na ihe ọzọ n'ofufe (shirk), ha na-ekwukwa na nke a sitere n'aka Onye ndú nke ndị kwere ekwe: Ali nwa Abi Talib, ka Chukwu nwee mmasị n'ebe ọ nọ, yana ndị ọzọ, Ha na-agụ usoro ekpere ndị ahụ n'ime ọgbakọ ncheta Chukwu, ma ọ bụ n'ime ụlọ alakụba mgbe ekpere Maghrib gasịrị, na-azọrọ na ọ bụ ụzọ isi bịaruo Chukwu nso, dị ka ha na-ekwu sị: "N'ikike Chukwu, unu ndị ikom Chukwu, nyerenụ anyị aka site n'enyemaka

Chukwu, ma bụrụnụ ndị na-akwado anyị site na Chukwu." Na dị ka okwu ha: O ndị ndú, na O ndị nna ukwu, zaanụ, O ndị nwe enyemaka n'ebe anyị nọ, ma rịọchikwaanụ ọnụ n'ebe Chukwu nọ, nke a bụ ohu unu kwụ ọtọ, na-anọgidesikwa ike n'ọnụ ụzọ unu, na-atụkwa egwu maka adighị ike ya, nyere anyị aka O Onye ozi Chukwu, e nweghịkwa m ebe ọzọ m ga-aga ma e wezụga n'ebe unu nọ, n'aka unukwa ka a na-enweta ihe a na-arịọ... , unu bụkwa ndị nke Chukwu, site na Hamza, onye ndú ndị nwụrụ n'ihi okpukpe, nakwa onye ọ bụla n'ime unu na-abụrụ anyị enyemaka, nyere anyị aka O Onye ozi Chukwu. Na dị ka ha siri kwuo: O Chineke, wụsa ekpere Gị n'ahụ onye I mere ka ọ bụrụ ihe kpatara mgbawa nke ihe nzuzo Gị dị ebube na mwapụta nke ìhè ebere Gị, o wee bụrụ onye nnọchiteanya nke ọnụnọ Dinwenu, na onye nnọchiteanya nke ihe nzuzo onwe Gị.

Na ọchịchọ unu ịkọwa ihe bụ bid'ah, na ihe bụ ịsọke, na ma ekpere ọ dị irè n'azụ Imam ahụ nke na-arịọ arịrịọ a, ihe ndị a niile ọ bụ ihe a maara?

Aziza ya bụ: Ekele dịrị Chineke naanị Ya, ka ngozi na udo dịrị onye ahụ ọ na-enweghị onye amụma ọzọ mgbe ọ gachara, na ezinụlọ ya na ndị na-eso ụzọ ya, yana onye ọbụla gbasoro ntụziaka ya ruo ụbọchị ikpe.

Mgbe nke ahụ gasịrị: mara - ka Chukwu duzie gị - na Chukwu (Onye Nsọ, Onye Dị Elu) kere ihe e kere

eke, ma zite ndị ozi (ka udo na ngọzi Chukwu dịrị ha), naanị ka e fee naanị Ya ofufe, O nweghị onye mmekọ, n'enweghị ihe ọ bụla ọzọ na-abụghị Ya, dị ka Onye Dị Elu kwuru:

﴿وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ﴿٥٦﴾﴾

{Ekeghị M ndị Jinn na ndị mmadụ maka ihe ọzọ, ma ọ bụghị ka ha fee M ofufe.}

[Surah Adh-Dhariyat: 56].

Na ofufe - dịka akọwara ya na mbụ - bụ: irubere Ya, di elu, isi nakwa irubere onye ozi Ya bụ Muhammad isi; site n'ime ihe Chukwu na onye ozi Ya nyere n'iwu, na ịzere ihe Chukwu na onye ozi Ya machibidoro, site n'okwukwe na Chukwu nakwa onye ozi Ya, na iji ezi obi na-arụ ọrụ maka Chukwu, ya na oke ịhụnanya maka Chukwu, nakwa mwedịnala zuru okè nye naanị Ya, di elu, n'enweghị onye ọzọ; dịka Onye Dị Elu kwuru:

﴿وَقَضَى رَبُّكَ أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا إِيَّاهُ...﴾

{Ma Dinwenu gị ekpebiwo ka unu ghara ife ofufe ma ọ bụghị Ya...} [Surah Al-Isra: 23] Nke pụtara: O nyere n'iwu ma nye ntụziaka ka e fee naanị Ya, Ya na, Onye Dị Elu Sịrị:

﴿الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ﴿١﴾ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ﴿٢﴾ مَالِكِ يَوْمِ الدِّينِ﴿٣﴾ إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ﴿٤﴾﴾

{Otuto niile dịrị Chukwu, Onye Nwe Ụwa Niile.
Onye ebere n'ụzọ niile, Onye ebere n'ụzọ pụrụ

iche 3

Dinwenu nke Ụbọchị nkwụghachị ụgwọ na ikpe ikpe 4

Naanị Gị ka anyị na-efe, ọ bụkwa naanị Gị ka anyị na-achọ enyemaka5} [Surah Al-Fatihah: 2-5]، N'ihi ya, Chukwu (Onye Nsọ, Onye Dị Elu) kọwara site n'amaokwu ndị a: na ọ bụ Ya ruru eru ka e fee naanị Ya, nakwa ka a chọọ enyemaka n'aka naanị Ya. Ọ sịkwara (Onye Ogo Ya dị ukwuu):

﴿إِنَّآ أَنزَلۡنَآ إِلَيۡكَ ٱلۡكِتَٰبَ بِٱلۡحَقِّ فَٱعۡبُدِ ٱللَّهَ مُخۡلِصٗا لَّهُ ٱلدِّينَ ۝٢ أَلَا لِلَّهِ ٱلدِّينُ ٱلۡخَالِصُۚ...﴾

{N'ezie, Anyị kpughere gị Akwụkwọ ahụ n'eziokwu, ya mere fee Chukwu n'iji ezi obi n'okpukpe nye Ya2}

N'ezie, okpukpe dị ọcha diịrị Chukwu...} [Surah Az-Zumar: 2- 3]، Ya na, Chukwu Onye Dị Elu Sịrị:

﴿فَادۡعُوا ٱللَّهَ مُخۡلِصِينَ لَهُ ٱلدِّينَ وَلَوۡ كَرِهَ ٱلۡكَٰفِرُونَ ۝١٤﴾

{Ya mere, kpọkuonụ Chukwu, na-eme ka okpukpe dị ọcha maka Ya, ọbụlagodi na ndị na-ekweghị ekwe kpọrọ ya asị.} [Surah Ghafir: 14]، Ya na, Chukwu Onye Dị Elu Sịrị:

﴿وَأَنَّ ٱلۡمَسَٰجِدَ لِلَّهِ فَلَا تَدۡعُوا مَعَ ٱللَّهِ أَحَدٗا ۝١٨﴾

{Na ụlọ ekpere bụ nke Chukwu, ya mere unu akpọkụla onye ọ bụla tinyere Chukwu} [Surah Al-Jinn: 18]، Amaokwu ndị gbasara ihe a ọ pụtara dị ọtụtụ, ha niile na-egosi na ọ bụ ihe amanyere

amanye ka e fee naanị Chukwu.

A maara na arịrịọ n'ụdị ya niile bụ ofufe, ya mere, ekweghị ka onye ọ bụla n'ime mmadụ rịọ arịrịọ belu sọ n'aka Onyenwe ya, ma ọ bụ chọọ enyemaka ma ọ bụ rịọ nnapụta belu sọ n'aka Ya, n'ịgbaso amaokwu ndị a a na-asọpụrụ, yana ihe bịara n'ihe ha pụtara. Nke a bụ ewezuga ihe nkịtị, na ihe ndị a na-ahụ anya, nke mmadụ dị ndụ, nke nọ ya, nwere ike ime, n'ihi na ndị ahụ abụghị ofufe.. Kama, ọ bụ ihe anabatara site n'ederede na nkwekọrịta niile ka mmadụ rịọ enyemaka n'aka mmadụ dị ndụ ma nwee ike, n'ihe nkịtị nke o nwere ike ime; dịka ịrịọ ya enyemaka ma ọ bụ ịrịọ ya maka nzọpụta iji chụpụ ihe ọjọọ nke nwa ya, ma ọ bụ odibo ya, ma ọ bụ nkịta ya, na ihe ndị ọzọ yiri nke ahụ, Dị ka mmadụ ịrịọ enyemaka n'aka mmadụ ibe ya nke dị ndụ, nọ nso, ma nwee ike, ma ọ bụ onye anọghị nso, site n'ụzọ ndị a na-ahụ anya dị ka ide akwụkwọ ozi na ihe ndị yiri ya n'iwu ụlọ ya, ma ọ bụ ịrụzi ụgbọala ya, ma ọ bụ ihe ndị yiri nke ahụ, N'ime nke ahụ bụ: mmadụ ịrịọ ndị enyi ya maka nzọpụta na jihad na agha, na ihe ndị ọzọ yiri nke ahụ. Ya na, ihe so na ngalaba a bụ okwu Chukwu Onye Dị Elu n'ime akụkọ Musa (ka udo na ngọzi Chukwu dịrị ya):

﴿...فَاسْتَغَاثَهُ الَّذِى مِنْ شِيعَتِهِ عَلَى الَّذِى مِنْ عَدُوِّهِ...﴾

{...Ya mere, onye ahụ nke so n'otu ya rịọrọ ya enyemaka megide onye ahụ nke so ná ndị iro ya...}

[Surah Al-Qasas: 15].

Ma n'ihe gbasara ịrịọ ndị nwụrụ anwụ, na ndị jinn na ndị mmụọ ozi, na osisi na nkume maka nzọpụta: nke ahụ so n'ịsọke kachasị ukwuu, ọ bụkwa ụdị omume nke ndị mbụ na-eme ịsọke mere n'ebe chi ha dị; dị ka Al-Uzza, na Al-Lat, na ndị ọzọ. Otu a ka ọ dịkwa n'ịrịọ maka nzọpụta na ịrịọ enyemaka n'aka ndị dị ndụ a kwenyere na ha bụ ndị nsọ n'ihe ọ dighị onye nwere ikike n'elu ya ma e wezụga Chineke; dị ka ịgwọ ndị ọrịa, na iduzi obi, na ịbanye n'Aljannah, na nzọpụta pụọ n'ọkụ, na ihe ndị ọzọ yiri nke ahụ.

Ma amaokwu ndị bu ụzọ, nakwa amaokwu na Hadith ndị nwere otu nkọwa ahụ: ha niile na-egosi na ọ bụ ihe amanyere amanye iduzi obi gaa n'ebe Chukwu nọ n'ihe niile, na iji ezi obi na-efe naanị Chukwu ofufe; n'ihi na ọ bụ maka nke a ka e ji kee ndị ohu, ọ bụkwa ihe e nyere ha n'iwu - dịka e gosiri na mbụ n'amaokwu ndị ahụ -, nakwa dịka ọ dị n'okwu Chukwu (Onye Nsọ, Onye Dị Elu):

﴿وَاعْبُدُوا اللَّهَ وَلَا تُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا...﴾

{Feenụ Chineke, ma unu etinyela Ya onye mmekọ n'ihe ọ bụla...} [Surah An-Nisaa: 36]، Ya na, okwu Chukwu Onye dị nsọ:

﴿وَمَا أُمِرُوا إِلَّا لِيَعْبُدُوا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ...﴾

{A nyeghị ha iwu ọ bụla ma ọ bụghị naanị ka ha fee Chineke ofufe, jiri ezi obi wepụta okpukpe naanị

maka Ya... } [Surah Al-Bayyinah: 5]، Na okwu Onye-amụma ﷺ n'akụkọ Mu'adh (Chineke nwee mmasị n'ebe ọ nọ):

«حَقُّ اللهِ عَلَى العِبَادِ أَنْ يَعْبُدُوهُ وَلَا يُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا».

«Ihe ruuru Chukwu n'ahụ ndị ohu bụ ka ha fee Ya ofufe ma ghara iji ihe ọ bụla mee ịsọke na Ya». E kwekọrịtara na izi ezi ya, Na okwu ya (udo na ngọzi Chineke dịrị ya)ﷺ n'ime hadith Ibn Mas'ud, ka Allah nwee afọ ojuju n'ebe ọ nọ:

«مَنْ مَاتَ وَهُوَ يَدْعُو لِلَّهِ نِدًّا؛ دَخَلَ النَّارَ».

«Onye ọ bụla nwụrụ ka ọ na-akpọkụ ihe nha nye Chukwu; ọ ga-abanye n'ime ọkụ.» Albukhari kọrọ ya. Na Sahih abụọ ahụ, site n'akụkọ Ibn Abbas (Chineke nwee mmasị n'ebe ha abụọ nọ), na Onye-amụma ﷺ mgbe o zigara Mu'adh na Yemen, ọ gwara ya sị:

«إِنَّكَ تَأْتِي قَومًا أَهْلَ كِتَابٍ، فَلْيَكُنْ أَوَّلَ مَا تَدْعُوهُم إِلَيهِ شَهَادَةِ أَنْ لَا إِلهَ إِلَّا اللهُ».

«N'ezie, ị na-abịakwute otu ndị nwe Akwụkwọ, ya mere ka ihe mbụ ị ga-akpọ ha gaa na ya bụrụ ịgba àmà na ọ dịghị onye kwesịrị ofufe n'ezie ma e wezụga Allah». Na mkpụrụ okwu:

«اُدْعُهُمْ إِلَى شَهَادَةِ أَنْ لَا إِلهَ إِلَّا اللهُ وَأَنِّي رَسُولُ اللهِ».

«Kpọọ ha oku ka ha gbaa àmà na ọ dịghị chi ọzọ ma e wezụga Chineke, nakwa na m bụ onye ozi

Chineke». N'akụkọ nke Albukhari:

«فَلْيَكُنْ أَوَّلَ مَا تَدْعُوهُم إِلَى أَنْ يُوَحِّدُوا اللهَ».

«Ka ihe mbụ ị ga-akpọ ha gaa na ya bụrụ ka ha kweta na Chukwu bụ naanị Otu». Na Sahih Muslim site n'aka Tariq bin Ashyam Al-Ashja'i (Chineke nwee mmasị n'ebe ọ nọ), na Onye Amụma (udo na ngọzi Chineke dịrị ya) ﷺ kwuru sị:

«مَنْ قَالَ: لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ، وَكَفَرَ بِمَا يُعْبَدُ مِن دُونِ اللهِ؛ حَرُمَ مَالُهُ وَدَمُهُ، وَحِسَابُهُ عَلَى اللهِ جَلَّ جَلَالُهُ».

«Onye ọ bụla sịrị: Ọ dighị chi ọzọ ma ọ bụghị Chukwu, ma ọ gọnahụrụ ihe ọ bụla a na-efe na-abụghị Chineke; a machibidoro akụ na ụba ya na ọbara ya iwu, ma ikpe ya dịịrị Chukwu Onye Dị Ukwuu na Onye Dị Ebube». Na Hadith ndị dị na nkọwa a dị ọtụtụ.

Ịdị n'otu a bụ ntọala nke okpukpe Islam, ọ bụkwa ntọala nke okwukwe, ya bụkwa isi ihe, nakwa ibu ọrụ kachasị mkpa, ọ bụkwa amamihe dị n'okike nke ụmụ mmadụ na ndị Jinn, nakwa amamihe dị n'iziga ndị ozi niile, udo na ngozi dịrị ha, dị ka amaokwu ndị na-egosi nke ahụ si buo ụzọ pụta, n'ime ha bụ: okwu nke Chukwu, asọ dịrị Ya:

﴿وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ ۝٥٦﴾

{Ma ekeghị m ndị Jinn na ndị mmadụ ma ọ bụghị naanị ka ha fee m ofufe.} [Surah Adh-Dhariyat: 56]‹ Ya na, n'ime ihe akaebe maka nke ahụ kwa: okwu

Onye Dị Elu:

﴿وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِي كُلِّ أُمَّةٍ رَسُولًا أَنِ اُعْبُدُوا اللَّهَ وَاجْتَنِبُوا الطَّاغُوتَ...﴾

{N'ezie, Anyị zitere onye ozi na mba ọ bụla, (na-asị): Feenụ Chukwu ofufe, ma zerekwanụ arụsị...} [Surah Annahl: 36]، Ya na, okwu Chukwu Onye dị nsọ, Onye Dị Elu:

﴿وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ مِنْ رَسُولٍ إِلَّا نُوحِي إِلَيْهِ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنَا فَاعْبُدُونِ ﴿٢٥﴾﴾

{Anyị ezitegḥị onye ozi ọ bụla tupu gị ma ọ bụgḥị na anyị kpugheere ya na ọ dịgḥị chi ọzọ ma ọ bụgḥị M, ya mere, feenụ M.} [Surah Al-Anbiya: 25]. Ya na, Chukwu Onye ebube ya dị ukwuu Sịrị gbasara Nuh, Hud, Salih, na Shu'ayb (udo na ngọzi Chineke dịrị ha), na ha gwara ndị obodo ha:

﴿...اعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُمْ مِنْ إِلَهٍ غَيْرُهُ...﴾

{...feenụ Chukwu, ọ dịgḥị chi ọzọ unu nwere ma ọ bụgḥị Ya...} [Surah Al-A'raf: 59]، Nke a bụ oku nke ndị ozi niile, dị ka amaokwu abụọ ndị bu ụzọ siri gosi. Ndị iro nke ndị ozi kwetakwara na ndị ozi nyere ha iwu ka ha fee naanị Chukwu ofufe, ma hapụ ife chi ndị ọzọ a na-efe na-abụgḥị Ya, dị ka Ọ (Onye Dị Ebube) siri kwuo n'akụkọ ndị Aad, na ha gwara Huud (udo dịrị ya) sị:

﴿...أَجِئْتَنَا لِنَعْبُدَ اللَّهَ وَحْدَهُ وَنَذَرَ مَا كَانَ يَعْبُدُ آبَاؤُنَا...﴾

{...Ị bịakwutere anyị ka anyị fee Chukwu, naanị Ya, ofufe, ma hapụ ihe ndị nna anyị na-efe...} [Surah

Al-A'raf: 70]‹ Ya na, Chukwu Onye dị nsọ ma Dị Elu Sịrị gbasara ndị Kuraịsh mgbe onye amụma anyị Muhammad ﷺ kpọrọ ha ka ha fee naanị Chukwu ofufe, na ịhapụ ihe ndị ha na-efe ma e wezụga Ya, nke gụnyere ndị mmụọ ozi, ndị nsọ, arụsị, osisi, na ihe ndị ọzọ:

﴿أَجَعَلَ الْآلِهَةَ إِلَٰهًا وَاحِدًا إِنَّ هَٰذَا لَشَيْءٌ عُجَابٌ ۝٥﴾

{Ọ meela chi nile ka ha bụrụ naanị otu Chukwu? N'ezie, nke a bụ ihe ịtụnanya} [Surah Saad: 5]‹ Ya na, Chukwu Onye dị nsọ na Onye Dị Elu Sịrị gbasara ha:

﴿إِنَّهُمْ كَانُوا إِذَا قِيلَ لَهُمْ لَا إِلَٰهَ إِلَّا اللَّهُ يَسْتَكْبِرُونَ ۝٣٥ وَيَقُولُونَ أَئِنَّا لَتَارِكُوٓا۟ ءَالِهَتِنَا لِشَاعِرٍ مَّجْنُونٍ ۝٣٦﴾

{N'ezịe, mgbe ọ bụla a sịrị ha: Ọ dịghị chi ọzọ ma ọ bụghị Chukwu, ha na-eme mpako35}

Ha na-asịkwa: Ànyị ga-ahapụ chi anyị niile maka onye na-ede abụ bụ onye ara? 36} [Surah As-Saffat: 35- 36]‹ Amaokwu ndị na-egosi ihe a ọ pụtara dị ọtụtụ.

Site n'ihe anyị kpọtụrụ aha n'ime amaokwu dị iche iche na okwu Onye Ozi: ọ ga-edo gị anya — ka Chukwu duzie mụ na gị n'ịghọta okpukpe, na inwe ezi nghọta banyere ikike nke Dinwenu ụwa niile — na arịrịọ ndị a na ụdị ịrịọ maka nzọpụta — nke ị kọwara n'ajụjụ gị —, ha niile so n'ụdị ịsọke kachasị ukwuu; n'ihi na ha bụ ofufe a na-enye onye na-

abụghị Chukwu, nakwa ịrịọ maka ihe ndị o nweghị onye nwere ike ime ha belụsọ Ya, site n'aka ndị nwụrụ anwụ na ndị na-anọghị ya. Nke a jọkwara njọ karịa ịsọke nke ndị mbụ; n'ihi na ndị mbụ na-eme ịsọke naanị n'oge ọnọdụ dị mma, Ma n'oge ihe isi ike, ha na-eme ka ofufe ha dị ọcha nye Chukwu; n'ihi na ha maara na Ọ bụ Ya - Onye dị nsọ - bụ Onye nwere ike ịgbapụta ha n'ihe isi ike ahụ, ọ dịghị onye ọzọ, dị ka Onye kachasị elu kwuru n'ime Akwụkwọ Ya doro anya banyere ndị ahụ na-ekpere arụsị:

﴿فَإِذَا رَكِبُواْ فِي ٱلۡفُلۡكِ دَعَوُاْ ٱللَّهَ مُخۡلِصِينَ لَهُ ٱلدِّينَ فَلَمَّا نَجَّىٰهُمۡ إِلَى ٱلۡبَرِّ إِذَا هُمۡ يُشۡرِكُونَ ٦٥﴾

{Ma mgbe ha banyere n'ụgbọ mmiri, ha na-akpọkụ Chukwu, na-ewepụta okpukpe n'ezi obi maka Ya, ma mgbe Ọ zọpụtara ha rute n'ala akọrọ, n'oge ahụ ka ha na-esonyere Chukwu na ihe ọzọ.} [Surah Al-Ankabut: 65]، Ya na, Chukwu Onye dị nsọ na Onye Dị Elu Sịrị na-agwa ha okwu n'ime amaokwu ọzọ:

﴿وَإِذَا مَسَّكُمُ ٱلضُّرُّ فِي ٱلۡبَحۡرِ ضَلَّ مَن تَدۡعُونَ إِلَّآ إِيَّاهُۖ فَلَمَّا نَجَّىٰكُمۡ إِلَى ٱلۡبَرِّ أَعۡرَضۡتُمۡۚ وَكَانَ ٱلۡإِنسَٰنُ كَفُورًا ٦٧﴾

{Ma mgbe nsogbu dakwasịrị unu n'ime oke osimiri, ndị ahụ unu na-akpọku na-efunahụ unu, ma e wezụga Ya. Ma mgbe O zọpụtara unu gaa n'elu ala, unu chigharịrị. Mmadụ bụkwa onye na-enweghị ekele.} [Surah Al-Isra: 67].

Ọ bụrụ na onye ọ bụla n'ime ndị na-ekpere arụsị nke oge a kwuo, sị: N'ezie, anyị ebughị n'obi na ndị ahụ na-enye uru n'onwe ha, na-agwọkwa ndị ọrịa anyị n'onwe ha, ma ọ bụ na-abara anyị uru n'onwe ha, ma ọ bụ na-emerụ anyị ahụ n'onwe ha, kama ihe anyị bu n'obi bụ ka ha rịọchitere anyị arịrịọ n'aka Chineke Onye kachasị elu maka nke ahụ?

Aziza ya bụ: a ga-agwa ya na: N'ezie, nke a bụ nzube na ihe ndị na-ekweghị ekwe nke oge mbụ chọrọ, ọ bụghị na ihe ha chọrọ bụ ka chi ha kee ihe, ma ọ bụ nye ihe obibi ndụ, ma ọ bụ weta uru ma ọ bụ kpata ihe ọjọọ n'onwe ha, n'ihi na ihe Chukwu kwuru banyere ha n'ime Kụran na-emebi nke a. Kama, ihe ha chọrọ bụ ka ha rịọchitere ha arịrịọ n'ihi ugwu ha, nakwa ka ha mee ka ha bịaruo Chukwu nso, dịka Chukwu (Onye Nsọ, Onye Dị Elu) kwuru:

﴿وَيَعۡبُدُونَ مِن دُونِ ٱللَّهِ مَا لَا يَضُرُّهُمۡ وَلَا يَنفَعُهُمۡ وَيَقُولُونَ هَٰٓؤُلَآءِ شُفَعَٰٓؤُنَا عِندَ ٱللَّهِ...﴾

{Ma ha na-efe ihe na-abụghị Chineke, nke na-adịghị emerụ ha ahụ ma ọ bụ abara ha uru, ha na-asịkwa: "Ndị a bụ ndị na-arịọchite anyị arịrịọ n'ebe Chineke nọ...} [Surah Yunus: 18]، Chukwu wee zaghachi ha maka nke ahụ site n'okwu Ya sị:

﴿...قُلۡ أَتُنَبِّـُٔونَ ٱللَّهَ بِمَا لَا يَعۡلَمُ فِي ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَلَا فِي ٱلۡأَرۡضِۚ سُبۡحَٰنَهُۥ وَتَعَٰلَىٰ عَمَّا يُشۡرِكُونَ﴾

{...Sị: Unu na-agwa Chukwu banyere ihe Ọ na-amaghị n'eluigwe ma ọ bụ n'ụwa? Otuto dịrị Ya, O kachasịkwa elu pụọ n'ihe ha na-etinye dị ka ndị mmekọ.} [Surah Yunus: 18]، O wee kọwaa (Onye Nsọ, Onye Dị Elu) na Ọ maghị onye ọ bụla na-arịọ arịrịọ n'ihu Ya ma n'eluigwe ma n'ụwa n'ụzọ ndị na-enye Ya onye mmekọ bu n'obi, na ihe ọ bụla Chukwu na-amataghị ịdị adị ya, ọ dịghị adị; n'ihi na Ya (Onye Nsọ, Onye Dị Elu), ọ dịghị ihe ọ bụla na-ezobeere Ya. Ya na, Chukwu Onye Dị Elu Sịrị:

﴿تَنزِيلُ ٱلۡكِتَٰبِ مِنَ ٱللَّهِ ٱلۡعَزِيزِ ٱلۡحَكِيمِ ١ إِنَّآ أَنزَلۡنَآ إِلَيۡكَ ٱلۡكِتَٰبَ بِٱلۡحَقِّ فَٱعۡبُدِ ٱللَّهَ مُخۡلِصٗا لَّهُ ٱلدِّينَ ٢ أَلَا لِلَّهِ ٱلدِّينُ ٱلۡخَالِصُۚ وَٱلَّذِينَ ٱتَّخَذُواْ مِن دُونِهِۦٓ أَوۡلِيَآءَ مَا نَعۡبُدُهُمۡ إِلَّا لِيُقَرِّبُونَآ إِلَى ٱللَّهِ زُلۡفَىٰٓ إِنَّ ٱللَّهَ يَحۡكُمُ بَيۡنَهُمۡ فِي مَا هُمۡ فِيهِ يَخۡتَلِفُونَۗ إِنَّ ٱللَّهَ لَا يَهۡدِي مَنۡ هُوَ كَٰذِبٞ كَفَّارٞ ٣﴾

{Mkpughe nke Akwụkwọ a sitere n'aka Chukwu, Onye kachasị ike, Onye maara ihe1}

N'ezie, Anyị kpughere gị Akwụkwọ ahụ n'eziokwu, ya mere fee Chukwu ofufe, na-eme ka okpukpe dịrị ọcha nye Ya2

N'ezie, okpukperechi dị ọcha bụ nke Chineke. Ma ndị ahụ weere ndị nchebe ọzọ na-abụghị Ya (na-ekwu sị): Anyị adighị efe ha belụsọ ka ha mee ka anyị bịaruo Chineke nso. N'ezie, Chineke ga-ekpe ikpe n'etiti ha n'ihe ahụ ha na-enwe nghọtahie banyere ya. N'ezie, Chineke adighị eduzi onye ọ bụla bụ onye ụgha, onye na-agọnahụ Chineke 3}.

[Surah Az-Zumar: 1-3].

Ihe okpukpe pụtara ebe a bụ: ofufe, nke bụ: irubere Chineke isi na irubere onye ozi Ya ﷺ isi - dịka e kwuru na mbụ -, ọ gụnyere: arịrịọ na ịrịọ maka nzọpụta, na egwu na olileanya, na igbu àjà na ime nkwa, dịka ọ gụnyekwara: ekpere na ibu ọnụ, na ihe ndị ọzọ nke Chineke na onye ozi Ya nyere n'iwu. Ya mere, Chukwu (Onye Nsọ, Onye Dị Elu) kọwara na ofufe bụ maka naanị Ya, nakwa na ọ dị mkpa ka ndị ohu jiri ezi obi na-efe Ya (Onye Dị Elu ma Dị Ebube); n'ihi na iwu O nyere Onye amụma ﷺ ka o jiri ezi obi na-efe Ya, bụ iwu dịịrị ụmụ niile nke mba a.

Mgbe ahụ, ka nke ahụ gasịrị, Chukwu Onye Dị Elu kọwara banyere ndị na-ekweghị ekwe, O wee Sị:

﴿...وَٱلَّذِينَ ٱتَّخَذُواْ مِن دُونِهِۦٓ أَوۡلِيَآءَ مَا نَعۡبُدُهُمۡ إِلَّا لِيُقَرِّبُونَآ إِلَى ٱللَّهِ زُلۡفَىٰٓ...﴾

{Ma ndị ahụ weere ndị nchete na-abụghị Ya (na-asị): Anyị anaghị efe ha belụsọ ka ha wee mee ka anyị bịaruo Chukwu nso.} [Surah Az-Zumar: 3]. Ya mere, Chukwu zaghachiri ha n'okwu ya Onye dị nsọ sị:

﴿...إِنَّ ٱللَّهَ يَحۡكُمُ بَيۡنَهُمۡ فِي مَا هُمۡ فِيهِ يَخۡتَلِفُونَۗ إِنَّ ٱللَّهَ لَا يَهۡدِي مَنۡ هُوَ كَٰذِبٞ كَفَّارٞ﴾

{...N'ezie, Chineke ga-ekpe ikpe n'etiti ha n'ihe ha na-enwe nghọtahie na ya. N'ezie, Chineke anaghị eduzi onye bụ onye ụgha, onye na-ekweghị ekwe.}

[Surah Az-Zumar: 3]، Ya mere, Chukwu Onye Dị Ebube kọwara n'ime Aya a dị mmesapụ aka: na ndị na-ekweghị ekwe efeghị ndị nchedo ofufe na-abụghị Ya ma ọ bụghị naanị iji mee ka ha bịaruo Chukwu nso karị; nke a bụkwa nzube ndị na-ekweghị ekwe n'oge ochie na n'oge ugbu a, ma Chukwu akagbuola nke ahụ site n'okwu Ya dị elu, O wee Sị:

﴿...إِنَّ ٱللَّهَ يَحۡكُمُ بَيۡنَهُمۡ فِي مَا هُمۡ فِيهِ يَخۡتَلِفُونَۗ إِنَّ ٱللَّهَ لَا يَهۡدِي مَنۡ هُوَ كَٰذِبٞ كَفَّارٞ﴾

{...N'ezie, Chineke ga-ekpe ikpe n'etiti ha n'ihe ha na-enweghị nkwekọrịta na ya. N'ezie, Chineke anaghị eduzi onye bụ onye ụgha, onye ekweghị ekwe.} [Surah Az-Zumar: 3]، Ya mere, Chukwu dị elu kọwara: ụgha ha na nkwupụta ha na chi ha na-ebute ha nso n'ebe Chukwu nọ, yana ekweghi ekwe ha n'ihi ofufe ha nyere ha. Na site na nke a, onye ọ bụla nwere ntakịrị nghọta na-amata na ekweghi ekwe nke ndị mbụ na-ekweghị ekwe bụ naanị iwere ha weere ndị amụma na ndị nsọ, osisi na okwute, yana ihe ndị ọzọ e kere eke; dị ka ndị ogbugbo n'etiti ha na Chukwu, Na nkwenye ha na ha na-egbo mkpa ha n'enweghị ikike na nnabata Ya, Chukwu dị elu, dịka ndị ozi na-arịọchite ọnụ n'aka ndị eze, ya mere ha jiri Ya, Onye ebube Ya dị ukwuu, tụnyere ndị eze na ndị ndú, Ha sịrị: "Dị nnọọ ka onye nwere mkpa n'ebe eze na onye ndú nọ na-achọ ịrịọ ya arịrịọ site

n'aka ndị kacha nso ya na ndị ozi ya, otu a ka anyị na-abịaruo Chukwu nso site n'ife ndị amụma Ya na ndị ezi ohu Ya ofufe," ma nke a so n'ụgha kachasị ukwuu; n'ihi na (Onye Nsọ, Onye Dị Elu) enweghị onye yiri Ya, a dịghịkwa eji Ya atụnyere okike Ya, ọ nweghịkwa onye na-arịọchite arịrịọ n'ebe Ọ nọ ma ọ bụghị site n'ikike Ya maka ịrịọchite arịrịọ ahụ, Ọ naghịkwa enye ikike ma e wezụga nye ndị kwenyere n'ịdị n'otu nke Chukwu, ma Ya onwe Ya (Onye Nsọ, Onye Dị Elu) pụrụ ime ihe niile, bụrụkwa Onye maara ihe niile, Ọ bụkwa Onye kachasị enwe ebere n'ime ndị na-emere mmadụ ebere, Ọ naghị atụ onye ọ bụla egwu, Ọ naghịkwa atụ onye ọ bụla ụjọ; n'ihi na (Onye Nsọ, Onye Dị Elu) bụ Onye kachasị ike n'elu ndị ohu Ya, bụrụkwa Onye na-achịkwa ha otu O siri chọọ, N'adịghị ka ndị eze na ndị isi, n'ezie ha enweghị ike ịme ihe niile, ya mere ha ji achọ onye ga-enyere ha aka n'ihe nwere ike ịkarị ike ha; site n'ime ndị ndụmọdụ ha, ndị nọ ha nso, na ndị agha ha, dịkwa ka ha ji achọ ka a na-agwa ha mkpa nke ndị ha na-amaghị mkpa ha, ya mere ha ji achọ onye ga na-arịọ ha ebere ma na-eme ka ha nwee afọ ojuju site n'ime ndị ndụmọdụ ha na ndị nọ ha nso, Ma Onyenwe anyị, Onye dị ike na Onye dị ukwuu, enweghị mkpa ihe niile O kere, otuto dịrị Ya, Ọ na-emere ha ebere karịa ndị nne ha, Ọ bụkwa Onye Ọchịchị ziri ezi, Onye na-etinye ihe niile n'ọnọdụ ha, dịka amamihe Ya, ihe ọmụma Ya,

nakwa ike Ya si dị, ya mere o kweghị omume iji Ya tụnyere ihe ndị O kere n'ụzọ ọ bụla, N'ihi nke a, Chineke dị elu kọwara n'Akwụkwọ Ya: na ndị na-ekpere arụsị kwetara na ọ bụ Ya bụ Onye Okike, Onye Na-egbo Mkpa, nakwa Onye Na-ahụ Maka Ihe Niile, nakwa na ọ bụ Ya na-aza onye nọ na nsogbu, na-ewepụ ihe ọjọọ, na-enye ndụ ma na-eweta ọnwụ, yana ihe ndị ọzọ so n'omume Ya, otuto dịrị Ya. N'ezie, esemokwu ahụ dị n'etiti ndị na-asọke na ndị ozi bụ gbasara iji ezi obi na-efe naanị Chukwu, dịka O sịrị (Onye Ebube Ya dị elu):

﴿وَلَئِن سَأَلْتَهُم مَّنْ خَلَقَهُمْ لَيَقُولُنَّ ٱللَّهُ...﴾

{Ma ọ bụrụ na ị jụọ ha onye kere ha, ha ga-asị: Chineke...} [Surah Az-Zukhruf: 87]، Ya na, Chukwu Onye Dị Elu Sịrị:

﴿قُلْ مَن يَرْزُقُكُم مِّنَ ٱلسَّمَآءِ وَٱلْأَرْضِ أَمَّن يَمْلِكُ ٱلسَّمْعَ وَٱلْأَبْصَٰرَ وَمَن يُخْرِجُ ٱلْحَىَّ مِنَ ٱلْمَيِّتِ وَيُخْرِجُ ٱلْمَيِّتَ مِنَ ٱلْحَىِّ وَمَن يُدَبِّرُ ٱلْأَمْرَ ۚ فَسَيَقُولُونَ ٱللَّهُ ۚ فَقُلْ أَفَلَا تَتَّقُونَ ﴿٣١﴾﴾

{Sị: Ònye na-enye unu ihe oriri site n'eluigwe na ụwa? Ka ọ bụ ònye nwe ike ịnụ ihe na ịhụ ụzọ? Ònyekwa na-ewepụta ihe dị ndụ site n'ihe nwụrụ anwụ, ma na-ewepụta ihe nwụrụ anwụ site n'ihe dị ndụ? Ònyekwa na-achịkwa ihe niile? Ha ga-asị: Chukwu. Ya mere, sị: Ọ bụ na unu agaghị atụ egwu Ya?} [Surah Yunus: 31]، Amaokwu ndị nwere nkọwa a dị ọtụtụ.

A kpọtụrụla aha na mbụ: amaokwu ndị na-egosi na esemokwu dị n'etiti ndị ozi na mba dị iche iche, bụ naanị maka iji ezi obi na-efe Chukwu naanị Ya ofufe, dịka okwu Onye Dị Elu:

﴿وَلَقَدۡ بَعَثۡنَا فِي كُلِّ أُمَّةٖ رَّسُولًا أَنِ ٱعۡبُدُواْ ٱللَّهَ وَٱجۡتَنِبُواْ ٱلطَّٰغُوتَ...﴾

{Ma n'ezie, Anyị zitere onye ozi n'ime mba ọ bụla (na-asị): Feenụ Chukwu ofufe, ma zerenụ arụsị...} [Surah Annahl: 36]، Na amaokwu ndị nwere otu nghọta ahụ. Ya na, Chukwu Onye dị nsọ kọwara n'ọtụtụ ebe n'ime akwụkwọ Ya ahụ dị mmesapụ aka ihe gbasara ịrịọchite anya, Onye kachasị elu kwuru, sị:

﴿...مَن ذَا ٱلَّذِي يَشۡفَعُ عِندَهُۥٓ إِلَّا بِإِذۡنِهِۦ...﴾

{...Ònye nwere ike ịrịọ arịrịọ n'ihu Ya ma e wezụga site na ikike Ya...} [Surah Albakara: 255]، Ya na, Chukwu Onye Dị Elu Sịrị:

﴿وَكَم مِّن مَّلَكٖ فِي ٱلسَّمَٰوَٰتِ لَا تُغۡنِي شَفَٰعَتُهُمۡ شَيۡـٔٗا إِلَّا مِنۢ بَعۡدِ أَن يَأۡذَنَ ٱللَّهُ لِمَن يَشَآءُ وَيَرۡضَىٰٓ ٢٦﴾

{E nwekwara ọtụtụ ndị mmụọ ozi dị n'eluigwe, arịrịọ ha anaghị aba uru ọ bụla ma e wezụga mgbe Chukwu nyechara ikike nye onye Ọ chọrọ, nwekwa mmasị n'ebe ọ nọ} [Surah An-Najm: 26].

Ya na, Ọ sịrị n'ịkọwa ndị mmụọ ozi:

﴿...وَلَا يَشۡفَعُونَ إِلَّا لِمَنِ ٱرۡتَضَىٰ وَهُم مِّنۡ خَشۡيَتِهِۦ مُشۡفِقُونَ﴾

{...Ma ha anaghị arịọchite ọnụ ma e wezụga nye

onye Ọ nabatara, ma ha na-atụ oké egwu n'ihi egwu Ya.} [Surah Al-Anbiya: 28].

O gwakwara, Onye Dị Ebube, na afọ adighị eju Ya n'ekweghị ekwe n'aka ndị ohu Ya, kama Ọ na-enweta afọ ojuju n'ekele ha, ma ekele a bụ ife naanị Ya ofufe na ịrụ ọrụ n'irube isi nye Ya. Onye kacha elu wee kwuo:

﴿إِن تَكۡفُرُواْ فَإِنَّ ٱللَّهَ غَنِيٌّ عَنكُمۡۖ وَلَا يَرۡضَىٰ لِعِبَادِهِ ٱلۡكُفۡرَۖ وَإِن تَشۡكُرُواْ يَرۡضَهُ لَكُمۡ...﴾

{Ọ bụrụ na unu ekweghị ekwe, n'ezie, Chineke enweghị mkpa unu, ma Ọ naghị anabata ekweghị ekwe maka ndị ohu Ya. Ma ọ bụrụ na unu enye ekele, Ọ ga-anabata ya maka unu...} [Surah Az-Zumar: 7].

Al-Bukhari kọrọ n'ime Sahih ya, site n'aka Abu Hurairah (ka Allah nwee afọ ojuju n'ebe ọ nọ), na o kwuru sị: O Onye ozi Allah! Ònye bụ onye kacha nwee obi ụtọ n'ime ndị mmadụ site n'arịrịọchite ọnụ gị? O kwuru sị:

«مَنْ قَالَ: لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ خَالِصًا مِنْ قَلْبِهِ».

«Onye ọ bụla kwuru: Ọ dighị onye kwesịrị ofufe n'ezie ma e wezụga Chukwu, site n'ezi obi ya». Ma ọ bụ ọ sị:

«مِنْ نَفْسِهِ».

«Site n'onwe ya.»

Na Sahih, site n'aka Anas (Chineke nwee mmasị

n'ebe ọ nọ), site n'aka Onye Amụma (udo na ngọzi Chineke dịrị ya) na o kwuru sị:

«لِكُلِّ نَبِيٍّ دَعْوَةٌ مُسْتَجَابَةٌ، فَتَعَجَّلَ كُلُّ نَبِيٍّ دَعْوَتَهُ، وَإِنِّي اخْتَبَأْتُ دَعْوَتِي شَفَاعَةً لِأُمَّتِي يَوْمَ الْقِيَامَةِ، فَهِيَ نَائِلَةٌ إِنْ شَاءَ اللَّهُ مَنْ مَاتَ مِنْ أُمَّتِي لَا يُشْرِكُ بِاللَّهِ شَيْئًا».

«Onye Amụma ọ bụla nwere ekpere a na-anabata, ya mere Onye Amụma ọ bụla mere ngwa ngwa kpee ekpere ya. Ma echekwabara m ekpere m dị ka ịrịọchite ọnụ maka umunna m n'Ụbọchị Mbilite n'Ọnwụ, ọ ga-erutekwa, ma Chineke kwere, onye ọ bụla n'ime umunna m nke nwụrụ na-ejikọtaghị ihe ọ bụla na Chineke». Na Hadith ndị gbasara nkọwa a dị ọtụtụ.

Ihe niile anyị kwuru site n'amaokwu dị iche iche nakwa Hadith na-egosi na ofufe bụ ikike dịrị sọ naanị Chukwu, nakwa na o kweghị ka e nye ihe ọ bụla n'ime ya onye ọzọ na-abụghị Chukwu, ma ọ bụ nye ndị amụma ma ọ bụ ndị ọzọ, nakwa na ịrịọchite ọnụ bụ nke Chukwu (Onye ebube Ya dị elu), dịka Chukwu (Onye Nsọ, Onye Dị Elu) kwuru:

﴿قُل لِّلَّهِ ٱلشَّفَٰعَةُ جَمِيعًا...﴾

{Sị: Ọ bụ Chineke nwe ịrịọchite ọnụ niile...} [Surah Az-Zumar: 44] Ma ọ dịghịkwa onye ọ bụla ruru eru inweta ya ma ọ bụghị mgbe O nyesịrị onye na-arịọchite arịrịọ ikike, nweekwa afọ ojuju n'ebe onye a na-arịọchitere arịrịọ nọ, ma Ya onwe Ya, bụ Onye kachasị elu, adịghị enwe afọ ojuju n'ihe ọ bụla

sọ naanị ikwere n'otu Chukwu - dịka e kwuru na mbụ. Dabere na nke a: N'ezie, ndị na-esonyere Chukwu na ihe ọzọ enweghị oke n'ịrịọchite anya, ma Chukwu emeela ka nke a doo anya n'ime okwu Ya, Onye Dị Elu sịrị:

﴿فَمَا تَنفَعُهُمۡ شَفَٰعَةُ ٱلشَّٰفِعِينَ ٤٨﴾

{Ya mere, ịrịọchite arịrịọ nke ndị na-arịọchite arịrịọ agaghị abara ha uru. } [Surah Al-Muddaththir: 48]، Ya na, Chukwu Onye Dị Elu Sịrị:

﴿...مَا لِلظَّٰلِمِينَ مِنۡ حَمِيمٖ وَلَا شَفِيعٖ يُطَاعُ﴾

{...Ma ọ dịghị ezigbo enyi dịịrị ndị ajọ omume, ma ọ bụ onye ogbugbo a ga-erubere isi.} [Surah Ghafir: 18].

Ma a maara na ajọ omume n'ụzọ zuru oke bụ isonyere Chukwu na ihe ọzọ, dịka Chukwu Onye Dị Elu sịrị:

﴿...وَٱلۡكَٰفِرُونَ هُمُ ٱلظَّٰلِمُونَ﴾

{...Ma ndị na-ekweghị ekwe bụ ndị ajọ omume.} [Surah Albakara: 254]، Ya na, Chukwu Onye Dị Elu Sịrị:

﴿...إِنَّ ٱلشِّرۡكَ لَظُلۡمٌ عَظِيمٞ﴾

{...N'ezie, ịsọke bụ ajọ omume dị ukwuu.} [Surah Luqman: 13].

Ma banyere ihe ị kwuru n'ajụjụ ahụ: site n'okwu ụfọdụ ndị Suufiyyah kwuru n'ime ụlọ alakụba dị

iche iche na ebe ndị ọzọ: O Chineke, zite ngọzi n'ahụ onye ahụ I mere ka ọ bụrụ ihe kpatara ntiwapụ nke ihe nzuzo Gị jupụtara n'ike, na ntipụta nke ìhè Gị jupụtara n'ebere, o wee bụrụ onye na-anọchite anya Ọnụnọ Onyenweanyị, nakwa onye nọchiri anya ihe nzuzo nke Onwe Gị... na ihe ndị ọzọ.

Aziza ya bụ ka a kwuo sị: N'ezie, okwu a na ihe ndị yiri ya so n'ime imebiga ihe ókè na ịgabiga ókè; nke Onye-amụma anyị Muhammad ﷺ dọrọ aka ná ntị banyere ya; n'ihe Muslim kọrọ n'akwụkwọ ziri ezi, site n'aka Abdullah bin Mas'ud, ka Allah nwee afọ ojuju n'ebe ọ nọ, Onye ozi Allah ﷺ kwuru sị:

«هَلَكَ المُتَنَطِّعُونَ» قَالَهَا ثَلَاثًا.

«Ndị na-agabiga ókè alaala n'iyi» O kwuru ya ugboro atọ.

Imam Al-Khattabi (ka Chukwu meere ya ebere) sịrị: Onye na-emebiga ihe ókè: Bụ onye na-abanye n'omimi n'ime ihe, onye na-enye onwe ya nsogbu ịnyocha banyere ya; dịka ụzọ echiche nke ndị ọkà okwu okpukpe (Ahl al-Kalam), ndị na-etinye aka n'ihe na-agbasaghị ha, ndị na-abanyekwa n'ihe uche ha na-enweghị ike irute.

Ya na, Abu al-Sa'adat Ibn al-Athir sịrị: Ha bụ ndị na-abanyebiga n'ime ime ma na-emebiga ihe ókè n'ikwu okwu, ndị na-esite n'ala ala akpịrị ha ekwu okwu, e nwetara ya site na 'an-Niṭ' nke bụ oghere dị n'elu n'ime ọnụ, e wee mechaa jiri ya mee ihe maka

onye ọ bụla na-abanyebiga n'ime ime n'okwu nakwa n'omume.

Sitekwa n'ihe ndị Imaam abụọ a so na ndị Imaam nke asụsụ kwuru, ọ na-edo gị anya nakwa onye ọ bụla nwere ntakịrị ezi nghọta, na usoro a n'ịrịọrọ onye amụma anyị na onye ndú anyị bụ Onye ozi Chineke ﷺ ekpere na udo; so n'ime mbubiga ókè na mgabiga ókè nke a machibidoro iwu. Ihe e wepụtara n'iwu nye onye Alakụba n'okwu a, bụ iji nlezianya chọpụta ma gbasoo usoro kwụsiri ike nke e nwetara site n'aka onye ozi Chineke ﷺ gbasara otú e si arịọ ngọzi na udo n'isi ya, ma n'ime nke a ka izu okè dị na-enweghị mkpa maka nke ọzọ ọ bụla.

Site na nke ahụ: ihe Al-Bukhari na Muslim kọrọ na Sahih abụọ ahụ, site n'aka Ka'b bin Ujrah (Chineke nwee mmasị n'ebe ọ nọ), na ndị sahaba (Chineke nwee mmasị n'ebe ha nọ) kwuru sị: O Onye Ozi Chineke! Chineke nyere anyị iwu ka anyị rịọrọ gị ekpere; yabụ kedu ka anyị ga-esi rịọrọ gị ekpere? O wee sị:

«قُولُوا: اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ كَمَا صَلَّيْتَ عَلَى إِبرَاهِيمَ وَعَلَى آلِ إِبرَاهِيمَ، إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ، وَبَارِكْ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ كَمَا بَارَكْتَ عَلَى إِبرَاهِيمَ وَعَلَى آلِ إِبرَاهِيمَ إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ».

«Kwuonụ: O Chineke, wụsa ekpere Gị n’ahụ Muhammad na n’ahụ ezinụlọ Muhammad, dịka I siri wụsa ekpere n’ahụ Ibrahim na n’ahụ ezinụlọ Ibrahim; n’ezie, Ị bụ Onye kwesịrị otuto na Onye dị

ebube. Chineke, gozie Muhammad na ezinụlọ Muhammad, dịka I siri gozie Ibrahim na ezinụlọ Ibrahim; n'ezie, Ị bụ Onye kwesịrị otuto na Onye dị ebube».

Na n'ime akwụkwọ akụkọ abụọ ziri ezi, site n'akụkọ Abu Humaid Al-Sa'idi (Chineke nwee mmasị n'ebe ọ nọ), na ha kwuru sị: Onye ozi Chineke! Kedu ka anyị ga-esi arịọrọ gị ekpere na ngọzi? O kwuru sị:

«قُولُوا: اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى أَزْوَاجِهِ وَذُرِّيَّتِهِ كَمَا صَلَّيْتَ عَلَى آلِ إِبرَاهِيمَ، وَبَارِكْ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى أَزْوَاجِهِ وَذُرِّيَّتِهِ كَمَا بَارَكْتَ عَلَى آلِ إِبرَاهِيمَ، إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ».

«Kwuonụ: O Chineke, wụsa ekpere Gị n'ahụ Muhammad na n'ahụ ndị nwunye ya na agbụrụ ya, dịka I siri wụsa ekpere n'ahụ ezinụlọ Ibrahim, ma gozie Muhammad na ndị nwunye ya na agbụrụ ya, dịka I siri gozie ezinụlọ Ibrahim; n'ezie, Ị bụ Onye kwesịrị otuto na Onye dị ebube»

Nakwa n'ime akwụkwọ Sahih Muslim, si n'aka Abu Mas'ud Al-Ansari (ka obi Chineke dịrị ya mma), ọ sịrị: Bashir bin Sa'ad kwuru sị: O Onye ozi Chineke! Chineke nyere anyị iwu ka anyị rịọrọ gị ekpere na ngọzi; kedu ka anyị ga-esi rịọrọ gị ekpere na ngọzi? O wee gbachie nkịtị, emesịa wee sị:

«قُولُوا: اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ؛ كَمَا صَلَّيْتَ عَلَى آلِ إِبرَاهِيمَ، وَبَارِكْ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ؛ كَمَا بَارَكْتَ عَلَى آلِ إِبرَاهِيمَ فِي العَالَمِينَ، إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ، وَالسَّلَامُ كَمَا عَلِمتُم».

«Kwuonụ sị: O Chineke...»wụsa ekpere Gị n'ahụ Muhammad na n'ahụ ezinụlọ Muhammad; dịka I siri wụsa ekpere n'ahụ ezinụlọ Ibrahim, ma gozie Muhammad na ezinụlọ Muhammad; dịka I siri gozie ezinụlọ Ibrahim n'ime ụwa niile, n'ezie, Ị bụ Onye kwesịrị otuto na Onye dị ebube, na udo dịka unu siri mara».

Ya mere, okwu ndị a na ndị yiri ha na ndị ọzọ - nke e gosipụtara site n'aka Onye amụma ﷺ - bụ nke onye Alakụba kwesịrị iji mee ihe n'ịrịọ ekpere na inye udo n'ahụ onye ozi Chineke ﷺ; n'ihi na onye ozi ahụ ﷺ bụ onye kachasị mara n'ime ndị mmadụ banyere ihe kwesịrị ka e jiri mee ihe gbasara ya, dịka ọ bụkwa onye kachasị mara n'ime ndị mmadụ banyere okwu ndị kwesịrị ka e jiri mee ihe gbasara Onyenwe ya.

Mana maka okwu ndị a manyere amanye na ndị e chepụtara ọhụrụ, nakwa okwu ndị nwere ike ịpụta ihe na-ezighị ezi; dị ka okwu ndị a kpọtụrụ aha n'ajụjụ a, e kwesighị iji ha na-eme ihe; n'ihi mmanye dị na ha, nakwa n'ihi na e nwere ike ịkọwa ha n'ụzọ pụtara ụgha, tinyere na ha megidere okwu ndị Onye Ozi Chukwu (ka udo na ngọzi Chukwu dịrị ya) họọrọ ma duzie ndị na-eso ụzọ ya na ya. Ya onwe ya bụ onye kacha mara ihe n'ime ihe niile e kere eke, onye kacha adụ ha ọdụ eziokwu, nakwa onye kacha wezuga onwe ya pụọ n'ịmanye ihe, ka ekpere na udo kachasị mma site n'aka Onye Nwe ya dịrị ya.

Nke a dị otu a, a na m atụ anya na ihe ndị anyị kwuru site n'ihe akaebe na nkọwa nke eziokwu banyere Tawhid, eziokwu banyere Shirk, na ọdịiche dị n'etiti ọnọdụ ndị na-ekpere arụsị nke mbụ nọ na ya nakwa ndị na-ekpere arụsị bịara emecha n'isiokwu a, tinyere nkọwa nke etu a ga-esi rịọrọ onye ozi Allah (ka udo na ngọzi Chukwu dịrị ya) ekpere n'ụzọ e wepụtara n'iwu, ga-ezuru oke ma bụrụ ihe nkwenye maka onye na-achọ eziokwu. Ma onye ahụ na-enweghị ọchịchọ ịmata eziokwu; onye a na-eso agụụ obi ya, Chukwu Onye Dị Ebube Sịrị:

﴿فَإِن لَّمۡ يَسۡتَجِيبُواْ لَكَ فَٱعۡلَمۡ أَنَّمَا يَتَّبِعُونَ أَهۡوَآءَهُمۡۚ وَمَنۡ أَضَلُّ مِمَّنِ ٱتَّبَعَ هَوَىٰهُ بِغَيۡرِ هُدٗى مِّنَ ٱللَّهِۚ إِنَّ ٱللَّهَ لَا يَهۡدِي ٱلۡقَوۡمَ ٱلظَّٰلِمِينَ ٥٠﴾

{Ya mere, ọ bụrụ na ha azaghị gị, mara na ha na-eso naanị agụụ obi ha. Oleekwa onye kacha nọrọ na njehie karịa onye na-eso agụụ obi ya n'enweghị nduzi sitere n'aka Chineke? N'ezie, Chineke adighị eduzi ndị ajọ omume.} [Surah Al-Qasas: 50].

Ya mere, Chukwu kọwara n'ime amaokwu a dị nsọ: na ndị mmadụ dị n'ụzọ abụọ banyere ihe Chukwu jiri zite onye amụma Ya (Muhammad, ka Chukwu gozie ya, nyekwa ya udo), nke bụ nduzi na okpukperechi eziokwu:

Otu n'ime ha: onye na-erubere Chineke na onye ozi Ya isi.

Nke abụọ: onye na-eso ọchịchọ obi ya; mgbe ahụ Chukwu Onye dị nsọ wee mee ka a mata na o

nweghị onye kpafuru akpafu karịa onye sooro ọchịchọ obi ya na-enweghị nduzi sitere na Chukwu.

Ya mere, anyị na-arịọ Chineke — Onye dị ebube — ka Ọ nye anyị nchekwa pụọ n'ịgbaso agụụ ihe ọjọọ, na ka O mee anyị, unu, yana ụmụnne anyị ndị ọzọ niile, ka anyị so na ndị na-aza òkù Chineke na Onye ozi Ya ﷺ, ndị na-asọpụrụ iwu Ya, na ndị na-adọ aka ná ntị megide ihe ọ bụla na-emegide iwu Ya, nke bụ nkwenkwe ọhụrụ a na-ewebata n'okpukpe na agụụ ihe ọjọọ.. N'ezie, Ọ bụ Onye na-emesapụ aka, Onye Obiọma.

Ka Chineke gozie ohu Ya na onye ozi Ya; bụ onye amụma anyị Muhammad, na ndị ezinụlọ ya, na ndị enyi ya, na ndị na-eso ụzọ ya n'ezi omume ruo ụbọchị ikpe.

Ịdọ Aka ná Ntị Megide Ihe Ọhụrụ n'Okpukpe (Bid'ah)

Abdulaziz bin Abdullah bin Baz

***

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Ozi nke ise:

Iwu gbasara ime mmeme ụbọchị ọmụmụ Onye-amụma na ụbọchị ọmụmụ ndị ọzọ

Otuto niile dịrị Chineke, ka ngozi na udo dịrị onye ozi Chineke, na ezinụlọ ya, na ndị na-eso ụzọ ya, na onye ọbụla na-agbaso nduzi ya.

Ma mgbe nke a gasịrị: N'ezie, a jụọla ajụjụ ugboro ugboro site n'aka ọtụtụ ndị gbasara iwu ime emume ncheta ọmụmụ Onye amụma ﷺ, na ibili ọtọ maka ya n'oge a na-eme nke a, na izigara ya ekele udo, na ihe ndị ọzọ a na-eme n'oge emume ncheta ọmụmụ ndị a.

Aziza ya bụ ka a sị: amachibidoro ime emume ncheta ọmụmụ Onye-amụma ﷺ ma ọ bụ nke onye ọ bụla ọzọ; n'ihi na nke ahụ so n'ime ihe ọhụrụ a rụpụtara (bid'ah) n'ime okpukpe; n'ihikwa na Onye-amụma ﷺ emeghị ya, ma ọ bụ ndị nọchiri ya e duziri n'ụzọ ziri ezi, ma ọ bụkwanụ ndị ọzọ n'ime ndị enyi ya (Sahaba) (ka nnabata Chukwu dịrị ha), ma ọ bụ ndị gbasoro ha n'ezi omume n'ime ọgbọ ndị ahụ kacha mma. Ha bụ ndị kacha mara banyere Sunnah n'ime mmadụ niile, ndị kacha nwee ịhụnanya zuru oke maka onye ozi Chukwu ﷺ, nakwa ndị kacha gbasoo iwu ya (Shari'ah) karịa ndị bịara n'azụ ha, Ya na, Chukwu Onye dị nsọ na Onye

Dị Elu sịrị n'ime akwụkwọ Ya ahụ doro anya:

﴿...وَمَآ ءَاتَىٰكُمُ ٱلرَّسُولُ فَخُذُوهُ وَمَا نَهَىٰكُمْ عَنْهُ فَٱنتَهُواْ...﴾

{...Ihe ọbụla onye ozi ahụ nyere unu, naranụ ya, ma ihe ọbụla ọ machibidoro unu, hapụnụ ya...}

[Surah Al-Hashr: 7]. Ya na, Chukwu Onye Dị Elu Sịrị:

﴿...فَلْيَحْذَرِ ٱلَّذِينَ يُخَالِفُونَ عَنْ أَمْرِهِۦٓ أَن تُصِيبَهُمْ فِتْنَةٌ أَوْ يُصِيبَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ﴾

{...Ka ndị na-enupụrụ iwu Ya isi kpachara anya, ka ọnwụnwa ghara ịdakwasị ha, ma ọ bụ ka ntaramahụhụ na-egbu mgbu ghara ịdakwasị ha.} [Surah An-Nur: 63]، Ya na, Chukwu Onye dị nsọ Sịrị:

﴿لَّقَدْ كَانَ لَكُمْ فِى رَسُولِ ٱللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ لِّمَن كَانَ يَرْجُواْ ٱللَّهَ وَٱلْيَوْمَ ٱلْءَاخِرَ وَذَكَرَ ٱللَّهَ كَثِيرًا ﴿٢١﴾﴾

{N'ezie, unu nwere ezi ihe nlereanya n'ime Onye ozi Chineke, maka onye ọ bụla nwere olileanya na Chineke nakwa n'Ụbọchị Ikpeazụ, ma na-echeta Chineke nke ukwuu.} [Surah Al-Ahzab: 21]، Ya na, Chukwu Onye Dị Elu Sịrị:

﴿وَٱلسَّٰبِقُونَ ٱلْأَوَّلُونَ مِنَ ٱلْمُهَٰجِرِينَ وَٱلْأَنصَارِ وَٱلَّذِينَ ٱتَّبَعُوهُم بِإِحْسَٰنٍ رَّضِىَ ٱللَّهُ عَنْهُمْ وَرَضُواْ عَنْهُ وَأَعَدَّ لَهُمْ جَنَّٰتٍ تَجْرِى تَحْتَهَا ٱلْأَنْهَٰرُ خَٰلِدِينَ فِيهَآ أَبَدًا ۚ ذَٰلِكَ ٱلْفَوْزُ ٱلْعَظِيمُ ﴿١٠٠﴾﴾

{Ma ndị izizi butere ụzọ n'ime ndị Muhajirun na ndị Ansar, nakwa ndị ahụ gbasoro ha n'ezi omume,

Chukwu nwere obi ụtọ n'ebe ha nọ, ha enweekwa obi ụtọ n'ebe Ọ nọ, Ọ kwadebekwara ha ogige ndị mmiri iyi na-asọ n'okpuru ha, ebe ha ga-anọ ruo mgbe ebighị ebi. Nke ahụ bụkwa mmeri ahụ dị ukwuu.} [Surah At-Tawbah: 100]، Ya na, Onye Dị Elu Sịrị:

﴿...ٱلۡيَوۡمَ أَكۡمَلۡتُ لَكُمۡ دِينَكُمۡ وَأَتۡمَمۡتُ عَلَيۡكُمۡ نِعۡمَتِي وَرَضِيتُ لَكُمُ ٱلۡإِسۡلَٰمَ دِينٗا...﴾

{...Taa ka M mezuuru unu okpụkperechi unu, mechaakwa amara M n'ahụ unu, ma ọ masịkwara M ka Islam bụrụ okpụkperechi unu...} [Surah Al-Maa'idah: 3]. Amaokwu ndị nwere nkọwa a dị ọtụtụ. Na n'ezie, a kwadowo ya site na Onye-amụma ﷺ na ọ sịrị:

«مَنْ أَحْدَثَ فِي أَمْرِنَا هَذَا مَا لَيْسَ مِنهُ فَهُوَ رَدٌّ».

«Onye ọ bụla webatara n'okpukpe anyị a ihe na-esiteghị na ya, ọ bụ ihe a jụrụ ajụ.». Ya bụ: a jụrụ ya, Ya na, ọ sịrị na Hadith ọzọ:

«عَلَيكُم بِسُنَّتِي وَسُنَّةِ الخُلَفَاءِ الرَّاشِدِينَ المَهْدِيِّينَ مِنْ بَعدِي، تَمَسَّكُوا بِهَا، وَعَضُّوا عَلَيهَا بِالنَّوَاجِذِ، وَإِيَّاكُمْ وَمُحْدَثَاتِ الأُمُورِ، فَإِنَّ كُلَّ مُحْدَثَةٍ بِدْعَةٌ وَكُلَّ بِدْعَةٍ ضَلَالَةٌ».

«Jidesienụ ike na Sunnah m, na Sunnah nke ndị ndú nọchiri m, ndị e duziri n'ụzọ ziri ezi, ndị na-esochi m. Jidesienụ ya ike, ma jirinụ eze ntapịa unu tasie ya ike. Kpachararụ anya n'ihe omume ndị a

rụpụtara ọhụrụ; n'ihi na n'ezie, ihe ọhụrụ ọ bụla a rụpụtara bụ mmepụta ọhụrụ, ma mmepụta ọhụrụ ọ bụla bụ nduhie.» N'ime Hadith abụọ a, e nwere ịdọ aka ná ntị siri ike megide iwepụta ihe ọhụrụ n'okpukpe (Bid'ah), na iji ya rụọ ọrụ,

Ichepụta ụdị emume ncheta ọmụmụ (Maọlud) ndị a, a na-aghọta site na ya na Chukwu dị nsọ emezughị okpukpe ahụ maka mba a, nakwa na Onye Ozi ahụ (ka udo na ngọzi Chukwu dịrị ya) ezisaghị ihe kwesịrị ka mba a na-eme, ruo mgbe ndị a bịara n'azụ bịara, ha wee chepụta n'ime iwu Chukwu ihe O nyeghị ikike maka ya; na-azọrọ na nke ahụ so n'ihe na-eme ka ha bịaruo Chukwu nso, O nweghị obi abụọ na nke a nwere ihe egwu dị ukwuu n'ime ya, nakwa mmegide megide Chukwu (Onye Dị Nsọ) na onye ozi Ya (ka udo na ngọzi Chukwu dịrị ya). Chukwu (Onye Dị Nsọ) emezuworo ndị ohu Ya okpukpe ahụ, ma mechaa amara Ya n'ebe ha nọ. Onye Ozi (ka udo na ngọzi Chukwu dịrị ya) ebugawokwa ozi ahụ doro anya. Ọ hapụghị ụzọ ọ bụla na-eduga na Paradaịs, ma ọ bụ nke na-eme ka a nọrọ n'ebe dị anya pụọ n'ọkụ ala mmụọ, belụsọ na ọ kọwaara ya ndị mba ya (Ummah) doro anya; dị ka a kwụsiri ike n'ime Hadith ziri ezi nke sitere n'aka Abdullah bin Amr (ka Chukwu nwee obi ụtọ n'ebe ọ nọ) onye sịrị: Onye Ozi Chukwu (ka udo na ngọzi Chukwu dịrị ya) sịrị:

«مَا بَعَثَ اللهُ مِن نَبِيٍ إِلَّا كَانَ حَقًّا عَلَيهِ أَن يَدُلَّ أُمَّتَهُ عَلَى خَيرِ مَا يَعْلَمُهُ لَهُم، وَيُنْذِرَهُمْ شَرَّ مَا يَعْلَمُهُ لَهُمْ».

«Ọ dighị onye amụma ọ bụla Chukwu zitere ma e wezụga na ọ bụ ọrụ dịrị ya iduzi umunna ya gaa n'ezi ihe ọ maara maka ha, nakwa ịdọ ha aka ná ntị banyere ajọ ihe ọ maara maka ha.» Muslim kọrọ ya na Sahih ya.

Ọ bụ ihe a ma ama na onye amụma anyị (ka udo na ngọzi Chukwu dịrị ya) bụ onye kachasị mma n'ime ndị amụma nakwa onye ikpeazụ ha, ọ bụkwa onye kasị zuo oke n'ime ha n'izisa ozi na inye ndụmọdụ. Ya mere, ọ bụrụ na ime mmemme ncheta ọmụmụ so n'okpukpe nke Chukwu Dị Elu nabatara, Onye Ozi ahụ (ka udo na ngọzi Chukwu dịrị ya) gaara akọwaara ya ndị ya, ma ọ bụ mee ya n'oge ndụ ya, ma ọ bụkwanụ ndị enyi ya (ka Chukwu nwee mmasị n'ebe ha nọ) emee ya. Ma ebe ọ bụ na ọ dighị nke ọ bụla n'ime ihe ndị a mere, a matara na o soghị na Islam n'ụzọ ọ bụla. Kama, ọ so n'ihe ọhụrụ e chepụtara echepụta nke Onye Ozi ahụ (ka udo na ngọzi Chukwu dịrị ya) dọrọ ndị ya aka ná ntị megide ha, dịka akọwabuuru ya n'ime Hadith dị iche iche. Amaokwu na Hadith ndị dị n'isiokwu a dị ọtụtụ.

Ọtụtụ n'ime ndị ọkà mmụta ekwupụtala hoo haa n'ịjụ emume ncheta ọmụmụ (Mawlid) nakwa ịdọ aka ná ntị megide ha; n'ịgbaso ihe akaebe ndị a kpọtụrụ aha nakwa ndị ọzọ. Ma ụfọdụ n'ime ndị

bịara emesịa megidere nke a: ha wee kwado ya ọ bụrụhaala na ọ gụnyereghị ihe ọjọọ ọ bụla a machibidoro; dị ka ibuli Onye Amụma Chineke (ﷺ) elu gabiga ókè, na ngwakọta nke ụmụ nwanyị na ụmụ nwoke, iji ngwá egwú eme ihe, nakwa ihe ọ bụla ọzọ Iwu okpukpe dị ọcha jụrụ, n'iche na ọ so n'ime ihe ọhụrụ dị mma e wepụtara n'okpukpe (Bid'ah Hasanah).

Usoro iwu (Shari'ah) bụ: iweghachi ihe ndị mmadụ na-enwe esemokwu na ya gaa n'Akwụkwọ nke Chukwu na Sunnah nke Onye Ozi Ya Muhammad (ka udo na ngọzi Chukwu dịrị ya), dịka Chukwu (Onye Dị Ebube) kwuru:

﴿يَـٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓاْ أَطِيعُواْ ٱللَّهَ وَأَطِيعُواْ ٱلرَّسُولَ وَأُوْلِى ٱلۡأَمۡرِ مِنكُمۡۖ فَإِن تَنَـٰزَعۡتُمۡ فِى شَىۡءٖ فَرُدُّوهُ إِلَى ٱللَّهِ وَٱلرَّسُولِ إِن كُنتُمۡ تُؤۡمِنُونَ بِٱللَّهِ وَٱلۡيَوۡمِ ٱلۡأٓخِرِۚ ذَٰلِكَ خَيۡرٞ وَأَحۡسَنُ تَأۡوِيلًا ٥٩﴾

{Ewuu ndị ahụ kwere ekwe, rubeenụ isi nye Chukwu, rubeekwanụ isi nye onye ozi ahụ, nakwa ndị nọ n'ọkwa ọchịchị n'ime unu. Ma ọ bụrụ na unu enwee nghọtahie n'ihe ọ bụla, weghachinụ ya nye Chukwu na onye ozi ahụ, ma ọ bụrụ na unu kwere na Chukwu na ụbọchị ikpeazụ. Nke ahụ ka mma, ọ dịkwa mma na ngwụcha.} [Surah An-Nisaa: 59]‹ Ya na, Chukwu Onye Dị Elu Sịrị:

﴿وَمَا ٱخۡتَلَفۡتُمۡ فِيهِ مِن شَىۡءٖ فَحُكۡمُهُۥٓ إِلَى ٱللَّهِ ...﴾

{Ma ihe ọ bụla unu nwere esemokwu banyere

ya, mkpebi ya dị n'aka Chineke...}

[Surah As-Shura: 10].

Anyị eweghachiwo okwu a: nke bụ: ime emume ncheta ọmụmụ, n'ime akwụkwọ Chukwu (Onye Nsọ, Onye Dị Elu), anyị wee hụ na ọ na-enye anyị n'iwu ka anyị gbaso Onye Ozi (ka udo na ngọzi Chukwu dịrị ya) n'ihe ọ wetara, ma na-adọ anyị aka ná ntị megide ihe ọ machibidoro, ọ na-agwakwa anyị na Chukwu (Onye Nsọ, Onye Dị Elu) emezuwooro mba a okpukpe ha. Ma emume a abụghị otu n'ime ihe Onye Ozi (ka udo na ngọzi Chukwu dịrị ya) wetara; n'ihi ya, o soghị n'okpukpe ahụ Chukwu mere ka o zuo oke maka anyị, nke Ọ nyekwara anyị n'iwu ka anyị gbaso Onye Ozi n'ime ya.

Anyị eweghachikwara nke a - ọzọkwa - na sụnna nke onye ozi ahụ ﷺ; ma anyị ahụghị n'ime ya na o mere ya, ma ọ bụ na o nyere ya n'iwu, ma ọ bụkwanụ na ndị enyi ya (ka Chineke nwee mmasị n'ebe ha nọ) mere ya; nke a wee mee ka anyị mata na ọ bụghị akụkụ nke okpukperechi, kama ọ so n'ime ihe ọhụrụ a rụpụtara arụpụta, nakwa iṅomi ndị nwe Akwụkwọ Nsọ sitere na ndị Juu na ndị Kraịst n'ememme ha.

Site na nke a, ọ na-apụta ìhè nye onye ọ bụla nwere obere nghọta na ọchịchọ maka eziokwu, yana nkwụmọtọ n'ịchọ ya: na ime mmemme ncheta ọmụmụ abụghị akụkụ nke okpukpe Islam, kama ọ

so n'ime ihe ọhụrụ e mepụtara n'okpukpe, nke Chukwu (Onye Nsọ, Onye Dị Elu) na onye ozi Ya nyere n'iwu ka a hapụ ya ma zere ya, Na o kwesighị ka onye nwere uche kwe ka e duhie ya n'ihi ọtụtụ ndị mmadụ na-eme ya na mba niile, n'ihi na a naghị eji ọtụtụ ndị na-eme ya amata eziokwu ahụ, kama a na-amata ya site n'ihe akaebe okpukpe, dị ka Chukwu kwuru banyere ndị Juu na ndị Kraịst:

﴿وَقَالُواْ لَن يَدۡخُلَ ٱلۡجَنَّةَ إِلَّا مَن كَانَ هُودًا أَوۡ نَصَٰرَىٰۗ تِلۡكَ أَمَانِيُّهُمۡۗ قُلۡ هَاتُواْ بُرۡهَٰنَكُمۡ إِن كُنتُمۡ صَٰدِقِينَ ١١١﴾

{Ha sịkwara: "Ọ dịghị onye ga-abanye n'ogige ma e wezụga onye bụ onye Juu ma ọ bụ onye Kraịst." Nke ahụ bụ ọchịchọ efu ha. Kwuo, sị: "Wetenụ ihe akaebe unu, ọ bụrụ na unu bụ ndị na-ekwu eziokwu.} [Surah Albakara: 111]، Ya na, Chukwu Onye Dị Elu Sịrị:

﴿وَإِنْ تُطِعْ أَكْثَرَ مَنْ فِي الْأَرْضِ يُضِلُّوكَ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ...﴾

{Ma ọ bụrụ na ị rubee isi nye ihe ka ọtụtụ n'ime ndị nọ n'ụwa, ha ga-eduhie gị pụọ n'ụzọ Chukwu...} [Surah Al-An'am: 116]،

Ọzọkwa, ọtụtụ n'ime mmemme ncheta ọmụmụ ndị a, n'agbanyeghị na ha bụ mmepụta ọhụrụ (Bid'ah), ha anaghị adị kpamkpam n'enweghị ajọ omume ndị ọzọ; dị ka ngwakọta ụmụ nwaanyị na ụmụ nwoke, iji abụ na ịkụ ngwa egwu, ịnụ ihe ọ bụla na-egbu uche (ihe na-aba n'anya) na ọgwụ ike,

nakwa ihe ọjọọ ndị ọzọ yiri nke ahụ. Ọ nwekwara ike ihe kachasị nke ahụ ukwuu nwere ike ime na ya, nke bụ nnukwu ịsọke, nke ahụ na-abịa site n'ịgabiga ókè banyere Onye Ozi Chineke ﷺ maọbụ ndị ọzọ n'ime ndị nsọ, na ịrịọ ya arịrịọ, na ịrịọ ya maka nzọpụta, na ịrịọ ya enyemaka, na inwe nkwenye na ọ maara ihe a na-adighi ahụ anya, na ihe ndị ọzọ yiri nke ahụ n'ime omume ekweghị ekwe nke ọtụtụ ndị mmadụ na-eme mgbe ha na-eme mmemme ọmụmụ Onye Amụma ﷺ nakwa ndị ọzọ ha na-akpọ ndị nsọ, o dokwara anya na Onye Ozi Chineke ﷺ kwuru sị:

«إِيَّاكُم وَالغُلُوَّ فِي الدِّينِ، فَإِنَّمَا أَهْلَكَ مَن كَانَ قَبْلَكُم الغُلُوَّ فِي الدِّينِ».

«Zerenụ ịgabiga ókè n'okpukpe, n'ihi na n'ezie, ihe bibiri ndị buru unu ụzọ bịa bụ ịgabiga ókè n'okpukpe». Ya na, ọ sịrị (udo na ngọzi Chineke dịrị ya):

«لَا تُطْرُونِي كَمَا أَطْرَتِ النَّصَارَى ابْنَ مَرْيَمَ، إِنَّمَا أَنَا عَبدٌ، فَقُولُوا: عَبدُ اللهِ وَرَسُولُه».

«Unu ejakwala m mma gabiga ókè dị ka ndị Kraịst siri jaa nwa Maryam; n'ezie abụ m naanị ohu, ya mere sịnụ: Ohu Chineke na onye ozi Ya». Al-Bukhari dekọtara ya na Sahih ya, site na hadith Umar (Chineke nwee mmasị n'ebe ọ nọ).

Ụfọdụ n'ime ihe ịtụnanya na ihe ijuanya bụ: na ọtụtụ ndị mmadụ na-anụ ọkụ n'obi ma na-agbasi mbọ ike ịga emume ndị a e mepụtara ọhụrụ, na-

agbachitere ha, ma na-eleghara ihe Chineke mere iwu nye ha anya, nke bụ ịga ekpere Jumu'ah na ekpere ọgbakọ. Ha anaghị elebara nke ahụ anya ma ọlị, ha adịghịkwa ahụ na ha emela nnukwu ihe ọjọọ. Obi abụọ adighị ya na nke a sitere n'adịghị ike nke okwukwe, ụkọ nghọta, nakwa ọtụtụ ụdị mmehie na nnupụisi kpuchiri obi ha. Anyị na-arịọ Chineke nchekwa maka anyị nakwa ndị Al-Islām ndị ọzọ niile.

Otu n'ime ya bụ: na ụfọdụ n'ime ha na-eche na Onye Ozi Chukwu ﷺ na-abịa na mmemme ọmụmụ (Mawlid); n'ihi nke a, ha na-ebili ọtọ nye ya, na-ekele ya ma na-anabata ya. Nke a so n'ihe ụgha kacha ukwuu na amaghị ihe kachasị njọ, n'ihi na Onye Ozi ﷺ anaghị apụta n'ili ya tupu Ụbọchị Mbilite n'Ọnwụ, ọ naghịkwa akpọtụrụ onye ọ bụla n'ime mmadụ, ọ naghịkwa abịa nnọkọ ha. Kama, ọ na-anọgide n'ili ya ruo Ụbọchị Mbilite n'Ọnwụ, mkpụrụ obi ya nọkwa n'ọkwa kachasị elu ('Illiyyun) n'akụkụ Onye Nwe ya n'ụlọ nsọpụrụ, dịka Chukwu Dị Elu kwuru:

﴿ثُمَّ إِنَّكُمْ بَعْدَ ذَٰلِكَ لَمَيِّتُونَ ۝١٥ ثُمَّ إِنَّكُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ تُبْعَثُونَ ۝١٦﴾

{Mgbe ahụ, n'ezie, unu ga-anwụ mgbe nke ahụ gasịrị15

Mgbe ahụ, n'ezie, a ga-akpọlite unu n'Ụbọchị Mbilite n'ọnwụ 16} [Surah Al-Mu'minun: 15، 16].

Ya na, Onye-amụma ﷺ Sịrị:

«أَنَا أَوَّلُ مَنْ يَنْشَقُّ عَنْهُ القَبْرُ يَومَ القِيَامَةِ، وَأَنَا أَوَّلُ شَافِعٍ، وَأَوَّلُ مُشَفَّعٍ».

"Abụ m onye mbụ nke ili ga-agbawa mepee maka ya n'Ụbọchị Mbilite n'Ọnwụ, abụkwa m onye mbụ ga-arịọchite ọnụ, nakwa onye mbụ a ga-anabata arịrịọ ya." Ka ngozi na udo kacha mma sitere n'aka Onyenwe ya dịrị ya.

Ya mere, amaokwu abụọ a dị nsọ, na hadith a dị nsọ, yana ihe nwere nkọwa yiri ha site n'amaokwu na hadith ndị ọzọ: ha niile na-egosi na Onye-amụma ﷺ na ndị ọzọ nwụrụ anwụ, ga-esi n'ili ha pụta naanị n'ụbọchị mbilite n'ọnwụ, nke a bụkwa ihe enwere nkwekọrịta na ya n'etiti ndị ọkà mmụta Alakụba; o nweghịkwa esemokwu ọ bụla dị na ya n'etiti ha, Ya mere, o kwesịrị onye Alakụba ọ bụla ka ọ ṅaa ntị n'ihe ndị a, ma kpachara anya megide ihe ndị na-amaghị ihe na ndị yiri ha mepụtara site n'ihe ọhụrụ n'okpukpe na nkwenkwe ụgha; nke Chukwu na-ewedataghị ikike ọ bụla banyere ha. Ma Chukwu bụ Onye a na-arịọ enyemaka, n'ebe Ọ nọ kwa ka a na-adabere, ma ọ dighị ike ma ọ bụ ikike ọ bụla dị ma ọ bụghị site na Ya.

Ma banyere ịrịọrọ Onye ozi Chineke ﷺ ekpere na udo: ọ so n'ime ihe ndị kacha mma e ji abịaru Chineke nso, na otu n'ime ọrụ ezi omume, dịka Chineke, Onye kachasị elu, kwuru:

﴿إِنَّ ٱللَّهَ وَمَلَٰٓئِكَتَهُۥ يُصَلُّونَ عَلَى ٱلنَّبِيِّۚ يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ صَلُّواْ عَلَيۡهِ وَسَلِّمُواْ تَسۡلِيمًا ٥٦﴾

{N'ezie, Chineke na ndị mmụọ ozi Ya na-awụsa ekpere n'ahụ Onye amụma. Unu ndị kwere ekwe, rịọrọnụ ya ekpere ma nyenụ ya udo n'ụzọ zuru oke.} [Surah Al-Ahzab: 56]، Ya na, Onye-amụma ﷺ Sịrị:

«مَنْ صَلَّى عَلَيَّ وَاحِدَةً؛ صَلَّى اللهُ عَلَيهِ بِهَا عَشْرًا».

«Onye ọ bụla rịọrọ m ekpere na ngọzi otu ugboro; Chineke ga-agọzi ya ugboro iri n'ihi ya». Ọ bụ ihe a tụrụ n'iwu n'oge niile, a kwadosikwara ya ike na ngwụcha ekpere ọ bụla, kama ọ bụ iwu dị mkpa dịka otu ndị ọkà mmụta si kwuo n'ime ekpere akaebe (Tashahhud) nke ikpeazụ nke ekpere ọ bụla. A na-emesi ịbụ Sunnah ya ike n'ọtụtụ ọnọdụ; n'ime ha bụ mgbe a kpọchara Adhan, na mgbe a kpọtụrụ aha ya (Ka udo na ngọzi Chineke dịrị ya), nakwa n'ụbọchị Jumu'ah na abalị ya, dịka ọtụtụ Hadith si gosi nke a.

Chineke bụ Onye a na-arịọ ka O nye anyị na ndị Alakụba niile ịga nke ọma n'inweta nghọta n'ime okpukpe Ya na iguzosi ike na ya, na ka O meere onye ọ bụla amara site n'ijidesi Sunnah ike, na ịkpachara anya megide Bid'ah. N'ezie, Ọ bụ Onye na-emesapụ aka, Onye Obiọma.

Ka Chineke gozie onye ozi anyị Muhammad ma gozie ezinụlọ ya na ndị na-eso ụzọ ya ma nye ya udo.

***

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Ozi Nke Isii:

Iwu gbasara ime mmemme n'abalị nke Al-Isrā' na Al-Mi'rāj

Otuto niile dịrị Chineke, ka ngozi na udo dịrị onye ozi Chineke, na ndị ezinụlọ ya, na ndị na-eso ụzọ ya.

Mgbe nke ahụ gasịrị: Obi abụọ adighị ya na Njem Abalị na Nrịgo Elu (Isra' na Mi'raj) so n'ihe ịrịba ama Chukwu ndị dị ukwuu na-egosi eziokwu nke Onye Ozi Ya bụ Muhammad (ka udo na ngọzi Chukwu dịrị ya), na ịdị ukwuu nke ọnọdụ ya n'ebe Chukwu Dị Ebube nọ, dịka ọ bụkwa otu n'ime ihe akaebe maka ikike Chukwu dị ebube, na ịdị elu Ya n'elu ihe e kere eke Ya niile. Chukwu kwuru sị:

﴿سُبۡحَٰنَ ٱلَّذِيٓ أَسۡرَىٰ بِعَبۡدِهِۦ لَيۡلٗا مِّنَ ٱلۡمَسۡجِدِ ٱلۡحَرَامِ إِلَى ٱلۡمَسۡجِدِ ٱلۡأَقۡصَا ٱلَّذِي بَٰرَكۡنَا حَوۡلَهُۥ لِنُرِيَهُۥ مِنۡ ءَايَٰتِنَآۚ إِنَّهُۥ هُوَ ٱلسَّمِيعُ ٱلۡبَصِيرُ ١﴾

{Otuto dịrị Onye ahụ Nke mere ka ohu Ya mee njem n'abalị site na Masjid al-Haram gaa na Masjid al-Aqsa, nke Anyị gọziri gburugburu ya, ka Anyị wee gosi ya ụfọdụ n'ime ihe ịrịba ama Anyị. N'ezie, Ọ bụ Ya bụ Onye na-anụ ihe niile, Onye na-ahụ ihe niile.} [Surah Al-Isra: 1].

Ọ bụ ihe a maara nke ọma site n'aka Onye Ozi Chukwu ﷺ na a kpọọrọ ya rịgo n'eluigwe, wee

mepeere ya ọnụ ụzọ ya niile ruo mgbe ọ gafere eluigwe nke asaa. Dinwenu ya (Onye Dị Nsọ) wee gwa ya okwu dịka Ọ chọrọ, ma nye ya iwu ekpere ise. Na mbụ, Chukwu (Onye Dị Nsọ) nyere iwu ka ha dị ekpere iri ise, ma Onye amụma anyị Muhammad ﷺ nọgidere na-alaghachikwuru Ya na-arịọ Ya maka mbelata, ruo mgbe O mere ka ha dị ise. Ya mere, ha dị ise n'iwu ahụ, ma dị iri ise n'ụgwọ ọrụ; n'ihi na otu ezi omume na-amụba n'okpukpu iri ya. N'ihi ya, ọtụtọ na ekele dịrị Chukwu maka ngọzi Ya niile.

Abalị a nke Njem Abalị na Nrịgo Elu (Isra' na Mi'raj) mere na ya, a kọwapụtaghị oge ọ bụ kpọmkwem n'ime Hadith ziri ezi, ma ọ bụ n'ọnwa Rajab ma ọ bụ n'ọnwa ọzọ, na ihe niile a kọrọ gbasara ịkọwapụta oge ya abụghị ihe e guzobere site n'aka Onye-amụma ﷺ n'ebe ndị ọkà mmụta Hadith nọ, na Chukwu nwere amamihe kachasị ukwuu n'ime ime ka ndị mmadụ chefuo ya, ma ọ bụrụgodị na e guzobere oge ya, o zighị ezi maka Ndị Muslim ịwepụta ya iche maka ụdị ofufe ọ bụla, o zighịkwa ezi maka ha ime mmemme ya; n'ihi na Onye-amụma ﷺ na ndị enyi ya (ka Chukwu nwee mmasị n'ebe ha nọ) emeghị mmemme ya, ha ewepụtaghịkwa ya iche maka ihe ọ bụla, A sị na ime mmemme ya bụ ihe a kwadoro, Onye Ozi ﷺ gaara eme ka o doo Ummah anya; ma ọ bụ site n'okwu ma ọ bụ site n'omume. A sị na ihe ọ bụla dị otú ahụ mere, a gaara amata ya wee bụrụ ihe a ma ama, Ndị

Sahaba (ka Chukwu nwee mmasị n'ebe ha nọ) gaara akọtakwara anyị ya. N'ihi na ha kọtara site n'aka Onye-amụma ha ﷺ ihe niile Ummah chọrọ, ma ha elegharaghị ihe ọ bụla gbasara okpukpe anya, kama ha bụ ndị na-ebute ụzọ gaa n'ihe ọma niile. Ya mere, a sị na ime mmemme abalị a bụ ihe a kwadoro, ha gaara abụ ndị mbụ n'ime ndị mmadụ ga-eme ya. Onye-amụma ﷺ bụ onye kachasị enye ndị mmadụ ezi ndụmọdụ. O zisawokwa ozi ahụ n'ụzọ kachasị zuo ezu, wee mezuo ntụkwasị obi a tụkwasịrị ya.

N'ihi ya, a sị na ịsọpụrụ abalị a na ime emume ya so n'okpukpe Chukwu, Onye-amụma ﷺ agaghị eleghara ya anya, ọ gaghịkwa ezobe ya.

Ma ebe ọ bụ na ọ dighị nke ọ bụla n'ime ihe ndị a mere; a matara na ime emume ya na ịsọpụrụ ya esoghị n'Islam n'ụzọ ọ bụla.

Chukwu emewo ka okpukpe umunna (Ummah) a zuo ezu, wee mezuo amara Ya n'ahụ ha, ma megidekwa onye ọ bụla na-ewebata iwu n'ime okpukpe nke Chukwu na-enyeghị ikike ya.

Chukwu Dị Elu wee kwuo n'ime Akwụkwọ Ya doro anya sị:

﴿...ٱلۡيَوۡمَ أَكۡمَلۡتُ لَكُمۡ دِينَكُمۡ وَأَتۡمَمۡتُ عَلَيۡكُمۡ نِعۡمَتِي وَرَضِيتُ لَكُمُ ٱلۡإِسۡلَٰمَ دِينٗا...﴾

{...Taata ka M mezuuru unu okpukperechi unu, ma mezuokwa amara M n'ahụ unu, ọ masịkwara M ka Islam bụrụ okpụkperechi unu...} [Surah Al-

Mâ'idah: 3]‹ Ya na, Chukwu Onye Dị Elu Sịrị:

﴿أَمۡ لَهُمۡ شُرَكَٰٓؤُاْ شَرَعُواْ لَهُم مِّنَ ٱلدِّينِ مَا لَمۡ يَأۡذَنۢ بِهِ ٱللَّهُۚ وَلَوۡلَا كَلِمَةُ ٱلۡفَصۡلِ لَقُضِيَ بَيۡنَهُمۡۗ وَإِنَّ ٱلظَّٰلِمِينَ لَهُمۡ عَذَابٌ أَلِيمٞ ٢١﴾

{Ka ọ bụ na ha nwere ndị òtú, ndị wepụtaara ha iwu n'okpukpe, ihe Chukwu na-enyeghị ikike ya? Ma a sị na ọ bụghị maka okwu mkpebi ahụ, a gaara ekpebi ikpe n'etiti ha. Ma n'ezie, ahụhụ na-egbu mgbu dịịrị ndị ajọ omume.} [Surah As-Shura: 21].

A kwadoro ya site n'aka Onye Ozi Chineke ﷺ n'ime akụkọ ndị ziri ezi: ịdọ aka ná ntị megide ihe ọhụrụ e chepụtara n'okpukpe (Bid'ah), na ikwupụta na ọ bụ ihie ụzọ; iji dọọ ndị Ummah aka ná ntị banyere oke egwu ya, nakwa iji mee ka ha zere ime ya. Otu n'ime nke a bụ: ihe a kwadoro n'ime akwụkwọ akụkọ abụọ ziri ezi (Sahihayn) site n'aka Aisha (Chineke nwee mmasị n'ebe ọ nọ), site n'aka Onye-amụma ﷺ na o kwuru sị:

«مَنْ أَحْدَثَ فِي أَمْرِنَا هَذَا مَا لَيْسَ مِنْهُ؛ فَهُوَ رَدٌّ».

«Onye ọ bụla webatara ihe n'okpukpe anyị a nke na-esiteghị na ya; ọ bụ ihe a jụrụ ajụ.» N'akụkọ nke Muslim:

«مَنْ عَمِلَ عَمَلًا لَيْسَ عَلَيهِ أَمْرُنَا؛ فَهُوَ رَدٌّ».

«Onye ọ bụla mere omume nke iwu anyị na-adighị na ya, a jụrụ ya.» Na Sahih Muslim, site na Jabir, ka Allah nwee afọ ojuju n'ebe ọ nọ, ọ sịrị: Onye-ozi Allah ﷺ na-ekwu n'okwu nkwusa ya

n'ụbọchị Fraịde sị:

«أَمَا بَعْدَ، فَإِنَّ خَيرَ الحَدِيثِ كِتَابُ اللهِ، وَخَيرَ الهَدْيِ هَدْيُ مُحَمَّدٍ ﷺ، وَشَرَّ الأُمُورِ مُحْدَثَاتُهَا، وَكُلَّ بِدْعَةٍ ضَلَالَةٌ».

«Ma mgbe nke a gasịrị, n'ezie okwu kacha mma bụ Akwụkwọ nke Chineke, na nduzi kacha mma bụ nduzi nke Muhammad ﷺ, na ihe ndị kacha njọ bụ ihe ndị e mepụtara ọhụrụ, na mmepụta ọhụrụ ọ bụla bụ nduhie». An-Nasa'i gbakwunyere n'usoro dị mma:

«وَكُلَّ ضَلَالَةٍ فِي النَّارِ».

«Ma nduhie ọ bụla dị n'ime ọkụ.» N'ime Sunan, site n'aka Al-Irbad bin Sariyah (Chineke nwee mmasị n'ebe ọ nọ) na o kwuru sị: Onye ozi Chineke ﷺ nyere anyị okwuchukwu dị omimi, nke mere ka obi maa jijiji ma mee ka anya gbaa mmiri, anyị wee sị: Onye ozi Chineke! Ọ dị ka okwuchukwu onye na-akewa, ya mere nye anyị ndụmọdụ, ọ wee sị:

«أُوصِيكُم بِتَقْوَى اللهِ وَالسَّمعِ وَالطَّاعَةِ وَإِنْ تَأَمَّرَ عَلَيكُم عَبدٌ، فَإِنَّهُ مَنْ يَعِشْ مِنْكُم فَسَيَرَى اخْتِلَافًا كَثِيرًا، فَعَلَيكُم بِسُنَّتِي وَسُنَّةِ الخُلَفَاءِ الرَّاشِدِينَ المَهْدِيِّينَ مِنْ بَعْدِي، تَمَسَّكُوا بِهَا وَعَضُّوا عَلَيْهَا بِالنَّوَاجِذِ، وَإِيَّاكُم وَمُحْدَثَاتِ الأُمُورِ، فَإِنَّ كُلَّ مُحْدَثَةٍ بِدْعَةٍ وَكُلَّ بِدْعَةٍ ضَلَالَةٌ».

«Ana m adụ unu ọdụ ka unu tụọ egwu Chukwu, ịnaa ntị ma rube isi, ọbụlagodi ma a họpụta ohu ka ọ bụrụ onye ndú unu. N'ihi na onye ọ bụla n'ime unu nke dịrị ndụ ga-ahụ ọtụtụ esemokwu. Ya mere, gbasosienụ Sunnah m ike, yana Sunnah nke ndị

Kaliịfa ahụ a duziri n'ụzọ ziri ezi ndị na-abịa n'azụ m. Jidesienụ ya ike, ma jirikwanụ ezé ataa unu taa ya ike. ...Zerekwanụ ihe ndị e chepụtara ọhụrụ, n'ihi na ihe ọhụrụ ọ bụla e chepụtara bụ mmepụta ọhụrụ, ma mmepụta ọhụrụ ọ bụla bụkwa nduhie.» Na Hadith ndị dị n'echiche a dị ọtụtụ.

O doro anya site n'aka ndị enyi Onye Ozi Chineke, ka Chukwu gozie ya, nyekwa ya udo, nakwa site n'aka ndị ezigbo ndị bu ụzọ bịara mgbe ha gasịrị; idọ aka n'ntị megide iwebata ihe ọhụrụ n'okpukpe na iyie egwu megide ya. Nke a abụghị maka ihe ọzọ ma ọ bụghị n'ihi na ọ bụ mgbakwunye n'okpukpe, na usoro iwu nke Chukwu na-enyeghị ikike, nakwa iyiri ndị iro Chukwu, bụ ndị Juu na ndị Kraịst, na mgbakwunye ha gbakwunyere n'okpukpe ha, yana iwepụta ihe ọhụrụ ha wepụtara n'ime ya nke Chukwu na-enyeghị ikike. Nakwa n'ihi na ihe na-esite na ya bụ ibelata ùgwù okpukpe Islam, na ibo ya ebubo na o zughị okè. A makwaara nnukwu mmebi dị n'ime nke a nke ọma, na ihe ọjọọ jọgburu onwe ya, nakwa imegide okwu Chukwu, Onye dị ukwuu ma dịkwa ebube:

﴿...ٱلۡيَوۡمَ أَكۡمَلۡتُ لَكُمۡ دِينَكُمۡ...﴾

{...Taa ka M mezuuru unu okpukpe unu...} [Surah Al-Mâ'idah: 3]، Na imegide kpọmkwem Hadith ndị Onye Amụma (SAW) nke na-adọ aka ná ntị megide iwepụta ihe ọhụrụ n'okpukpe (Bid'ah) nakwa ime

ka e zere ha.

Nke a, enwere m olileanya na ihe anyị kwuru site n'ihe akaebe ga-abụ ihe zuru oke na nkwenye nye onye na-achọ eziokwu ahụ n'ijụ ihe ọhụrụ a e webatara n'okpukpe (bid'ah); ana m ekwu maka: ihe ọhụrụ nke ime mmemme abalị nke Isra na Mi'raj, na ịdọ aka n'nti megide ya, nakwa na o nweghị ihe jikọrọ ya na okpukpe Islam ma ọlị.

Na n'ihi ihe Chukwu mere ka ọ bụrụ iwu n'inye ndị Muslim ndụmọdụ, ...ịkọwa ihe Chukwu meere ha iwu n'okpukpe, nakwa ịmachibido izochi ezi mmụta; ahụrụ m na ọ dị mkpa ịdọ ụmụnne m ndị Muslim aka ná ntị megide ihe ọhụrụ a e webatara n'okpukpe (bid'ah), nke gbasaworo n'ọtụtụ obodo, ruo n'ókè nke na ụfọdụ mmadụ chere na ọ dị n'ime okpukpe.

Chineke bụ Onye a na-arịọ ka O dozie ọnọdụ ndị Alakụba niile, nye ha nghọta n'okpukperechi, nyekwa anyị na ha ịga nke ọma n'ijidesi eziokwu ike na iguzosie ike na ya, na ịhapụ ihe ọ bụla megidere ya. N'ezie, ọ bụ n'aka Ya ka nke ahụ dị, Ọ bụkwa Onye nwere ike ime ya.

Ka Chineke gozie ohu Ya na onye ozi Ya, bụ onye amụma anyị Muhammad, nye ya udo, ma wụsa ngọzi n'ahụ ya, na ndị ezinụlọ ya, na ndị na-eso ụzọ ya.

***

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Ozi Nke Asaa:

Iwu gbasara ime mmemme n'abalị nke etiti ọnwa Sha'ban

Otuto niile dịrị Chineke, onye mezuru okpukpe maka anyị, ma mezuo amara Ya n'ahụ anyị. Ka ngọzi na udo Chineke dịrị onye amụma Ya na onye ozi Ya, bụ Muhammad, onye amụma nke nchegharị na ebere.

Ma mgbe nke a gasịrị: n'ezie Chukwu Onye Dị Elu Sịrị:

﴿...ٱلۡيَوۡمَ أَكۡمَلۡتُ لَكُمۡ دِينَكُمۡ وَأَتۡمَمۡتُ عَلَيۡكُمۡ نِعۡمَتِي وَرَضِيتُ لَكُمُ ٱلۡإِسۡلَٰمَ دِينٗا...﴾

{...Taa ka m mezuuru unu okpukperechi unu, ma mejupụtakwa amara m n'elu unu, ma ọ masịrị m ka Islam bụrụ okpukperechi unu...} [Surah Al-Mâ'idah: 3]، Ya na, Chukwu Onye Dị Elu Sịrị:

﴿أَمۡ لَهُمۡ شُرَكَٰٓؤُاْ شَرَعُواْ لَهُم مِّنَ ٱلدِّينِ مَا لَمۡ يَأۡذَنۢ بِهِ ٱللَّهُ...﴾

{Ma ọ bụ na ha nwere ndị mmekọ wepụtaara ha n'okpukpe ihe Chineke na-enyeghị ikike ya...} [Surah As-shura: 21]، N'akwụkwọ Sahih abụọ ahụ, site n'aka Aisha (Chineke nwee mmasị n'ebe ọ nọ), site n'aka Onye-amụma ﷺ o kwuru sị:

«مَنْ أَحْدَثَ فِي أَمْرِنَا هَذَا مَا لَيْسَ مِنْهُ؛ فَهُوَ رَدٌّ».

«Onye ọ bụla webatara n'okpukpe anyị a ihe na-esiteghị na ya; ọ bụ ihe a jụrụ ajụ.» Na Sahih Muslim site n'aka Jabir, ka Allah nwee afọ ojuju n'ebe ọ nọ, na Onye-amụma ﷺ na-ekwu na khutbah Jumu'ah:

«أَمَّا بَعْدُ: فَإِنَّ خَيرَ الحَدِيثِ كِتَابُ اللهِ، وَخَيرَ الهَدْيِ هَدْيُ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللهُ عَلَيهِ وَسَلَّمَ، وَشَرَّ الأُمُورِ مُحْدَثَاتُهَا، وَكُلَّ بِدْعَةٍ ضَلَالَةٌ».

«Ma mgbe nke a gasịrị: N'ezie, okwu kacha mma bụ akwụkwọ Chineke, nduzi kacha mma bụ nduzi Muhammad, ka Chineke gozie ya ma nye ya udo, ihe kacha njọ n'ime ihe niile bụ ihe ndị e chepụtara ọhụrụ na ha, na nchepụta ọhụrụ ọ bụla bụ nduhie.» Amaokwu na Hadith banyere nke a dị ọtụtụ, ha na-egosikwa n'ụzọ doro anya na Chukwu (Onye Nsọ, Onye Dị Elu) emezuola okpukpe ahụ maka mba a, ma mezuo ngọzi Ya n'ahụ ha.

Onye Amụma Ya (ka udo na ngọzi Chukwu dịrị ya) ahapụghị ụwa ma e wezụga mgbe o zisịrị ozi ahụ n'ụzọ doro anya, ma kọwaara mba ahụ ihe niile Chukwu wepụtara dị ka iwu maka ha n'okwu na n'omume, Ọ kọwakwara (ka udo na ngọzi Chukwu dịrị ya) na ihe ọ bụla ndị mmadụ chepụtara mgbe ya gasịrị, nke ha na-ekwu na ọ so n'okpukpe Islam, ma ọ bụ n'okwu ma ọ bụ n'omume; ha niile bụ ihe ọhụrụ (bid'ah) nke a gaghị anabata n'aka onye chepụtara ya, ọbụlagodi na ebumnobi ya dị mma.

Ndị enyi Onye Ozi Chukwu (ka udo na ngọzi Chukwu dịrị ya) maara okwu a, otu aka ahụkwa ka

ndị ọkà mmụta Islam bịara mgbe ha gasịrị si mara ya.

N'ihi ya, ha jụrụ ihe ọhụrụ ndị a ma dọọ aka ná ntị megide ha, dịka onye ọ bụla dere akwụkwọ banyere isọpụrụ Sunnah na ịjụ ihe ọhụrụ si kọwaa ya; dị ka Ibn Waddah, al-Turtushi, Abu Shama, na ndị ọzọ.

N'ezie, ụfọdụ n'ime ihe ọhụrụ (Bid'ah) nke ụfọdụ ndị mmadụ mepụtara bụ: ihe ọhụrụ nke ime mmemme n'abalị nke etiti ọnwa Sha'ban, na iwepụta ụbọchị ya iche maka ibu ọnụ, ọ dịghịkwa ihe akaebe e nwere ike ịdabere na ya gbasara nke a, a kọwokwa Hadith ndị na-adịghị ike banyere uru ya, nke a na-agaghị anabata ịdabere na ha.

Ma n'ihe gbasara ihe a kọrọ banyere uru dị n'ikpe ekpere n'ime ya; ya niile bụ ihe e chepụtara echepụta, dịka ọtụtụ n'ime ndị ọkà mmụta mere ka a mara banyere nke a, a ga-ekwukwa ụfọdụ n'ime okwu ha ma Chineke kwere.

A kọkwara na ya - ọzọ kwa - akụkọ sitere n'aka ụfọdụ ndị Salaf n'ime ndị Ash-Shaam na ndị ọzọ.

Ihe imirikiti ndị ọkà mmụta kwekọrịtara na ya bụ na ime emume ya bụ ihe ọhụrụ e webatara n'okpukpe (bid'ah), nakwa na Hadis niile e kwuru gbasara uru ya esighị ike, ụfọdụ n'ime ha bụkwa ihe e chepụtara echepụta. N'ime ndị rụtụrụ aka na nke a bụ: Al-Hafiz Ibn Rajab, n'ime akwụkwọ ya: (Lata'if al-Ma'arif), na ndị ọzọ. A maara nke ọma na a na-eji

Hadis na-esighị ike arụ ọrụ naanị n'ofufe ndị e ji ihe akaebe ziri ezi guzobe ntọala ha, Ma n'ihe gbasara ime emume n'abalị nke etiti ọnwa Sha'ban, ọ nweghị ntọala ziri ezi nke a ga-eji akụkọ Hadith adịghị ike chọta nkwado maka ya. Imam Abu Al-Abbas, Shaykh Al-Islam Ibn Taymiyyah (Chineke meere ya ebere) kwuru ụkpụrụ a dị ukwuu.

Mụ na-ewetara gị - onye na-agụ ya - ihe ụfọdụ n'ime ndị maara ihe kwuru n'okwu a, ka i wee nwee nghọta doro anya na nke a.

N'ezie, ndị ọkà mmụta (ka Chukwu meere ha ebere) ekwekọrịtala na ihe bụ iwu: iweghachi okwu ọ bụla ndị mmadụ na-arụrịta ụka n'ime ya gaa n'Akwụkwọ Chukwu (ka ebube Ya dị ukwuu), nakwa n'omume nnọmi nke Onye Ozi Chukwu (ka udo na ngọzi Chukwu dịrị ya).

Ihe ọ bụla ha abụọ, ma ọ bụ otu n'ime ha kpere n'ikpe, ọ bụ ya bụ Iwu dị mkpa ịgbaso; ihe ọ bụla megidere ha, ọ bụ iwu ka a jụ ya tụfuo.

Ihe ọ bụla na-apụtaghị n'ime ha abụọ banyere ofufe, ọ bụ nchepụta ọhụrụ (Bid'ah) nke a na-akwadoghị n'iwu ime, ma ya fọdụzie ịkpọku ndị mmadụ na ya ma ọ bụ ịja ya mma.

Chukwu (Onye Nsọ, Onye Dị Elu) kwuru sị:

﴿يَـٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓاْ أَطِيعُواْ ٱللَّهَ وَأَطِيعُواْ ٱلرَّسُولَ وَأُوْلِى ٱلْأَمْرِ مِنكُمْۖ فَإِن تَنَـٰزَعْتُمْ فِى شَىْءٍ فَرُدُّوهُ إِلَى ٱللَّهِ وَٱلرَّسُولِ إِن كُنتُمْ تُؤْمِنُونَ بِٱللَّهِ وَٱلْيَوْمِ ٱلْـَٔاخِرِۚ ذَٰلِكَ خَيْرٌ وَأَحْسَنُ تَأْوِيلًا ٥٩﴾

{Ewuu ndị ahụ kwere ekwe, rubenụ isi nye Chukwu, rubekwanụ isi nye onye ozi ahụ, nakwa ndị nwe ikike n'ime unu. Ma ọ bụrụ na unu enwee nghọtahie n'ihe ọbụla, weghachinụ ya n'aka Chukwu na onye ozi ahụ, ma ọ bụrụ na unu kwere na Chukwu na ụbọchị ikpeazụ. Nke ahụ dị mma, ma kachasịkwa mma na nsonaazụ.} [Surah An-Nisaa: 59]‹ Ya na, Onye Dị Elu Sịrị:

﴿وَمَا ٱخۡتَلَفۡتُمۡ فِيهِ مِن شَيۡءٖ فَحُكۡمُهُۥٓ إِلَى ٱللَّهِ...﴾

{Ihe ọ bụla unu nwere nghọtahie na ya, ikpe ya dịrị Chineke...} [Surah As-Shura: 10] Ya na, Chukwu Onye Dị Elu Sịrị:

﴿قُلۡ إِن كُنتُمۡ تُحِبُّونَ ٱللَّهَ فَٱتَّبِعُونِي يُحۡبِبۡكُمُ ٱللَّهُ وَيَغۡفِرۡ لَكُمۡ ذُنُوبَكُمۡ...﴾

{Kwuo sị: Ọ bụrụ na unu na-ahụ Chineke n'anya, soronụ m, Chineke ga-ahụ unu n'anya ma gbaghara unu mmehie unu...} [Surah Al-Imran: 31] Ya na, Chukwu Onye dị ebube Sịrị:

﴿فَلَا وَرَبِّكَ لَا يُؤۡمِنُونَ حَتَّىٰ يُحَكِّمُوكَ فِيمَا شَجَرَ بَيۡنَهُمۡ ثُمَّ لَا يَجِدُواْ فِيٓ أَنفُسِهِمۡ حَرَجٗا مِّمَّا قَضَيۡتَ وَيُسَلِّمُواْ تَسۡلِيمٗا ٦٥﴾

{Mba, eji m Dinwenu gị aṅụ iyi, ha agaghị abụ ndị kwere ekwe ruo mgbe ha mere gị onye ọka ikpe n'esemokwu dapụtara n'etiti ha, mgbe ahụ ha agaghị enwe obi erughị ala ọ bụla n'ime onwe ha site n'ikpe ị kpere, ma ha ga-edo onwe ha n'okpuru kpamkpam.} [Surah An-Nisaa: 65]‹ Amaokwu ndị dị na nkọwa a dị ọtụtụ; ha bụkwa ederede doro anya

banyere ihe a manyere iweghachi okwu esemokwu n'ime Akwụkwọ (Qur'an Dị Ebube) na Sunnah, na ihe a manyere ịnabata ma nwee afọ ojuju n'ikpe ha, nakwa na nke a bụ ihe okwukwe chọrọ. Ọ bụkwa ihe ọma nye ndị ohu n'oge ugbu a nakwa n'ọdịnihu, ma bụrụkwa nke kacha mma n'ịkọwa ya: nke pụtara, njedebe (nsonaazụ).

Al-Hafiz Ibn Rajab - ka Allah meere ya ebere - sịrị n'ime akwụkwọ ya: (Lata'if al-Ma'arif) n'okwu a - mgbe okwu ndị bu ụzọ gasịrị - ihe ederede ya bụ:

«N'abalị nke etiti ọnwa Sha'ban, ndị Tabi'un sitere na ndị obodo Sham; dị ka Khalid nwa Ma'dan, Makhul, Luqman nwa 'Amir, na ndị ọzọ, na-enye ya nsọpụrụ, ma na-agbasikwa mbọ ike n'ime ya n'ofufe. Ọ bụkwa n'aka ha ka ndị mmadụ siri nweta uru ya na inye ya nsọpụrụ,» E kwuru na: akụkọ ụmụ Izrel ruru ha ntị gbasara nke a, mgbe nke a ghọrọ ihe a ma ama banyere ha n'obodo dị iche iche, ndị mmadụ nwere echiche dị iche iche gbasara ya; ụfọdụ n'ime ha nabatara ya n'aka ha, ma kwekọrịta na ha n'inye ya ugwu, so na ha bụ otu ndị na-efe ofufe sitere na ndị Basra nakwa ndị ọzọ, Ọtụtụ n'ime ndị ọkà mmụta Hijaz jụrụ nke ahụ, n'ime ha bụ: Ata, na Ibn Abi Mulaykah, Abdur-Rahman bin Zayd bin Aslam kọkwara ya site na ndị ọkà mmụta fiqh nke ndị Madinah, ọ bụkwa okwu ndị na-eso ụzọ Malik na ndị ọzọ, ha kwukwara sị: Nke ahụ niile bụ bid'ah.

Ndị ọkà mmụta nke obodo Sham nwere echiche dị iche iche banyere ụzọ e si eji ya eme ofufe, nke ha kewara n'okwu abụọ:

Otu n'ime ha: na ọ bụ ihe a kwadoro iji ofufe nọrọ mụrụ anya na ya n'ìgwè n'ime ụlọ alakụba, Khalid bin Ma'dan na Luqman bin 'Amir na ndị ọzọ na-eyebu uwe ha kachasị mma na ya, na-eji anwụrụ ọkụ na-esi ísì ụtọ eme ka ahụ ha na-esi ísì ọma, na-etekwa ihe oji n'anya ha, na-eguzokwa n'ekpere n'ime ụlọ alakụba n'abalị ha ahụ, Ishaq bin Rahawayh kwadokwara ha na nke ahụ, O kwuru banyere ikpe ya n'ụlọ alakụba n'ìgwè sị: Nke ahụ abụghị bid'ah, Harb al-Kirmani kọrọ ya na Masa'il ya.

Nke abụọ: Ọ bụ ihe akpọrọ asị ịgbakọta n'ime ya na Masjid maka ikpe ekpere, ịkọ akụkọ okpukpe, na ịrịọ arịrịọ (Dua), ma ọ bụghị ihe akpọrọ asị ka mmadụ kpeere naanị onwe ya ekpere n'ime ya. Nke a bụkwa ihe Al-Awza'i kwuru; onye ndú (Imam) nke ndị Ash-Sham, onye ọkà iwu ha nakwa onye maara ihe ha. Nke a bụkwa nke kacha nso n'eziokwu, ma ọ bụrụ na Chineke (Onye Dị Elu) chọrọ.» Ruo mgbe o kwuru: «A maghị okwu ọ bụla Imam Ahmad kwuru gbasara abalị nke etiti ọnwa Sha'ban, ma a na-ewepụtakwa akụkọ abụọ sitere n'aka ya gbasara ịkwado iguzo ya n'ekpere site n'akụkọ abụọ a kọrọ site n'aka ya banyere iguzo n'ekpere n'abalị abụọ nke Eid, n'ihi na (n'otu akụkọ) ọ kwadoghị iguzo ya

n'ekpere n'igwe; maka na a kọghị ya site n'aka Onye amụma ﷺ na ndị enyi ya, "Ọ hụrụ ya dị ka ihe a na-akwado (n'otu akụkọ), n'ihi omume nke Abdur-Rahman bin Yazid bin al-Aswad mere maka nke ahụ, onye so na ndị Tabi'un, otú a kwa maka iguzo ekpere n'abalị nke etiti, ọ nweghị ihe ziri ezi e gosipụtara banyere ya site n'aka Onye Amụma (udo na ngọzi Chineke dịrị ya) ﷺ ma ọ bụ site n'aka ndị enyi ya, mana e gosipụtara ya ziri ezi site n'aka otu ìgwè ndị Tabi'un so na ndị ọkà mmụta iwu okpukpe a ma ama nke ndị Ash-Sham»."

Ebumnuche sitere n'okwu Al-Hafiz Ibn Rajab (Chineke nwee ebere n'ebe ọ nọ) ejedebela ebe a, n'ime ya ka o mere nkwupụta doro anya na ọ dighị ihe ọ bụla a kwadoro site n'aka Onye Amụma (udo na ngọzi Chineke dịrị ya) ma ọ bụ site n'aka ndị enyi ya (Chineke nwee mmasị n'ebe ha nọ) gbasara abalị nke etiti ọnwa Sha'ban.

Ma maka ihe Al-Awza'i (ka ebere Chukwu dịrị ya) họọrọ banyere ịkwado ime ya maka ndị mmadụ n'otu n'otu, yana nhọrọ Al-Hafiz Ibn Rajab họọrọ okwu a, ọ bụ ihe dị iche ma na-adighị ike; n'ihi na ihe ọ bụla a na-egosighị site n'ihe akaebe nke Iwu (Shari'ah) na ọ bụ ihe a tụrụ n'iwu, o kweghị ka onye Alakụba mepụta ya n'ime okpukpe Chukwu, ma o mere ya n'onwe ya ma ọ bụ n'ọgbakọ, ma o zoro ya ezo ma ọ bụ mee ya n'ihu ọha; n'ihi izugbe nke okwu Onye Amụma (ka udo na ngọzi Chukwu

dịrị ya):

«مَنْ عَمِلَ عَمَلًا لَيْسَ عَلَيهِ أَمْرُنَا؛ فَهُوَ رَدٌّ».

«Onye ọ bụla rụrụ ọrụ nke iwu anyị na-adighị na ya; ọ bụ ihe a jụrụ ajụ.» Na ihe ndị ọzọ n'ime ihe akaebe nke na-egosi ịjụ ihe ọhụrụ n'okpukpe (Bid'ah) na ịdọ aka ná ntị megide ha.

Imam Abu Bakr At-Turtushi (ka Allah meere ya ebere) kwuru n'ime akwụkwọ ya: «Al-Hawadith wal-Bida'» ihe odide ya sị:

«Ibn Waddah kọrọ site n'aka Zayd bin Aslam, ọ sịrị: Anyị ahụghị onye ọ bụla n'ime ndị okenye anyị ma ọ bụ ndị ọkà mmụta iwu okpukperechi anyị na-elebara ọkara nke ọnwa Sha'ban anya, ha adighịkwa elebara hadith Makhul anya, ha adighịkwa ahụ na ọ nwere ịdị mma ọ bụla karịa oge ndị ọzọ.»

Na a sịrị Ibn Abi Mulaikah: N'ezie Ziyad al-Numairi sị: «N'ezie, ụgwọ ọrụ nke abalị etiti ọnwa Sha'ban dị ka ụgwọ ọrụ nke abalị Laylat al-Qadr», Ọ sịrị: «A sị na anụrụ m ya, ma mkpanaka dị m n'aka, m gaara eti ya ihe» Ziyad bụkwa onye na-akọ akụkọ, ngwụcha nke ihe e bu n'obi.

Na ọkà mmụta ahụ dị ukwuu bụ Al-Shawkani - ka Allah meere ya ebere - sịrị n'ime akwụkwọ: «Al-Fawa'id Al-Majmu'ah» ihe odide ya bụ:

"«Okwu Onye Amụma Chineke: «O Ali, onye ọ bụla kpere ekpere rak'ah otu narị n'abalị nke etiti

ọnwa Sha'ban, na-agụ isi okwu mmalite nke akwụkwọ nsọ Chineke (Surah Al-Fatihah) nakwa 'Kwuo: Ya onwe ya bụ Chineke, Otu' ugboro iri n'ime rak'ah ọ bụla; Chineke ga-emezuru ya mkpa ya niile» na ihe ndị ọzọ." Ọ bụ ihe e chepụtara echepụta, na n'ime okwu ya nke pụtara ìhè gbasara ụgwọ ọrụ onye na-eme ya ga-enweta, nwere ihe onye nwere ezi nghọta na-agaghị enwe obi abụọ na a chepụtara ya echepụta, ndị kọrọ ya bụkwa ndị a na-amaghị ama, a kọwokwa ya site n'ụzọ nke abụọ nakwa nke atọ, ha niile bụ ihe e chepụtara echepụta, ndị kọrọ ha bụkwa ndị a na-amaghị ama, O kwuru na: «Al-Mukhtasar»: Akụkọ gbasara ekpere nke ọkara Sha'ban abaghị uru, nakwa nke Ibn Hibban sitere n'akụkọ Ali sị: «Ọ bụrụ na ọ bụ abalị nke ọkara Sha'ban, bilienụ n'ekpere n'abalị ya, buọnụkwa ọnụ n'ehihie ya», adịghị ike. O kwuru n'ime: «Al-La'ali»: «Narị rak'ah n'etiti Sha'ban na ịgụ Al-Ikhlas ugboro iri» tinyere ogologo uru ya, nke Ad-Dailami na ndị ọzọ kọrọ bụ ihe a chepụtara echepụta, ma ihe ka n'ọnụ ọgụgụ n'ime ndị kọrọ ya n'ụzọ atọ ahụ bụ ndị a na-amaghị ama na ndị na-adịghị ike, O kwuru: «Na Raka'a iri na abụọ jiri Ikhlaas ugboro iri atọ». Ọ bụ adịgboroja, «na Raka'a iri na anọ» bụ adịgboroja.

Hadith a eduhiela otu ìgwè n'ime ndị ọkà mmụta iwu; dị ka onye dere (Al-Ihya') na ndị ọzọ, nakwa ụfọdụ n'ime ndị na-akọwa Kụran. A kọọrọ gbasara

ekpere abalị a — nke m na-ekwu bụ: abalị etiti ọnwa Sha'ban — n'ụzọ dị iche iche, nke ha niile abaghị uru ma bụrụkwa adịgboroja, Nke a adịghị emegide akụkọ Tirmidhi site na Hadith nke Aisha (ka Chukwu nwee mmasị n'ebe ọ nọ) banyere ịga ya ﷺ na Baqi', na mgbada Onye Nwe n'abalị nke etiti ruo n'eluigwe nke ụwa, yana na Ọ na-agbaghara ihe karịrị ọnụ ọgụgụ ajị atụrụ nke Kalb, n'ihi na okwu ebe a bụ sọọsọ gbasara ekpere a e chepụtara echepụta n'abalị a, N'agbanyeghị na Hadith nke Aisha a nwere adịghị ike na nkwụsị, dịkwa ka Hadith nke Ali nke a kpọtụrụ aha na mbụ gbasara ikpe ekpere n'abalị ya, anaghị emegide eziokwu ahụ bụ na ekpere a bụ nke e chepụtara echepụta, n'agbanyeghị adịghị ike dị na ya dị ka anyị siri kwuo ya» Ihe e bu n'obi agwụla.

Al-Hafiz Al-Iraqi kwuru sị: «Hadith nke ekpere abalị nke etiti bụ adịgboroja megide Onye ozi Allah ﷺ, na asị a ghaara ya», Imaam an-Nawawi kwuru n'ime akwụkwọ: (Al-Majmu'): «Ekpere ahụ a maara dịka ekpere Ragha'ib, nke bụ Rak'ah iri na abụọ n'etiti ekpere Maghrib na Isha, n'abalị Jumu'ah nke mbụ nke ọnwa Rajab, nakwa ekpere abalị etiti ọnwa Sha'ban nke bụ Rak'ah otu narị, ekpere abụọ ndị a bụ Bid'ah (ihe ọhụrụ e webatara n'okpukpe) jọgburu onwe ha, ekwesighịkwa ka a duhie mmadụ n'ihi nkwupụta a kpọtụrụ ha aha n'ime akwụkwọ: (Qut al-Qulub), na (Ihya' Uloom ad-Diin), maọbụ

site na Hadith a kpọtụrụ aha n'ime ha, n'ihi na ihe ndị ahụ niile bụ ihe efu, ekwesighịkwa ka a duhie mmadụ site na ụfọdụ n'ime ndị Imaam ndị iwu ekpere ndị a gbagwojuru anya, wee dee ibe akwụkwọ gbasara ịkwado ha, n'ihi na n'ezie o mehiere n'ime nke ahụ».

N'ezie, Sheikh, Imam: Abu Muhammad Abdur-Rahman bin Ismail al-Maqdisi edeela otu akwụkwọ dị oké ọnụ ahịa banyere imebi ha abụọ, o mee nke ọma ma kọwaa ya nke ọma n'ime ya. Okwu ndị ọkà mmụta banyere okwu a dị ọtụtụ nke ukwuu. Ọ bụrụ na anyị achọọ idepụta ihe niile anyị hụworo n'okwu gbasara okwu a, okwu ahụ ga-adị anyị ogologo. Ma eleghị anya, ihe anyị kwuworo ga-ezuru ma bụrụkwa nkwenye nye onye na-achọ eziokwu.

Site n'ihe ndị a kọwara n'elu n'ime amaokwu, na Hadith, na okwu ndị ọkà mmụta: ọ na-edoro onye na-achọ eziokwu anya na ime emume n'abalị nkera nke ọnwa Sha'ban site n'ekpere ma ọ bụ ihe ọzọ, na iwepụta ụbọchị ya iche maka ibu ọnụ; bụ nchepụta ọhụrụ a jụrụ ajụ n'ebe ọtụtụ ndị ọkà mmụta nọ, o nweghịkwa ntọala n'ime Iwu (Shari'ah) dị ọcha, kama ọ so n'ihe ndị pụtara na Islam mgbe oge ndị Sahabah (ka Chukwu nwee mmasị n'ebe ha nọ) gasịrị. Okwu Chukwu, ka ebube Ya dị ukwuu, ezuolakwa onye na-achọ eziokwu n'isiokwu a na ndị ọzọ:

﴿...ٱلۡيَوۡمَ أَكۡمَلۡتُ لَكُمۡ دِينَكُمۡ...﴾

{...Taa ka m mezuru okpukpe unu maka unu...} [Surah Al-Maa'idah: 3]. Ya na ihe nwere otu nghọta ya n'ime amaokwu ndị a, na okwu Onye-amụma ﷺ:

«مَنْ أَحْدَثَ فِي أَمْرِنَا هَذَا مَا لَيْسَ مِنْهُ فَهُوَ رَدٌّ».

«Onye ọ bụla webatara ihe ọhụrụ n'okpukpe anyị a nke na-esiteghị na ya, ọ bụ ihe a jụrụ ajụ.» Yana ihe bịara n'otu nkọwa ya site na Hadith.

Na Sahih Muslim, site n'aka Abu Huraira (Chineke nwee mmasị n'ebe ọ nọ) o kwuru sị: Onye ozi Chineke (udo na ngọzi Chineke dịrị ya)ﷺ kwuru sị:

«لَا تَخُصُّوا لَيْلَةَ الْجُمُعَةِ بِقِيَامٍ مِنْ بَيْنِ اللَّيَالِي، وَلَا تَخُصُّوا يَوْمَهَا بِالصِّيَامِ مِنْ بَيْنِ الْأَيَّامِ، إِلَّا أَنْ يَكُونَ فِي صَوْمٍ يَصُومُهُ أَحَدُكُمْ».

«Ewepụtakwalanụ abalị Fraịdee iche maka ekpere abalị n'etiti abalị niile, ewepụtakwalanụkwa ụbọchị ya iche maka ibu ọnụ n'etiti ụbọchị niile, belu sọ ma ọ bụrụ n'ime ibu ọnụ nke otu onye n'ime unu na-ebu.» Ọ bụrụ na ịwepụta otu n'ime abalị niile iche maka ụdị ofufe ọ bụla bụrụ ihe ekwere omume, abalị Jumu'ah gaara aka mma karịa ndị ọzọ; n'ihi na ụbọchị ya bụ ụbọchị kachasị mma anyanwụ wara n'elu ya, dịka ederede nke Hadith niile pụtara ìhè sitere n'aka Onye-amụma ﷺ siri kwuo, Ya mere, mgbe Onye-amụma ﷺ dọrọ aka ná ntị megide iwepụta ya iche maka ekpere abalị n'etiti abalị niile, nke a na-egosi na maka abalị ndị

ọzọ, nke ka nke, a gaghị ekwe ka e wepụta nke ọ bụla n'ime ha iche maka ụdị ofufe ọ bụla, belụsọ ma e nwere ihe akaebe ziri ezi nke na-egosi iwepụta iche ahụ.

Ma ebe ọ bụ na a kwadoro iguzo n'ekpere na ịgba mbọ n'ime abalị Laylatul Qadr na abalị ndị nke Ramadan, Onye-amụma ﷺ mere ka a mara gbasara nke ahụ, wee gbaa umunna ume iguzo n'ekpere n'ime ha, o mekwara nke ahụ n'onwe ya, dịka o siri dị na Sahih abụọ ahụ, site n'aka Onye Amụma ﷺ na o kwuru sị:

«مَنْ قَامَ رَمَضَانَ إِيمَانًا وَاحْتِسَابًا، غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ، وَمَنْ قَامَ لَيْلَةَ الْقَدْرِ إِيمَانًا وَاحْتِسَابًا، غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ».

«Onye ọ bụla guzoro n'ekpere na Ramadan n'ihi okwukwe na ịtụ anya ụgwọ ọrụ, a ga-agbaghara ya mmehie ya gara aga, na onye ọ bụla guzoro n'ekpere n'Abalị nke Qadr n'ihi okwukwe na ịtụ anya ụgwọ ọrụ, a ga-agbaghara ya mmehie ya gara aga.» Ma ọ bụrụ na abalị nkera nke ọnwa Sha'ban, ma ọ bụ abalị Fraịde nke mbụ n'ọnwa Rajab, ma ọ bụ abalị nke Njem Abalị na Nrịgo Elu (Isra' na Mi'raj), bụ ihe a tụrụ n'iwu ka ewepụta ya maka mmemme ma ọ bụ ụdị ofufe ọ bụla, Onye-amụma ﷺ gaara eduzi umunna ya na ya, ma ọ bụ mee ya n'onwe ya. Ma ọ bụrụ na ihe ọ bụla n'ime nke ahụ mere, ndị Sahaba (ka Allah nwee afọ ojuju n'ebe ha nọ) gaara akọta ya nye umunna, ha agaghịkwa

ezobe ya n'ebe ha nọ, ha bụ ndị mmadụ kacha mma, na ndị kacha enye ndị mmadụ ezi ndụmọdụ mgbe ndị amụma (ka ekpere na udo dịrị ha) gasịrị, ka Allah nwee afọ ojuju n'ebe ndị enyi Onye-ozi Allah ﷺ nọ, meekwa ka ha nwee afọ ojuju.

N'ezịe, ị marala na mbụ site n'okwu ndị ọkà mmụta na ọ dịghị ihe ọ bụla e kwadoro site n'aka Onye ozi Chukwu ﷺ, ma ọ bụ site n'aka ndị enyi ya, ka obi dị Chukwu mma n'ebe ha nọ, gbasara ọpụrụiche nke abalị Fraịdee mbụ n'ime ọnwa Rajab, ma ọ bụkwanụ n'abalị ọkara nke ọnwa Sha'ban; ya mere a bịara mara na ime mmemme ha bụ ihe ọhụrụ e chepụtara echepụta n'ime Islam, otu aka ahụ iwepụta ha iche maka ụdị ofufe ọ bụla, bụ ihe ọhụrụ e jụrụ ejụ, N'otu aka ahụ, abalị nke iri abụọ na asaa nke Rajab, nke ụfọdụ ndị mmadụ kwenyere na ọ bụ abalị nke Isra na Mi'raj, amachibidoro iwepụta ya iche maka ụdị ofufe ọ bụla, dịka amachibidokwara ime emume ya; n'ihi ihe akaebe ndị gara aga, nke a bụ ma ọ bụrụ na a maara ya, kedu kwazi ebe eziokwu sitere n'okwu ndị ọkà mmụta bụ na a maghị ya, Na okwu onye kwuru sị: na ọ bụ abalị iri abụọ na asaa nke ọnwa Rajab, bụ okwu ụgha na-enweghị ntọala n'ime Ahadith ndị ziri ezi, na n'ezịe onye kwuru emeela nke ọma, sị:

Ihe kacha mma n'ime ihe niile bụ ihe ndị gara aga n'ụzọ nduzi... ma ihe kacha njọ n'ime ihe niile bụ ihe ọhụrụ ndị e mepụtara nke bụ ihe nchepụta.

Na Chineke bụ Onye a na-arịọ ka O nye anyị na ndị Alakụba niile ịga nke ọma n'ijidesie Sunnah ike, na ịguzosie ike na ya, yana ịkpachara anya megide ihe ọ bụla megidere ya. N'ezie, Ọ bụ Onye na-emesapụ aka, Onye Obiọma.

Ka ngozi na udo Allah dịrị ohu Ya na onye ozi Ya, bụ onye amụma anyị Muhammad, na ndị ezinụlọ ya, na ndị na-eso ụzọ ya niile.

***

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Ozi Nke Asatọ:

Ịdọ aka ná ntị dị mkpa gbasara ụgha nke ndụmọdụ ahụ a na-ekwutere.

Nke Shaykh Ahmad, onye nlekọta Ụlọ Nsọ Onye-amụma a na-asọpụrụ

Site n'aka Abdul Aziz bin Abdullah bin Baz, nye onye ọ bụla n'ime ndị Alakụba ga-agụ ya, ka Allah jiri Islam chekwaa ha, ma chebe anyị na ha pụọ n'ihe ọjọọ nke ụgha a kpara akpa nke ndị na-amaghị ihe na ndị nzuzu, Amin.

Udo dịrị unu na ebere nke Chineke na ngọzi Ya niile.

Ma mgbe nke a gasịrị: Ahụla m otu okwu a na-ekwu na ọ sitere n'aka Shaykh Ahmad, onye na-elekọta Ụlọ Nsọ Onye-amụma a na-asọpụrụ, nke isiokwu ya bụ: «Nke a bụ ndụmọdụ sitere na Madinah Al-Munawwarah, site n'aka Shaykh Ahmad, onye na-elekọta Ụlọ Nsọ Onye-amụma a na-asọpụrụ», o kwuru n'ime ya sị:

«A nọrọ m na-amụ anya n'abalị Fraịdee na-agụ Kuran Dị Nsọ, na mgbe m gụchara aha mara mma nke Chukwu, mgbe m mechara nke a, a kwadebere m ịra ụra. M wee hụ onye ihu ya na-enwu gbaa, Onye Ozi Chukwu (ka udo na ngọzi Chukwu dịrị ya), onye wetaara ahịrịokwu ndị sitere na Kuran, yana

iwu ndị dị nsọ; dịka ebere nye ụwa niile, onye ndú anyị Muhammad (ka udo na ngọzi Chukwu dịrị ya). O wee sị: 'Sheikh Ahmad,' m wee sị: 'A nọ m ebe a, Onye Ozi Chukwu, onye kachasị asọpụrụ n'ime ihe niile Chukwu kere,'» O wee sị m: Ihere na-eme m maka omume ọjọọ nke ndị mmadụ, enweghịkwa m ike izute Onyenwe m ma ọ bụ ndị mmụọ ozi; n'ihi na site na Juma'at ruo na Juma'at, mmadụ puku otu narị na iri isii nwụrụ na-abụghị n'okpukpe Islam - emesịa, o kwuru ụfọdụ n'ime mmehie ndị mmadụ dabara na ha, O wee sị: - Ya mere, iwu a bụ ebere dịrị ha nke sitere n'aka Onye Dị Ike, Onye Pụrụ Ime Ihe Niile. E mesịa, ọ kọwara ụfọdụ ihe ịrịba ama nke Oge ahụ, ruo mgbe ọ sịrị: - Ya mere gwa ha, O Sheikh Ahmad, banyere ndụmọdụ a; n'ihi na ọ bụ nke e ji mkpịsị akwụkwọ nke akara aka depụta site na Mbadamba Echekwara echekwa, ma onye ọ bụla dee ya ma zipụ ya site n'otu obodo gaa n'obodo ọzọ, ma site n'otu ebe gaa n'ebe ọzọ, a ga-ewuoro ya obí n'Aljannah, ma onye na-edeghị ya ma zipụ ya, a ga-anapụ ya arịrịọchite ọnụ m n'Ụbọchị Mbilite n'Ọnwụ, Ma onye ọbụla dere ya ma bụrụ ogbenye, Chineke ga-eme ka ọ baa ọgaranya, ma ọ bụrụ na o ji ụgwọ, Chineke ga-akwụrụ ya ụgwọ ya, ma ọ bụrụ na o nwere mmehie, Chineke ga-agbaghara ya na nne na nna ya site na ngọzi nke ndụmọdụ a, Ma onye ọ bụla n'ime ndị ohu Chukwu na-edeghị ya, ihu ya ga-agba oji n'ụwa a na n'ọdịnihu, O sịrị: Aṅụrụ m

iyi na Chineke Onye dị ukwuu ugboro atọ, nke a bụ eziokwu, ma ọ bụrụ na m bụ onye ụgha, ka m si n'ụwa pụọ n'anọghị n'ime Islam, ma onye ọ bụla kwenyere na ya ga-agbanarị ahụhụ ọkụ ala mmụọ, ma onye ọ bụla kpọrọ ya ụgha, ọ gọnahụrụ Chineke».

Nke a bụ nchịkọta ihe dị n'ozi ndụmọdụ ụgha ahụ e chepụtara n'aha Onye Ozi Chukwu (ka udo na ngọzi Chukwu dịrị ya), anyị anụwokwa ozi ndụmọdụ ụgha a ọtụtụ ugboro kemgbe ọtụtụ afọ, a na-agbasa ya n'etiti ndị mmadụ site n'oge ruo n'oge, a na-akwalitekwa ya n'etiti ọtụtụ ndị nkịtị, ma nwee ọdịiche n'okwu ndị dị na ya, Onye ụgha ya na-ekwu sị: na ya hụrụ Onye Amụma (udo na ngọzi Chineke dịrị ya)ﷺ n'ụra, o wee bunye ya ozi a, ma n'akwụkwọ mgbasa ozi ikpeazụ a nke anyị kpọtụụrụ gị aha, onye na-agụ akwụkwọ, onye chepụtara ụgha ahụ zọrọ n'ime ya na ya hụrụ Onye Amụma (udo na ngọzi Chineke dịrị ya)ﷺ mgbe ọ na-akwado ihi ụra, nke pụtara: na ọ hụrụ ya mgbe ọ mụ anya!

Onye nrụpụta ụgha a kwuru ọtụtụ ihe n'ozi ndụmọdụ a; ha so n'ụgha kacha pụta ìhè, na ihe efu kacha doo anya. Mụ ga-adọ gị aka ná ntị banyere ha n'isi nso n'okwu a, ma ọ bụrụ na Chukwu kwere. N'ezie, adọla mụ aka ná ntị banyere ha n'afọ ndị gara aga, wee kọwaara ndị mmadụ na ha so n'ụgha kacha pụta ìhè, na ihe efu kacha doo anya. Ya mere,

mgbe mụ hụrụ mbipụta nke ikpeazụ a, alara mụ azụ n'ide banyere ya, n'ihi otú ịbụ ihe efu ya siri pụta ìhè, nakwa oke anya ike onye rụpụtara ya nwere n'ịgha ụgha. Ma echeghị mụ na ịbụ ihe efu ya nwere ike ịghọgbu onye nwere obere nghọta, ma ọ bụ ezi uche okike. Ma ọtụtụ n'ime ụmụnne agwala m na ọ gbasala n'ebe ọtụtụ ndị mmadụ nọ, ha wee na-ekesa ya n'etiti onwe ha, ụfọdụ n'ime ha akwerekwa na ya; n'ihi ya, a hụrụ m na ọ dị mkpa ka ndị dị ka m dee banyere ya, iji mee ka ụgha ya pụta ìhè, nakwa na ọ bụ ụgha e chepụtara megide Onye Ozi Chukwu (ka udo na ngọzi Chukwu dịrị ya), ka a ghara iduhie onye ọ bụla, Ma onye ọ bụla tụgharịrị uche na ya n'ime ndị nwere ihe ọmụma na okwukwe, ma ọ bụ ndị nwere ọdịdị okike ziri ezi na uche ziri ezi; ga-amata na ọ bụ ụgha na nkwutọ site n'ọtụtụ ụzọ.

N'ezie, ajụrụ m ụfọdụ ndị ikwu Sheikh Ahmad, onye a na-atụkwasị ụgha a n'aha ya, gbasara ndụmọdụ a, o wee zaa m: na ọ bụ ụgha e boro Sheikh Ahmad, nakwa na o kwughị ya ma ncha, Ma Sheikh Ahmad ahụ a kpọtụrụ aha anwụọla kemgbe, ọbụlagodi ma anyị ewere ya na Sheikh Ahmad ahụ a kpọtụrụ aha, ma ọ bụ onye ọ bụla ka ya ukwuu, zọrọ na ọ hụrụ Onye Amụma (Ka udo na ngọzi Chineke dịrị ya) n'ụra ma ọ bụ mgbe ọ mụ anya, wee nye ya ozi ndụmọdụ a, anyị ga-amata n'ezie na ọ bụ onye ụgha, ma ọ bụ na onye ahụ gwara ya ihe ahụ bụ ekwensu, na ọ bụghị Onye Ozi (Ka udo na ngọzi

Chineke dịrị ya), n'ihi ọtụtụ ihe kpatara ya, nke gụnyere:

Nke mbụ: Na a naghị ahụ Onye-amụma ﷺ anya mgbe a mụ anya mgbe ọ nwụsịrị ﷺ, ma onye ọ bụla na-azọrọ n'ime ndị na-amaghị ihe nke òtù Sufi na ya na-ahụ Onye Amụma ﷺ mgbe ya mụ anya, maọbụ na ọ na-abịa na mmemme Mawlid, maọbụ ihe ọ bụla yiri nke ahụ; onye ahụ emehiewo njehie kachasị njọ, e duhierekwa ya nduhie kachasị ukwuu, ma dabakwa ná nnukwu njehie, o megidekwara Akwụkwọ Nsọ, usoro Onye-amụma (Sunnah), nakwa nkwekọrịta nke ndị ọkà mmụta (Ulama); n'ihi na ndị nwụrụ anwụ na-esi n'ili ha apụta naanị n'Ụbọchị Mbilite n'Ọnwụ, ọ bụghị n'ụwa a, Ma onye ọ bụla kwuru ihe dị iche na nke ahụ, n'ezie ọ bụ onye na-agha ụgha pụtara ìhè, ma ọ bụ onye mehiere nke ihe gbagwojuru anya, ọ maghị eziokwu ahụ nke ndị ezi omume bu ụzọ maara, ma bụrụkwa nke ndị-sahaba nke Onye-ozi Allah ﷺ na ndị na-eso ha n'ezi omume so ụzọ ya, Allah Onye-dị-elu kwuru:

﴿ثُمَّ إِنَّكُم بَعۡدَ ذَٰلِكَ لَمَيِّتُونَ ١٥ ثُمَّ إِنَّكُمۡ يَوۡمَ ٱلۡقِيَٰمَةِ تُبۡعَثُونَ ١٦﴾

{Mgbe ahụ, n'ezie, unu ga-anwụ mgbe nke ahụ gasịrị 15

Mgbe ahụ, n'ezie, a ga-akpọlite unu n'Ụbọchị Mbilite n'ọnwụ 16} [Surah Al-Mu'minun: 15, 16]‹ Ya na, Onye-amụma ﷺ Sịrị:

«أَنَا أَوَّلُ مَنْ تَنْشَقُّ عَنْهُ الْأَرْضُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ، وَأَنَا أَوَّلُ شَافِعٍ وَأَوَّلُ مُشَفَّعٍ».

""Abụ m onye mbụ ala ga-agbawa maka ya n'Ụbọchị Mbilite n'ọnwụ, abụkwa m onye mbụ ga-arịọchite, nakwa onye mbụ a ga-anabata arịrịọ ya."" Amaokwu na Hadith ndị dị na nkọwa a dị ọtụtụ.

Nke abụọ: Na Onye Ozi (ka udo na ngọzi Chineke dịrị ya)ﷺ anaghị ekwu ihe megidere eziokwu, ma n'oge ọ nọ ná ndụ ma ọ bụ mgbe ọ nwụchara. Ndụmọdụ a megidere Iwu ya n'ụzọ pụtara ìhè, nke a pụtakwara ìhè n'ọtụtụ ụzọ - dịka a ga-ahụ n'ihu -, ma a pụkwara ịhụ ya (ka udo na ngọzi Chineke dịrị ya)ﷺ ná nrọ, Onye ọ bụla hụrụ ya na nrọ n'ọdịdị ya dị ugwu, o hụla ya n'ezie; n'ihi na Ekwensu anaghị ewe ọdịdị ya, dịka ekwuru ya n'ime Hadith ziri ezi ma dị ugwu. Mana okwu a niile dabere n'okwukwe nke onye hụrụ nrọ ahụ, ịbụ onye eziokwu ya, nkwụwa aka ọtọ ya, ncheta ihe ya nke ọma, nsọpụrụ okpukpe ya, na ịbụ onye nkwesịntụkwasịobi ya, nakwa ma ọ hụrụ Onye Amụma (ka udo na ngọzi Chukwu dịrị ya) n'ọdịdị ya n'ezie ma ọ bụ n'ọdịdị ọzọ.

Ma ọ bụrụ na a kọtaara otu akụkọ site n'aka Onye Amụma (udo na ngọzi Chineke dịrị ya) nke o kwuru n'oge ndụ ya, nke na-esighị n'usoro ndị na-akọ akụkọ a tụkwasịrị obi, ndị ziri ezi, nakwa ndị na-ejide ihe nke ọma, a gaghị adabere na ya, a gaghịkwa eji ya mee ihe dị ka ihe akaebe; ma ọ bụrụkwa na o si n'usoro ndị na-akọ akụkọ a tụkwasịrị obi, ndị na-ejide ihe nke ọma, mana ọ na-

emegide akụkọ nke onye ka ha echeta ihe, nakwa onye a tụkwasịrị obi karị, n'ụdị mmegide nke na-agaghị eme ka o kwe omume ijikọ akụkọ abụọ ahụ ọnụ, otu n'ime ha ga-abụ nke a kagburu nke a na-agaghị eji arụ ọrụ, na nke abụọ: nke na-akagbu nke a ga-eji arụ ọrụ, ebe nke ahụ nwere ike ikwe omume dịka ọnọdụ ya si dị. Ma ọ bụrụ na ijikọ ha abụọ ma ọ bụ ịkagbu otu ekweghị omume, ọ ghọrọ iwu iwepụ akụkọ nke onye pekarịrị n'icheta ihe, na onye kachasị ala n'ịbụ onye ziri ezi, wee kpee ya ikpe dị ka akụkọ dịpụrụ adịpụ nke a na-agaghị eji arụ ọrụ.

Kedu maka ozi ndụmọdụ nke a na-amaghị onye nwe ya, bụ onye bufere ya site n'aka Onye Ozi Chukwu (ka udo na ngọzi Chukwu dịrị ya), a maghịkwa maka ezi omume ya na ntụkwasị obi ya? N'ọnọdụ a, o kwesịrị n'ezie ka a jụ ya ma ghara ịna ya ntị, ọbụlagodi na o nweghị ihe dị na ya na-emegide Iwu (Shari'ah). Kedu kwazi ma ọ bụrụ na ozi ndụmọdụ ahụ gụnyere ọtụtụ ihe na-egosi abaghị uru ya, na ọ bụ ụgha a ghaara Onye Ozi Chukwu (ka udo na ngọzi Chukwu dịrị ya), ma gụnyekwa ịtọ iwu okpukpe nke Chukwu na-enyeghị ikike?!

Na Onye-amụma ﷺ sịrị:

«مَنْ قَالَ عَلَيَّ مَا لَمْ أَقُلْ؛ فَلْيَتَبَوَّأْ مَقْعَدَهُ مِنَ النَّارِ».

«Onye ọ bụla kwuru banyere m ihe m na-ekwughị; ka ọ were ọnọdụ ya n'ọkụ ahụ». N'ezie, onye rụpụtara Ndụmọdụ a n'ụgha ekwuola ihe

Onye ozi Chukwu, ka Chukwu gozie ya, nyekwa ya udo, na-ekwughị, ma ghaara ya ụgha doro anya nke dịkwa egwu. Ya mere, ọ kwesịrị ekwesị maka ịdọ aka ná ntị a dị ukwuu, o rukwara ya ma ọ bụrụ na o meghị ngwa ngwa chegharịa, wee gbasaa nye ndị mmadụ ụgha nke Ndụmọdụ a megide Onye ozi Chukwu, ka Chukwu gozie ya, nyekwa ya udo; n'ihi na onye ọ bụla gbasaara ihe ụgha n'etiti ndị mmadụ, wee sị na o sitere n'okpukpe; nchegharị ya agaghị adị ire ma e wezụga site n'ịkpọsa ya na ime ka ọ pụta ìhè; ka ndị mmadụ wee mara banyere nchigharị ya pụọ n'ụgha ya, nakwa ịgọnarị onwe ya; dị ka okwu Chukwu, Onye dị ebube siri kwuo:

﴿إِنَّ ٱلَّذِينَ يَكۡتُمُونَ مَآ أَنزَلۡنَا مِنَ ٱلۡبَيِّنَٰتِ وَٱلۡهُدَىٰ مِنۢ بَعۡدِ مَا بَيَّنَّٰهُ لِلنَّاسِ فِي ٱلۡكِتَٰبِ أُوْلَٰٓئِكَ يَلۡعَنُهُمُ ٱللَّهُ وَيَلۡعَنُهُمُ ٱللَّٰعِنُونَ ١٥٩ إِلَّا ٱلَّذِينَ تَابُواْ وَأَصۡلَحُواْ وَبَيَّنُواْ فَأُوْلَٰٓئِكَ أَتُوبُ عَلَيۡهِمۡ وَأَنَا ٱلتَّوَّابُ ٱلرَّحِيمُ ١٦٠﴾

{N'eziẹ, ndị ahụ na-ezobe ihe Anyị zitere n'ime ihe ịrịba ama doro anya na nduzi, mgbe Anyị mere ka o doo ndị mmadụ anya n'ime akwụkwọ ahụ, ndị ahụ bụ ndị Chukwu na-abụ ọnụ, na ndị na-abụ ọnụ na-abụkwa ha ọnụ 159

"E wezụga ndị ahụ chegharịrị, ma mezie omume ha, ma mee ka eziokwu pụta ìhè, ndị ahụ ka M ga-anabata nchegharị ha; ma Abụ m Onye na-anabata nchegharị ugboro ugboro, Onye na-eme ebere 160} [Surah Albakara: 159, 160]‹ N'ihi ya, Chukwu (Onye Nsọ, Onye Dị Elu) mere ka ọ doo anya n'ime

amaokwu a dị ebube: na onye ọ bụla zoro ihe ọ bụla n'ime eziokwu, nchegharị ya site na nke ahụ agaghị adị ire ma e wezụga mgbe emesịrị mmezi na nkowapụta. Ma Chukwu (Onye Nsọ) emela ka okpukpe zuo oke maka ndị ohu Ya, wee mezuo amara Ya n'ahụ ha site n'izite Onye Ozi Ya bụ Muhammad (ka udo na ngọzi Chukwu dịrị ya), yana ihe Chukwu kpughere ya n'ime iwu zuru oke. Ọ kpọrọghịkwa ya laa n'ebe Ọ nọ ma e wezụga mgbe emesịrị mmezu na nkowapụta, dị ka Chukwu (Onye dị ebube) kwuru sị:

﴿...ٱلۡيَوۡمَ أَكۡمَلۡتُ لَكُمۡ دِينَكُمۡ وَأَتۡمَمۡتُ عَلَيۡكُمۡ نِعۡمَتِي وَرَضِيتُ لَكُمُ ٱلۡإِسۡلَٰمَ دِينٗا...﴾

{...Taa ka M mere ka okpụkperechi unu zuo oke maka unu, ma mezuokwa amara M n'elu unu, ma ọ masịkwara M ka Islam bụrụ okpụkperechi unu...} [Surah Al-Maa'idah: 3]

"Ma onye rụpụtara ụgha nke ozi a (wasiya) abịala na narị afọ nke iri na anọ, na-achọ iji okpukpe ọhụrụ gbagwojuo ndị mmadụ anya, nke na-ebute ịbanye n'Aljanna (Paradaịs) maka onye nabatara iwu ya, nakwa ịnapụ Aljanna na ịbanye n'Ọkụ mmụọ maka onye na-anabataghị iwu ya," Ọ chọkwara ime ka ozi ntụziaka a nke o chepụtara n'ụgha ka ukwuu ma ka mma karịa Qur'an, ebe ọ ghaara ụgha n'ime ya sị: na onye ọ bụla dere ya ma ziga ya site n'otu obodo gaa n'obodo ọzọ, ma ọ bụ

site n'otu ebe gaa n'ebe ọzọ; a ga-arụrụ ya obí na Paradaịs, ma onye ọ bụla na-edeghị ya ma ziga ya, a ga-amachibido ya inweta ntinyere ọnụ nke Onye Amụma (ka udo na ngọzi Chukwu dịrị ya) n'Ụbọchị Ikpe, Nke a bụ otu n'ime ụgha kachasị njọ, ma bụrụkwa otu n'ime ihe akaebe kachasị doo anya maka ụgha nke ozi a, na enweghị ihere nke onye chepụtara ya, yana obi ike ya dị ukwuu n'ịgha ụgha; n'ihi na onye ọ bụla dere Kor'an dị nsọ wee ziga ya site n'otu obodo gaa n'obodo ọzọ, ma ọ bụ site n'otu ebe gaa n'ebe ọzọ; ọ gaghị enweta ngọzi a ma ọ bụrụ na ọ naghị eme ihe Kor'an dị nsọ kwuru. Kedụzi ka onye dere ụgha a ma na-ebufe ya site n'otu obodo gaa n'obodo ọzọ ga-esi nweta ya. Onye ọ bụla na-edeghị Qur'an ma ọ bụ zipụ ya site n'otu obodo gaa n'obodo ọzọ, a gaghị anapụ ya arịrịọ nnọchite anya (Shafa'a) nke Onye Amụma (ka udo na ngọzi Chukwu dịrị ya), ma ọ bụrụ na o kweere na ya, ma na-esokwa iwu ya, Ma naanị otu okwu ụgha a dị n'ime ndụmọdụ a, zuru ezu n'onwe ya iji gosi na ọ baghị uru, nakwa ịbụ onye ụgha nke onye na-agbasa ya, enweghị ihere ya, nzuzu ya, nakwa etu o si dị anya pụọ n'ịmata ihe nduzi nke Onye ozi ﷺ wetaara.

Ma n'ime Ndụmọdụ a — ma e wezụga ihe a kpọtụrụ aha — e nwere ihe ndị ọzọ, nke ha niile na-egosi ịbụ ihe efu na ụgha ya, ọbụlagodi ma onye chepụtara ya ṅụrụ otu puku iyi ma ọ bụ karịa maka

ịbụ eziokwu ya, ọbụlagodi ma ọ kpọkuo ntaramahụhụ kacha ukwuu na ahụhụ kacha siri ike n'isi onwe ya, na ọ na-ekwu eziokwu; ọ gaghị abụ onye eziokwu, o nweghịkwa eziokwu dị na ya, kama ọ bụ, e ji m Chukwu aṅụ iyi, jirikwa Chukwu aṅụ iyi ọzọ, so n'ime ihe efu kacha ukwuu na nke kacha njọ, anyị na-emekwa ka Chukwu dị nsọ, nakwa ndị mmụọ ozi nọnyeere anyị bụrụ ndị akaebe, Onye ọ bụla n'ime ndị Alakụba hụrụ ihe odide a - dị ka ịgba àmà nke anyị ga-eji zute Onyenwe anyị (Onye Dị Elu ma Dị Ebube) - : na akwụkwọ ndụmọdụ a bụ ụgha nakwa ihe e chepụtara echepụta megide onye ozi Chineke, ka Chukwu gozie ya, nyekwa ya udo. Ka Chukwu menye onye chepụtara ụgha a ihere, ma meso ya dị ka ihe o kwesịrị si dị.

Ihe na-egosi ụgha nke ọgbụgba ndụ a nakwa ịbụ ihe mebiri emebi ya, ma e wezụga ihe ndị gara aga, bụ ọtụtụ ihe sitere na ederede ya nke a kpọtụrụ aha, ụfọdụ n’ime ha gụnyere:

Ihe nke mbụ: Okwu o kwuru n'ime ya sị: (na site na Fraịde ruo Fraịde, otu narị puku mmadụ na puku iri isii nwụrụ n'anọghị n'okpukpe Islam); n'ihi na nke a so n'ọmụma nke ihe zoro ezo, ebe mkpughe akwụsịla ịbịara Onye Ozi (ka udo na ngọzi Chukwu dịrị ya) mgbe ọ nwụsịrị, ọ bụrụkwa na n'oge ndụ ya ọ maghị ihe zoro ezo, kedu ka ọ ga-esi mara ya mgbe ọ nwụsịrị; n'ihi okwu Chukwu dị elu kwuru sị:

﴿قُل لَّآ أَقُولُ لَكُمۡ عِندِي خَزَآئِنُ ٱللَّهِ وَلَآ أَعۡلَمُ ٱلۡغَيۡبَ...﴾

{Sị: Anaghị m asị unu na m nwere akụ Chineke, amaghịkwa m ihe zoro ezo...} [Surah Al-An'am: 50] Ya na, okwu Onye Dị Elu:

﴿قُل لَّا يَعۡلَمُ مَن فِي ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلۡأَرۡضِ ٱلۡغَيۡبَ إِلَّا ٱللَّهُ...﴾

{Sị: Ọ dighị onye nọ n'eluigwe na ụwa maara ihe zoro ezo ma e wezụga Chineke...} [Surah An-Naml: 65]، N'akụkọ ziri ezi site n'aka Onye Amụma (udo na ngọzi Chineke dịrị ya) ﷺ na o kwuru sị:

«يُذَادُ رِجَالٌ عَنْ حَوْضِي يَوْمَ القِيَامَةِ، فَأَقُولُ: يَا رَبِّ! أَصْحَابِي أَصْحَابِي، فَيُقَالُ لِي: إِنَّكَ لَا تَدْرِي مَا أَحْدَثُوا بَعْدَكَ، فَأَقُولُ كَمَا قَالَ العَبْدُ الصَّالِحُ: ﴿وَكُنتُ عَلَيۡهِمۡ شَهِيدٗا مَّا دُمۡتُ فِيهِمۡۖ فَلَمَّا تَوَفَّيۡتَنِي كُنتَ أَنتَ ٱلرَّقِيبَ عَلَيۡهِمۡۚ وَأَنتَ عَلَىٰ كُلِّ شَيۡءٖ شَهِيدٌ﴾ [المائدة: ١١٧]».

«A ga-achụpụ ụfọdụ ụmụnwoke n'ọdọ mmiri m n'ụbọchị mbilite n'ọnwụ, m ga-asị: O Onyenwe m! Ndị enyi m, ndị enyi m! A ga-agwa m sị: N'ezie, ị maghị ihe ha mepụtara mgbe ị gachara, m ga-asị dịka ohu ọma ahụ sịrị: ﴿A bụkwa m onye akaebe n'ahụ ha oge niile m nọ n'ime ha, mana mgbe I wepụrụ m, Ị bụ Onye nche n'ahụ ha; Ị bụkwa Onye akaebe n'elu ihe niile.﴾ [Al-Ma'idah: 117]»

Ihe nke abụọ: -N'ime ihe ndị na-egosi abaghị uru nke akwụkwọ ndụmọdụ a, nakwa na ọ bụ ụgha-: bụ okwu o kwuru n'ime ya sị: (Onye ọ bụla dere ya ma ọ bụrụ ogbenye, Chukwu ga-eme ya ọgaranya, ma ọ bụ onye ji ụgwọ, Chukwu ga-akwụ ụgwọ ya, ma ọ bụ onye nwere mmehie, Chukwu ga-agbaghara ya na

nne na nna ya n'ihi ngọzi nke akwụkwọ ndụmọdụ a) ruo na njedebe ya. Nke a bụ otu n'ime ụgha kachasị ukwuu, na ihe àmà kachasị doo anya banyere ụgha nke onye chepụtara ya, nakwa enweghị ihere ya n'ebe Chukwu na n'ebe ndị ohu Ya nọ; n'ihi na anaghị enweta ihe atọ ndị a naanị site n'ide Qur'an dị Nsọ, kedụzi ka onye dere akwụkwọ ndụmọdụ ụgha a ga-esi nweta ha?! N'ezie, ihe onye ajọ omume a chọrọ bụ naanị ighọgbu ndị mmadụ, na ime ka ha dabere na ndụmọdụ a; ka ha wee dee ya ma tụkwasị obi n'uru a a na-azọrọ na ọ dị, ma hapụ ụzọ ndị Chukwu wepụtara dịka iwu maka ndị ohu Ya, nke O mere ka ha bụrụ ihe na-eduga n'akụ na uba, na ịkwụ ụgwọ, nakwa mgbaghara mmehie. Ya mere, anyị na-agbaba n'aka Chukwu pụọ n'ihe ndị na-akpata ọdịda, na irube isi n'agụụ anụ ahụ, nakwa Ekwensu.

Ihe nke atọ: - n'ime ihe ndị na-egosi ịbụ ihe efu nke ozi a -, bụ okwu ya n'ime ya sị: (Onye ọ bụla n'ime ndị ohu Chineke na-edeghị ya; ihu ya ga-eji oji n'ụwa a na n'ụwa ọzọ). Nke a kwa bụ otu n'ime ụgha kachasị njọ, na otu n'ime ihe akaebe kachasị doo anya banyere ịbụ ihe efu nke ozi a, na ụgha onye chepụtara ya. Kedu ka o ga-esi kwe omume n'uche onye nwere ezi uche ka o dee ozi a nke nwoke a na-amaghị ama wetara na narị afọ nke iri na anọ, jiri ya na-aghọrọ ụgha megide Onye Ozi Chukwu (ka udo na ngọzi Chukwu dịrị ya) ma na-azọrọ na onye na-

edeghị ya, ihu ya ga-agba oji n'ụwa a na n'ụwa nke ọzọ, ma onye dere ya ga-abụ ọgaranya mgbe ọ dara ogbenye, bụrụ onye nwere onwe ya site n'ụgwọ mgbe ọ gbakọbara n'isi ya, ma bụrụ onye a gbaghaara mmehie ndị o metere!!

Otuto dịrị Gị! Nke a bụ nkwutọ dị ukwuu!! N'ezịe, ihe akaebe na eziokwu dị adị na-agba akaebe banyere ụgha nke onye nkwutọ a, nnukwu nkwuwa okwu ya megide Chukwu, nakwa enweghị ihere ya n'ebe Chukwu na n'ebe ndị mmadụ nọ. N'ihi na ndị a bụ ọtụtụ mba ndị na-edeghị ya, ma ihu ha ajighị oji, ma n'ebe a ka nnukwu igwe mmadụ onye ọ bụla na-apụghị ịgụta ma e wezụga Chukwu dị, ndị dere ya ọtụtụ ugboro, ma a kwụghị ụgwọ ha, ịda ogbenye ha akwụsịghịkwa. Ya mere anyị na-achọ mgbaba n'ebe Chukwu nọ pụọ na nchigharị nke mkpụrụ obi, na ihe-mkpuchi nke mmehie, Njirimara na ụgwọ ọrụ ndị a bụ ihe okpukpe dị nsọ na-ewetaghị maka onye dere akwụkwọ kachasị mma ma kachasị ukwuu, nke bụ Kor'an ahụ dị mmesapụ aka. Kedu ka ọ ga-esi dịrị onye dere ozi ụgha nke gụnyere ụdị ihe efu dị iche iche, yana ọtụtụ ahịrịokwu nke ụdị ekweghị ekwe. Otuto dịrị Chukwu!! Lee etu ndidi Ya si dị ukwuu n'ebe onye nwere anya ike ịgha ụgha megide Ya nọ.

Ihe nke anọ: - n'ime ihe àmà ndị na-egosi na ndụmọdụ a so n'ihe efu kachasị njọ, nakwa ụgha kachasị doo anya -: bụ okwu ya n'ime ya: (Ma onye

ọbụla kwenyere na ya ga-azọpụta site na ntaramahụhụ nke ọkụ ala mmụọ, ma onye ọbụla gọnarịrị ya ajụla okwukwe), Ma nke a kwa bụ otu n'ime anya ike kachasị ukwuu n'ịgha ụgha, na otu n'ime ụgha kachasị njọ; onye a na-emepụta ụgha na-akpọ ndị mmadụ niile ka ha kwenye n'ụgha ya, ma na-ekwu na site na nke a ha ga-agbapụta na ntaramahụhụ nke ọkụ ala mmụọ, nakwa na onye ọ bụla gọnarịrị ya bụ onye na-ekweghị ekwe. N'ezie — e ji m Chukwu ṅụọ iyi — onye ụgha a echepụtawo nnukwu ụgha megide Chukwu, ma kwuo — e ji m Chukwu ṅụọ iyi — ihe na-abụghị eziokwu. N'ezie, onye ọ bụla kwenyere na ya bụ ya kwesịrị ịbụ onye gọnahụrụ Chukwu, ọ bụghị onye jụrụ ikwere na ya; n'ihi na ọ bụ nchepụta ụgha, ihe efu, na ụgha na-enweghị ntọala ọ bụla n'eziokwu. Anyị na-eme Chukwu onye akaebe na ọ bụ ụgha, nakwa na onye chepụtara ya bụ onye ụgha, onye chọrọ iwepụtara ndị mmadụ iwu n'ihe Chukwu na-enyeghị ikike, na iwebata n'ime okpukpe ha ihe na-esiteghị na ya. N'ezie, Chukwu emewo ka okpukpe a zuo okè ma mezuo ya maka mba a narị afọ iri na anọ tupu nchepụta ụgha a. Ṅaanụ ntị: Unu ndị na-agụ akwụkwọ na ụmụnna, kpacharanụ anya ka unu ghara ikwere n'ụdị ụgha ndị a echepụtara, maọbụ ka ha nwee mgbasa n'etiti unu. N'ihi na eziokwu nwere ìhè dị na ya nke na-adịghị agbagwoju onye na-achọ ya anya. Ya mere, chọọnụ eziokwu site

n'ihe akaebe ya, ma jụọ ndị nwere ihe ọmụma banyere ihe ọbụla gbagwojuru unu anya. Unu ekwekwanụ ka ịṅụ iyi nke ndị ụgha duhie unu, n'ihi na n'ezie, Iblis ahụ a bụrụ ọnụ ṅụụrụ nne na nna unu bụ Adam na Hawa iyi, na ọ so n'ime ndị na-adụ ha ezi ọdụ, ebe ọ bụ ya kacha n'ịgba ọkpuru, bụrụkwa onye kacha abụ onye ụgha n'ime ndị ụgha. Dị ka Chukwu kọrọ nke a banyere ya, ya mere Chukwu dị elu kwuru, sị:

﴿وَقَاسَمَهُمَآ إِنِّي لَكُمَا لَمِنَ ٱلنَّٰصِحِينَ٢١﴾

{Ọ ṅụụrụ ha abụọ iyi sị: N'ezie, a so m n'ime ndị na-enye unu abụọ ezi ndụmọdụ.} [Surah Al-A'raf: 21]. Ya mere, kpacharanụ anya n'ebe ọ nọ, ma kpacharakwanụ anya n'ebe ndị na-eso ụzọ ya nọ, bụ ndị na-echepụta ụgha, n'ihi na lee ọtụtụ iyi ụgha, na ọgbụgba ndụ aghụghọ, na okwu ndị a chọrọ mma nke o nwere nakwa nke ha nwere, maka ịrata na iduba n'njehie! Ma gbasara ihe onye nkwutọ a kwuru banyere mpụta nke ajọ omume; ọ bụ eziokwu dị adị, ma Qur'an Dị Ebube na Sunnah dị ọcha adọla aka ná ntị siri ike megide ha, n'ihi na n'ime ha ka nduzi na izu oke dị.

Ma maka ihe e kwuru banyere ihe ịrịba ama nke Oge ahụ, n'ezie Ahadith nke Onye Amụma emeela ka ihe ndị ga-abụ ihe ịrịba ama nke Oge ahụ doo anya, Qur'an Dị Ebube rụtụkwara aka na ụfọdụ n'ime ha. Onye ọ bụla chọrọ ịmara banyere nke a ga-

ahụ ya n'ebe o kwesịrị ịdị n'ime akwụkwọ Sunnah, nakwa n'akwụkwọ nke ndị nwere ihe ọmụma na okwukwe. Ndị mmadụ enweghị mkpa maka nkọwa nke ụdị onye ụgha a na mgbagwoju anya ya, nakwa ngwakọta ọ na-agwakọta eziokwu na ụgha. Ka Chukwu nye mụ na unu, na ndị Alakụba fọdụrụ niile nchedo Ya pụọ n'ihe ọjọọ nke ndị ekwensu, na ọnwụnwa nke ndị na-eduhie eduhie, na njehie nke ndị na-ehie ụzọ, na aghụghọ nke ndị iro Chukwu na-emebi ihe, bụ ndị na-achọ iji ọnụ ha gbanyụọ ìhè Chukwu, kpatakwa mgbagwojuanya n'okpukperechi ndị mmadụ. Ma Chukwu ga-eme ka ìhè Ya zuo oke, nyekwa okpukperechi Ya mmeri, ọ bụrụgodị na ndị iro Chukwu sitere na ndị ekwensu na ndị na-eso ụzọ ha, n'ime ndị na-ekweghị ekwe na ndị na-agọnahụ Chineke, akpọ ya asị. Na anyị na-arịọ Chineke ka O dozie ọnọdụ ndị Alakụba, na ka O meere ha amara ịgbaso eziokwu, iguzosi ike na ya, na ichegharị n'ebe Chineke Dị Nsọ nọ pụọ na mmehie niile. N'ezie, Ọ bụ Onye na-anabata ncheghari, Onye ebere, Onye pụrụ ime ihe ọ bụla. Chineke ezuola anyị, Ọ bụkwa Onye kachasị mma a na-atụkwasị obi, ọ dịghị ike, ọ dighịkwa ikike ma e wezụga n'aka Chineke, Onye Kachasị Elu, Onye Kachasị Ukwuu.

Otuto niile dịrị Chukwu, Onye Nwe Ụwa Niile. Ka ngozi na udo Allah dịrị ohu Ya na onye ozi Ya, bụ onye eziokwu na onye kwesịrị ntụkwasị obi, na ndị

ezinụlọ ya, na ndị enyi ya, na ndị na-eso ụzọ ya n'ezi omume ruo Ụbọchị Ikpe.

Iwu Gbasara Anwansi, Ịgba Afa na Ihe Metụtara Ha

Abdulaziz bin Abdullah bin Baz

***

بِسْمِ اللهِ الرَّحمَنِ الرَّحِيمِ

Ozi nke itoolu:
Iwu gbasara anwansi, ịgba afa na ihe metụtara ha[1]

Ekele dịrị Chineke naanị Ya, na ka ngọzi na udo dịrị onye ọ dịghị onye amụma ọzọ mgbe ya gasịrị, mgbe nke a gasịrị:

N'ihi ịba ụba nke ndị na-aghọ aghụghọ n'oge na-adịbeghị anya bụ ndị na-azọrọ na ha na-agwọ ọrịa, na-ejikwa anwansi ma ọ bụ ịgba afa agwọ ọrịa, na otú ha si gbasaa na mba ụfọdụ, nakwa otú ha si erigbu ndị mmadụ na-enweghị uche bụ ndị amaghị ihe na-achịkwa; ahụrụ m ya dị ka inye ndụmọdụ maka Chineke na ndị ohu Ya, ikọwapụta nnukwu ihe egwu dị na nke a n'ebe okpukpe Islam na ndị Alakụba nọ; n'ihi na ọ gụnyere ịtụkwasị obi n'ihe ọzọ na-abụghị Chineke Onye kacha elu, nakwa imegide iwu Ya na iwu nke Onye Ozi Ya ﷺ.

Ya mere, a na m asị, site n'ịrịọ Chineke, Onye kacha elu, enyemaka: Ịchọ ọgwụgwọ bụ ihe a nabatara n'otu olu, onye Alakụba nwekwara ikike ịgakwuru dọkịta na-ahụ maka ọrịa ime anụ ahụ, ịwa ahụ, akwara, ma ọ bụ ihe yiri nke ahụ; iji chọpụta ọrịa ya ma jiri ọgwụ ndị dabara adaba nke iwu

[1] E bipụtara wasiyya a n'akwụkwọ nta nọmba 17 site na Ọfịs Ọha nke Ngalaba Nchịkwa Nnyocha Mmụta, Ifta, Da'wah, na Nduzi n'afọ 1402H.

okpukpe kwadoro gwọọ ya; dịka a maara na nkà mmụta ahụike. N'ihi na nke a so n'iji ụzọ ndị nkịtị kwesịrị ekwesị eme ihe, ma ọ naghị emegide ịtụkwasị Chineke obi. N'ezie, Chineke, Onye dị nsọ na Onye kacha elu, ewedatala ọrịa ma wedata ọgwụgwọ soro ya; onye maara ya maara ya, onye na-amaghị ya amaghị ya, ma Ya, Onye dị nsọ, etinyeghị ọgwụgwọ ndị ohu Ya n'ihe O machibidoro ha.

Ya mere, iwu ahapụghị onye ọrịa ịgakwuru ndị na-agba afa ndị na-azọrọ na ha maara ihe zoro ezo; iji mara ọrịa ya n'aka ha, dịkwa ka iwu na-ahapụghị ya ikwere ha n'ihe ha na-agwa ya, n'ihi na ha na-ekwu okwu site n'ịkọ nkọ banyere ihe zoro ezo, ma ọ bụ ha akpọọ ndị jinnị ka ha nyere ha aka n'ihe ha chọrọ, ikpe ndị a bụkwa ekweghi ekwe na njehie ma ọ bụrụ na ha azọrọ ihe ọmụma nke ihe zoro ezo,

Na Muslim kọrọ na Sahih ya na Onye-amụma ﷺ sị:

«مَنْ أَتَى عَرَّافًا فَسَأَلَهُ عَنْ شَيْءٍ، لَمْ تُقْبَلْ لَهُ صَلَاةٌ أَرْبَعِينَ يَوْمًا».

«Onye ọ bụla gakwuuru onye na-agba afa wee jụọ ya gbasara ihe ọ bụla, a gaghị anabata ekpere ya ruo ụbọchị iri anọ.»

Na site n'aka Abu Hurairah (ka Allah nwee afọ ojuju n'ebe ọ nọ), site n'aka Onye-amụma ﷺ o kwuru sị:

«مَنْ أَتَى كَاهِنًا فَصَدَّقَهُ بِمَا يَقُولُ، فَقَدْ كَفَرَ بِمَا أُنْزِلَ عَلَى مُحَمَّدٍ ﷺ».

«Onye ọ bụla gakwuuru dibia afa ma kwere ya n'ihe ọ na-ekwu, n'ezie ọ gọnahụrụ ihe e wedaara Muhammad.» Abu Dawud kọrọ ya, na ndị nchịkọta Sunan anọ dekọtara ya, Al-Hakim kwadokwara na ọ ziri ezi, site n'aka Onye Amụma (udo na ngọzi Chineke dịrị ya) n'okwu ndị a:

«مَنْ أَتَى عَرَّافًا أَوْ كَاهِنًا فَصَدَّقَهُ بِمَا يَقُولُ، فَقَدْ كَفَرَ بِمَا أُنْزِلَ عَلَى مُحَمَّدٍ ﷺ».

«Onye ọ bụla gakwuuru dibịa afa ma ọ bụ onye na-agba afa wee kwere ya n'ihe ọ na-ekwu, n'ezie ọ gọnahụrụ ihe e kpughere nye Muhammad ﷺ».

Na site n'aka Imran bin Husain (Chineke nwee mmasị n'ebe ọ nọ), o kwuru sị: Onye ozi Chineke (udo na ngọzi Chineke dịrị ya)ﷺ kwuru sị:

«لَيْسَ مِنَّا مَنْ تَطَيَّرَ أَوْ تُطُيِّرَ لَهُ، أَوْ تَكَهَّنَ أَوْ تُكُهِّنَ لَهُ، أَوْ سَحَرَ أَوْ سُحِرَ لَهُ، وَمَنْ أَتَى كَاهِنًا فَصَدَّقَهُ بِمَا يَقُولُ، فَقَدْ كَفَرَ بِمَا أُنْزِلَ عَلَى مُحَمَّدٍ ﷺ».

«Onye ọ bụla chọrọ ịhụ ihe ọjọọ (Tiyarah) ma ọ bụ onye a chọọrọ ya, ma ọ bụ gbaa afa (Kahanah) ma ọ bụ onye a gbaara ya afa, ma ọ bụ mee anwansi (Sihr) ma ọ bụ onye e meere ya, onye ahụ esoghị na anyị. Na onye ọ bụla gakwuuru onye na-agba afa (Kahin) wee kwenye n'ihe ọ na-ekwu, n'ezie ọ gọnahụrụ ihe e kpughere Muhammad (SAW)», Al-Bazzar dekọtara ya n'usoro dị mma.

N'ime Hadith ndị a dị ebube: a machibidoro ịgakwuru ndị na-agba afa, ndị dibịa afa, ndị na-eme anwansi, na ndị ọzọ yiri ha, yana ịjụ ha ajụjụ, na

ikwere ihe ha kwuru; e nwekwara n'ime ha iyi egwu ntaramahụhụ gbasara ime nke ahụ;

Ya mere, ekwesịghị ka a ghọgbuo onye ọ bụla site n'eziokwu ha n'ihe ụfọdụ, ma ọ bụ site n'igwe ndị mmadụ na-abịakwute ha; n'ihi na ha bụ ndị amaghị ihe nke na ekwesịghị ka a ghọgbuo ndị mmadụ n'ihi ha; maka na Onye ozi, ka Chukwu gozie ya, nyekwa ya udo, amachibidowo ịgakwuru ha, ịjụ ha ajụjụ, na ikwere na ha; n'ihi ajọ ihe ọjọọ dị ukwuu, oké ihe egwu, na nsonaazụ jọgburu onwe ya dị na nke ahụ, yana n'ihi na ha bụ ndị ụgha na ndị ajọ omume.

Dịkwa ka e nwere n'ime okwu amụma ndị a: ihe akaebe banyere ekweghị ekwe nke onye na-agba afa na onye na-eme anwansi; n'ihi na ha na-azọrọ amamihe nke ihe ezoro ezo; ma nke a bụ ekweghị ekwe, nakwa n'ihi na ha apụghị inweta ebumnobi ha ma e wezụga site n'ijere ndị mmụọ (jin) ozi yana ife ha ofufe ma e wezụga Chukwu; ma nke ahụ bụ ekweghị na Chukwu yana ịsọke Ya, Onye dị elu, ma onye na-ekwenyere ha n'ihe ha zọọrọ banyere ihe ezoro ezo na-adịkwa ka ha, ma onye ọ bụla na-anara ihe ndị a site n'aka onye na-eme ya; n'ezie Onye ozi Chukwu (udo na ngọzi Chineke dịrị ya)ﷺ ewepụla onwe ya n'ebe ọ nọ,

Otu aka ahụ, iwu ahapụghị onye Muslim: ido onwe ya n'okpuru ihe ha na-azọrọ na ọ bụ ọgwụgwọ; dị ka ntamu ha site n'iji ihe mgbaasị (Talasim) ma ọ bụ ịwụsa ọla ndu, nakwa ihe ndị ọzọ

yiri ya n'ime nkwenkwe ụgha ndị ha na-eme; n'ihi na nke a gụnyere ịgba afa (Kahanah) na iduhie ndị mmadụ, onye ọ bụla nwere afọ ojuju na nke ahụ, n'ezie enyeworo ha aka n'omume ụgha ha na ekweghị ekwe ha (Kufr).

Otu aka ahụ kwa, amachibidoro onye ọ bụla n'ime ndị Alakụba ịgakwuru ha; iji jụọ ha gbasara onye nwa ya nwoke ma ọ bụ onye ikwu ya ga-alụ, ma ọ bụ gbasara ihe ga-adị n'etiti di na nwunye nakwa ezinụlọ ha abụọ n'ihe gbasara ịhụnanya na ikwesị ntụkwasị obi, ma ọ bụ iro na nkewa, na ihe ndị yiri nke ahụ; N'ihi na nke a so n'ihe a na-adịghi ahụ anya nke sọ naanị Chukwu di elu, asọ dịrị Ya, maara ya.

Ya mere, ọ bụ iwu dịirị ndị nọ n'ọchịchị, ndị na-ahụ maka ịkwalite ezi omume na ịmachibido ihe ọjọọ (Ahl al-Hisbah), na ndị ọzọ nwere ike na ikike: ịkatọ omume ịgakwuru ndị na-agba afa, ndị na-akọ ọdịnihu, na ndị yiri ha, na igbochi onye ọ bụla na-etinye aka n'ihe ọ bụla gbasara nke a n'ahịa nakwa n'ebe ndị ọzọ, na ịkatọ ha nkatọ siri ike, nakwa ịkatọ ndị na-agakwuru ha.

Otu a kwa ka ime anwansi dị: n'ihi na ọ so n'ihe ndị a machibidoro iwu nke bụ ekweghị ekwe; dịka Chukwu Onye Dị Ike na Onye Dị Ebube sịrị gbasara ndị mmụọ ozi abụọ ahụ:

﴿...وَمَا يُعَلِّمَانِ مِنْ أَحَدٍ حَتَّىٰ يَقُولَآ إِنَّمَا نَحْنُ فِتْنَةٌ فَلَا تَكْفُرْ ۖ فَيَتَعَلَّمُونَ مِنْهُمَا

مَا يُفَرِّقُونَ بِهِۦ بَيْنَ ٱلْمَرْءِ وَزَوْجِهِۦۚ وَمَا هُم بِضَآرِّينَ بِهِۦ مِنْ أَحَدٍ إِلَّا بِإِذْنِ ٱللَّهِۚ وَيَتَعَلَّمُونَ مَا يَضُرُّهُمْ وَلَا يَنفَعُهُمْۚ وَلَقَدْ عَلِمُواْ لَمَنِ ٱشْتَرَىٰهُ مَا لَهُۥ فِى ٱلْءَاخِرَةِ مِنْ خَلَٰقٍۚ وَلَبِئْسَ مَا شَرَوْاْ بِهِۦٓ أَنفُسَهُمْۚ لَوْ كَانُواْ يَعْلَمُونَ﴾

{...Ma ha abụọ adịghị akụziri onye ọ bụla ihe ọ bụla ruo mgbe ha kwuru sị: 'N'ezie, anyị bụ naanị ọnwụnwa, ya mere ajụla okwukwe.' Ha na-amụtakwa n'aka ha abụọ ihe ha na-eji ekewa mmadụ na nwunye ya. Ma ha apụghị iji ya imerụ onye ọ bụla ahụ belụsọ site n'ikike Chineke. Ha na-amụtakwa ihe na-emerụ ha ahụ ma na-adịghị abara ha uru. N'ezie, ha maara na onye zụtara ya agaghị enwe òkè ọ bụla n'ụwa ikpeazụ. Ma ọ bụ ihe jọgburu onwe ya ihe ha jiri ree onwe ha, a sị na ha maara.} [Surah Albakara: 102].

Ya mere, amaokwu ndị a dị nsọ na-egosi na ime anwansi bụ ekweghị ekwe, nakwa na ndị na-eme anwansi na-ekewa mmadụ na nwunye ya. Ha na-egosikwa na ime anwansi adịghị enwe mmetụta n'onwe ya iji weta uru ma ọ bụ ihe ọjọọ, kama ọ na-enwe mmetụta naanị site n'ikike eluigwe na ala yana akara aka nke Chineke; n'ihi na Chineke (Onye dị ebube na otuto, Onye kacha elu) bụ Onye kere ihe ọma na ihe ọjọọ.

Dị ka amaokwu dị nsọ si gosi: na ndị ahụ na-amụta anwansi na-amụta naanị ihe na-emerụ ha ahụ ma ghara ịbara ha uru, nakwa na ha enweghị òkè ọ bụla n'ebe Chukwu nọ, nke pụtara: (òkè na

ihu ọma), nke a bụkwa ịdọ aka n'ntị dị ukwuu nke na-egosi ịdị ukwuu nke mfu ha n'ụwa a nakwa na ndụ mgbe a nwụsịrị, nakwa na ha jiri ọnụ ahịa dị obere ree onwe ha. Ya mere, Chukwu katọrọ ha n'ihi nke a site n'ikwu:

﴿...وَلَبِئۡسَ مَا شَرَوۡاْ بِهِۦٓ أَنفُسَهُمۡۚ لَوۡ كَانُواْ يَعۡلَمُونَ﴾

{...Ma n'ezie, o jọgburu onwe ya bụ ihe ha ji ree mkpụrụ obi ha, a sị na ha maara.} [Surah Albakara: 102]، Ịzụta n'ebe a pụtara ire ere.

N'ezie, mmebi ahụ ebuola ibu, ọnọdụ ahụ esiwokwa ike n'ihi ndị na-akpachapụta ụgha a, ndị ahụ ketara ihe ọmụma ndị a n'aka ndị na-ekenye Chukwu ibe, wee jiri ya gbagwojuo ndị uche ha na-adighị ike anya. Ya mere, n'ezie anyị bụ ndị nke Chukwu, nakwa n'ezie na Ya ka anyị ga-alaghachikwuru, Chukwu ezuru anyị, Ọ bụkwa Onye nlekọta kachasị mma.

Anyị na-arịọ Chineke ahụ ike na nchekwa pụọ n'ihe ọjọọ nke ndị na-eme anwansi, ndị na-agba afa, na ndị aghụghọ niile ọzọ, anyị na-arịọkwa Ya, Onye dị nsọ, ka O chebe ndị Alakụba site n'ihe ọjọọ ha, na ka O nye ndị ọchịchị ndị Alakụba ịga nke ọma n'ịkpachara anya megide ha, yana imezu ikpe Chineke n'ahụ ha; ka ndị ohu wee zuru ike site na nsogbu ha na ajọ ọrụ ha.. N'ezie, Ọ bụ Onye na-emesapụ aka, Onye Obiọma.

N'ezie, Chukwu, asọ dịrị Ya, ewepụtaara ndị

odibo Ya: ihe ha ga-eji gbochie ihe ọjọọ nke anwansi tupu o mee, kọwaakwara ha, asọ dịrị Ya, ihe a ga-eji gwọọ ya mgbe o mesịrị; dịka ebere sitere n'aka Ya nye ha, na obiọma sitere n'aka Ya gakwuru ha, yana iji mezuo amara Ya n'ahụ ha.

Ihe ndị na-esonụ bụ nkọwa maka ihe ndị a ga-eji gbochie ihe egwu nke anwansi tupu o mee, nakwa ihe ndị a ga-eji gwọọ ya mgbe o mesịrị, site n'ihe ndị iwu okpukpe kwadoro. Nkọwa ya dịkwa ka ndị a:

Nke mbụ: Ihe a na-eji echebe onwe pụọ n'ihe ize ndụ nke anwansi tupu o mee; ihe kachasị mkpa na nke kacha aba uru n'ime nke ahụ bụ: Ichekwa onwe site n'okwu ncheta ndị iwu kwadoro, na ekpere, nakwa okwu nchebe ndị e ketara eketa, otu n'ime nke ahụ bụ ịgụ: Aayatul Kursi -nke bụ amaokwu kachasị ukwuu na Kor'an dị nsọ- mgbe e kpechara ekpere ọ bụla a kwadoro n'iwu ma e kwuchaa salam, nke bụ okwu Chukwu dị elu:

﴿ٱللَّهُ لَآ إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ ٱلۡحَيُّ ٱلۡقَيُّومُۚ لَا تَأۡخُذُهُۥ سِنَةٞ وَلَا نَوۡمٞۚ لَّهُۥ مَا فِي ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَمَا فِي ٱلۡأَرۡضِۗ مَن ذَا ٱلَّذِي يَشۡفَعُ عِندَهُۥٓ إِلَّا بِإِذۡنِهِۦۚ يَعۡلَمُ مَا بَيۡنَ أَيۡدِيهِمۡ وَمَا خَلۡفَهُمۡۖ وَلَا يُحِيطُونَ بِشَيۡءٖ مِّنۡ عِلۡمِهِۦٓ إِلَّا بِمَا شَآءَۚ وَسِعَ كُرۡسِيُّهُ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلۡأَرۡضَۖ وَلَا يَـُٔودُهُۥ حِفۡظُهُمَاۚ وَهُوَ ٱلۡعَلِيُّ ٱلۡعَظِيمُ ٢٥٥﴾

{Chukwu, ọ dighị chi ọzọ ma e wezụga Ya, Onye dị ndụ mgbe niile, Onye na-ahụ maka ihe niile. Ntụrụ ụra anaghị ejide Ya, ụra anaghịkwa ejide Ya. Ihe niile dị n'eluigwe na ihe niile dị n'ụwa bụ nke Ya.

Ònye nwere ike ịrịọ arịrịọ n'ihu Ya ma e wezụga site na ikike Ya? Ọ maara ihe dị n'ihu ha na ihe dị n'azụ ha, ha enweghịkwa ike ịmatacha ihe ọ bụla sitere n'ihe ọmụma Ya ma e wezụga ihe O chọrọ ka ha mata. Oche-eze Ya gbara eluigwe na ụwa gburugburu, ma ichekwa ha abụọ anaghị agwụ Ya ike. Ọ bụkwa Ya bụ Onye kachasị elu, Onye kachasị ukwuu.} [Surah Albakara: 255]، Na ịgụ ya kwa: n'oge ịrahụ ụra, n'ihi na a kwadoro ya n'eziokwu site n'aka Onye-ozi Allah ﷺ na ọ sịrị:

«مَنْ قَرَأَ آيَةَ الْكُرْسِيِّ فِي لَيْلَةٍ، لَمْ يَزَلْ عَلَيْهِ مِنَ اللَّهِ حَافِظٌ، وَلَا يَقْرَبُهُ شَيْطَانٌ حَتَّى يُصْبِحَ».

«Onye ọ bụla gụrụ Ayatul Kursi n'abalị, onye nchekwa sitere na Chukwu ga-anọgide na-eche ya nche, ekwensu agaghịkwa abịaru ya nso ruo mgbe chi bọrọ.»

Ya na kwa ọgụgụ:

﴿قُلۡ هُوَ ٱللَّهُ أَحَدٌ ۝١﴾

{Sị: Ọ bụ Chukwu, naanị Otu},

﴿قُلۡ أَعُوذُ بِرَبِّ ٱلۡفَلَقِ ۝١﴾

{Sị: M na-arịọ maka mgbaba n'aka Onye nwe chi ọbụbọ},

﴿قُلۡ أَعُوذُ بِرَبِّ ٱلنَّاسِ ۝١﴾

{Sị: Ana m agbaba n'aka Onyenwe ndị mmadụ}, [Surah An-Nas: 1]، Mgbe ekpere ọ bụla e nyere

n'iwu gasịrị, na ịgụ Surah atọ ndị a ugboro atọ na mmalite nke ụbọchị mgbe ekpere Fajr gasịrị, nakwa na mmalite nke abalị mgbe ekpere Maghrib gasịrị.

O so na nke ahụ: ịgụ amaokwu abụọ ahụ sitere na ngwụcha Isi nke Albakara na mmalite abalị, ha bụkwa okwu Ya (Onye dị elu):

﴿ءَامَنَ ٱلرَّسُولُ بِمَآ أُنزِلَ إِلَيۡهِ مِن رَّبِّهِۦ وَٱلۡمُؤۡمِنُونَۚ كُلٌّ ءَامَنَ بِٱللَّهِ وَمَلَٰٓئِكَتِهِۦ وَكُتُبِهِۦ وَرُسُلِهِۦ لَا نُفَرِّقُ بَيۡنَ أَحَدٖ مِّن رُّسُلِهِۦۚ وَقَالُواْ سَمِعۡنَا وَأَطَعۡنَاۖ غُفۡرَانَكَ رَبَّنَا وَإِلَيۡكَ ٱلۡمَصِيرُ ٢٨٥﴾

{Onye ozi ahụ kweere n'ihe e zidataara ya site n'aka Onye Nwe ya, nakwa ndị kwere ekwe. Ha niile kweere na Chukwu, na ndị mmụọ ozi Ya, na akwụkwọ Ya niile, nakwa na ndị ozi Ya. (Ha na-asị): 'Anyị anaghị eme nkewa n'etiti onye ọ bụla n'ime ndị ozi Ya.' Ha wee sị: 'Anyị anụla, anyị erubekwala isi. Anyị na-arịọ mgbaghara Gị, Onye Nwe anyị, nakwa n'aka Gị ka nlọghachi ikpeazụ dị.} Ruo na ngwụcha nke Sura ahụ.

Maka na o doro anya site n'aka Onye-amụma ﷺ na ọ sịrị:

«مَنْ قَرَأَ الآيَتَيْنِ مِنْ آخِرِ سُورَةِ البَقَرَةِ فِي لَيْلَةٍ كَفَتَاهُ».

«Onye ọbụla gụrụ ahịrịokwu abụọ ikpeazụ nke Isi nke Albakara n'abalị, ha ga-ezuru ya.» Ihe ọ pụtara, Chineke ka mara: ha ga-ezuru ya pụọ n'ihe ọjọọ ọ bụla. N'ime nke a bụ ịrịọ Chineke maka mgbaba ugboro ugboro site n'iji: (Okwu Chineke

ndị zuru okè pụọ n'ihe ọjọọ nke O kere) n'abalị na n'ehihie, nakwa mgbe a bịarutere n'ebe obibi ọ bụla, ma ọ bụ n'ime ụlọ ma ọ bụ n'ọzara, ma ọ bụ n'ikuku ma ọ bụ n'oké osimiri, n'ihi okwu Onye-amụma ﷺ:

«مَن نَزَلَ مَنْزِلًا فَقالَ: أَعُوذُ بِكَلِمَاتِ اللهِ التَّامَّاتِ مِن شَرِّ ما خَلَقَ، لَمْ يَضُرَّهُ شَيءٌ حتَّى يَرْتَحِلَ مِن مَنْزِلِهِ ذَلِكَ».

«Onye ọ bụla rutere n'otu ebe obibi wee sị: A na m achọ mgbaba n'okwu ndị zuru okè nke Allah site n'ihe ọjọọ nke O kere, ọ dịghị ihe ọ bụla ga-emerụ ya ahụ ruo mgbe ọ ga-esi n'ebe obibi ya ahụ pụọ».

N'ime nke ahụ: ka onye Alakụba kwuo na mmalite nke ụbọchị nakwa na mmalite nke abalị ugboro atọ:

«بِسْمِ اللهِ الَّذِي لَا يَضُرُّ مَعَ اسْمِهِ شَيءٌ فِي الأَرْضِ وَلَا فِي السَّمَاءِ، وَهُوَ السَّمِيعُ العَلِيمُ».

"N'aha nke Chukwu, Onye ọ dịghị ihe ọ bụla na-emerụ ahụ site n'aha Ya n'ụwa ma ọ bụ n'eluigwe, Ọ bụkwa Ya bụ Onye na-anụ ihe niile, Onye maara ihe niile."

Maka izi ezi nke agbamume e nyere maka nke ahụ site n'aka Onye-ozi Chineke ﷺ, nakwa na nke ahụ bụ ihe na-akpata nchekwa pụọ n'ihe ọjọọ niile.

Nke abụọ: Ihe e ji agwọ anwansi mgbe o mere gasịrị, a na-emekwa nke a site n'ọtụtụ ihe:

Nke mbụ n'ime ha: Ịbawanye n'ịrịọ Chukwu

arịrịọ, nakwa ịrịọ Ya, asọ dịrị Ya, ka Ọ wepụ ihe ọjọọ, ma chụpụkwa ihe isi ike.

Nke abụọ n'ime ha bụ: Ịgba mbọ n'ịmata ebe anwansi ahụ dị n'ala, n'ugwu, ma ọ bụ n'ihe ndị ọzọ; mgbe a matara ya, wepụta ya, ma bibie ya, anwansi ahụ ga-emebi, nke a bụkwa otu n'ime ọgwụgwọ kacha aba uru maka anwansi.

Nke atọ ya bụ: Ruqyah site n'iji okwu ncheta na ekpere ndị iwu akwadoro, ha dịkwa ọtụtụ; ụfọdụ n'ime ihe ndị a bụ:

Ihe egosipụtara n'okwu Onye ozi Chukwu ﷺ:

«اللَّهُمَّ رَبَّ النَّاسِ، أَذْهِبِ الْبَأْسَ، وَاشْفِ أَنْتَ الشَّافِي، لَا شِفَاءَ إِلَّا شِفَاؤُكَ، شِفَاءً لَا يُغَادِرُ سَقَمًا».

«O Chineke, Onye nwe mmadụ, wepụ ihe mgbu a, ma nye ọgwụgwọ, Ị bụ Onye na-agwọ ọrịa, ọ dịghị ọgwụgwọ ọzọ ma ọ bụghị ọgwụgwọ Gị, ọgwụgwọ nke na-adịghị ahapụ ọrịa ọ bụla.» O kwuo ya ugboro atọ,

N'ime nke ahụ bụ: Ruqyah ahụ nke Jibril kpeere Onye-amụma ﷺ, nke bụ okwu ya sị:

«بِسْمِ اللَّهِ أَرْقِيكَ، مِنْ كُلِّ شَيْءٍ يُؤْذِيكَ، وَمِنْ شَرِّ كُلِّ نَفْسٍ أَوْ عَيْنِ حَاسِدٍ، اللَّهُ يَشْفِيكَ، بِسْمِ اللَّهِ أَرْقِيكَ».

"N'aha nke Chukwu, a na m agụrụ gị ekpere nchebe, pụọ n'ihe ọ bụla na-emerụ gị ahụ, na pụọ n'ihe ọjọọ nke mkpụrụobi ọ bụla ma ọ bụ anya onye anyaụfụ, ka Chukwu gwọọ gị, N'aha nke Chukwu, a

na m agụrụ gị ekpere nchebe." Ọ ga-ekwugharị ya ugboro atọ.

Otu n'ime ihe ndị a —nke a bụkwanị ọgwụgwọ bara uru maka nwoke ma ọ bụrụ na e gbochie ya isoro nwunye ya nwee mmekọahụ—: bụ ka ọ were akwụkwọ osisi na-asacha dị ndụ dị asaa, jiri nkume ma ọ bụ ihe yiri ya kụpịa ha, tinye ha n'ime arịa, wụkwasị ha mmiri ga-ezuru ya iji saa ahụ, wee gụọ ihe ndị a n'ime ya:

Ayat Al-Kursi, na

﴿قُلۡ يَٰٓأَيُّهَا ٱلۡكَٰفِرُونَ ١﴾

{Sị: Unu ndị na-ekweghị ekwe} [Surah Al-Kafirun: 1]، na

﴿قُلۡ هُوَ ٱللَّهُ أَحَدٌ ١﴾

{Sị: Ọ bụ Chukwu, naanị Otu} [Surah Al-Ikhlas: 1]، na

﴿قُلۡ أَعُوذُ بِرَبِّ ٱلۡفَلَقِ ١﴾

{Sị: M na-arịọ Onyenwe chi ọbụbọ maka mgbaba} "[Surah Al-Falaq: 1]، na"

﴿قُلۡ أَعُوذُ بِرَبِّ ٱلنَّاسِ ١﴾

{Sị: A na m achọ nchedo n'aka Onye nwe ndị mmadụ} [Surah An-Nas: 1]،

Ya na, amaokwu anwansi ahụ dị n'ime Surah Al-A'raf, nke bụ okwu Chukwu Onye dị nsọ:

﴿وَأَوۡحَيۡنَآ إِلَىٰ مُوسَىٰٓ أَنۡ أَلۡقِ عَصَاكَۖ فَإِذَا هِيَ تَلۡقَفُ مَا يَأۡفِكُونَ ١١٧ فَوَقَعَ ٱلۡحَقُّ

وَبَطَلَ مَا كَانُواْ يَعۡمَلُونَ ١١٨ فَغُلِبُواْ هُنَالِكَ وَٱنقَلَبُواْ صَٰغِرِينَ ١١٩﴾

{Anyị wee kpugheere Mozis sị: Tụda mkpara gị. Ozugbo ahụ, o wee loro ihe ụgha ha chepụtara. 117

Eziokwu wee guzosie ike, ọrụ ha nile wee bụrụ ihe efu 118

E wee merie ha n'ebe ahụ, ha wee chigharịa bụrụ ndị e wedara n'ala 119} [Sọọdụ Al-A'raf: 117-119]‹

Ya na, amaokwu ndị ahụ dị n'ime Surah Yunus, nke bụ okwu Chukwu Onye dị nsọ:

﴿وَقَالَ فِرۡعَوۡنُ ٱئۡتُونِي بِكُلِّ سَٰحِرٍ عَلِيمٖ ٧٩ فَلَمَّا جَآءَ ٱلسَّحَرَةُ قَالَ لَهُم مُّوسَىٰٓ أَلۡقُواْ مَآ أَنتُم مُّلۡقُونَ ٨٠ فَلَمَّآ أَلۡقَوۡاْ قَالَ مُوسَىٰ مَا جِئۡتُم بِهِ ٱلسِّحۡرُۖ إِنَّ ٱللَّهَ سَيُبۡطِلُهُۥٓۖ إِنَّ ٱللَّهَ لَا يُصۡلِحُ عَمَلَ ٱلۡمُفۡسِدِينَ ٨١ وَيُحِقُّ ٱللَّهُ ٱلۡحَقَّ بِكَلِمَٰتِهِۦ وَلَوۡ كَرِهَ ٱلۡمُجۡرِمُونَ ٨٢﴾

{Fero wee kwuo sị: Weterenụ m dibịa anwansi ọ bụla maara ihe nke ọma. 79

Mgbe ndị na-eme anwansi bịara, Mozis wee sị ha: Tụdanụ ihe unu ga-atụda. 80

Ya mere, mgbe ha tụsịrị ihe ha, Mozis wee sị: Ihe unu ji bịa bụ anwansi. N'ezie, Chukwu ga-eme ka ọ bụrụ ihe efu. N'ezie, Chukwu anaghị edozi ọrụ ndị na-emebi ihe. 81

Chukwu na-eme ka eziokwu guzosie ike site n'okwu Ya, ma ọ bụrụgodi na ndị ajọ omume akpọ ya asị 82} [Surah Yunus: 79-82].

Na amaokwu ndị ahụ dị n'ime Surah Ta-Ha:

﴿قَالُواْ يَٰمُوسَىٰٓ إِمَّآ أَن تُلۡقِيَ وَإِمَّآ أَن نَّكُونَ أَوَّلَ مَنۡ أَلۡقَىٰ ٦٥ قَالَ بَلۡ أَلۡقُواْۖ فَإِذَا حِبَالُهُمۡ وَعِصِيُّهُمۡ يُخَيَّلُ إِلَيۡهِ مِن سِحۡرِهِمۡ أَنَّهَا تَسۡعَىٰ ٦٦ فَأَوۡجَسَ فِي نَفۡسِهِۦ خِيفَةٗ مُّوسَىٰ ٦٧ قُلۡنَا لَا تَخَفۡ إِنَّكَ أَنتَ ٱلۡأَعۡلَىٰ ٦٨ وَأَلۡقِ مَا فِي يَمِينِكَ تَلۡقَفۡ مَا صَنَعُوٓاْۖ إِنَّمَا صَنَعُواْ كَيۡدُ سَٰحِرٖۖ وَلَا يُفۡلِحُ ٱلسَّاحِرُ حَيۡثُ أَتَىٰ ٦٩﴾

{Ha kwuru sị: Mozis, ma ọ bụ gị tụba, ma ọ bụ anyị abụrụ ndị mbụ ga-atụba 65

Ọ sịrị: Kama, tụenụ. Mgbe ahụ, ụdọ ha na mkpara ha bịara dị ya n'anya, site n'anwansi ha, na ha na-agagharị ngwa ngwa 66

Mozis wee tụọ egwu n'ime onwe ya 67.

Anyị sịrị: Atụla egwu, n'ezie, i bụ onye kachasị elu 68

Tụdakwa ihe dị n'aka nri gị, ọ ga-eloda ihe ha mere. N'ezịe, ihe ha mere bụ naanị aghụghọ onye anwansi, onye anwansi agaghịkwa enwe ihe ịga nke ọma n'ebe ọbụla ọ gara 69} [Sọọdụ Taha: 65-69].

Mgbe a gụchara ihe a kpọtụrụ aha n'ime mmiri ahụ, ọ ga-aṅụ ya ntakịrị ugboro atọ wee jiri nke fọdụrụnụ saa ahụ ya. Site na nke a, ọrịa ahụ ga-ala, ma Allah kwe (Insha Allah). Ọ bụrụ na ọ dị mkpa iji ya mee ihe ugboro abụọ ma ọ bụ karịa, o nweghị nsogbu ime otu ahụ ruo mgbe ọrịa ahụ ga-ala.

Ya mere, ekpere ncheta, ekpere nchedo, na ụzọ ndị a so n'ihe kachasị mkpa n'igbochi ihe ọjọọ nke anwansi na ihe ọjọọ ndị ọzọ. Ha bụkwa ngwá agha kachasị ukwuu iji wepụ anwansi mgbe ọ dakwasịrị

mmadụ; maka onye nọgidere na-eme ha n'eziokwu na okwukwe, na ntụkwasị obi na Chineke, na ịdabere na Ya, yana inwe obi iru ala maka ihe ha na-egosi.

Nke a bụ ihe e nwere ike ịkọwa n'ime ihe ndị a na-eji egbochi anwansi, ma na-eji ha agwọ ya. Ọ bụ n'aka Chineke ka mmezu na ịga nke ọma niile dị.

N'ebe a, otu okwu dị mkpa na-abata, nke bụ ịgwọ anwansi site n'ọrụ ndị na-eme anwansi, nke a na-eme site na ịbịaru ndị mmụọ (Jinn) nso site n'igbu àjà ma ọ bụ ihe ndị ọzọ e ji abịaru nso; nke a ekweghị omume; n'ihi na ọ bụ ọrụ Ekwensu; kama, ọ bụ Nnukwu isokọ Chukwu; Dịkwa ka o kwesịghị ịgwọ ya site n'ịjụ ajụjụ n'aka ndị na-agba afa, ndị na-akọ ọdịnihu, na ndị anwansi, nakwa itinye ihe ha na-ekwu n'ọrụ; n'ihi na ha enweghị okwukwe, nakwa n'ihi na ha bụ ndị ụgha na ndị ajọ omume na-azọrọ na ha maara ihe zoro ezo, na-aghọgbukwa ndị mmadụ. Onye Ozi (ka udo na ngọzi Chukwu dịrị ya) adọla aka ná ntị megide ịgakwuru ha, ịjụ ha ajụjụ, na ikwere ha, dịka e kọwarala nke a ná mmalite ozi a, Ya mere, ọ bụ iwu ịkpachara anya maka nke ahụ, a kọkwara ya n'akụkọ ziri ezi site n'aka Onye ozi Chineke ﷺ na a jụrụ ya gbasara Nushrah, o wee sị:

«هِيَ مِنْ عَمَلِ الشَّيْطَانِ».

«Ọ bụ site n'ọrụ ekwensu», Imam Ahmad na Abu Dawud kọrọ ya n'usoro akụkọ dị mma.

Nushrah bụ iwepụ anwansi n'ahụ onye a kpara anwansi. Ihe Onye-amụma ﷺ bu n'obi n'okwu ya a bụ: Nushrah nke ndị oge amaghị ihe (Jahiliyyah) na-eme, nke bụ: ịrịọ dibịa anwansi ka o wepụ anwansi, ma ọ bụ iwepụ ya site n'iji anwansi yiri ya nke sitere n'aka dibịa anwansi ọzọ.

Ma banyere ịgwọ ya site n'iji ruqyah, ekpere nchebe nke iwu kwadoro, nakwa ọgwụ ndị a nabatara, ọ nweghị ihe ọjọọ dị na nke ahụ, dị ka e kwuru na mbụ, N'ezie, nnukwu ọkà mmụta bụ Ibn al-Qayyim, nakwa Sheikh Abdul Rahman bin Hasan kwupụtara nke a doro anya n'ime Fath al-Majid, ka Allah nwee ebere n'ebe ha abụọ nọ, ndị ọzọ na-abụghị ha n'ime ndị ọkà mmụta kwupụtakwara nke a.

Chineke bụ Onye a na-arịọ ka O nye ndị Alakụba ịga nke ọma n'inweta nchedo pụọ n'ihe ọjọọ ọ bụla, na ka O chekwaara ha okpukpe ha, nye ha nghọta miri emi n'ime ya, yana nchedo pụọ n'ihe ọ bụla na-emegide iwu Ya.

Ka Chineke gozie ohu Ya na onye ozi Ya Muhammad, ma gozie ezinụlọ ya na ndị na-eso ụzọ ya ma nye ya udo.

Ịdọ aka ná ntị megide ịrụ ụlọ alakụba n'elu ili

Abdulaziz bin Abdullah bin Baz

***

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Ozi nke Iri:
Ịdọ Aka ná Ntị Megide Ịrụ Ụlọ Alakụba n'Elu Ili

N'aha nke Chukwu, otuto niile dịrị Chukwu, ka ngozi na udo dịrị onye ozi Chukwu.

Mgbe nke ahụ gasịrị: Agụla m ihe e bipụtara na mbipụta nke atọ nke magazin Njikọ Mmụta Alakụba, na ngalaba (Akụkọ Ndị Alakụba n'ime Otu Ọnwa): na Njikọ Mmụta Alakụba dị na Alaeze Hashemite nke Jọdan na-ezube iwu Masjid n'elu ọgba ahụ a chọpụtara n'oge na-adịbeghị anya n'ime obodo nta Al-Ruhaib, nke bụ ọgba a na-ekwu sị: na Ndị Nọ n'Ọgba (Ahl al-Kahf) ahụ a kpọtụrụ aha na Kor'an ahụ dị mmesapụ aka rahụrụ ụra n'ime ya, ọ gwụla.

N'ihi ọrụ dịịrị inye ndụmọdụ n'ihi Allah na ndị ohu Ya; ahụrụ m na ọ kwesịrị ka m zipụ okwu n'ime otu akwụkwọ akụkọ ahụ gaa na Njikọ Mmụta Alakụba nke dị n'Alaeze Hashemite nke Jọdan; ihe dị n'ime ya bụ: inye njikọ ahụ ndụmọdụ megide ịrụzu ihe ha zubere nke bụ iwube ụlọ alakụba n'elu ọgba ahụ a kpọtụrụ aha; ihe kpatara nke a abụghị ihe ọzọ ma ọ bụghị n'ihi na iwube ụlọ alakụba n'elu ili ndị amụma na ndị ezi omume nakwa n'ihe ncheta ha, so n'ihe Iwu Alakụba zuru oke bịara igbochi ma

dọọ aka ná ntị megide ya, nakwa ịbụ ọnụ nye onye mere ya; n'ihi na ọ so n'ụzọ na-eduga n'ịsọke, nakwa ịgabiga ókè gbasara ndị amụma na ndị ezi omume, Eziokwu dị adị bụ ihe akaebe maka izi ezi nke ihe Iwu (Shari'ah) wetara, na ihe ngosi na ọ sitere n'aka Chukwu (Onye Dị Ebube), yana ihe akaebe pụtara ìhè na arụmụka doro anya banyere eziokwu nke Onye Ozi Chukwu (ka udo na ngọzi Chukwu dịrị ya) n'ihe o wetara site n'aka Chukwu ma zie ya obodo (Ummah). Onye ọ bụla tụgharịrị uche n'ọnọdụ ụwa Alakụba, na ihe mere n'ime ya gbasara ịsọke na imebiga ihe ókè; n'ihi iwu ụlọ alakụba n'elu ili, inye ha nnukwu nsọpụrụ, ịkwadebe ha, na ịchọ ha mma, nakwa ịhọpụta ndị na-elekọta ha, ọ ga-amata n'ezie na ha so n'ụzọ ndị na-eduga n'ịsọke, nakwa na o so n'ịdị mma nke Iwu (Shari'ah) nke Alakụba igbochi ha, na ịdọ aka ná ntị megide iwu ha.

Na n'ime ihe a kọrọ gbasara nke ahụ bụ ihe ndị Sheikh abụọ ahụ, Al-Bukhari na Muslim kọrọ (ka ebere Chineke dịrị ha abụọ), site n'aka Aisha (Chineke nwee mmasị n'ebe ọ nọ), o kwuru sị: Onye ozi Chineke ﷺ kwuru sị:

«لَعَنَ اللَّهُ الْيَهُودَ وَالنَّصَارَى، اتَّخَذُوا قُبُورَ أَنْبِيَائِهِمْ مَسَاجِدَ، قالَتْ عَائِشَةُ: يُحَذِّرُ مَا صَنَعُوا، قالَتْ: وَلَوْلَا ذَلِكَ لَأُبْرِزَ قَبْرُهُ، غَيْرَ أَنَّهُ خُشِيَ أَنْ يُتَّخَذَ مَسْجِدًا».

«Chukwu bụrụ ndị Juu na Ndị Kraịst ọnụ, ha mere ili ndị amụma ha ụlọ ekpere**. Aisha** sịrị: Ọ

na-adọ aka ná ntị megide ihe ha mere, ọ sịrị: A sị na ọ bụghị maka nke ahụ, a gaara eme ka ili ya pụta ìhè...» , ma e wezụga na a tụrụ egwu na a ga-eme ya ụlọ ekpere.» Nakwa n'ime Sahih abụọ ahụ, «na Umm Salamah na Umm Habibah (Chineke nwee mmasị n'ebe ha abụọ nọ) kọọrọ Onye Ozi Chukwu ﷺ banyere otu ụlọ ụka ha hụrụ n'ala Habasha, nakwa ihe oyiyi ndị dị n'ime ya, o wee sị ﷺ:

«أُولَئِكَ إِذَا مَاتَ فِيهِمُ الرَّجُلُ الصَّالِحُ؛ بَنَوْا عَلَى قَبْرِهِ مَسْجِدًا، وَصَوَّرُوا فِيهِ تِلْكَ الصُّوَرَ، أُولَئِكَ شِرَارُ الْخَلْقِ عِنْدَ اللَّهِ».

«Ndị ahụ, mgbe nwoke ezi omume nwụrụ n'ime ha; ha na-ewu ụlọ ekpere n'elu ili ya, ma na-ese ihe oyiyi ndị ahụ n'ime ya, ndị ahụ bụ ndị kachasị njọ n'ime ihe e kere eke n'ihu Chukwu».

Na Sahih Muslim site na Jundub bin Abdullah, ka Allah nwee afọ ojuju n'ebe ọ nọ, ọ sịrị: Anụrụ m Onye-ozi Allah ﷺ ụbọchị ise tupu ọ nwụọ ka ọ na-asị:

«إِنِّي أَبْرَأُ إِلَى اللَّهِ أَنْ يَكُونَ لِي مِنْكُمْ خَلِيلٌ، فَإِنَّ اللَّهَ قَدِ اتَّخَذَنِي خَلِيلًا، كَمَا اتَّخَذَ إِبْرَاهِيمَ خَلِيلًا، وَلَوْ كُنْتُ مُتَّخِذًا مِنْ أُمَّتِي خَلِيلًا، لَاتَّخَذْتُ أَبَا بَكْرٍ خَلِيلًا، أَلَا وَإِنَّ مَنْ كَانَ قَبْلَكُمْ كَانُوا يَتَّخِذُونَ قُبُورَ أَنْبِيَائِهِمْ وَصَالِحِيهِمْ مَسَاجِدَ، أَلَا فَلَا تَتَّخِذُوا الْقُبُورَ مَسَاجِدَ، فَإِنِّي أَنْهَاكُمْ عَنْ ذَلِكَ».

«N'ezie, ana m ekwupụta n'ihu Chineke ịdị ọcha m pụọ n'inwe ezigbo enyi n'etiti unu, n'ihi na Chineke ewerela m dị ka ezigbo enyi, dị ka Ọ siri were Ibrahim dị ka ezigbo enyi. Ma ọ bụrụ na m ga-

ewere ezigbo enyi n'ime ndị na-eso ụzọ m, m gaara ewere Abu Bakr dị ka ezigbo enyi. Geenụ ntị, n'ezie ndị ahụ dịrị ndụ tupu unu na-ewere ili nke ndị amụma ha na ndị ezi omume ha eme ụlọ alakụba. Geenụ ntị, unu ewerela ili mee ụlọ alakụba, n'ihi na n'ezie, ana m amachibido unu ime nke ahụ.» Ma Ahadith dị n'isiokwu a dị ọtụtụ.

N'ezie, ndị Imam n'ime ndị ọkà mmụta Alakụba sitere n'òtù echiche (Madhhab) anọ niile na ndị ọzọ, ekwuola n'ụzọ doro anya na amachibidoro iwu Masjid n'elu ili, ma dọọ aka ná ntị megide nke ahụ; n'ịgbaso Sunnah nke Onye-amụma ﷺ, nakwa iji nye mba Alakụba (Ummah) ndụmọdụ na ịdọ ha aka ná ntị ka ha ghara ịdaba n'ihe ndị bu ha ụzọ dabara na ya, n'ime ndị gafere ókè site na ndị Juu na ndị otu Kraịst, yana ndị yiri ha n'ime ndị kpafuru akpafu nke mba a.

Ya mere, ihe bụ ọrụ dịịrị Otu Mmụta Alakụba dị na Jordan, nakwa ndị Muslim ndị ọzọ, bụ: ijidesi Sunnah ike, ije n'ụzọ nke ndị Imam, nakwa ịkpachara anya megide ihe Chineke na onye ozi Ya dọrọ aka na ntị megide ya; n'ihi na n'ime nke ahụ ka ọdịmma nke ndị ohu dị, aṅụrị ha, na nzọpụta ha n'ụwa a nakwa n'ụwa ọzọ. N'ezie, ụfọdụ ndị mmadụ adaberewo n'isiokwu a n'okwu Ya (Onye ịdị ukwuu Ya dị elu) n'ime akụkọ Ndị Nọ n'Ọgba (Ahl al-Kahf):

﴿...قَالَ ٱلَّذِينَ غَلَبُواْ عَلَىٰٓ أَمۡرِهِمۡ لَنَتَّخِذَنَّ عَلَيۡهِم مَّسۡجِدٗا﴾

{...Ndị ahụ meriri n'okwu ha sịrị: Anyị ga-ewuịrị ụlọ ekpere n'elu ha.} [Surah Al-Kahf: 21].

Aziza banyere nke ahụ bụ ịsị: N'ezie, Chukwu di elu (asọ dịrị Ya) kọwara banyere ndị isi na ndị nwe ọchịchị n'oge ahụ na ha kwuru okwu a, ma nke a abụghị n'ụzọ nnabata ma ọ bụ nkwado maka ha, kama ọ bụ n'ụzọ ịta ụta, ikwutọ, na ime ka a kpọọ omume ha asị. Ihe na-egosi nke ahụ bụ: na Onye-amụma ﷺ, onye e wedaara amaokwu a, ma bụrụkwa onye kachasị mmadụ niile mara nkọwa ya; machibidoro ndị na-eso ụzọ ya iwu ụlọ alakụba n'elu ili, dọọ ha aka ná ntị gbasara nke ahụ, bụrụkwa onye bụrụ onye na-eme ya ọnụ ma katọọ ya.

A sị na nke ahụ kwere omume, Onye ozi Chukwu ﷺ agaghị eme ka ihe ahụ siri ike n'ụzọ dị ukwuu dị etu a, ma gabiga ókè na ya ruo n'ókè ịbụrụ onye ọ bụla mere ya ọnụ, ma kọwaa na ọ so n'ime ndị kachasị njọ n'ihe okike n'ebe Chukwu Onye Dị Ike na Onye Dị Ebube nọ. Nke a nwekwara izu oke na nkwenye doro anya maka onye na-achọ eziokwu. Ọ bụrụgodị na anyị echee na iwu ụlọ alakụba n'elu ili ziri ezi maka ndị bu anyị ụzọ; o kwesighị ekwesị ka anyị ṅomie ha na nke a.

Nke a bụ n'ihi na Iwu anyị (Shari'ah) na-akagbu iwu ndị bu ya ụzọ. Onye Ozi anyị (ka udo na ngọzi Chukwu dịrị ya) bụ mmechi nke ndị ozi, iwu ya zuru oke ma bụrụkwa maka ụwa niile.

Ọ machibidoro anyị iwu ụlọ alakụba n'elu ili; n'ihi ya, o kwesighị ekwesị ka anyị megide ya.

Ọ bụ iwu na anyị ga-agbaso ya, jidesie ike n'ihe o wetara, ma hapụ ihe ọ bụla megidere nke a n'ime iwu ochie, yana omenaala ndị a na-ele anya ka ihe dị mma n'aka ndị na-eme ha.

Nke a bụ n'ihi na o nweghị ihe zuru oke karịa Iwu Chukwu, o nweghịkwa nduzi dị mma karịa nduzi nke Onye Ozi Chukwu (ka udo na ngọzi Chukwu dịrị ya).

Chineke bụ Onye a na-arịọ ka O nye anyị na ndị Alakụba niile ịga nke ọma n'iguzosie ike n'okpukpe Ya, na ijidesi usoro iwu nke onye ozi Ya, bụ Muhammad ike, ka Chukwu gozie ya, nyekwa ya udo; n'okwu na n'omume, n'ihe pụtara ìhè na n'ihe zoro ezo, nakwa n'ihe omume niile ruo mgbe anyị ga-ezute Chineke, Onye ebube Ya dị ukwuu. N'ezie, Ọ bụ Onye na-anụ ihe, Onye nọ nso.

Ka ngozi na udo Chineke dịrị ohu Ya na onye ozi Ya Muhammad, na ezinụlọ ya na ndị na-eso ụzọ ya, nakwa ndị na-agbaso nduzi ya ruo n'ụbọchị ikpe.

Inili Ndị Nwụrụ Anwụ n'Ime Masjid

Abdulaziz bin Abdullah bin Baz

***

بِسْمِ اللهِ الرَّحمَنِ الرَّحِيمِ

Ozi nke Iri na Otu:
Inili Ndị Nwụrụ Anwụ n'Ụlọ Alakụba

N'aha nke Chukwu, ekele dịrị Chineke, ka ngozi na udo dịrị onye ozi Chineke, na ndị ezinụlọ ya, na ndị na-eso nduzi ya, mgbe nke ahụ gasịrị:

Agụrụ m akwụkwọ akụkọ «Khartoum» nke ebipụtara na: 17 / 4 / 1415 AH; m wee hụ na e bipụtara ọkwa n'ime ya gbasara inili Sayyid Muhammad Al-Hasan Al-Idrisi n'akụkụ nna ya n'ime ụlọ alakụba ha dị n'obodo Umm Durman... dg.

Na n'ihi na Chineke mere ya iwu ịdụ ndị Alakụba ọdụ, nakwa ikwupụta ịjụ ihe ọjọọ (Munkar); ahụrụ m na ọ dị mkpa ịdọ aka ná ntị na inili ozu n'ime Masjid bụ ihe amachibidoro, kama ọ bụ otu n'ime ụzọ ndị na-eduga n'ikpere arụsị (Shirk), nakwa otu n'ime ọrụ ndị Juu na ndị otu Kraịst nke Chineke katọrọ ha maka ya, nke Onye-amụma Ya ﷺ bụkwara ha ọnụ n'ihi ya, dịka ọ dị n'ime akwụkwọ Sahih abụọ ahụ site n'aka Aisha—ka Chineke nwee mmasị n'ebe ọ nọ—site n'aka Onye-amụma ﷺ na ọ sịrị:

«لَعَنَ اللَّهُ الْيَهُودَ وَالنَّصَارَى، اتَّخَذُوا قُبُورَ أَنْبِيَائِهِمْ مَسَاجِدَ».

«Chukwu abụrụla ndị Juu na ndị Kraịst ọnụ...» , ha were ili ndị amụma ha mee ụlọ ekpere», N'ime Sahih Muslim, site n'aka Jundub bin Abdullah, site n'aka Onye Amụma ﷺ, na o kwuru sị:

«أَلَا وَإِنَّ مَنْ كَانَ قَبْلَكُمْ كَانُوا يَتَّخِذُونَ قُبُورَ أَنْبِيَائِهِمْ وَصَالِحِيهِمْ مَسَاجِدَ، أَلَا فَلَا تَتَّخِذُوا الْقُبُورَ مَسَاجِدَ؛ فَإِنِّي أَنْهَاكُمْ عَنْ ذَلِكَ».

«Maaranụ na n'ezie, ndị dịrị tupu unu na-ewere ili ndị amụma ha na ndị ezi omume ha dị ka ụlọ ekpere. «...Ya mere, unu ewerela ili dị ka ụlọ ekpere; n'ihi na a na m amachibido unu ime nke ahụ».. Na Hadith ndị dị na nghọta a dị ọtụtụ.

Ya mere, ihe bụ iwu n'ebe ndị Alakụba nọ n'ebe ọ bụla—ma ndị ọchịchị ma ọha na eze—bụ ka ha tụọ egwu Chineke, ka ha kpachara anya n'ihe Ọ machibidoro, nakwa ka ha na-eli ozu ha n'èzí ụlọ alakụba, dịka Onye-amụma ﷺ nakwa ndị enyi ya—ka ihu ọma Chineke dịrị ha—si na-eli ozu n'èzí ụlọ alakụba, nakwa otu ahụ ka ndị na-eso ha n'ezi omume na-eme.

Ma maka ọnụnọ nke ili Onye-amụma ﷺ na ndị Sahaba ya abụọ, Abu Bakr na Umar (ka Chukwu nwee afọ ojuju n'ebe ha nọ) n'ime ụlọ alakụba ya ﷺ; nke a abụghị ihe akaebe maka ịkwa ndị nwụrụ anwụ n'ime ụlọ alakụba dị iche iche; n'ihi na e liri ya ﷺ n'ime ụlọ ya — n'ime ụlọ A'isha (ka Chukwu nwee afọ ojuju n'ebe ọ nọ) —, emesia, e liri ndị Sahaba ya abụọ ahụ soro ya. Ma mgbe Al-Walid nwa Abdul Malik gbasaara ụlọ alakụba ahụ na ngwụcha narị afọ mbụ nke Hijrah, o webatara ụlọ ahụ n'ime ya. Ndị ọkà mmụta megidere ya maka nke a, mana ọ hụrụ na nke ahụ agaghị egbochi mgbasawanye

ahụ, nakwa na okwu ahụ doro anya n'enweghị mgbagwoju anya.

Site na nke a, o doro onye Alakụba ọ bụla anya: na e nilighị Onye-amụma ﷺ na ndị enyi ya abụọ (ka Chineke nwee mmasị n'ebe ha nọ) n'ime ụlọ alakụba, na itinye ha n'ime ya n'ihi mgbasawanye abụghị ihe akaebe maka ikike inili ozu n'ime ụlọ alakụba; n'ihi na ha anọghị n'ime ụlọ alakụba, kama ha nọ n'ụlọ ya (ka udo na ngọzi Chineke dịrị ya), nakwa n'ihi na omume Al-Walid abụghị ihe akaebe ziri ezi nye onye ọ bụla na nke ahụ. Kama, ezigbo ihe akaebe dị n'ime Akwụkwọ Nsọ na Sunnah, yana na nkwekọrịta nke ndị ezi mmadụ bu ụzọ (Salaf) nke obodo Alakụba, ka Chineke nwee mmasị n'ebe ha nọ, ka O meekwa ka anyị so ná ndị na-eso ụzọ ha n'ịdị mma.

Na maka ndụmọdụ na iwepụ onwe n'ụta, e dere ya na: 14/ 5/ 1415 H.

Ọ bụ n’aka Chineke ka mmezu na ịga nke ọma niile dị. Ka udo na ngọzi Chineke dịrị onye amụma anyị Muhammad, yana ezinụlọ ya na ndị enyi ya, na ndị na-eso ha n'ezi omume., ma nye ya udo.

Nkọwa banyere ekweghị ekwe na ịhie ụzọ nke onye na-azọrọ na o kwere omume ịpụ n'iwu (Shari'ah) nke Muhammad ﷺ.

Abdulaziz bin Abdullah bin Baz

***

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Ozi nke iri na abụọ:
Nkọwa banyere ekweghị ekwe na ịhie ụzọ nke onye na-azọrọ na o kwere onye ọ bụla omume ịpụ n'iwu (Shari'ah) nke Muhammad ﷺ

Otuto niile dịrị Chineke (Allah), Onyenwe ụwa niile. Ka ngozi na udo Allah dịrị onye ikpeazụ nke ndị amụma na ndị ozi, bụ onye amụma anyị Muhammad, na ndị ezinụlọ ya, na ndị enyi ya niile.

Ma mgbe nke a gasịrị: Ahụla m edemede e bipụtara n'akwụkwọ akụkọ Asharq Al-Awsat na nọmba mbipụta ya nke (5824) nakwa ụbọchị 5/ 6/ 1415 H, nke onye kpọrọ onwe ya: Abdul Fattah Al-Hayek dere, n'okpuru isiokwu: (Nghọta Na-ezighị Ezi).

Nchịkọta edemede ahụ bụ: Ịjụ ya n'ihe a maara nke ọma n'okpukpe Islam n'enweghị mgbagha, site n'ederede na nkwekọrịta ọha; nke bụ izugbe nke ozi Muhammad nye ndị mmadụ niile, na nkwupụta ya na onye ọ bụla na-esoghị Muhammad ma ghara irubere ya isi, kama ọ nọgide ịbụ onye Juu ma ọ bụ onye Kraịst, na ọ nọ n'okpukpe eziokwu. Emesịa, o kwutọrọ Onyenwe ụwa niile (Onye Dị Elu ma Dị Ebube) n'amamihe Ya maka ịta ndị na-ekweghị ekwe na ndị na-enupụ isi ahụhụ, ma weere nke a dị

ka ihe efu.

O gbagọwo ederede iwu okpukpe, ma debe ha n'ebe na-abụghị nke ha, ma kọwaa ha dị ka agụụ obi ya siri chọọ. O leghaara anya n'ihe akaebe okpukpe na ederede ndị pụtara ìhè nke na-egosi na ozi Muhammad gbasara mmadụ niile, nakwa na onye ọ bụla nụrụ gbasara ya ma ọ soghị ya agọnahụla okwukwe, nakwa na Chineke anaghị anabata okpukpe ọ bụla ọzọ na-abụghị Alakụba, tinyere ederede ndị ọzọ pụtara ìhè nke o leghaara anya; ka okwu ya wee duhie ndị na-amaghị ihe. Ihe a o mere bụ ekweghi ekwe doro anya, ịpụ n'ime Islam, na ịgọnarị Chineke, Onye dị Nsọ ma dịkwa Elu, nakwa onye ozi Ya, dị ka onye ọ bụla gụrụ edemede a n'ime ndị nwere ihe ọmụma na okwukwe si mara nke a.

Ihe dịịrị onye nwe ikike ọchịchị bụ: ikpega ya n'ụlọ ikpe; ka a gwa ya ka o chegharịa, nakwa ikpe ya ikpe dịka ihe iwu Islam dị ọcha siri kwuo.

Chukwu (Onye Nsọ, Onye Dị Elu) akọwaala nke ọma na ozi Muhammad (ka udo na ngọzi Chukwu dịrị ya) bụ ihe zuru ụwa ọnụ, nakwa na ịgbaso ya bụ iwu nye jinn na mmadụ niile. Ọ dighị onye nwere ọbụna ntakịrị ihe ọmụma n'ime Ndị islam nke na-amaghị nke a.

Chukwu Onye Dị Elu Sịrị:

﴿قُلۡ يَٰٓأَيُّهَا ٱلنَّاسُ إِنِّي رَسُولُ ٱللَّهِ إِلَيۡكُمۡ جَمِيعًا ٱلَّذِي لَهُۥ مُلۡكُ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلۡأَرۡضِۖ لَآ إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ يُحۡيِۦ وَيُمِيتُۖ فَـَٔامِنُواْ بِٱللَّهِ وَرَسُولِهِ ٱلنَّبِيِّ ٱلۡأُمِّيِّ ٱلَّذِي يُؤۡمِنُ

بِٱللَّهِ وَكَلِمَٰتِهِۦ وَٱتَّبِعُوهُ لَعَلَّكُمۡ تَهۡتَدُونَ ١٥٨﴾

{Sị: O unu ndị mmadụ, n'ezie abụ m onye ozi Chukwu zitere unu niile, Onye nwe ọchịchị nke eluigwe na ụwa. Ọ dịghị chi ọzọ ma ọ bụghị Ya. Ọ na-enye ndụ, Ọ na-ewetakwa ọnwụ. Ya mere, kwerenụ na Chukwu na onye ozi Ya, onye amụma ahụ na-amaghị akwụkwọ, onye kwere na Chukwu na okwu Ya niile. Sorokwanụ ya, ka unu wee nweta nduzi.} [Surah Al-A'raf: 158]. Ya na, Chukwu Onye Dị Elu Sịrị:

﴿...وَأُوحِيَ إِلَيَّ هَٰذَا ٱلۡقُرۡءَانُ لِأُنذِرَكُم بِهِۦ وَمَنۢ بَلَغَۚ...﴾

{...e kpugheere m Kor'an a ka m jiri ya dọọ unu aka ná ntị, na onye ọ bụla o ruru...} [Surah Al-An'am: 19]. Ya na, Onye Dị Elu Sịrị:

﴿قُلۡ إِن كُنتُمۡ تُحِبُّونَ ٱللَّهَ فَٱتَّبِعُونِي يُحۡبِبۡكُمُ ٱللَّهُ وَيَغۡفِرۡ لَكُمۡ ذُنُوبَكُمۡۚ وَٱللَّهُ غَفُورٞ رَّحِيمٞ ٣١﴾

{Sị: Ọ bụrụ na unu hụrụ Chukwu n'anya, soronụ m, Chukwu ga-ahụ unu n'anya, ma gbaghara unu mmehie unu. Chukwu bụkwa Onye na-agbaghara, Onye na-eme ebere.} [Surah Al- Imran: 31]. Ya na, Chukwu Onye Dị Elu Sịrị:

﴿وَمَن يَبۡتَغِ غَيۡرَ ٱلۡإِسۡلَٰمِ دِينٗا فَلَن يُقۡبَلَ مِنۡهُ وَهُوَ فِي ٱلۡأٓخِرَةِ مِنَ ٱلۡخَٰسِرِينَ ٨٥﴾

{Ma onye ọ bụla na-achọ okpukperechi ọzọ na-abụghị Islam, a gaghị anabata ya n'aka ya, ma n'ọdịnihu, ọ ga-anọ n'etiti ndị funahụrụ.} [Surah Al-

Imran: 85]. Ya na, Onye Dị Elu Sịrị:

﴿وَمَآ أَرۡسَلۡنَٰكَ إِلَّا كَآفَّةٗ لِّلنَّاسِ بَشِيرٗا وَنَذِيرٗا...﴾

{Anyị ezigaghị gị ma ọ bụghị nye mmadụ niile ka ị bụrụ onye na-eweta ozi ọma na onye na-adọ aka ná ntị...} [Surah Saba: 28]. Ya na, Chukwu Onye Dị Elu Sịrị:

﴿وَمَآ أَرۡسَلۡنَٰكَ إِلَّا رَحۡمَةٗ لِّلۡعَٰلَمِينَ ١٠٧﴾

{Anyị ezighị gị ma e wezụga dị ka ebere nye ụwa niile.} [Surah Al-Anbiyaa: 107]. Ya na, Chukwu Onye Dị Elu Sịrị:

﴿...وَقُل لِّلَّذِينَ أُوتُواْ ٱلۡكِتَٰبَ وَٱلۡأُمِّيِّـۧنَ ءَأَسۡلَمۡتُمۡۚ فَإِنۡ أَسۡلَمُواْ فَقَدِ ٱهۡتَدَواْۖ وَّإِن تَوَلَّوۡاْ فَإِنَّمَا عَلَيۡكَ ٱلۡبَلَٰغُۗ وَٱللَّهُ بَصِيرُۢ بِٱلۡعِبَادِ﴾

{...Gwakwa ndị ahụ e nyere akwụkwọ nsọ, na ndị na-amaghị akwụkwọ sị: Unu enyefeela onwe unu n'okpuru Chukwu? Ya bụrụ na ha enyefee onwe ha, n'ezie, ha enwetala nduzi. Ma ọ bụrụ na ha chigharịa, naanị ihe dịịrị gị bụ ikwusa ozi ahụ. Ma Chineke na-ahụ ndị ohu Ya.} [Surah Al- Imran: 20]. Ya na, Chukwu Onye dị nsọ Sịrị:

﴿تَبَارَكَ ٱلَّذِي نَزَّلَ ٱلۡفُرۡقَانَ عَلَىٰ عَبۡدِهِۦ لِيَكُونَ لِلۡعَٰلَمِينَ نَذِيرًا ١﴾

{Ngọzi dịrị Onye ahụ nke wedatara Al-Furqan n'ahụ ohu Ya, ka ọ bụrụ onye na-adọ aka ná ntị nye ụwa niile.} [Surah Al-Furqan: 1].

Al-Bukhari na Muslim kọrọ, site n'aka Jabir (ka Allah nwee afọ ojuju n'ebe ọ nọ), na Onye-amụma ﷺ

kwuru sị:

«أُعْطِيتُ خَمْسًا لَمْ يُعْطَهُنَّ أَحَدٌ قَبْلِي: نُصِرْتُ بِالرُّعْبِ مَسِيرَةَ شَهْرٍ، وَجُعِلَتْ لِيَ الْأَرْضُ مَسْجِدًا وَطَهُورًا، فَأَيُّمَا رَجُلٍ مِنْ أُمَّتِي أَدْرَكَتْهُ الصَّلَاةُ، فَلْيُصَلِّ، وَأُحِلَّتْ لِيَ الْمَغَانِمُ، وَلَمْ تُحَلَّ لِأَحَدٍ قَبْلِي، وَأُعْطِيتُ الشَّفَاعَةَ، وَكَانَ النَّبِيُّ يُبْعَثُ إِلَى قَوْمِهِ خَاصَّةً، وَبُعِثْتُ إِلَى النَّاسِ عَامَّةً».

"«E nyere m ihe ise nke a na-enyebeghị onye ọ bụla bu m ụzọ: E jiri ụjọ nyere m mmeri site n'ogologo njem nke otu ọnwa, e mere ka ụwa bụrụ ụrụ m ebe ekpere nakwa ihe e ji eme ịdị ọcha; n'ihi ya onye ọ bụla n'ime ndị na-eso ụzọ m oge ekpere rukwutere, ya kpee ekpere. E mere ka ihe a kwatara n'agha bụrụ ihe kwesịrị ekwesị nye m, nke a na-emeghị ka ọ kwesị ekwesị nye onye ọ bụla bu m ụzọ. E nyere m ikike ịrịọchite ọnụ (Shafa'ah). A na-ezite Onye Amụma na mbụ akpan akpan nye naanị ndị ya, mana e zitere m nye ndị mmadụ niile n'ozuzu ha.»"

Nke a bụ nkọwa doro anya nke na-egosi na ozi onye amụma anyị bụ Muhammad (ka udo na ngọzi Chukwu dịrị ya) gbasara ma gụnye ihe a kpọrọ mmadụ niile, nakwa na ọ kagburu iwu niile bu ya ụzọ, nakwa na onye ọ bụla na-agbasoghị Muhammad (ka udo na ngọzi Chukwu dịrị ya) ma ghara irubere ya isi; ọ bụ onye na-ekweghị ekwe na onye nnupụisi, onye kwesịrị inweta ahụhụ Ya. Chukwu (Onye Dị Elu) kwuru sị:

﴿...وَمَن يَكۡفُرۡ بِهِۦ مِنَ ٱلۡأَحۡزَابِ فَٱلنَّارُ مَوۡعِدُهُۥ...﴾

{...Ma onye ọbụla na-ekweghị na ya n'ime ndị otu dị iche iche, ọkụ bụ ebe e kwere ya nkwa...} [Surah Hud: 17]. Ya na, Chukwu Onye Dị Elu Sịrị:

﴿...فَلۡيَحۡذَرِ ٱلَّذِينَ يُخَالِفُونَ عَنۡ أَمۡرِهِۦٓ أَن تُصِيبَهُمۡ فِتۡنَةٌ أَوۡ يُصِيبَهُمۡ عَذَابٌ أَلِيمٌ﴾

{...Ya mere, ka ndị na-enupụrụ iwu Ya isi kpachara anya, ka ọnwụnwa ghara ịdakwasị ha, ma ọ bụ ka ntaramahụhụ na-egbu mgbu ghara ịdakwasị ha.} [Surah An-Nur: 63]. Ya na, Chukwu Onye Dị Elu Sịrị:

﴿وَمَن يَعۡصِ ٱللَّهَ وَرَسُولَهُۥ وَيَتَعَدَّ حُدُودَهُۥ يُدۡخِلۡهُ نَارًا خَٰلِدٗا فِيهَا وَلَهُۥ عَذَابٞ مُّهِينٞ ١٤﴾

{Ma onye ọbụla nupụụrụ Chukwu na onye ozi Ya isi, wee gafee oke Ya, Ọ ga-eme ka ọ banye n'ime ọkụ, ebe ọ ga-anọ ruo mgbe ebighị ebi, ma ntaramahụhụ na-ewedata mmadụ ala ga-adịrị ya.} [Surah An-Nisaa: 14]، Ya na, Chukwu Onye Dị Elu Sịrị:

﴿...وَمَن يَتَبَدَّلِ ٱلۡكُفۡرَ بِٱلۡإِيمَٰنِ فَقَدۡ ضَلَّ سَوَآءَ ٱلسَّبِيلِ﴾

{..Onye ọ bụla jiri ekweghi ekwe gbanwee okwukwe, n'ezie ọ kpafuola n'ụzọ ziri ezi.} [Surah Albakara: 108]، Amaokwu ndị nwere nkọwa a dị ọtụtụ.

Chukwu (Onye Dị Elu) ejikọtala irubere onye ozi

(Muhammad, ka Chukwu gozie ya, nyekwa ya udo) isi na irube isi nye Ya, Ọ mekwara ka ọ doo anya na onye ọ bụla kwenyere n'ihe ọzọ na-abụghị Islam ga-enweta ọdịda, a gaghị anabata nchegharị ma ọ bụ ihe mgbapụta n'aka ya. N'ihi ya, Chukwu di elu kwuru sị:

﴿وَمَنْ يَبْتَغِ غَيْرَ الْإِسْلَامِ دِينًا فَلَنْ يُقْبَلَ مِنْهُ وَهُوَ فِي الْآخِرَةِ مِنَ الْخَاسِرِينَ ﴿٨٥﴾﴾

{Ma onye ọ bụla na-achọ okpukperechi ọzọ na-abụghị Islam, a gaghị anabata ya n'aka ya, ma n'ọdịnihu, ọ ga-anọ n'etiti ndị funahụrụ.} [Surah Al-Imran: 85]. Ya na, Chukwu Onye Dị Elu Sịrị:

﴿مَنْ يُطِعِ الرَّسُولَ فَقَدْ أَطَاعَ اللَّهَ...﴾

{Onye ọ bụla rubee isi nye onye ozi, n'ezie o rubeela isi nye Chukwu.} [Surah An-Nisaa: 80]. Ya na, Chukwu Onye Dị Elu Sịrị:

﴿قُلْ أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ فَإِنْ تَوَلَّوْا فَإِنَّمَا عَلَيْهِ مَا حُمِّلَ وَعَلَيْكُمْ مَا حُمِّلْتُمْ وَإِنْ تُطِيعُوهُ تَهْتَدُوا﴾

{Kwuo: Rubenụ isi nye Chukwu ma rubenụ isi nye onye ozi. Ma ọ bụrụ na unu echigharịa, n'ezie naanị ihe dịkwasịrị ya bụ ihe e boro ya, ihe dịkwasịkwara unu bụ ihe e boro unu. Ma ọ bụrụ na unu erubee isi nye ya, unu ga-enweta nduzi.} [Surah An-Nur: 54]. Ya na, Chukwu Onye Dị Elu Sịrị:

﴿إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ وَالْمُشْرِكِينَ فِي نَارِ جَهَنَّمَ خَالِدِينَ فِيهَا أُولَئِكَ هُمْ شَرُّ الْبَرِيَّةِ ﴿٦﴾﴾

{N'ezie, ndị ahụ na-ekweghị ekwe site n'ime ndị nwe Akwụkwọ nsọ na ndị na-ekpere arụsị ga-anọ n'ime ọkụ ala mmụọ, ebe ha ga-anọ ruo mgbe ebighị ebi. Ndị ahụ bụ ndị kacha njọ n'ime ihe e kere eke.} [Surah Al-Bayyinah: 6].

Muslim kọrọ na Sahih ya na Onye ozi Chineke ﷺ kwuru sị:

«وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ؛ لَا يَسْمَعُ بِي أَحَدٌ مِنْ هَذِهِ الْأُمَّةِ، يَهُودِيٌّ وَلَا نَصْرَانِيٌّ، ثُمَّ يَمُوتُ وَلَمْ يُؤْمِنْ بِالَّذِي أُرْسِلْتُ بِهِ؛ إِلَّا كَانَ مِنْ أَهْلِ النَّارِ».

«Site n'Onye ahụ nke mkpụrụ obi m dị n'aka Ya; ọ dịghị onye ọ bụla n'ime mba a ga-anụ banyere m, ma ọ bụ onye Juu ma ọ bụ onye Kraịst, wee nwụọ ma o kweghị n'ihe ahụ e jiri zite m; ma e wezuga na ọ ga-abụ otu n'ime ndị otu ọkụ ahụ.»

Onye Ozi Chukwu... gosipụtara site n'omume ya na okwu ya na okpukperechi nke onye ọ bụla na-abataghị n'okpukperechi Islam bụ ihe efu.

Ọ lụsoro ndị Juu na ndị otu Kraịst agha, dị ka o si lụsoo ndị ọzọ n'ime ndị na-ekweghị ekwe agha. Ọ nara ụtụ Jizya n'aka ndị nyere ya n'ime ha; iji hụ na ha egbochighị ozi (ọkpụkpọ oku) ahụ iru ndị fọdụrụ n'ime ha, nakwa ka onye ọ bụla chọrọ n'ime ha wee bata n'Islam n'enweghị egwu sitere n'aka ndị ya na ha ga-eguzo n'ụzọ ya, gbochie ya, ma ọ bụ gbuo ya.

Al-Bukhari na Muslim kọrọ, site n'aka Abu Hurairah (ka Allah nwee afọ ojuju n'ebe ọ nọ), na o kwuru sị: Mgbe anyị nọ n'ime ụlọ alakụba, Onye ozi

Allah (udo na ngọzi Chineke dịrị ya)ﷺ pụtara wee kwuo sị:

«انْطَلِقُوا إِلَى يَهُودَ، فَخَرَجْنَا مَعَهُ حَتَّى جِئْنَا بَيْتَ الْمِدْرَاسِ، فَقَامَ النَّبِيُّ ﷺ، فَنَادَاهُمْ فَقَالَ :يَا مَعْشَرَ يَهُودَ، أَسْلِمُوا تَسْلَمُوا، فَقَالُوا: قَدْ بَلَّغْتَ يَا أَبَا الْقَاسِمِ، فَقَالَ لَهُمْ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: ذَلِكَ أُرِيدُ، أَسْلِمُوا تَسْلَمُوا، فَقَالُوا: قَدْ بَلَّغْتَ يَا أَبَا الْقَاسِمِ، فَقَالَ لَهُمْ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: ذَلِكَ أُرِيدُ، ثُمَّ قَالَهَا الثَّالِثَةَ...».

«Gaanụ n'ebe ndị Juu nọ, anyị wee soro ya pụọ ruo mgbe anyị bịaruru ụlọ mmụta. Onye amụma, ka Chukwu gozie ya, nyekwa ya udo, wee bilie, kpọọ ha sị: Unu igwe ndị Juu, batanụ n'Alakụba ka unu wee nwee nchekwa. Ha asị: Ị rufeela ozi ahụ, ewoo Aba Al-Qasim. Onye ozi Allah, ka Chukwu gozie ya, nyekwa ya udo, wee sị ha: Nke ahụ ka m chọrọ, batanụ n'Alakụba ka unu wee nwee nchekwa. Ha asịkwa: Ị rufeela ozi ahụ, ewoo Aba Al-Qasim. Onye ozi Allah, ka Chukwu gozie ya, nyekwa ya udo, wee sị ha: Nke ahụ ka m chọrọ, mgbe ahụ o kwuru ya nke ugboro atọ...». Hadith.

Ihe a na-achọ ikwu bụ: na Onye-amụma ﷺ gara n'ebe ndị okpukpe n'ime ndị Juu nọ n'ụlọ mmụta ha, wee kpọọ ha oku ka ha bata n'Alakụba, o wee sị ha: «Batanụ n'Alakụba ka unu nwee nchekwa», o wee kwughachi ya n'ebe ha nọ.

N'otu aka ahụ kwa: O zigara akwụkwọ ozi ya gakwuru Heraclius, na-akpọ ya ka ọ bata n'Alakụba, na-agwakwa ya na ọ bụrụ na ọ jụ, mmehie nke ndị

juru ibata n'Alakuba n'ihi ojuju o juru ga-adiri ya. Dika Bukhari na Muslim kọrọ n'ime akwukwọ Sahih ha, Heraclius nyere iwu ka e weta akwukwọ ozi nke Onye Ozi Chukwu (ka udo na ngozi Chukwu diri ya), o wee guọ ya, ma hụ na ihe dị n'ime ya bụ:

«بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ، مِنْ مُحَمَّدٍ رَسُولِ اللَّهِ إِلَى هِرَقْلَ عَظِيمِ الرُّومِ، سَلَامٌ عَلَى مَنِ اتَّبَعَ الْهُدَى، أَمَّا بَعْدُ: فَإِنِّي أَدْعُوكَ بِدِعَايَةِ الْإِسْلَامِ، أَسْلِمْ تَسْلَمْ، وَأَسْلِمْ يُؤْتِكَ اللَّهُ أَجْرَكَ مَرَّتَيْنِ، فَإِنْ تَوَلَّيْتَ، فَإِنَّ عَلَيْكَ إِثْمَ الْأَرِيسِيِّينَ وَ

«N'aha Allah, Onye ebere, Onye nwere obi ebere, site n'aka Muhammad onye ozi Allah gakwuru Heraclius onye ukwu nke ndị Rom, udo dịrị onye soro nduzi, ma mgbe nke a gasịrị: N'ezie, ana m akpọ gị òkù site n'òkù nke Islam, nabata Islam ị ga-enweta udo, ma nabata Islam Allah ga-enye gị ụgwọ ọrụ gị ugboro abụọ, ma ọ bụrụ na ị tụgharịa azụ, n'ezie mmehie nke ndị Arisiyin ga-adịkwasị gị, na

﴿يَٰٓأَهۡلَ ٱلۡكِتَٰبِ تَعَالَوۡاْ إِلَىٰ كَلِمَةٖ سَوَآءِۭ بَيۡنَنَا وَبَيۡنَكُمۡ أَلَّا نَعۡبُدَ إِلَّا ٱللَّهَ وَلَا نُشۡرِكَ بِهِۦ شَيۡـٔٗا وَلَا يَتَّخِذَ بَعۡضُنَا بَعۡضًا أَرۡبَابٗا مِّن دُونِ ٱللَّهِۚ فَإِن تَوَلَّوۡاْ فَقُولُواْ ٱشۡهَدُواْ بِأَنَّا مُسۡلِمُونَ ٦٤﴾

{O ndị nke Akwụkwọ, bịanụ n'okwu ziri ezi n'etiti anyị na unu: ka anyị ghara ife ofufe ma ọ bụghị Chukwu, ka anyị ghara ijikọta Ya na ihe ọ bụla, nakwa na ụfọdụ n'ime anyị agaghị ewere ibe ha dị ka chi ma e wezụga Chukwu. Ma ọ bụrụ na ha achigharịa, sịnụ: Gbaanụ àmà na anyị bụ ndị

Alakụba.} [Surah Al-Imran: 64]».

Mgbe ahụ, mgbe ha chigharịrị azụ ma jụ ịbata n'Alakụba; ya, ka Chukwu gozie ya, nyekwa ya udo, na ndị enyi ya, ka Chukwu nwee mmasị n'ebe ha nọ, lụsoro ha ọgụ, ma manye ha ịkwụ ụtụ Jizyah.

Nakwa iji kwusie ike n'ịkpafu ha nakwa na ha nọ n'okpukpe ụgha mgbe okpukpe Muhammad, ka Chukwu gozie ya, nyekwa ya udo, kagbuchara ya; Chukwu nyere onye Alakụba n'iwu ka ọ na-arịọ Chukwu kwa ụbọchị, n'ekpere ọ bụla, nakwa na raka'a ọ bụla, ka Ọ duru ya gawa n'ụzọ ahụ kwụ ọtọ, nke ziri ezi, nke a na-anabata, ya bụ: Islam, Nakwa ka O wezụga ya n'ụzọ nke ndị ahụ e wekwasịrị ha iwe, ha bụ: ndị Juu na ndị yiri ha, ndị ahụ maara na ha nọ n'ụgha mana ha na-anọgidesi ike na ya, Ọ na-ewezụgakwa ya n'ụzọ nke ndị ahụ hiere ụzọ, ndị ahụ na-efe ofufe n'enweghị ihe ọmụma, na-azọrọ na ha nọ n'ụzọ nduzi, ma ha nọ n'ụzọ njehie, ha bụ: ndị Kraịst, nakwa ndị yiri ha n'ime mba ndị ọzọ, ndị ahụ na-efe ofufe n'ime njehie na amaghị ihe, Nke a niile bụ: ka onye Alakụba wee jiri nkwenye siri ike mara na okpukpe ọ bụla na-abụghị Islam bụ ihe efu, nakwa na onye ọ bụla na-efe Allah ofufe n'ụzọ na-abụghị Islam bụ onye kpafuru akpafu, ma onye ọ bụla na-ekwetaghị nke a abụghị otu n'ime ndị Alakụba. Na ihe akaebe n'isiokwu a dị ọtụtụ site n'ime Akwụkwọ Nsọ na Sunnah.

Ya mere, ọ dịrị onye dere edemede a - Abdul

Fattah - mkpa: ka ọ mee ngwa ngwa chegharịa ezigbo nchegharị, nakwa ide edemede ọ ga-eji kwupụta nchegharị ya, ma onye ọ bụla chegharịkwuru Chukwu nchegharị eziokwu; Chukwu ga-anabata nchegharị ya; dị ka okwu Chukwu, asọ dịrị Ya, kwuru sị:

﴿...وَتُوبُوٓاْ إِلَى ٱللَّهِ جَمِيعًا أَيُّهَ ٱلۡمُؤۡمِنُونَ لَعَلَّكُمۡ تُفۡلِحُونَ﴾

{...Ma chegharịakwurunụ Chineke, unu niile, unu ndị kwere ekwe, ka unu wee nwee ihe ịga nke ọma.} [Surah An-Nur: 31]‹ Ya na, okwu Chukwu Onye dị nsọ:

﴿وَٱلَّذِينَ لَا يَدۡعُونَ مَعَ ٱللَّهِ إِلَٰهًا ءَاخَرَ وَلَا يَقۡتُلُونَ ٱلنَّفۡسَ ٱلَّتِي حَرَّمَ ٱللَّهُ إِلَّا بِٱلۡحَقِّ وَلَا يَزۡنُونَۚ وَمَن يَفۡعَلۡ ذَٰلِكَ يَلۡقَ أَثَامٗا ٦٨ يُضَٰعَفۡ لَهُ ٱلۡعَذَابُ يَوۡمَ ٱلۡقِيَٰمَةِ وَيَخۡلُدۡ فِيهِۦ مُهَانًا ٦٩ إِلَّا مَن تَابَ وَءَامَنَ وَعَمِلَ عَمَلٗا صَٰلِحٗا فَأُوْلَٰٓئِكَ يُبَدِّلُ ٱللَّهُ سَيِّـَٔاتِهِمۡ حَسَنَٰتٖۗ وَكَانَ ٱللَّهُ غَفُورٗا رَّحِيمٗا ٧٠﴾

{Ma ndị na-adịghị akpọkụ chi ọzọ tinyere Chukwu, ha adịghịkwa egbu mkpụrụ obi nke Chukwu amachibidoro, belụsọ n'ikpe ziri ezi, ha adịghịkwa akwa iko. Ma onye ọbụla mere nke a ga-enweta ntaramahụhụ.

A ga-amụbara ya ntaramahụhụ n'Ụbọchị mbilite n'ọnwụ, ọ ga-anọkwa n'ime ya ruo mgbe ebighị ebi n'ọnọdụ a na-ewedata ya ala 69.

Ewezuga onye ọ bụla chegharịrị, bụrụ onye kwere ekwe, ma rụọ ọrụ ọma, ndị ahụ ka Chineke ga-agbanwe ihe ọjọọ ha ka ọ bụrụ ihe ọma. Ma

Chineke bụ Onye na-agbaghara mmehie, Onye na-eme ebere 70} [Surah Al-Furqan: 68-70]. Na maka okwu Onye-amụma ﷺ:

«الإِسْلَامُ يَهْدِمُ مَا كَانَ قَبْلَهُ، وَالتَّوبَةُ تَهْدِمُ مَا كَانَ قَبْلَهَا».

«Islam na-ehichapụ ihe e mere tupu ya, nchegharị na-ehichapụkwa ihe e mere tupu ya.» Na okwu ya (udo na ngọzi Chineke dịrị ya)ﷺ sị:

«التَّائِبُ مِنَ الذَّنْبِ كَمَنْ لَا ذَنْبَ لَهُ».

«Onye chegharịrị site na mmehie dị ka onye na-enweghị mmehie».

Ihe ịrịba ama na Hadith banyere nkọwa a dị ọtụtụ.

Ana m arịọ Chukwu dị elu ka Ọ mee ka anyị hụ eziokwu dịka eziokwu, ma nye anyị amara igbaso ya, na ka Ọ mee ka anyị hụ ụgha dịka ụgha, ma nye anyị amara izere ya, na ka Ọ meere anyị, onye odee bụ Abdulfattah, nakwa ndị Alakụba niile amara ezi nchegharị, na ka Ọ zọpụ anyị niile n'ọnwụnwa ndị na-eduhie eduhie nakwa n'irubere ọchịchọ anụ ahụ na Ekwensu isi. N'ezie, Ọ bụ Onye nwe nke a na Onye nwere ike ime ya.

Ka Chineke gozie onye ozi anyị Muhammad, ma gozie ezinụlọ ya na ndị na-eso ụzọ ya, na ndị na-eso ha n'ezi omume ruo ụbọchị ikpe, ma nye ya udo.

❋❋❋

الفهرس

Ozi nke mbụ 2
Nkwenye ziri ezi na ihe na-emegide ya 2
Mmalite nke mbụ: Okwukwe na Chukwu dị elu 6
Isi ihe nke abụọ: Ịkwere na ndị mmụọ ozi, ... 20
Ntọala nke atọ: Ịkwere n'akwụkwọ, nke a gụnyekwara ihe abụọ: 21
Isi ihe nke anọ: Ịkwere na ndị ozi 24
Isi ihe nke ise: Ịkwere n'ụbọchị ikpe-azụ 25
Ntọala nke isii: Okwukwe n'ihe Chineke kara aka 26
Nkwenye Ndị Na-emegide Nkwenye Ziri Ezi 32
Ozi nke Abụọ: Gbasara iwu ịchọ enyemaka n'aka Onye-amụma ﷺ 42
Ozi nke atọ 60
Iwu banyere ịrịọ ndị jinn na ndị ekwensu maka nzọpụta, na ime nkwa nye ha 60
Ozi nke anọ: 83
Iwu gbasara ife ofufe site na usoro ekpere nke e chepụtara ọhụrụ (Bid'ah) na nke ikunye Chineke ibe (Shirk) 83
Ozi nke ise: 110
Iwu gbasara ime mmeme ụbọchị ọmụmụ Onye-amụma na ụbọchị ọmụmụ ndị ọzọ. 110
Ozi Nke Isii: 122
Iwu gbasara ime mmemme n'abalị nke Al-Isrā' na Al-Mi'rāj 122
Ozi Nke Asaa: 129
Iwu gbasara ime mmemme n'abalị nke etiti ọnwa Sha'ban 129
Ozi Nke Asatọ: 145

Ịdọ aka ná ntị dị mkpa gbasara ụgha nke ndụmọdụ ahụ a na-ekwutere. 145
Nke Shaykh Ahmad, onye nlekọta Ụlọ Nsọ Onye-amụma a na-asọpụrụ 145
Ozi nke itoolu: Iwu gbasara anwansi, ịgba afa na ihe metụtara ha..... 163
Ozi nke Iri: Ịdọ Aka ná Ntị Megide Ịrụ Ụlọ Alakụba n'Elu Ili 180
Ozi nke Iri na Otu: Inili Ndị Nwụrụ Anwụ n'Ụlọ Alakụba 186
Ozi nke iri na abụọ: Nkọwa banyere ekweghị ekwe na ịhie ụzọ nke onye na-azọrọ na o kwere onye ọ bụla omume ịpụ n'iwu (Shari'ah) nke Muhammad ﷺ..... 189

❋❋❋

ig397v5.0 - 23/07/2026

رئاسة الشؤون الدينية بالمسجد الحرام والمسجد النبوي

رسالة الحرمين

Message of The Two Holy Mosques

Guidance content for the visitors of the Holy Mosque and the Prophet's Mosque in languages